

Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής
Σχολή Διοικητικών, Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών
Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής
Π.Μ.Σ. «Δημόσια Οικονομική & Πολιτική»

**ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΓΚΛΗΜΑ & ΕΛΕΓΚΤΙΚΟΙ
ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ:
Η Περίπτωση της Ελλάδας**

Θεοδόσιος Θεολόγου

Διπλωματική Εργασία υποβληθείσα στο Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής του
Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής για την απόκτηση Μεταπτυχιακού Διπλώματος
Ειδίκευσης στη Δημόσια Οικονομική και Πολιτική.

Αιγάλεω, 2023

Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής
Σχολή Διοικητικών, Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών
Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής
Π.Μ.Σ. «Δημόσια Οικονομική & Πολιτική»

**ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΓΚΛΗΜΑ & ΕΛΕΓΚΤΙΚΟΙ
ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ :**
Η Περίπτωση της Ελλάδας

Θεοδόσιος Θεολόγου

AM : 20059

Επιβλέποντες :

Ιωάννης Βαβούρας, Ομότιμος Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου, π. Πρύτανης

Χαρά Βαβούρα, Μεταδιδακτορική Ερευνήτρια Τμήμα Οικονομικών Επιστημών
ΕΚΠΑ,
Διδάκτωρ Πανεπιστημίου Nottingham

Διπλωματική Εργασία υποβληθείσα στο Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής του
Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής για την απόκτηση Μεταπτυχιακού Διπλώματος
Ειδίκευσης στη Δημόσια Οικονομική και Πολιτική.

Αιγάλεω, 2023

University of West Attica
School of Administration, Economic, and Social
Sciences Department of Accounting & Finance
M.Sc. in Public Economics and Policy

FINANCIAL CRIME and AUDITING SERVICES

The case of Greece

Theodosios Theologou

R.N. : 20059

Supervisors:

Ioannis Vavouras, Professor Emeritus of Panteion University, former Rector

Chara Vavoura, Postdoctoral Researcher, Department of Economics,

University of Athens,

Ph.D. University of Nottingham

Master Thesis submitted to the Department of Accounting & Finance of the University
of Western Attica in partial fulfillment of the requirements for the degree of M.Sc. in
Public Economics and Policy

Aigaleo, Greece, 2023

Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής

Σχολή Διοικητικών, Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών

Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής

Π.Μ.Σ. «Δημόσια Οικονομική & Πολιτική»

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΓΚΛΗΜΑ & ΕΛΕΓΚΤΙΚΟΙ

ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ:

Η Περίπτωση της Ελλάδας

Μέλη Εξεταστικής Επιτροπής

Εγκρίθηκε από την εξεταστική επιτροπή την 03/07/2023

A/α	ΟΝΟΜΑΕΠΩΝΥΜΟ	ΒΑΘΜΙΔΑ/ΙΔΙΟΤΗΤΑ	ΨΗΦΙΑΚΗΥΠΟΓΡΑΦΗ
1	Χαρίκλεια Βαβούρα	Μεταδιδακτορική Ερευνήτρια Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο	
2	Αλίνα Χυζ	Καθηγήτρια Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής	
3	Αλεξόπουλος Ανδρέας	Αναπληρωτής Καθηγητής Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής	

ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Ο/η κάτωθι υπογεγραμμένος Θεολόγου Θεοδόσιος του Αλέξανδρου, με αριθμό μητρώου 20059 φοιτητής του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Δημόσια Οικονομική & Πολιτική» του Τμήματος Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής της Σχολής Διοικητικών, Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, δηλώνω ότι:

«Είμαι συγγραφέας αυτής της μεταπτυχιακής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα για την προετοιμασία της, είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στην εργασία. Επίσης, οι όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε ακριβώς είτε παραφρασμένες, αναφέρονται στο σύνολό τους, με πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Επίσης, βεβαιώνω ότι αυτή η εργασία έχει συγγραφεί από μένα αποκλειστικά και αποτελεί προϊόν πνευματικής ιδιοκτησίας τόσο δικής μου, όσο και του Ιδρύματος.

Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου».

Επιθυμώ την απαγόρευση πρόσβασης στο πλήρες κείμενο της εργασίας μου μέχρι..... και έπειτα από αίτηση μου στη Βιβλιοθήκη και έγκριση του επιβλέποντα καθηγητή.

Ο Δηλών

Θεολόγου Θεοδόσιος

* Όνομα Επώνυμο/Ιδιοτητα

Ψηφιακή Υπογραφή

* Ψηφιακή υπογραφή του επιβλέποντος ανέχει ζητηθείαπαγόρευση πρόσβασης στηνεργασία για κάποιο χρονικό διάστημα.

*στη σύζυγό μου Μαρία
στα παιδιά μου Αγάπη και Αλέξανδρο
για την αγάπη, υπομονή και την αμέριστη συμπαράστασή τους*

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους τους καθηγητές του μεταπτυχιακού προγράμματος για όσα μου προσέφεραν.

Ιδιαίτερα θερμές ευχαριστίες για τον κο Βαβούρα Ιωάννη και την κα Βαβούρα Χαρά, επιβλέποντες καθηγητές, για την καθοδήγησή τους.

Ένα μεγάλο ευχαριστώ στους συμφοιτητές μου για όλα όσα ζήσαμε όλο αυτό το διάστημα.

Ευχαριστώ όλους όσους με τις γνώσεις τους και τη συμμετοχή τους συνεισέφεραν για την ολοκλήρωση αυτής της μεταπτυχιακής μελέτης.

Τέλος ευχαριστώ από καρδιάς την οικογένεια μου και τους φίλους μου που στάθηκαν δίπλα μου, για μία ακόμη φορά, ώστε να τα καταφέρω στο μοναχικό αλλά τόσο όμορφο ταξίδι της απόκτησης γνώσης.

Περίληψη

Το οικονομικό έγκλημα στην Ελλάδα δεν αποτελεί ένα νέο εγκληματικό φαινόμενο. Παρόλα αυτά τα τελευταία χρόνια παρουσιάζει μία έντονα αυξητική τάση, καθώς επίσης, και μεταβολή των ποιοτικών χαρακτηριστικών του. Η αύξηση του όγκου των οικονομικών εγκλημάτων σε συνδυασμό με τη μεταβολή του τρόπου διάπραξής τους δημιουργούν νέα δεδομένα ώστε να γίνει πιο αποτελεσματικός ο τρόπος λειτουργίας των ελεγκτικών μηχανισμών.

Οι καινοτόμες τεχνολογίες, τα νέα συναλλακτικά ήθη και έθιμα, η κατάργηση των κρατικών συνόρων στις ενδοκοινοτικές συναλλαγές και στη διακίνηση των συντελεστών παραγωγής, η δημιουργία και αποδοχή ενιαίων νομισμάτων είναι μερικοί μόνο από τους λόγους οι οποίοι έχουν συμβάλει σημαντικά στην μεταμόρφωση του οικονομικού εγκλήματος. Οι έως τώρα υφιστάμενοι ελεγκτικοί μηχανισμοί, στην προσπάθειά τους να εντοπίσουν τις πηγές του οικονομικού εγκλήματος και να το καταστείλουν αξιοποιούν τα διαθέσιμα τεχνικά και νομικά μέσα που τους παρέχει η πολιτεία. Η ταχύτητα, όμως, και η ποικιλία στους τρόπους με τους οποίους το οικονομικό έγκλημα συνεχώς μεταμορφώνεται, σε συνδυασμό με τις προσπάθειες για την εφαρμογή νέων τεχνικών από τους ελεγκτικούς μηχανισμούς, ώστε να είναι δυνατός ο εντοπισμός και η καταστολή του οικονομικού εγκλήματος, παρουσιάζουν ιδιαίτερα αυξημένο ενδιαφέρον για να αποτελέσουν αντικείμενο μελέτης αυτής της διπλωματικής εργασίας.

Abstract

Economic crime in Greece is not a new criminal phenomenon, although in recent years it has shown a strong upward trend as well as a change in its quality characteristics. The increase in the volume of financial crimes in combination with the change in the way they are committed creates new data for the most efficient way of operation of the control mechanisms.

Innovative technologies, new trading habits, the abolition of state borders in relations to economic transactions and movement of factors of production, the creation and adoption of single currencies are just some of the reasons that have contributed significantly to the transformation of economic crime. The existing control mechanisms in their effort to identify the sources of financial crime and suppress it, the existing control mechanisms use the available technical and legal means provided by the state. However, the speed and variety in the ways in which financial crime is constantly transformed, in combination with the efforts to apply new techniques by the control mechanisms, in order to be able to detect and suppress financial crime, are with particularly increased interest for being the subject of study of this dissertation.

Πίνακας περιεχομένων

Περίληψη.....	XV
Abstract	XVII
Πίνακας περιεχομένων.....	XIX
Κατάλογος Πινάκων	XXI
Κατάλογος Διαγραμμάτων	XXIII
Εισαγωγή.....	1
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο	7
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΓΚΛΗΜΑ	7
1.1 Εννοιολογική προσέγγιση του οικονομικού εγκλήματος.....	7
1.2 Φοροδιαφυγή.....	9
1.3 Παραοικονομία.....	15
1.4 Ξέπλυμα μαύρου χρήματος.....	21
1.5 Φοροαποφυγή.....	27
1.6 Εισφοροδιαφυγή	28
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο	31
ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΓΚΛΗΜΑ.....	31
2.1 Το μέγεθος της φορολογικής επιβάρυνσης	31
2.2 Το ύψος εισφορών κοινωνικής ασφάλισης	32
2.3 Η ροπή προς φοροδιαφυγή.....	32
2.4 Οι υφιστάμενοι θεσμικοί περιορισμοί και έλεγχοι.....	32
2.5 Οι επικρατούσες συνθήκες στην αγορά εργασίας.....	33
2.6 Ο βαθμός αποδοχής της κρατικής εξουσίας	33
2.7 Ο ρόλος του Κράτους.....	34
2.8 Διάρθρωση οικονομίας	35
2.9 Το νομοθετικό πλαίσιο για την επιβολή κυρώσεων	37
2.10 Διαφθορά	37
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο	49
ΕΛΕΓΚΤΙΚΟΙ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ.....	49
3.1 Κυριότεροι Ελεγκτικοί Φορείς.....	52
3.1.1 Σώμα Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος (Σ.Δ.Ο.Ε)	52
3.1.2 Διεύθυνση Ερευνών Οικονομικού Εγκλήματος (Δ.Ε.Ο.Ε)	53
3.1.3 Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες	55
3.1.4 Κέντρο Ελέγχου Μεγάλων Επιχειρήσεων (Κ.Ε.ΜΕ.ΕΠ).....	57

3.1.5	Κέντρο Ελέγχου Φορολογουμένων Μεγάλου Πλούτου (Κ.Ε.ΦΟ.ΜΕ.Π).....	58
3.1.6	Διεύθυνση Οικονομικής Αστυνομίας (Δ.Ο.Α).....	58
3.1.7	Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF)	59
3.2	Ανάγκη εκσυγχρονισμού των ελεγκτικών μηχανισμών	61
3.3	Πλεονεκτήματα.....	62
3.3.1	Μείωση κόστους - εξοικονόμηση χρημάτων	62
3.3.2	Αυξημένη αποτελεσματικότητα – Αποδοτικότητα - Μείωση χρόνου εξυπηρέτησης	62
3.3.3	Διαφάνεια - Αξιοπιστία και έλεγχος της δημόσιας διοίκησης	63
3.3.4	Διαδραστικότητα	63
3.3.5	Συλλογή δεδομένων (δημιουργία βάσεων δεδομένων).....	64
3.3.6	Αυξημένη ικανοποίηση του χρήστη	64
3.3.7	Ικανοποίηση της ψηφιακής κουλτούρας	64
3.3.8	Νέες θέσεις εργασίας	65
3.4	Προβλήματα	65
3.4.1	Μεταβολές στις διαδικασίες και τα συστήματα πληροφορικής.....	65
3.4.2	Εξειδίκευση - έλλειψη προσωπικού.....	65
3.4.3	Ανάπτυξη δεξιοτήτων - Εκπαίδευση	66
3.4.4	Ανεπαρκής σχεδιασμός	67
3.4.5	Χαμηλή χρηματοδότηση.....	67
3.4.6	Περιορισμένη πολιτική βούληση	68
3.4.7	Έλλειψη συνέχειας των υιοθετημένων πολιτικών	68
3.4.8	Έλλειψη διαλειτουργικότητας και διασύνδεσης.....	68
3.4.9	Υψηλό αρχικό κόστος υλοποίησης των ηλεκτρονικών Υποδομών	69
3.4.10	Ασφάλεια δεδομένων.....	70
	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ^ο	71
	ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	71
4.1	Ο Σχεδιασμός και η Μεθοδολογία της Έρευνας.	71
4.2	Ερευνητικά ερωτήματα	72
4.3	Στατιστική ανάλυση απαντήσεων	73
	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 ^ο	117
	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ.....	117
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	123
	Βιβλιογραφία	135

Κατάλογος Πινάκων

3.1 Μηνιαία Στατιστικά Στοιχεία Α' Μονάδος 2020.....	57
4.1 Φύλο	74
4.2 Ηλικία	75
4.3 Επίπεδο Εκπαίδευσης	76
4.4 Υπηρεσία και ιδιότητα υπαλλήλου	77
4.5 Εκπαιδευτική βαθμίδα ελεγκτών	78
4.6 Χρόνια Προϋπηρεσίας στην παρούσα θέση	79
4.7 Χρόνια Προϋπηρεσίας Συνολικά	80
4.8 Τα οικονομικά εγκλήματα με τις σημαντικότερες επιπτώσεις στην οικονομία	81
4.9 Οι κυριότερες αιτίες διάπραξης οικονομικών εγκλημάτων	82
4.10 Οι κύριες συνέπειες από την διάπραξη οικονομικών εγκλημάτων	83
4.11 Καταγγελία οικονομικού εγκλήματος σε ελεγκτικό μηχανισμό	84
4.12 Έκταση οικονομικού εγκλήματος στην Ελλάδα	85
4.13 Έκταση οικονομικού εγκλήματος στην Ελλάδα σε σχέση με τον μέσο όρο των κρατών μελών της Ε.Ε.	86
4.14 Το οικονομικό έγκλημα αφορά κυρίως στους πλούσιους και διάσημους	87
4.15 Το οικονομικό έγκλημα αφορά κυρίως στους πλούσιους και διάσημους με βάση τις απαντήσεις των ελεγκτών	88
4.16 Σχέση οικονομικού εγκλήματος και ελεύθερων επαγγελματιών	89
4.17 Σχέση οικονομικού εγκλήματος και μισθωτοί	90
4.18 Σχέση φορολογικής πολιτικής με τον βαθμό ανάπτυξης του οικονομικού εγκλήματος	91
4.19 Σχέση φορολογικών συντελεστών με την τάση διάπραξης οικονομικού εγκλήματος	92
4.20 Σχέση άδικης κατανομής φορολογικών βαρών και του οικονομικού εγκλήματος ..	93
4.21 Σχέση βαθμού ανταποδοτικότητας των φόρων και του οικονομικού εγκλήματος ...	94
4.22 Μειωμένη φορολογική ηθική και οικονομικό έγκλημα	95
4.23 Πολυνομία και οικονομικό έγκλημα	96
4.24 Οι ποινές ως αποτρεπτικός παράγοντας για οικονομικό έγκλημα	97
4.25 Αυστηροποίηση των ποινών και οικονομικό έγκλημα	98
4.26 Νέες μορφές συναλλαγών και οικονομικό έγκλημα	99
4.27 Σκοπιμότητες στον κρατικό μηχανισμό και οικονομικό έγκλημα	100

4.28 Πολιτική βούληση και οικονομικό έγκλημα	101
4.29 Δυνατότητα εντοπισμού του οικονομικού εγκλήματος	102
4.30 Εκτίμηση οικονομικών ελεγκτών για τον εντοπισμό του οικονομικού εγκλήματος	103
4.31 Επάρκεια υφιστάμενων ελεγκτικών μηχανισμών	104
4.32 Άποψη οικονομικών ελεγκτών για την επάρκεια των υφιστάμενων ελεγκτικών μηχανισμών	105
4.33 Τμηματοποίηση των ελεγκτικών μηχανισμών και εντοπισμός του οικονομικού εγκλήματος	106
4.34 Τμηματοποίηση των ελεγκτικών μηχανισμών και καταστολή του οικονομικού εγκλήματος	107
4.35 Διαθέσιμα τεχνικά μέσα ελεγκτικών μηχανισμών	108
4.36 Διαθέσιμα τεχνικά μέσα ελεγκτικών μηχανισμών κατά την άποψη των ελεγκτών .	109
4.37 Επάρκεια εκπαίδευσης στελεχιακού δυναμικού ελεγκτικών μηχανισμών	110
4.38 Ενημέρωση για το είδος και τον τρόπο διάπραξης των οικονομικών εγκλημάτων .	111
4.39 Ενημέρωση για τα αποτελέσματα των οικονομικών ελέγχων	112
4.40 Βελτίωση ποιοτικά και ποσοτικά των ελέγχων με την ψηφιοποίηση των διαδικασιών	113
4.41 Ύπαρξη διαφθοράς στους ελεγκτικούς μηχανισμούς	114
4.42 Ύπαρξη διαφθοράς στους ελεγκτικούς μηχανισμούς (ελεγκτές)	115
4.43 Σχέση οικονομικού εγκλήματος με την πτώχευση της χώρας	116

Κατάλογος Διαγραμμάτων

1.1 Συμμετοχή άμεσων και έμμεσων φόρων στα έσοδα του τακτικού προϋπολογισμού ...	10
1.2 Το ύψος της φοροδιαφυγής σε ποσοστά στην Ευρωζώνη έτος 2021	12
1.3 Παραοικονομία ως ποσοστό του ΑΕΠ στην Ελλάδα & στην Ε.Ε.	17
2.1 Ποσοστό αυτοαπασχολούμενων στην Ευρώπη	36
2.2 Βαθμός φαινομένων διαφθοράς στην Ελλάδα έτος 2022	42
2.3 Σημαντικότερα πεδία διαφθοράς στην Ελλάδα έτος 2022.....	43
2.4 Βαθμός διαφθοράς ανά τομέα του δημόσιου βίου στην Ελλάδα έτος 2022	44
2.5 Βήματα προόδου για την αντιμετώπιση της διαφθοράς έτος 2022	45
2.6 Λόγοι που συντηρούν το φαινόμενο της διαφθοράς έτος 2022.....	46
2.7 Έκταση της διαφθοράς στην χώρα μας σε σχέση με τα άλλα κράτη μέλη της Ε.Ε έτος 2022	47
3.1 Ψηφιακές Δεξιότητες του Εργατικού Δυναμικού	67
3.2 Διείσδυση Ευρυζωνικότητας Υψηλής Ταχύτητας	69
4.1 Φύλο	74
4.2 Ηλικία	75
4.3 Επίπεδο Εκπαίδευσης	76
4.4 Υπηρεσία και ιδιότητα υπαλλήλου	77
4.5 Εκπαιδευτική βαθμίδα ελεγκτών	78
4.6 Χρόνια Προϋπηρεσίας στην παρούσα θέση	79
4.7 Χρόνια Προϋπηρεσίας Συνολικά	80
4.8 Τα οικονομικά εγκλήματα με τις σημαντικότερες επιπτώσεις στην οικονομία	81
4.9 Οι κυριότερες αιτίες διάπραξης οικονομικών εγκλημάτων	82
4.10 Οι κύριες συνέπειες από την διάπραξη οικονομικών εγκλημάτων	83
4.11 Καταγγελία οικονομικού εγκλήματος σε ελεγκτικό μηχανισμό	84
4.12 Έκταση οικονομικού εγκλήματος στην Ελλάδα	85
4.13 Έκταση οικονομικού εγκλήματος στην Ελλάδα σε σχέση με τον μέσο όρο των κρατών μελών της Ε.Ε.	86
4.14 Το οικονομικό έγκλημα αφορά κυρίως στους πλούσιους και διάσημους	87
4.15 Το οικονομικό έγκλημα αφορά κυρίως στους πλούσιους και διάσημους με βάση τις απαντήσεις των ελεγκτών	88
4.16 Σχέση οικονομικού εγκλήματος και ελεύθερων επαγγελματιών	89
4.17 Σχέση οικονομικού εγκλήματος και μισθωτοί	90

4.18 Σχέση φορολογικής πολιτικής με τον βαθμό ανάπτυξης του οικονομικού εγκλήματος	91
4.19 Σχέση φορολογικών συντελεστών με την τάση διάπραξης οικονομικού εγκλήματος	92
4.20 Σχέση άδικης κατανομής φορολογικών βαρών και του οικονομικού εγκλήματος ..	93
4.21 Σχέση βαθμού ανταποδοτικότητας των φόρων και του οικονομικού εγκλήματος ...	94
4.22 Μειωμένη φορολογική ηθική και οικονομικό έγκλημα	95
4.23 Πολυνομία και οικονομικό έγκλημα	96
4.24 Οι ποινές ως αποτρεπτικός παράγοντας για οικονομικό έγκλημα	97
4.25 Αυστηροποίηση των ποινών και οικονομικό έγκλημα	98
4.26 Νέες μορφές συναλλαγών και οικονομικό έγκλημα	99
4.27 Σκοπιμότητες στον κρατικό μηχανισμό και οικονομικό έγκλημα	100
4.28 Πολιτική βούληση και οικονομικό έγκλημα	101
4.29 Δυνατότητα εντοπισμού του οικονομικού εγκλήματος	102
4.30 Εκτίμηση οικονομικών ελεγκτών για τον εντοπισμό του οικονομικού εγκλήματος	103
4.31 Επάρκεια υφιστάμενων ελεγκτικών μηχανισμών	104
4.32 Άποψη οικονομικών ελεγκτών για την επάρκεια των υφιστάμενων ελεγκτικών μηχανισμών	105
4.33 Τμηματοποίηση των ελεγκτικών μηχανισμών και εντοπισμός του οικονομικού εγκλήματος	106
4.34 Τμηματοποίηση των ελεγκτικών μηχανισμών και καταστολή του οικονομικού εγκλήματος	107
4.35 Διαθέσιμα τεχνικά μέσα ελεγκτικών μηχανισμών	108
4.36 Διαθέσιμα τεχνικά μέσα ελεγκτικών μηχανισμών κατά την άποψη των ελεγκτών .	109
4.37 Επάρκεια εκπαίδευσης στελεχιακού δυναμικού ελεγκτικών μηχανισμών	110
4.38 Ενημέρωση για το είδος και τον τρόπο διάπραξης των οικονομικών εγκλημάτων .	111
4.39 Ενημέρωση για τα αποτελέσματα των οικονομικών ελέγχων	112
4.40 Βελτίωση ποιοτικά και ποσοτικά των ελέγχων με την ψηφιοποίηση των διαδικασιών	113
4.41 Ύπαρξη διαφθοράς στους ελεγκτικούς μηχανισμούς	114
4.42 Ύπαρξη διαφθοράς στους ελεγκτικούς μηχανισμούς (ελεγκτές)	115
4.43 Σχέση οικονομικού εγκλήματος με την πτώχευση της χώρας	116

Εισαγωγή

Η εύρυθμη λειτουργία του κράτους και ο βαθμός ευημερίας των πολιτών του εξαρτώνται σε ένα πολύ μεγάλο βαθμό από το ύψος των κρατικών εσόδων. Τα έσοδα του κράτους είναι δυνατό να προέλθουν από διάφορες πηγές, όπως είναι οι φόροι, τα τέλη, οι εισφορές, τα κέρδη από κρατικές επιχειρήσεις, έσοδα από πώληση κρατικών περιουσιακών στοιχείων κ.α. Οι κυριότερες πηγές εσόδων για το κράτος είναι οι φόροι, τα τέλη και εισφορές. Με βάση τόσο τα αποκτηθέντα έσοδα αλλά και τα αναμενόμενα η πολιτεία μπορεί να διαμορφώσει την κατάλληλη οικονομική πολιτική η οποία θα εξασφαλίζει συνθήκες ασφάλειας και κοινωνικής ευημερίας στο σύνολο των πολιτών της. Τα έσοδα αυτά δίνουν τη δυνατότητα χρηματοδότησης δημοσίων δαπανών, με βάση την δημοσιονομική πολιτική της κυβέρνησης, όπως είναι η υγεία, η εκπαίδευση, η άμυνα και οι δημόσιες υποδομές.

Η φορολόγηση των φυσικών προσώπων και των νομικών προσώπων είναι η μεγαλύτερη πηγή εσόδων για ένα κράτος. Έτσι εκτός από την χρήση των εσόδων αυτών για την άσκηση κοινωνικής πολιτικής, όπως οι συντάξεις και τα επιδόματα ανεργίας, δίνεται και η δυνατότητα για επίτευξη οικονομικής ανάπτυξης. Επίσης το κράτος αναλαμβάνοντας έναν αναδιανεμητικό ρόλο προσπαθεί να επιτύχει την μείωση της ανισότητας ανάμεσα στις διάφορες κοινωνικές τάξεις.

Η επιβολή φόρων έχει υποχρεωτικό χαρακτήρα και είναι μια από τις σημαντικότερες λειτουργίες του κράτους κυρίως στις αναπτυγμένες χώρες. Η ανάπτυξη ενός δίκαιου φορολογικού συστήματος δημιούργησε την ανάγκη ενασχόλησης με αυτό ατόμων από διάφορα επιστημονικά πεδία όπως Οικονομολόγοι, Νομικοί κ.α. (Γεωργακόπουλος Θ. - Πάσχος Π. (2003)) .

Οι φόροι χωρίζονται σε δύο μεγάλες κατηγορίες τους άμεσους και τους έμμεσους φόρους. Οι άμεσοι φόροι είναι αυτοί που επιβάλλονται απευθείας στα εισοδήματα ή την περιουσία των φυσικών προσώπων (πολιτών) και των νομικών προσώπων (επιχειρήσεων) όπως είναι ο φόρος εισοδήματος και ο φόρος ακίνητης περιουσίας και θεωρείται ως ο πιο δίκαιος τρόπος φορολόγησης γιατί κατά την επιβολή του είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθούν αξιοκρατικά κριτήρια.

Οι έμμεσοι φόροι είναι αυτοί που προστίθενται στην αξία των υπηρεσιών και των προϊόντων που αγοράζουν τα άτομα ή οι επιχειρήσεις όπως για παράδειγμα ο Φόρος Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ), ο φόρος επί των καυσίμων, ο φόρος καπνού κλπ .Η

έμμεση φορολογία θεωρείται από τους περισσότερους ένα άδικο σύστημα απόκτησης εσόδων από το κράτος γιατί επιβαρύνει το ίδιο όλα τα οικονομικά στρώματα. Για παράδειγμα για την απόκτηση ενός συγκεκριμένου αγαθού ή υπηρεσίας θα πληρώσει τον ίδιο ΦΠΑ και ένας άνεργος και ένας πολίτης με πολύ υψηλά εισοδήματα.

Οι εισφορές είναι άλλη μια πηγή εσόδων για το κράτος και αναφέρονται συνήθως σε χρηματικά ποσά που καταβάλλονται από τους εργαζόμενους ή τις επιχειρήσεις σε διάφορους οργανισμούς, όπως σε κάποιο κοινωνικό ταμείο ή κάποιο ασφαλιστικό ταμείο, για την χρηματοδότηση δημοσίων υπηρεσιών ή κοινωνικών προγραμμάτων. Σε κάθε χώρα, οι εισφορές μπορεί να διαφέρουν ανάλογα με το είδος του ταμείου και την ηλικία του ατόμου. Στην Ελλάδα, οι εισφορές αναφέρονται συνήθως στις ασφαλιστικές εισφορές που καταβάλλονται από τους εργαζόμενους και τους εργοδότες για την ασφάλισή τους σε διάφορα κοινωνικά ταμεία, όπως το ΙΚΑ, και ο ΟΑΕΕ. Συνήθως, οι εισφορές καλύπτουν τη σύνταξη, την υγειονομική περίθαλψη, την ανεργία, την ασθένεια και άλλα κοινωνικά ασφαλιστικά προγράμματα.

Τα τέλη είναι φορολογικές χρεώσεις που επιβάλλονται για τη χρήση ή παροχή ενός συγκεκριμένου αγαθού ή υπηρεσίας και συνήθως έχουν ανταποδοτικό χαρακτήρα. Παραδείγματα τελών είναι τα τέλη κυκλοφορίας ή τα περιβαλλοντικά τέλη.

Οι απόψεις σχετικά με την επιβολή φόρων, εισφορών, τελών και για το κατά πόσο αυτοί είναι δίκαιοι και εξυπηρετούν τους σκοπούς τους δίστανται. Τα περισσότερα πολιτικά συστήματα θεωρούν τους φόρους δικαιολογημένους και ότι προσφέρουν οφέλη στην κοινωνία, εάν αυτοί κατανέμονται δίκαια και χρησιμοποιούνται για το σκοπό για τον οποίο επιβάλλονται. Οι φόροι είναι το τίμημα που οφείλει να πληρώσει κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο για την ύπαρξη του και την δραστηριοποίησή του μέσα σε μια σύγχρονη και οργανωμένη κοινωνία. (Gerhart E. 1998). Επίσης ο Άνταμ Σμιθ στο έργο του «Ο πλούτος των εθνών» αναφέρει ότι : *“Κάθε φόρος, όμως, είναι γι’ αυτόν που τον πληρώνει παράσημο, όχι σκλαβιάς, αλλά ελευθερίας”*.

Η άλλη άποψη θεωρεί τη φορολογία, κυρίως λόγω του υποχρεωτικού της χαρακτήρα, ως κλοπή και εκβιασμό του κράτους προς τους πολίτες και τις επιχειρήσεις. Η άποψη αυτή έχει βρει εφαρμογή σε κράτη με κομμουνιστικές ή σοσιαλιστικές οικονομίες όπου η φορολογία θεωρείται ως ένα βαθμό περιττή, για παράδειγμα στην Κίνα το μεγαλύτερο μέρος των κρατικών εσόδων να προέρχεται

από την ιδιοκτησία των επιχειρήσεων χωρίς να θεωρείται απαραίτητη η νομισματική φορολογία.

Το οικονομικό έγκλημα και τα ευρύτερα χαρακτηριστικά του δίνουν τη δυνατότητα στον μελετητή να υποστηρίξει, σχεδόν αξιωματικά, ότι εμφανίζεται ταυτόχρονα με την δημιουργία της πρώτης υποτυπώδους οικονομίας. Με την πρώτη προσπάθεια για την δημιουργία και την λειτουργία μιας οργανωμένης κοινωνίας με οικονομικούς κανόνες, σχηματίστηκαν και οι προϋποθέσεις για την ύπαρξη του οικονομικού εγκλήματος.

Η ανάπτυξη νέων δομών και σχέσεων στην κοινωνία, κυρίως ως αποτέλεσμα τις αύξησης των μελών της αλλά και της δημιουργίας νέων ιδιαίτερων επιθυμιών του κάθε ατόμου χωριστά, μεγάλωσαν την ανάγκη για την δημιουργία και εφαρμογή νέων κανόνων λειτουργίας. Κανόνες οι οποίοι σταδιακά γινόντουσαν περισσότερο πολύπλοκοι με σκοπό κατ' αρχήν την λειτουργία της κοινωνίας και εν συνεχεία την διασφάλιση της εύρυθμης λειτουργία αυτής. Η συνεχώς αυξανόμενη "παραγωγή" κανόνων (νόμων, οδηγιών κλπ) αλλά και η αύξηση της πολυπλοκότητας τους, τόσο των οικονομικών όσο και των υπολοίπων κανόνων δικαίου, έδωσε την δυνατότητα για την δημιουργία "παραθύρων" μέσα από τα οποία καταφέρνει το οικονομικό έγκλημα να λειτουργεί και να αναπτύσσεται .

Οι μεταβολές και τα νέα χαρακτηριστικά τα οποία έχουν προκύψει τόσο για το οικονομικό όσο και για το κοινωνικό περιβάλλον δημιούργησαν νέες συνθήκες για ένταση του φαινομένου του οικονομικού εγκλήματος. Το οικονομικό έγκλημα ως φαινόμενο έχει απασχολήσει έντονα όλα τα σύγχρονα κράτη ανά την υφήλιο και ιδιαίτερα τις αναπτυγμένες οικονομικά χώρες. Στην Ελλάδα μάλιστα η ένταση του οικονομικού εγκλήματος τις τελευταίες δεκαετίες αναφέρεται ως ένας από τους βασικούς παράγοντες που την οδήγησαν στη χρηματοοικονομική κρίση και στη συνέχεια στην επιβολή της επιτροπείας και των μνημονίων.

Ο εντοπισμός και ο περιορισμός του οικονομικού εγκλήματος αποτελεί δομικό στοιχείο της εύρυθμης λειτουργίας ενός κράτους. Για την επίτευξη του στόχου αυτού δημιουργούνται ελεγκτικοί μηχανισμοί, οι οποίοι με την πάροδο του χρόνου οφείλουν να εκσυγχρονίζονται ή να μετασχηματίζονται για να μπορούν να παράγουν τα αναμενόμενα αποτελέσματα και να είναι αποδοτικοί. Σε αντίθετη περίπτωση καθίστανται ανενεργοί και καταργούνται.

Στόχος της μελέτης μας είναι να αναλύσουμε το φαινόμενο του οικονομικού εγκλήματος, στον βαθμό που αυτό είναι εφικτό, τόσο σε θεωρητικό όσο και σε ερευνητικό επίπεδο παρά τα έντονα χαρακτηριστικά πολυπλοκότητας που παρουσιάζει. Επίσης, θα αναλυθούν οι δυνατότητες εντοπισμού και καταστολής του, από τους ελεγκτικούς μηχανισμούς, καθώς και τα προσδοκώμενα αποτελέσματα.

Το οικονομικό έγκλημα αποτελεί μία ιδιαίτερη κατηγορία εγκληματικότητας η οποία είναι άμεσα συνδεδεμένη με τον βαθμό και το μέγεθος της οικονομικής ανάπτυξης. Τα τελευταία χρόνια μάλιστα οι ρυθμοί “ανάπτυξής του” υπερβαίνουν αυτούς της πραγματικής οικονομίας έχοντας ξεπεράσει τα εθνικά χαρακτηριστικά και στις περισσότερες περιπτώσεις θα πρέπει να αντιμετωπίζεται ως ένα διεθνές φαινόμενο (Μιχαλοπούλου Ε. (2019)).

Στο πρώτο κεφάλαιο, επιχειρείται μία καταγραφή των κυριότερων, ως προς τις συνέπειες που έχουν κυρίως στα δημόσια οικονομικά, σύγχρονων οικονομικών εγκλημάτων και η διάκριση τους ανά κατηγορία σύμφωνα με τα δομικά τους χαρακτηριστικά. Θα υπάρξει εννοιολογικός προσδιορισμός τόσο συνολικά για αυτό που ονομάζεται οικονομικό έγκλημα όσο και για κάθε μία από τις κατηγορίες οικονομικών εγκλημάτων, αναφορά στις συνθήκες που επιτρέπουν την ανάπτυξή τους και τα αποτελέσματα, αρνητικά και θετικά, που προκύπτουν για την οικονομία. Θα γίνει οριοθέτηση του οικονομικού εγκλήματος από τα υπόλοιπα εγκλήματα μέσα από τα κύρια χαρακτηριστικά του γνωρίσματα.

Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται αναφορά και μια προσπάθεια, κατ’ αρχήν, ανάλυσης των γενεσιουργών παραγόντων που δημιουργούν τις κατάλληλες προϋποθέσεις ανάπτυξης του οικονομικού εγκλήματος και επηρεάζουν την λειτουργία του τόσο στην χώρα μας όσο και σε διεθνές επίπεδο.

Στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται μία παρουσίαση των κυριότερων υπηρεσιών που έχουν ως αντικείμενο τον έλεγχο και την καταστολή των οικονομικών εγκλημάτων και της ανάγκης εκσυγχρονισμού τους κυρίως μέσω της μηχανοργάνωσης και ψηφιοποίησης των ελεγκτικών μηχανισμών. Αναφέρονται τα πλεονεκτήματα που θα προκύψουν από των εκσυγχρονισμό των ελεγκτικών υπηρεσιών όπως επίσης και τα προβλήματα που δυσχεραίνουν την ανάγκη για εκσυγχρονισμό και μετάβαση σε μια νέα ψηφιακή εποχή. Επίσης εξετάζεται ο βαθμός ανεξαρτησίας τους και η επάρκεια τους σε σχέση με τις σύγχρονες μορφές οικονομικού εγκλήματος.

Στο τέταρτο κεφάλαιο περιγράφεται η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε για την έρευνα και αναλύονται τα επιμέρους αποτελέσματα που προέκυψαν μετά την ολοκλήρωση της. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε με την κατάρτιση ερωτηματολογίου το οποίο στάλθηκε με ηλεκτρονικά μέσα σε υπαλλήλους ελεγκτικών και μη ελεγκτικών φορέων του Υπουργείου Οικονομικών και της Α.Α.Δ.Ε και τις εποπτευόμενες από αυτούς υπηρεσίες για τη διαμόρφωση μιας πιο ολοκληρωμένης εικόνας.

Τέλος στο πέμπτο κεφάλαιο θα γίνει συγκεντρωτική αναφορά των συμπερασμάτων και των προτάσεων πολιτικής που προκύπτουν μέσα από μια συνολική αποτίμηση των αποτελεσμάτων της έρευνας σε συνδυασμό με τα όσα αναφέρονται στην θεωρία σχετικά με το οικονομικό έγκλημα τους τρόπους ανάπτυξής του, εντοπισμού του και καταστολής του σε εθνικό και διεθνές επίπεδο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΓΚΛΗΜΑ

1.1 Εννοιολογική προσέγγιση του οικονομικού εγκλήματος

«... Παρατυπία συνιστά κάθε παράβαση διάταξης του κοινοτικού δικαίου που προκύπτει από πράξη ή παράλειψη ενός οικονομικού φορέα, με πραγματικό ή ενδεχόμενο αποτέλεσμα να ζημιωθεί ο γενικός προϋπολογισμός των Κοινοτήτων ή προϋπολογισμός διαχειριζόμενος από τις Κοινοότητες, είτε με τη μείωση ή ματαίωση εσόδων που προέρχονται από ίδιους πόρους που εισπράττονται απευθείας για λογαριασμό της Κοινότητας, είτε με αδικαιολόγητη δαπάνη ...»¹

Ως οικονομικό έγκλημα ορίζονται οι παράνομες πράξεις, οι οποίες λαμβάνουν χώρα κατά την τέλεση μιας πραγματικής ή εικονικής οικονομικής δραστηριότητας και έχουν σκοπό να βλάψουν ή να εκθέσουν σε κίνδυνο την οικονομική ζωή ενός ατόμου ή ενός κοινωνικού συνόλου.

«... Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναφέρει ότι με τον όρο “οργανωμένο οικονομικό έγκλημα” νοούνται όλες οι δραστηριότητες οργανωμένων εγκληματικών ομάδων οι οποίες κάνουν κατάχρηση χρηματοοικονομικών συστημάτων ή συστημάτων πληρωμών με σκοπό την αποκόμιση οικονομικού οφέλους ...»².

Το οικονομικό έγκλημα αναφέρεται σε ένα ευρύ φάσμα εγκληματικών δραστηριοτήτων που σχετίζονται ή όχι με την οικονομία, τις χρηματοοικονομικές δραστηριότητες, την επιχειρηματική δραστηριότητα και παράνομες δραστηριότητες. Τα οικονομικά εγκλήματα θα μπορούσαν να χωριστούν σε δύο βασικές υποκατηγορίες :

- Το οργανωμένο ποινικό έγκλημα όπου, μέσα από βίαιες και εγκληματικές πράξεις, αιώτερο στόχο έχει την απόκτηση οικονομικού οφέλους όπως παραδείγματος χάριν δολοφονίες, εκβιασμοί, διακίνηση όπλων και ναρκωτικών, παράνομη διακίνηση ανθρώπων, εμπόριο λευκής σαρκός, διακίνηση παράνομου πορνογραφικού υλικού, απάτες με πιστωτικές κάρτες, κλοπές και γενικότερα πράξεις βίας κατά ανθρώπων με παράλληλη απόκτηση οικονομικού οφέλους.

¹ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΚ, ΕΥΡΑΤΟΜ) αριθ. 2988/95 ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ της 18ης Δεκεμβρίου 1995 σχετικά με την προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

²<https://www.insider.gr/eidiseis/48164/oikonomiko-egklima-kai-pos-antimetopizeta>

- και στα οικονομικά εγκλήματα που αφορούν πράξεις παράνομες ή μη οι οποίες στρέφονται εναντίον της πολιτείας ή ενός ευρύτερου κοινωνικού συνόλου όπως ή φοροδιαφυγή, η παραοικονομία, η φοροαποφυγή, η εισφοροδιαφυγή κ.α..

Η μελέτη μας θα εστιάσει κυρίως στην “οικονομική φύση” και των δύο κατηγοριών προσπαθώντας να αναλύσουμε τόσο τα αίτια και τον τρόπο διάπραξης των οικονομικών εγκλημάτων, τις συνέπειες προς την κοινωνία όσο και τους μηχανισμούς πρόληψης και καταστολής που διαθέτει ο κρατικός μηχανισμός στην Ελλάδα και λιγότερο στις ποινικές και αστικές επιπτώσεις προς τους παρανομούντες.

Οι επιπτώσεις του οικονομικού εγκλήματος μπορούν να είναι σημαντικές για την οικονομία και την κοινωνία συνολικά, καθώς μπορούν να προκαλέσουν απώλεια εμπιστοσύνης των καταναλωτών, μείωση των επενδύσεων και μακροπρόθεσμα απώλεια νόμιμων θέσεων εργασίας. Για αυτό το λόγο, η καταπολέμηση του οικονομικού εγκλήματος είναι σημαντική για την διατήρηση της οικονομικής σταθερότητας και την προστασία του κοινωνικού κράτους.

Ο ορισμός του οικονομικού εγκλήματος διαφοροποιείται από χώρα σε χώρα ακόμη και από οργανισμό σε οργανισμό. Η πολυπλοκότητα του φαινομένου αυτού ως προς τα δομικά συστατικά του αναγκάζει τόσο τα κράτη όσο και τους διάφορους εθνικούς η Διεθνής οικονομικούς οργανισμούς και σχηματισμούς να το ορίζουν κυρίως μέσα από τους τρόπους έκφρασης του. Βασικοί προσδιοριστικοί παράγοντες για την περιγραφή και τον ορισμό του οικονομικού εγκλήματος αποτελούν τα διάφορα συναλλακτικά ήθη και έθιμα, το υφιστάμενο νομικό πλαίσιο, ο βαθμός ανάπτυξης της οικονομίας, διαχρονικά ή περιστασιακά οικονομικά φαινόμενα και άλλα.

Ο προσδιορισμός των παράνομων πράξεων που ορίζουν το οικονομικό έγκλημα από οργανισμούς όπως η Eurostat, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, η Παγκόσμια Τράπεζα κλπ. είναι πιθανό να διαφοροποιείται ανάλογα με τον τρόπο και τον χρόνο που αυτό εμφανίζεται και τα αποτελέσματα που παράγει.

Παρόλα αυτά όλοι αναγνωρίζουν στο οικονομικό έγκλημα κάποια κοινά χαρακτηριστικά όπως:

- Τα οικονομικά εγκλήματα είναι δυνατό να διαπραχθούν τόσο από φυσικά πρόσωπα όσο και από επιχειρήσεις ή οικονομικούς οργανισμούς.
- τα άτομα που διαπράττουν οικονομικά εγκλήματα τις περισσότερες φορές έχουν εξειδικευμένες γνώσεις και πρόσβαση σε πληροφορίες και μέσα που τους διευκολύνουν στην επίτευξη του σκοπού τους

- είναι εγκλήματα των οποίων ο εντοπισμός και η καταγραφή τους εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τον τρόπο και τον βαθμό δράσης των ελεγκτικών μηχανισμών (Πιτσελά Α. 2010)³
- Η απόδειξή τους συνήθως απαιτεί πολύ χρόνο και εξειδικευμένες γνώσεις από τον ερευνητή
- τα οικονομικά εγκλήματα σε αντίθεση με τα υπόλοιπα εγκλήματα διαπράττονται τις περισσότερες φορές μέσα από νόμιμες επιχειρηματικές και επαγγελματικές δραστηριότητες
- το οικονομικό έγκλημα προπορεύεται των ελεγκτικών μηχανισμών και συνήθως συγγενεύει ή ταυτίζεται με το οργανωμένο έγκλημα και συμπλέκεται με τη διαφθορά (Μιχαλοπούλου Ε . 2019)
- η ανάπτυξη και η δράση του οικονομικού εγκλήματος είναι συνήθως αποτέλεσμα της έλλειψης στοχευόμενου νομοθετικού πλαισίου και της πολυνομίας
- η πολυπλοκότητα που χαρακτηρίζει συνήθως τα οικονομικά εγκλήματα, κυρίως στις ακολουθούμενες μεθόδους διάπραξης και στον τρόπο με τον οποίο δρουν οι οικονομικοί εγκληματίες
- τέλος τα χαρακτηριστικά των ανθρώπων που διαπράττουν οικονομικά εγκλήματα στις περισσότερες περιπτώσεις παρουσιάζουν μια μοναδικότητα και καινοτομία.

1.2 Φοροδιαφυγή

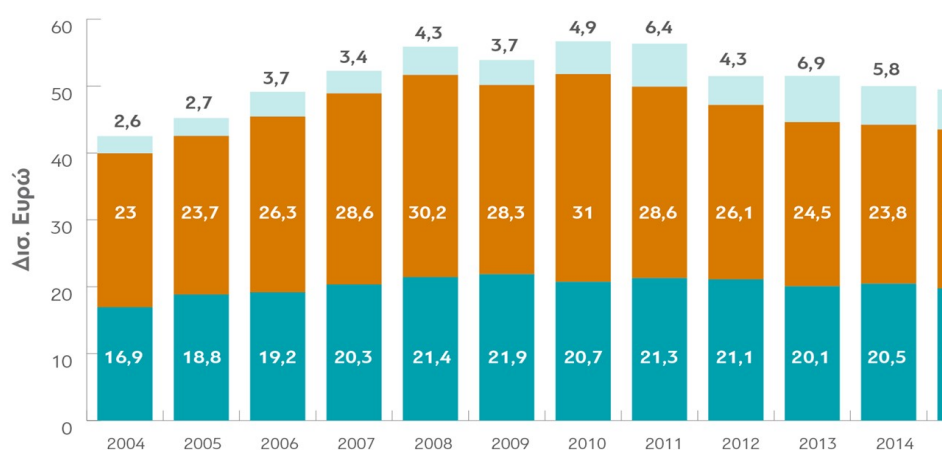
Ως «... Φοροδιαφυγή θεωρείται κάθε παράνομη ενέργεια (πράξη ή παράλειψη) του φορολογουμένου με την οποία επιδιώκεται η μερική ή ολική αποφυγή της νόμιμης φορολογικής επιβάρυνσης ..». (Βαβούρας και Χ. Βαβούρα (2019) σελ. 217) .

Η φοροδιαφυγή είναι μια μορφή οικονομικού εγκλήματος που αφορά στη μη εκπλήρωση των υποχρεώσεων από τα φυσικά και νομικά πρόσωπα προς το κράτος με την πληρωμή φόρων ή τη μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης πέρα από τα νόμιμα όρια. Οι τρόποι με τους οποίους μπορεί να επιτευχθεί αυτό είναι πολλοί με πιο γνωστούς την απόκρυψη εισοδήματος, την παραποίηση φορολογικών στοιχείων ,την υποτίμηση των πωληθέντων αγαθών ή υπηρεσιών, την απόκρυψη εισοδημάτων ή κερδών, τη χρήση εξωτικών φορολογικών παραδείσων, τη μεταφορά κεφαλαίων σε μη διαφανείς λογαριασμούς και άλλες παρόμοιες πρακτικές.

³<https://opencourses.auth.gr/modules/units/?course=OCRS368&id=3375>

Όπως προαναφέρθηκε υπάρχει διαχωρισμός των φόρων σε 2 μεγάλες κατηγορίες στους άμεσους και τους έμμεσους φόρους. Ο τρόπος επιβολής τους και η πολυνομία που υπάρχει σχετικά με τον τρόπο υπολογισμού τους κάνει δυσκολότερο τον εντοπισμό των παραβάσεων και δίνει κίνητρα και ευκαιρίες τόσο για φοροδιαφυγή όσο και για φοροαποφυγή. Στον παρακάτω πίνακα μπορεί να δει κανείς το μέγεθος συμμετοχής τόσο των άμεσων όσο και των έμμεσων φόρων στα έσοδα του τακτικού προϋπολογισμού για τα έτη από το 2004 έως το 2015. Επίσης είναι ευδιάκριτη η μεταξύ τους διακύμανση και το ύψος των φορολογικών εσόδων ανάλογα το είδος του φόρου για το διάστημα αυτό.

Έσοδα τακτικού προϋπολογισμού

Διάγραμμα 1.1

Συμμετοχή άμεσων και έμμεσων φόρων στα έσοδα του τακτικού προϋπολογισμού

Όπως μπορεί εύκολα να παρατηρήσει κανείς στο ανωτέρω διάγραμμα παρά το γεγονός ότι οι έμμεσοι φόροι έχουν χαρακτηριστεί ως περισσότερο άδικοι σε σχέση με τους άμεσους φόρους, και ο κύριος λόγος είναι ότι επιβαρύνουν το ίδιο τους φορολογούμενους με χαμηλά ή και καθόλου εισοδήματα με αυτούς που έχουν ψηλά ή και πολύ υψηλά εισοδήματα, συμμετέχουν στα έσοδα του τακτικού προϋπολογισμού με ποσοστό μεγαλύτερο έναντι αυτού των άμεσων φόρων. Είναι γνωστό ότι οι αναπτυγμένες οικονομίες εφαρμόζουν συστήματα φορολόγησης που σαν βάση τους έχουν τους άμεσους φόρους και όχι τους έμμεσους. Οι πιο ασθενείς οικονομίες και κυρίως αυτές των αναπτυσσόμενων και των τριτοκοσμικών χωρών στηρίζουν κατά βάση την είσπραξη εσόδων στους έμμεσους φόρους.

Υπάρχει ένα ακόμη βασικό ερώτημα που πρέπει να απαντηθεί «Ποιοι είναι τελικά αυτοί που φοροδιαφεύγουν;». Σε αυτή την περίπτωση η χώρα μας δείχνει να

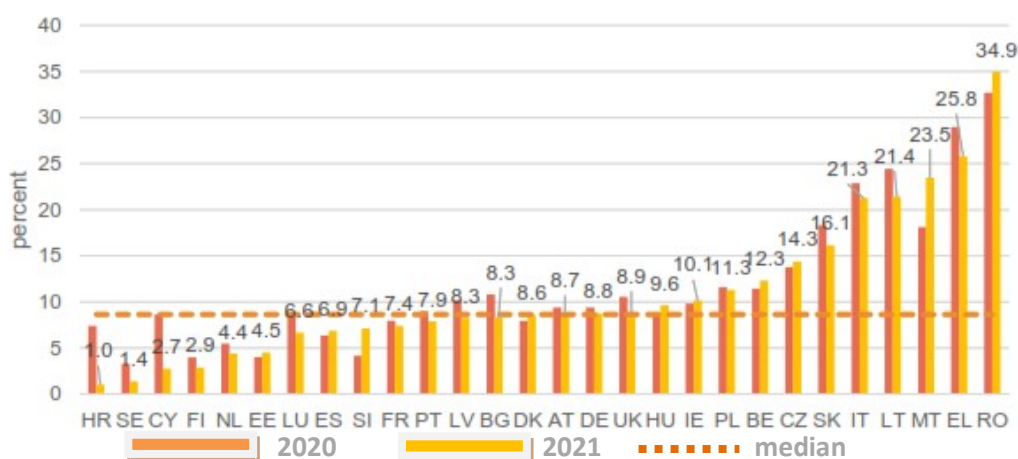
ακολουθεί τον κανόνα που ισχύει λίγο ως πολύ σε όλες τις χώρες του κόσμου με υπανάπτυκτες ή αναπτυσσόμενες οικονομίες. Αυτοί που κυρίως φοροδιαφεύγουν είναι οι πολύ μικρές, οι μικρές επιχειρήσεις και οι αυτοαπασχολούμενοι. Οι πιο συνηθισμένοι τρόποι για να φοροδιαφύγουν είναι να δηλώνουν μικρότερα εισοδήματα από πού πραγματικά εισέπραξαν ή να μην κόβουν αποδείξεις για το σύνολο των πωλήσεών τους. Θα πρέπει να αναφέρουμε ότι, για τις περισσότερες αναπτυγμένες οικονομίες, το μέγεθος της φοροδιαφυγής που προκύπτει από αυτές τις δύο κατηγορίες φορολογουμένων, είναι αρκετά μικρό. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι ο αριθμός των μικρών επιχειρήσεων και των αυτοαπασχολούμενων είναι σχετικά περιορισμένος σε σχέση με το γενικό σύνολο των φορολογουμένων όπως και ο κύκλος εργασιών τους είναι αρκετά μικρός σε σχέση με τη φορολογητέα ύλη που προκύπτει από το σύνολο των δραστηριοτήτων των υπολοίπων κατηγοριών. Στην Ελλάδα αυτό δεν ισχύει, δυστυχώς, και είναι αποτέλεσμα του γεγονότος, όπως θα δούμε και παρακάτω, ότι ο αριθμός των αυτοαπασχολούμενων είναι πολύ μεγάλος σε σχέση με το σύνολο των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων. Έτσι οι απώλειες σε έσοδα από τους άμεσους φόρους είναι σημαντικές και στην προσπάθεια του κράτους να καλύψει την απώλεια αυτή μετατοπίζει το βάρος της φορολογικής πολιτικής στους έμμεσους φόρους. Τα στοιχεία που παρατίθενται και αναλύονται στην συνέχεια δείχνουν ότι η αντιμετώπιση αυτή είναι αναποτελεσματική και δημιουργεί έναν φαύλο κύκλο μεταξύ των φορολογικών συντελεστών και της χαμηλής εισπραξιμότητας.

Για να παρουσιάσουμε μια πιο δίκαιη και ολοκληρωμένη εικόνα, σχετικά με την φορολογική συμπεριφορά των υποκείμενων σε φόρους, θα πρέπει να αναφέρουμε και το γεγονός ότι τα μεγάλα εισοδήματα που αφορούν σε μισθωτούς ή σε μεγάλες και πολύ μεγάλες επιχειρήσεις δεν έχουν την ανάγκη να φοροδιαφύγουν γιατί έχουν την δυνατότητα, τεχνογνωσία και όλα εκείνα τα μέσα ώστε να πετύχουν μέσω νόμιμων οδών τη μείωση των φορολογικών τους βαρών, δηλαδή να φοροαποφύγουν.

Η φοροδιαφυγή αποτελεί ένα από τα σοβαρότερα προβλήματα που έχει να αντιμετωπίσει κάθε κυβέρνηση σε σχέση με την οικονομία και τη χάραξη οικονομικής πολιτικής. Ανάλογα με το μέγεθός της μπορεί να έχει σοβαρές συνέπειες για μια χώρα και για τους πολίτες της. Τα μειωμένα έσοδα ενός κράτους, λόγω της φοροδιαφυγής, έχουν σαν αποτέλεσμα τον περιορισμό της δυνατότητας για χρηματοδότηση κρατικών υπηρεσιών, όπως για παράδειγμα η εθνική άμυνα, κοινωνικά προγράμματα και υπηρεσίες όπως είναι η υγεία, η παιδεία, τα επιδόματα ανεργίας κλπ.

Η εφαρμογή μιας πολιτικής όπου επιβάλλονται υψηλοί συντελεστές φορολόγησης τόσο στην άμεση όσο και στην έμμεση φορολογία συνήθως έχουν σαν αποτέλεσμα την δυσανάλογη αύξηση των εσόδων στα κρατικά ταμεία σε σχέση με τα προσδοκώμενα αποτελέσματα. Αντίθετα, όπως θα αναλύσουμε και παρακάτω, η αλόγιστη αύξηση των φορολογικών συντελεστών αποτελεί ένα σημαντικό κίνητρο για την αύξηση της τάσης για φοροδιαφυγή. Οι λάθος εκτιμήσεις και τα λάθος μέτρα αντιμετώπισης της φοροδιαφυγής συνήθως οδηγούν σε αντίθετα αποτελέσματα από τα επιθυμητά.

Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν οι υψηλοί συντελεστές του φόρου προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ) στην χώρα μας, οι οποίοι έχουν σαν αποτέλεσμα να κατατάσσουν την Ελλάδα στη δεύτερη υψηλότερη θέση μετά την Ρουμανία σε ποσοστά φοροδιαφυγής ανάμεσα στα κράτη μέλη της ευρωζώνης σύμφωνα με τα στοιχεία που παρουσίασε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για το έτος 2021 όπως περιγράφεται και στον παρακάτω πίνακα.

Πηγή : newmoney.gr⁴

Διάγραμμα 1.2 Το ύψος της φοροδιαφυγής σε ποσοστά στην Ευρωζώνη έτος 2021

Διαβάζοντας κάποιος και αναλύοντας τα στοιχεία του παραπάνω διαγράμματος εύκολα μπορεί να διαπιστώσει ότι το ποσοστό φοροδιαφυγής στον φόρο προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ) στην Ελλάδα είναι υπερτριπλάσιο του μέσου όρου των κρατών μελών της ευρωζώνης. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα την σημαντικά μειωμένη

⁴<https://www.newmoney.gr/roh/palmos-oikonomias/oikonomia/komision-protathlitria-i-ellada-stin-klopi-tou-fpa/>

είσπραξη εσόδων από το φόρο προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ). Εάν η χώρα μας προσέγγιζε το μέσο όρο φοροδιαφυγής της Ευρωζώνης υπολογίζεται ότι τα επιπλέον έσοδα του κράτους θα ήταν περίπου 3 δισεκατομμύρια ευρώ (περίπου ένα δισεκατομμύριο παραπάνω από τα έσοδα που εισπράττει από τον ΕΝΦΙΑ).

Στην Ελλάδα το πρόβλημα της φοροδιαφυγής είναι αρκετά πιο σύνθετο και δεν πηγάζει μόνο από τους υψηλούς φορολογικούς συντελεστές. Σύμφωνα με αρκετές μελέτες αλλά και την έκθεση του διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος για το έτος 2021 οι αιτίες που οδηγούν τους φορολογούμενους στη φοροδιαφυγή δεν περιορίζονται μόνο στην υψηλή φορολόγηση αλλά και σε άλλες αιτίες οι οποίες έχουν να κάνουν με δομικά χαρακτηριστικά της κοινωνίας μας και το πως είναι αυτή διαρθρωμένη. Σε μια σύντομη αναφορά σε αυτές μπορούμε να παραθέσουμε τις παρακάτω :

- Ο τρόπος με τον οποίο είναι δομημένη η ελληνική οικονομία, όπου υπάρχει ένας πολύ μεγάλος αριθμός αυτοαπασχολούμενων και μικρών επιχειρήσεων. Ο μεγάλος αριθμός τους σε συνδυασμό με την διασπορά τους χωροταξικά κάνει δύσκολο και αναποτελεσματικό τον έλεγχό τους
- Οι πολύ σημαντικές ελλείψεις που υπάρχουν στους ελεγκτικούς μηχανισμούς όπου οι περισσότεροι από αυτούς είναι υποστελεχωμένοι, με αρκετά παλιό και μη λειτουργικό τεχνολογικό εξοπλισμό, ανύπαρκτες υποδομές και δομικά προβλήματα κατά τη σύστασή τους και λειτουργία τους
- Ο πολύ μεγάλος αριθμός φορολογικών νόμων, οι οποίοι προσπαθώντας να καλύψουν το σύνολο των περιπτώσεων προς φορολόγηση ή να δημιουργήσουν ευνοϊκές συνθήκες για επενδύσεις πετυχαίνουν ακριβώς το αντίθετο αποτέλεσμα αποτρέποντάς τους φορολογούμενους να συμμορφωθούν με αυτούς. Στην προσπάθεια επικαιροποίησης τους γίνονται συχνές αλλαγές στους νόμους και δημιουργούνται πολλές υποκατηγορίες με διαφορετικούς συντελεστές φορολόγησης όπου είτε μπερδεύουν είτε παρακινούν τους φορολογούμενους να φοροδιαφύγουν
- Οι πολύ υψηλοί φορολογικοί συντελεστές όπως αναλύθηκε και παραπάνω είναι σίγουρα μια βασική αιτία για φοροδιαφυγή
- η γραφειοκρατία είναι άλλη μια αιτία για φοροδιαφυγή αφού κατά βάση δημιουργεί προβλήματα στους φορολογούμενους και δεν τους διευκολύνει

- η φορολογική κουλτούρα που έχουμε σαν λαός και η οποία πηγάζει από το γεγονός ότι το ανταποδοτικό όφελος των φόρων είναι σημαντικά μικρότερο σε σχέση με τις φορολογικές επιβάρυνσεις που καλείται να επωμισθεί ο φορολογούμενος.

- Η αίσθηση περί μη ύπαρξης δικαίου σχετικά με τον τρόπο φορολόγησης (συμμετέχει στη διαμόρφωση της φορολογικής κουλτούρας που αναφέρθηκε παραπάνω)

- Τέλος η πλήρης έλλειψη πολιτικής βούλησης για την ουσιαστική αντιμετώπιση του φαινομένου της φοροδιαφυγής. Αντίθετα στα πλαίσια μιας ψηφοθηρικής νοοτροπίας ή στην προσπάθεια εύρεσης οικονομικών χορηγών κατά την προεκλογική περίοδο οι πολιτικοί θεσπίζουν νόμους που ως ένα βαθμό ευνοούν τη φοροδιαφυγή.

Είναι προφανές ότι δεν είναι δυνατό να προσδιοριστεί το ακριβές μέγεθος της φοροδιαφυγής στην Ελλάδα. Ο κατά προσέγγιση προσδιορισμός του ύψους της φοροδιαφυγής, είναι αποτέλεσμα μελετών και εκτιμήσεων όπου μετρούνται στοιχεία ενδεικτικά του μεγέθους της, αλλά όχι απευθείας της ίδιας. Σύμφωνα με τα στοιχεία που παρουσίασε το 2016 ο οργανισμός έρευνας και ανάλυσης διαΝΕΟσις σε συνεργασία με την Ernest & Young στην προσπάθεια τους να προσδιορίσουν το μέγεθος της φοροδιαφυγής έχουμε τα εξής :

«... Συγκεντρώσαμε τις εκτιμήσεις που έχουν γίνει για τις διάφορες κατηγορίες φοροδιαφυγής, και προχωρήσαμε σε μια σύνθεση που έχει ένα βαθμό αυθαιρεσίας, αλλά δίνει μια τάξη μεγέθους που πιθανότατα δεν απέχει πολύ από την πραγματικότητα. Σύμφωνα με τις έρευνες:

Τα διαφυγόντα έσοδα από τη φοροδιαφυγή των φυσικών προσώπων κυμαίνονται από 1,9% ως 4,7% του ΑΕΠ ετησίως.

Από τη φοροδιαφυγή στον ΦΠΑ εκτιμάται ότι χάνουμε το 3,5% του ΑΕΠ.

Απώλειες από το λαθρεμπόριο ποτών, τσιγάρων και καυσίμων αντιστοιχεί σε περίπου 0,5% του ΑΕΠ.

Για τα νομικά πρόσωπα, τα διαφυγόντα κέρδη για τη χώρα από τη φοροδιαφυγή και φοροαποφυγή των επιχειρήσεων υπολογίζονται γύρω στο 0,15% του ΑΕΠ.

Κατά συνέπεια, το μέγεθος της φοροδιαφυγής στην Ελλάδα μπορεί να προσδιοριστεί σε ένα ποσοστό από 6% ως 9% του ΑΕΠ, δηλαδή ανάμεσα σε €11 και €16 δισ. το χρόνο.

Είναι, βεβαίως, εξαιρετικά ενδιαφέρουσα η σύνθεση της φοροδιαφυγής, δηλαδή το

ποιος φοροδιαφεύγει και πόσο, και καταρρίπτει αρκετούς μύθους. Συμπέρασμα που επαληθεύεται κι αν μελετήσουμε το θέμα και αντίστροφα ...»⁵

Σε πολλές περιπτώσεις, λανθασμένα, η φοροδιαφυγή ταυτίζεται με την παραοικονομία. Είναι γεγονός πως σε ένα μεγάλο βαθμό το έγκλημα της φοροδιαφυγής και της παραοικονομίας συνυπάρχουν. Παρόλα αυτά είναι δυνατό να τελούνται οικονομικά εγκλήματα φοροδιαφυγής χωρίς απαραίτητα να αποτελούν στοιχεία παραοικονομίας και το αντίστροφο. (Βαβούρας Ι. & Μανωλάς Γ. 2004 σελ 50)

Πηγή : (Ι. Βαβούρας και Χ. Βαβούρα 2019 σελ. 229)

Σχήμα1.1 Σχέση Φοροδιαφυγής - Παραοικονομίας

Στην παραπάνω εικόνα μπορούμε να δούμε σχηματικά το πώς μπορεί να είναι η σχέση μεταξύ της φοροδιαφυγής και της παραοικονομίας

1.3 Παραοικονομία

Για να απαντήσει κάποιος στο ερώτημα «Τι είναι η παραοικονομία;» θα πρέπει πρώτα να έχει ορίσει «Τι είναι η επίσημη οικονομία».

Ως επίσημη οικονομία μπορεί να οριστεί το σύνολο της οικονομικής δραστηριότητας, ενός κράτους ή ενός ευρύτερου κοινωνικού και οικονομικού συνόλου, το οποίο προκύπτει από τη νόμιμη παραγωγή προϊόντων και υπηρεσιών που δηλώνονται στις Οικονομικές Αρχές. Το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) αποτελεί το μετρήσιμο μέγεθος που ορίζει τι είναι η επίσημη οικονομία για τους σύγχρονους οικονομικούς επιστήμονες.

⁵https://www.dianeosis.org/2016/06/tax_evasion_in_greece/

Έχοντας ορίσει την έννοια της επίσημης οικονομίας και έχοντας θέσει το πλαίσιο και τους κανόνες που αυτή ορίζει μπορούμε να δώσουμε έναν κατά προσέγγιση πρώτο ορισμό στον όρο παραοικονομία. Παραοικονομία είναι όλες εκείνες οι οικονομικές δραστηριότητες που ενώ δημιουργούν προστιθέμενη αξία δεν καταγράφονται και δεν συμπεριλαμβάνονται στο σύνολο της οικονομικής δραστηριότητας ενός κράτους. Η μη ύπαρξη ενός μόνο ορισμού αλλά αντίθετα η διατύπωση πολλών παρόμοιων, ως προς το αποτέλεσμα, είναι ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά της παραοικονομίας. (Βαβούρας Ι. και Βαβούρα Χ. (2019) σελ. 217)

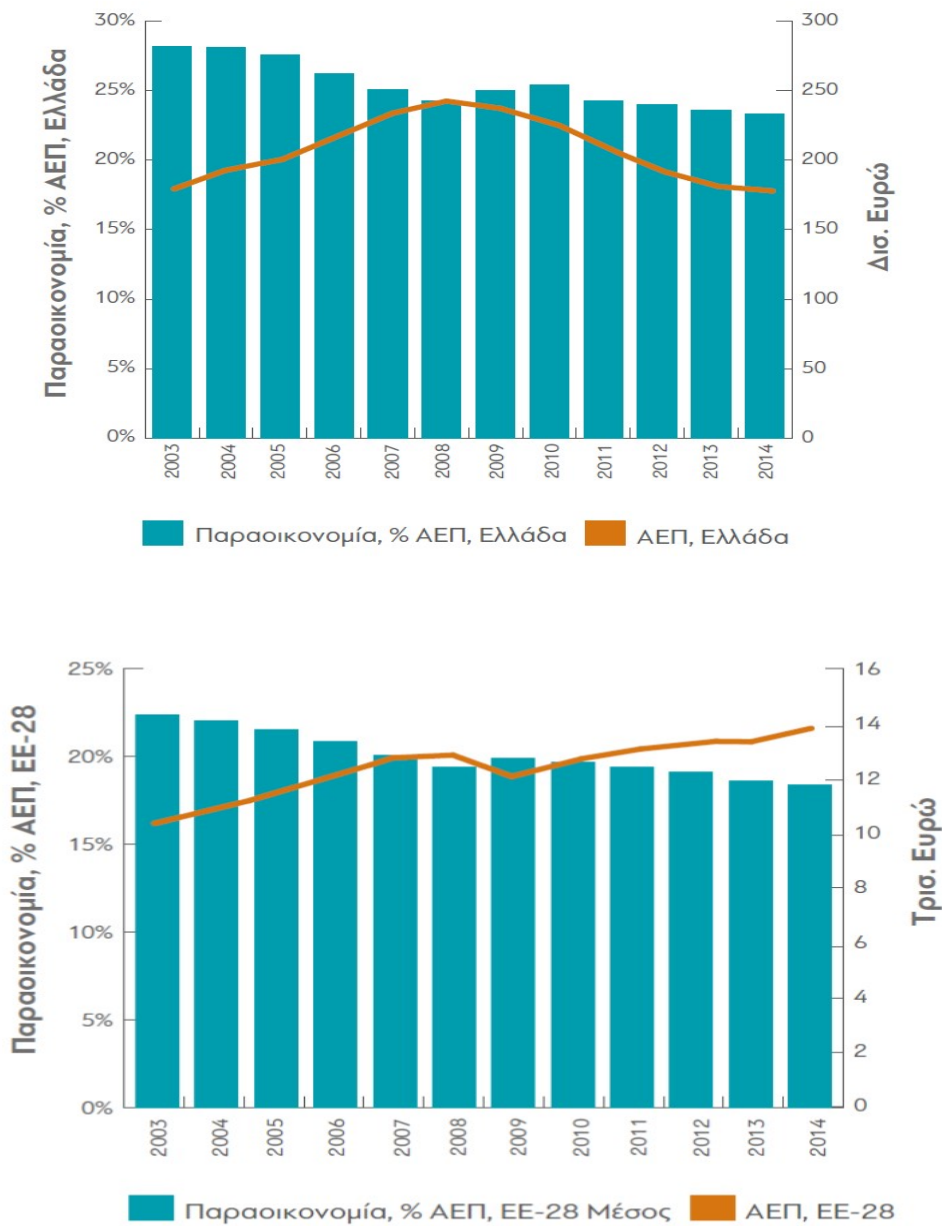
Ακόμη και για την «ονοματοδοσία» της επιλέγονται διάφοροι όροι και προσδιορισμοί όπως για παράδειγμα «hidden economy - κρυφή οικονομία», «unrecorded economy - μη καταγραμμένη οικονομία», «shadow economy – σκιώδης οικονομία», «moonlight economy - οικονομία του λυκόφωτος», «black economy - μαύρη οικονομία», «parallel economy - παράλληλη οικονομία» κλπ.

Η συνολική πραγματική οικονομία είναι το άθροισμα της επίσημης οικονομίας, της άτυπης οικονομίας και της παραοικονομίας. Η παραοικονομία είναι ένα σημαντικό κομμάτι της συνολικής πραγματικής οικονομίας. Είναι το τμήμα αυτό «...το οποίο μάλιστα αυξάνεται με υψηλότερους ρυθμούς από ότι η επίσημη οικονομία, πράγμα που στην περίπτωση αυτή συμβάλλει στην αύξηση της σοβαρότητας των επιπτώσεων της, δεδομένου ότι, όπως κατά κανόνα συμβαίνει με τα οικονομικά μεγέθη, ο ρυθμός της μεταβολής τους είναι μεγάλης σημασίας στην άσκηση της οικονομικής πολιτικής, ίσως μάλιστα και μεγαλύτερης από ότι το απόλυτο τους μέγεθος.» (Βαβούρας Ι. και Βαβούρα Χ. (2019) σελ.214).

Η παραοικονομία ως φαινόμενο έχει απασχολήσει έντονα τα τελευταία περίπου 40 χρόνια, όλα τα σύγχρονα κράτη ανά την υφήλιο και ιδιαίτερα τις αναπτυγμένες οικονομικά χώρες. Στην Ελλάδα αναφέρεται ως ένας από τους βασικούς παράγοντες που την οδήγησαν στην χρηματοοικονομική κρίση και στη συνέχεια στην επιβολή της επιτροπείας και των μνημονίων.

Στα παρακάτω γραφήματα υπάρχει μια εκτίμηση του μεγέθους της παραοικονομίας ως ποσοστό του ΑΕΠ στην Ελλάδα και στην Ευρωπαϊκή Ένωση για τα έτη από το (2003) έως το 2014 με βάση στοιχεία που προκύπτουν από τη Eurostat. Στο αναφερόμενο διάστημα φαίνεται ότι το ποσοστό της παραοικονομίας ως προς το ΑΕΠ στην Ελλάδα κινείται σταθερά πάνω από το 20% φτάνοντας σε ορισμένες περιπτώσεις

και κοντά στο 30% . Ποσοστό το οποίο είναι αρκετά πάνω από τον αντίστοιχο μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο αναφερόμενο διάστημα.

Πηγή: Schneider F. (2015), *Size and Development of the Shadow Economy of 31 European and 5 other OECD Countries from 2003 to 2015: Different Developments*, mimeo, Department of Economics, Johannes Kepler University & EUROSTAT.⁶

Διάγραμμα 1.3
Παραοικονομία ως ποσοστό του ΑΕΠ στην Ελλάδα & στην Ε.Ε.

⁶Schneider F. (April 2015), *Tax Evasion, Shadow Economy and Corruption in Greece and Other OECD Countries: Some Empirical Facts*, University of Linz / Austria 15

Για να μπορέσουμε να κατανοήσουμε με μεγαλύτερη ακρίβεια τον τρόπο λειτουργίας της παραοικονομίας θα πρέπει να προσδιορίσουμε και να περιγράψουμε εκείνες τις οικονομικές δραστηριότητες οι οποίες εντάσσονται στο πλαίσιο αυτής. Οι κύριες οικονομικές δραστηριότητες που έχουμε εμφάνιση στοιχείων παραοικονομίας είναι α) την αδήλωτη νόμιμη παραγωγή β) τα αποκρυπτόμενα εισοδήματα σε είδος και γ) την παράνομη παραγωγική δραστηριότητα.

Η αδήλωτη νόμιμη παραγωγή αναφέρεται στην παραγωγή προϊόντων ή υπηρεσιών με νόμιμα μέσα, η οποία όμως δεν δηλώνεται στις επίσημες οικονομικές αρχές με κύριο στόχο την αποφυγή της επιβολής φορολογίας. Στην περίπτωση αυτή, αυτό που συνήθως συμβαίνει είναι να δηλώνεται ένα μόνο τμήμα του παραγόμενου προϊόντος ή της προσφερόμενης υπηρεσίας του οποίου το μέγεθος είναι σημαντικά μικρότερο της συνολικής παραγωγής ή προσφοράς.

Τα αποκρυπτόμενα εισοδήματα σε είδος αφορούν στη χρήση των παραγωγικών δυνατοτήτων μιας επιχείρησης, όπως για παράδειγμα μηχανήματα ή υπηρεσίες, από τους ιδιοκτήτες ή τους εργαζόμενους για την ικανοποίηση προσωπικών, οικογενειακών αναγκών ή την αποκόμιση οφέλους, «...καθώς και τις εκ μέρους των εργαζομένων τακτικές και περιορισμένης έκτασης κλοπές από τους χώρους εργασίας τους αγαθών προορισμένων για ενδιάμεση κατανάλωση...». (Βαβούρας Ι. και Βαβούρα Χ. (2019) σελ. 215). Για παράδειγμα ένας εργαζόμενος σε μία βιοτεχνία που κατασκευάζει έπιπλα μπορεί λειτουργώντας τα μηχανήματα της εταιρείας να κατασκευάσει ένα έπιπλο χρησιμοποιώντας με υλικά τα οποία είναι για πέταμα ή ανακύκλωση, είτε υλικά από τις χρήσιμες πρώτες ύλες.

Η παράνομη παραγωγή αποτελείται από δραστηριότητες, οι οποίες πραγματοποιούνται εκτός των νομικών και κοινωνικών πλαισίων. Είναι δραστηριότητες οι οποίες στην πλειοψηφία τους είναι παράνομες, ή κινούνται στα όρια της νομιμότητας. Παρόλα αυτά, παράγουν προστιθέμενη αξία. Χαρακτηριστικά παραδείγματα τέτοιων δραστηριοτήτων είναι η παραγωγή και η διακίνηση ναρκωτικών ουσιών, το λαθρεμπόριο, η πορνεία, η αδήλωτη εργασία κυρίως αλλοδαπών κ.ά.

Η παραοικονομία επιδρά στην επίσημη οικονομία με διάφορους τρόπους, έχοντας αρνητικές και θετικές συνέπειες. (Παλαιολόγος & Κασσάρ (2003), σελ. 21). Παρόλα αυτά οι θετικές επιπτώσεις της παραοικονομίας έχουν βραχυχρόνια διάρκεια και δεν υφίσταται ζήτημα για την μέτρησή τους, καθώς σε μακροχρόνιο ορίζοντα

υπονομεύουν την υγιή ανάπτυξη της οικονομίας. (Βαβούρας και Γ. Μανωλάς (2004), σελ.96)

Οι αρνητικές συνέπειες της παραοικονομίας είναι ορατές σε μακροοικονομικό και μικροοικονομικό επίπεδο. Σε μακροοικονομικό επίπεδο, προβλήματα ανακύπτουν σχετικά με την αξιοπιστία των επίσημων στοιχείων, την αποτελεσματικότητα της άσκησης της οικονομικής πολιτικής (δημοσιονομικής και νομισματικής), στο ΑΕΠ, στα δημόσια οικονομικά και στις κοινωνικές μεταβιβάσεις. (Βαβούρας και Γ. Μανωλάς (2004), σελ.89-91). Δεδομένου ότι η παραοικονομία υπολογίζεται από το άθροισμα των αποκρυπτόμενων εισοδημάτων των συντελεστών παραγωγής, όταν το μέγεθός της είναι υψηλό δημιουργεί σημαντικές στρεβλώσεις σε διάφορα μακροοικονομικά μεγέθη (πχ ΑΕΠ, πραγματική απασχόληση, επενδύσεις, αποταμιεύσεις), με αποτέλεσμα την μείωση της αξιοπιστίας των επίσημων στατιστικών στοιχείων. Η αποτύπωση μιας στρεβλής εικόνας μπορεί να έχει σημαντικές αρνητικές συνέπειες στην οικονομική ανάλυση, τις μελλοντικές προβλέψεις και τον σχεδιασμό της οικονομικής πολιτικής. (Βαβούρας Ι. και Βαβούρα Χ. (2019) σελ. 220-222). Η παραοικονομία μπορεί να έχει αρνητικές επιπτώσεις και στην αποτελεσματικότητα της οικονομικής πολιτικής ειδικά σε περιόδους εφαρμογής συσταλτικής οικονομικής πολιτικής.

Η άσκηση της νομισματικής πολιτικής επηρεάζεται με διάφορους τρόπους από την παραοικονομία. Αρχικά αυξάνει την πραγματική ζήτηση του χρήματος λόγω των αυξημένων συναλλαγών με μετρητά. Επίσης, μειώνει την αποτελεσματικότητα της νομισματικής πολιτικής για την αντιμετώπιση διακυμάνσεων στην οικονομική δραστηριότητα καθώς όταν αυξάνει η παραοικονομία μειώνεται η ελαστικότητα της ζήτησης χρήματος ως προς το επιτόκιο. Οι ανεπίσημες συναλλαγές ενισχύουν την ανάπτυξη παράνομων δραστηριοτήτων όπως η τοκογλυφία, η κυκλοφορία πλαστών νομισμάτων, η παράνομη πώληση συναλλάγματος, κλπ. Τέλος, ιδιαίτερα σημαντική παράμετρος είναι ότι η παραοικονομία ασκείται από επιχειρήσεις και άτομα που δεν έχουν πρόσβαση στο πιστωτικό σύστημα, γεγονός που δημιουργεί ένα φαύλο κύκλο.

Όσον αφορά το σκέλος της δημοσιονομικής πολιτικής, δυσμενείς επιπτώσεις υπάρχουν στα δημόσια έσοδα και τις δημόσιες δαπάνες. Η φοροδιαφυγή είναι μια από τις αιτίες της παραοικονομίας με σημαντικές επιπτώσεις στα φορολογικά έσοδα του κράτους, γεγονός που οδηγεί σε αύξηση της φορολογικής επιβάρυνσης των ατόμων στην επίσημη οικονομία και την ώθηση ακόμα περισσότερων στην φοροδιαφυγή.

Επίσης, μειωμένα δημόσια έσοδα συνεπάγονται και μειωμένες δημόσιες δαπάνες, που όταν υφίστανται σε ένα περιβάλλον χαμηλής οικονομικής δραστηριότητας είναι περισσότερο αναγκαίες για την πραγματοποίηση μεταβιβαστικών πληρωμών. Παράλληλα με την δυσκολία άντλησης εσόδων και πραγματοποίησης δαπανών, συνυπάρχει και το πρόβλημα διαχείρισης του δημόσιου χρέους. (Βαβούρας Ι. και Βαβούρα Χ. (2019) σελ. 223)

Η παραοικονομία και η συνεπακόλουθη αδήλωτη εργασία δημιουργεί αρκετές δυσχέρειες στην άσκηση της πολιτικής απασχόλησης λόγω του ότι τα ποσοστά ανεργίας φαίνονται μεγαλύτερα από τα πραγματικά. (Βαβούρας Ι. και Βαβούρα Χ. (2019) σελ. 224). Παράλληλα, η παροχή υψηλών επιδομάτων ανεργίας μπορεί να μειώσει το κίνητρο για απασχόληση στην επίσημη οικονομία (Βαβούρας και Γ. Μανωλάς (2004), σελ.93). Η αποτύπωση μιας στρεβλής εικόνας των εισοδημάτων με βάση τα επίσημα στοιχεία, δυσχεραίνει την εφαρμογή ορθών και δίκαιων μέτρων για την διανομή του εισοδήματος.

Προβλήματα προκύπτουν και στην άσκηση της κλαδικής πολιτικής καθώς η παραοικονομία αναπτύσσεται περισσότερο σε κάποιους κλάδους, γεγονός που δυσχεραίνει την αποτύπωση της πραγματικής διάρθρωσης της παραγωγής, του όγκου της και της ανταγωνιστικότητας που υπάρχει σε αυτούς τους κλάδους. (Βαβούρας Ι. και Βαβούρα Χ. (2019) σελ. 225-226)

Σε μικροοικονομικό επίπεδο η παραοικονομία αυξάνει τον αθέμιτο ανταγωνισμό για τις επιχειρήσεις της επίσημης οικονομίας, ενώ παράλληλα επιβαρύνονται περισσότερο με φόρους και ασφαλιστικές εισφορές. Αρνητικές επιπτώσεις υπάρχουν και στους εργαζόμενους, τόσο στην επίσημη όσο και την ανεπίσημη οικονομία.

Προβλήματα ανακύπτουν λόγω της έλλειψης ασφαλιστικής κάλυψης, επιδομάτων πρόνοιας, χαμηλότερων μισθών (στην αδήλωτη εργασία) και μείωση της διαπραγματευτικής δύναμης στον καθορισμό των αμοιβών τους. Οι δημοσιονομικές ανισορροπίες που προκύπτουν από την παραοικονομία συνεπάγονται αρνητικές συνέπειες και στους απλούς πολίτες λόγω της αύξησης της φορολογικής επιβάρυνσης και των χαμηλότερων δημόσιων παροχών. (Βαβούρας και Γ. Μανωλάς (2004), σελ.94).

Έρευνες κατά το παρελθόν έχουν δείξει ότι η παραοικονομία σχετίζεται θετικά με την οικονομική ανάπτυξη. Αυτό μπορεί να οφείλεται στην αύξηση του ανταγωνισμού μεταξύ των επιχειρήσεων αλλά και στην ενίσχυση των δαπανών στην επίσημη

οικονομία, καθώς το μεγαλύτερο μέρος των εισοδημάτων που προέρχονται από την παραοικονομία δαπανάται στην επίσημη οικονομία. Έτσι, η ενίσχυση της καταναλωτικής δαπάνης ενισχύει όχι μόνο τις επιχειρήσεις άλλων κλάδων αλλά και το κράτος, λόγω της αύξησης των εσόδων από την έμμεση φορολογία. (Βαβούρας και Γ. Μανωλάς (2004), σελ.95).

Δεδομένου ότι στην παραοικονομία κυρίως δημιουργούνται θέσεις εργασίας χαμηλότερων επαγγελματικών δεξιοτήτων, η ύπαρξή της στην οικονομία δίνει την δυνατότητα απασχόλησης ατόμων που δυσκολεύονται να εργαστούν στην επίσημη οικονομία. (Βαβούρας και Γ. Μανωλάς (2004), σελ.95). Θα μπορούσε να ειπωθεί ότι αυτό αυξάνει την ευημερία των ατόμων, καθώς άτομα που δεν θα μπορούσαν να απασχοληθούν ή θα λάμβαναν χαμηλά εισοδήματα στην επίσημη οικονομία, λόγω της απασχόλησής τους στην ανεπίσημη οικονομία αμείβονται, γεγονός που βελτιώνει την κατανομή του διαθέσιμου εισοδήματος και της ευημερίας. (Παλαιολόγος & Κασσάρ (2003), σελ. 21) Οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται παράλληλα στην επίσημη οικονομία και στην παραοικονομία μπορούν να επιτύχουν μείωση κόστους (πχ μειωμένη φορολογία, ασφαλιστικές εισφορές, κλπ), γεγονός που αυξάνει την ανταγωνιστικότητά τους τόσο εγχώρια όσο και στο εξωτερικό. Επίσης, λόγω της συγκράτησης του μισθολογικού κόστους, μειώνεται ο πληθωρισμός με θετικές επιπτώσεις στην οικονομία και ενισχύεται η οικονομική δραστηριότητα στην επίσημη οικονομία. (Βαβούρας και Γ. Μανωλάς (2004), σελ. 95 – 96)

Τέλος, σε συνθήκες υψηλής κρατικής παρέμβασης στην οικονομία, με ύπαρξη δύσκαμπτων πολιτικών και επιδείνωση των συνθηκών στις συναλλαγές εντός της επίσημης οικονομίας, η παραοικονομία λειτουργεί ως βαλβίδα ασφαλείας καθώς συμβάλει στην εξομάλυνση οικονομικών διαταραχών, κυρίως λόγω της επέκτασης του δημόσιου τομέα. (Βαβούρας Ι. και Βαβούρα Χ. (2019) σελ. 227)

1.4 Ξέπλυμα μαύρου χρήματος

Με τον όρο “μαύρο χρήμα” γίνεται αναφορά σε χρήματα και κεφάλαια τα οποία δεν μπορούν ή δεν έχουν δηλωθεί στις αρμόδιες φορολογικές αρχές προκειμένου να φορολογηθούν. Τα χρήματα αυτά μπορεί να προέρχονται είτε από νόμιμες είτε από παράνομες δραστηριότητες. Παγκοσμίως το μεγαλύτερο μέρος των χρημάτων αυτών αφορούν παράνομες δραστηριότητες με ιδιαίτερα υψηλή κερδοφορία όπως είναι το λαθρεμπόριο, το εμπόριο ναρκωτικών, η εμπορία όπλων, η εμπορία ανθρώπων, ηλεκτρονικές απάτες, κρατικά οικονομικά εγκλήματα και η τρομοκρατία. Οι

οργανώσεις, οι εταιρείες ή τα φυσικά πρόσωπα τα οποία έχουν αποκτήσει χρήματα μέσα από παράνομες δραστηριότητες συνήθως στη συνέχεια ακολουθούν τη διαδικασία του ξεπλύματος μαύρου χρήματος προκειμένου αυτά να καταστούν νόμιμα και διαθέσιμα προς χρήση.

Το ξέπλυμα μαύρου χρήματος είναι μια πολύπλοκη διαδικασία κατά την οποία τα παράνομα κεφάλαια “μετατρέπονται” ώστε να φαίνονται ως νόμιμα μέσω μιας σύνθετης σειράς δραστηριοτήτων και πρακτικών. Ο στόχος της νομιμοποίησης των εσόδων από τις παράνομες δραστηριότητες είναι η απόκρυψη της πραγματικής προέλευσης των παράνομα αποκτηθέντων κεφαλαίων και η διατήρηση των παράνομων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων αποφεύγοντας τον εντοπισμό τους από τις υπηρεσίες επιβολής του νόμου. Η πρακτική αυτή αποτελεί μία σημαντική πρόκληση για τις κυβερνήσεις και τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα σε όλο τον κόσμο, καθώς μπορεί να διευκολύνει μια σειρά εγκληματικών δραστηριοτήτων και να απειλήσει την ακεραιότητα των χρηματοπιστωτικών συστημάτων.

Θα πρέπει να επισημάνουμε ότι ένας άλλος παράγοντας, πέρα από την υψηλή κερδοφορία των παράνομων επιχειρήσεων, που διευκολύνει και προτρέπει προς την διαδικασία του ξεπλύματος μαύρου χρήματος είναι η έλλειψη αποτελεσματικού νομοθετικού πλαισίου και επιβολής κυρώσεων σε ορισμένες χώρες. Η αδύναμη ή διεφθαρμένη διακυβέρνηση μπορεί επίσης να δημιουργήσει ένα περιβάλλον που ευνοεί τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, καθώς οι υπάλληλοι μπορεί να κάνουν τα στραβά μάτια σε παράνομες δραστηριότητες ή να τις διευκολύνουν ενεργά. Επιπλέον, η χρήση “εταιρειών μαϊμού” και άλλων πολύπλοκων εταιρικών δομών μπορεί να δυσκολέψει τον εντοπισμό της πηγής και της κίνησης των κεφαλαίων, καθιστώντας ευκολότερο για τους εγκληματίες να ξεπλύνουν τα παράνομα έσοδα τους.

Οι επιπτώσεις του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος είναι εκτεταμένες και σημαντικές. Μια σημαντική συνέπεια είναι η στρέβλωση των χρηματοπιστωτικών συστημάτων και αγορών. Το ξέπλυμα μαύρου χρήματος μπορεί να δημιουργήσει μια ψευδή αίσθηση ζήτησης για ορισμένα αγαθά και υπηρεσίες, αυξάνοντας τις τιμές και δημιουργώντας ανισορροπίες στην αγορά. Αυτό μπορεί να έχει αρνητικές επιπτώσεις στην οικονομία στο σύνολό της, καθώς και σε μεμονωμένες επιχειρήσεις και καταναλωτές.

Επιπλέον, το ξέπλυμα χρήματος μπορεί να επηρεάσει αρνητικά την εμπιστοσύνη στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και το κράτος δικαίου. Όταν τα άτομα αντιλαμβάνονται ότι το χρηματοπιστωτικό σύστημα συμμετέχει και χρησιμοποιείται για τη διευκόλυνση παράνομων δραστηριοτήτων, μπορεί να χάσουν την εμπιστοσύνη τους στο σύστημα αυτό και να είναι λιγότερο πιθανό να επενδύσουν ή να συμμετάσχουν σε αυτό. Μία τέτοια αντιμετώπιση μπορεί να οδηγήσει σε μείωση της οικονομικής ανάπτυξης και σταθερότητας.

Το ξέπλυμα μαύρου χρήματος είναι μία διαδικασία η οποία συνεχώς εξελίσσεται και μεταλλάσσεται κάνοντας δύσκολο έως αδύνατο αρκετές φορές τον εντοπισμό τόσο του φαινομένου αυτού κάθε αυτού όσο και του τρόπου μέσα από τον οποίο υλοποιείται. Η μυστικότητα, η συνοχή και η ταχύτητα δράσης των οργανώσεων που ασχολούνται με τη μετατροπή του μαύρου χρήματος σε νόμιμο στις περισσότερες περιπτώσεις θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως υποδειγματική και άκρως αποτελεσματική. Ο τόσο αποτελεσματικός τρόπος λειτουργίας τους, δημιούργησε την ανάγκη ανάπτυξης μοντέλων μέσα από τα οποία θα μπορέσει ο μελετητής να κατανοήσει το σύνολο των διαστάσεων του φαινομένου αυτού. Παρά το γεγονός ότι βρίσκονται συνεχώς νέοι μέθοδοι για το ξέπλυμα μαύρου χρήματος υπάρχει ένας αριθμός ενεργειών οι οποίες είναι επαναλαμβανόμενες και βοηθούν στη μοντελοποίηση αυτή. (Κάτσιος, 1998)

Το κυκλικό μοντέλο ή μοντέλο των κύκλων όπου παρουσιάζει την κυκλοφορία του μαύρου χρήματος σαν μια διαδικασία συνεχόμενης ροής μεταξύ συγκοινωνούντων δοχείων. Με βάση το μοντέλο αυτό χρηματικά ποσά που αποκτούνται με παράνομες δραστηριότητες μετατρέπονται σε νόμιμα κεφάλαια και στη συνέχεια αξιοποιούνται και πάλι στην ανάπτυξη των παράνομων δραστηριοτήτων. Στο μοντέλο αυτό αντιμετωπίζεται η διαδικασία του ξεπλύματος μαύρου χρήματος ως μια επαναλαμβανόμενη διαδικασία μέσω ενός κλειστού κυκλώματος συνεχόμενης ροής συνεχόμενης. (Κάτσιος, 1998)

Ο Ελβετός καθηγητής Δρ. Jürg-Beat Ackermann μαζί με τον επίσης καθηγητή Δρ. James E. Preston ανέπτυξαν το τελολογικό μοντέλο το οποίο στηρίζεται στην καταγραφή των σκοπών της νομιμοποίησης χρηματικών ποσών από παράνομες δραστηριότητες. Το μοντέλο αυτό στηρίζεται στη λογική ότι για να είναι δυνατή η επίτευξη των σκοπών αυτών θα πρέπει να εφαρμοστούν συγκεκριμένοι τρόποι δράσης οι οποίοι στηρίζονται σε υφιστάμενους νομικούς και οικονομικούς κανόνες. Η άμεση

σύνδεση των σκοπών με τους τρόπους δράσης βοηθά εντοπισμό των διαδικασιών και των ενεργειών που ακολουθούνται για το ξέπλυμα του μαύρου χρήματος. Το συγκεκριμένο μοντέλο περιγράφεται μέσα από τρία επίπεδα. Στο πρώτο επίπεδο γίνεται αναφορά στους σκοπούς του ξεπλύματος μαύρου χρήματος που είναι η ολοκλήρωση, η επένδυση των παράνομων χρημάτων στην νόμιμη οικονομία, η φοροδιαφυγή η χρηματοδότηση εκ νέου παράνομων πράξεων. Το δεύτερο επίπεδο περιλαμβάνει τις μεθόδους και τους τρόπους δράσης οι οποίες χρησιμοποιούνται για το σκοπό αυτό όπως είναι η χρήση εταιρειών μαϊμού στο εσωτερικό ή στο εξωτερικό, η παραποίηση εγγράφων κ.α. Τέλος στο τρίτο επίπεδο αναφέρονται οι παράγοντες που ενισχύουν το φαινόμενο αυτό όπως είναι η παγκοσμιοποίηση του εμπορίου, η χρήση ηλεκτρονικών μέσων για τις συναλλαγές, η προστασία του απορρήτου, η αξιοποίηση ανθρώπων ή θεσμών οι οποίοι βρίσκονται σε “θέσεις κλειδιά” (πολιτικοί, δικαστικοί λειτουργεί, τραπεζικοί υπάλληλοι, ανώτεροι δημόσιοι λειτουργοί, εφοριακοί κλπ) . Με βάση το μοντέλο αυτό η διαφθορά αποτελεί ένα σημαντικό αιτιολογικό παράγοντα για τη διάπραξη εγκλημάτων και τη δημιουργία δυνατότητας ξεπλύματος μαύρου χρήματος. (Κάτσιος, 1998) & (Καραδήμας Θ. και Καραδήμα Π. , 2015 σελ 57-94)

Ο επίσης Ελβετός καθηγητής Ποινικού Επιχειρηματικού Δικαίου Dr. Paolo Bernasconi παρουσίασε και ανέλυσε πρώτος μια διαφορετική προσέγγιση σχετικά με την καταπολέμηση του ξεπλύματος μαύρου χρήματος, με το μοντέλο των φάσεων. Σύμφωνα με το μοντέλο αυτό αφενός γίνεται διαχωρισμός ανάμεσα στις χώρες παραγωγής του μαύρου χρήματος και στις χώρες νομιμοποίησης αυτού αφετέρου επιχειρείται μια διάκριση στο ξέπλυμα μαύρου χρήματος σε πρώτου και δεύτερου βαθμού η οποία είναι ανάλογη της μεγέθους του διαπραττομένου αδικήματος. Στην κατηγορία του πρώτου βαθμού ανήκουν ή νομιμοποίηση περιουσιακών στοιχείων και μετρητών προερχόμενα από παράνομες δραστηριότητες όπως η φοροδιαφυγή και η διαφθορά, η προσπάθεια κάλυψης των εσόδων από παράνομες δραστηριότητες με την υλοποίηση βραχυπρόθεσμων συναλλαγών και η προσπάθεια απόκρυψης των περιουσιακών του στοιχείων από τις αρμόδιες αρχές. Στην κατηγορία του δεύτερου βαθμού ανήκουν και πάλι η νομιμοποίηση περιουσιακών στοιχείων και μετρητών με την διαφορά ότι αυτά προέρχονται από εγκληματικές ενέργειες σχετιζόμενες με το οργανωμένο έγκλημα όπως είναι η εμπορία ναρκωτικών, όπλων και ανθρώπων, η

σύσταση και λειτουργία επιχειρήσεων για σχετικά σύντομο χρονικό διάστημα και η απόκρυψη από τις αρμόδιες αρχές των εγκληματικών ενεργειών του.

Τέλος αναφέρεται το Αμερικάνικο μοντέλο των τριών φάσεων το οποίο είναι αποτέλεσμα της συσσωρευμένης εμπειρίας των τελωνειακών αρχών στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής. Το μοντέλο αυτό δημιουργήθηκε με βάση τη μελέτη της συμπεριφοράς ατόμων που στο παρελθόν προσπάθησαν να ξεπλύνουν μαύρο χρήμα.

Έτσι έχουμε την πρώτη φάση η οποία ονομάζεται φάση της τοποθέτησης και είναι αυτή κατά την οποία γίνεται η προσπάθεια εισαγωγής του βρώμικου χρήματος στη νόμιμη οικονομία. Συνήθως χρησιμοποιούνται τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα όπου κατατίθενται τα χρηματικά ποσά από τις παράνομες ενέργειες με στόχο την ανάμιξή τους με τα νόμιμα κεφάλαια. Άλλη η μία τεχνική είναι η αγορά αντικειμένων μεγάλης αξίας όπως ακριβά σπορ αυτοκίνητα, ακίνητα, σκάφη αναψυχής, κοσμήματα και έργα τέχνης ή η πραγματοποίηση επενδύσεων σε εταιρείες είτε με άμεση τοποθέτηση κεφαλαίων ή με την αγορά μετοχών. Η “εξαγορά” σημαντικά μεγάλων κερδισμένων ποσών από τυχερά παιχνίδια είναι άλλη μια συνηθισμένη τακτική σε αυτή τη φάση.

Η επόμενη φάση είναι η φάση της συσσώρευσης ή διαστρωμάτωσης όπου γίνεται προσπάθεια αποσύνδεσης του βρώμικου χρήματος από τις παράνομες ενέργειες μέσα από τις οποίες προέρχεται. Για να επιτευχθεί αυτό συνήθως χρησιμοποιείται ένας πολύ μεγάλος αριθμός συναλλαγών με σκοπό να χαθούν τα αρχικά ίχνη και η πηγή προέλευσης των χρημάτων. Οι συναλλαγές αυτές αφορούν στις συνήθεις συναλλαγές που θα μπορούσε να κάνει ο καθένας έτσι ώστε να μην κινούν κάποια υποψία και να κάνουν δύσκολο τον εντοπισμό της προέλευσης των χρηματικών ποσών. Στη φάση αυτή σημαντική βοήθεια προσφέρει η παγκοσμιοποίηση του εμπορίου, η χρήση ηλεκτρονικών μέσων και οι διαδικτυακές αγορές.

Τέλος έχουμε την τρίτη φάση, τη φάση της ολοκλήρωσης όπου τα παράνομα κεφάλαια αφού έχουν “ξεπλυθεί” διοχετεύονται στη νόμιμη οικονομία. Μέσα πλέον από τη νόμιμη οικονομία επιλέγεται είτε να χρησιμοποιηθούν για επενδύσεις σε αυτή είτε να χρησιμοποιηθούν ώστε να χρηματοδοτηθούν ξανά οι παράνομες και ιδιαίτερα κερδοφόρες επιχειρήσεις τους. Φτάνοντας το βρώμικο χρήμα στη φάση αυτή έχει καταφέρει να κάνει ιδιαίτερα δύσκολο τον εντοπισμό του από τις διωκτικές αρχές του κράτους.

Το ξέπλυμα μαύρου χρήματος στις περισσότερες περιπτώσεις είναι άμεσα συνδεδεμένο με τη διαφθορά. Τα περισσότερα από τα αδικήματα της διαφθοράς, όπως

για παράδειγμα η δωροδοκία γίνονται με στόχο τη νομιμοποίηση των παράνομα αποκτηθέντων εισοδημάτων. Οι κυβερνήσεις διαφόρων κρατών καθώς και αρκετοί διεθνείς οργανισμοί αναγνωρίζοντας αυτό το δεδομένο δημιούργησαν ένα διεθνή οργανισμό με την ονομασία Ομάδα Χρηματοπιστωτικής Δράσης (Financial Action Task Force – FATF). Η σύσταση αυτού του οργανισμού έχει ως “... στόχο την υιοθέτηση προτύπων και την προώθηση της αποτελεσματικής εφαρμογής νομικών, ρυθμιστικών και επιχειρησιακών μέτρων για την καταπολέμηση του ξεπλύματος χρήματος, της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και άλλων σχετικών απειλών κατά της ακεραιότητας του διεθνούς χρηματοοικονομικού συστήματος.

Η FATF έχει αναπτύξει Συστάσεις που αναγνωρίζονται ως διεθνή πρότυπα για την καταπολέμηση του ξεπλύματος χρήματος, της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και της διάδοσης των όπλων μαζικής καταστροφής.”⁷ Στην Ελλάδα η εποπτεύουσα αρχή και άμεσος συνεργάτης της Ομάδας Χρηματοπιστωτικής Δράσης είναι η Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων με βάση το νόμο 4557/2018.

Ταυτόχρονα η Ομάδα Χρηματοπιστωτικής Δράσης (FATF) έχει αναλάβει την παρακολούθηση και τον έλεγχο της προόδου των κρατών σε ότι έχει να κάνει με την λήψη και εφαρμογή των απαραίτητων μέτρων. επίσης επικαιροποιεί τους τρόπους δράσης και τα αντίμετρα που θα πρέπει να εφαρμοστούν ώστε να εντοπιστεί και να περιοριστεί το φαινόμενο του ξεπλύματος μαύρου χρήματος Για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας. προσπαθεί συνεχώς να εντοπίσει πιθανές αδυναμίες συστημικές ή μη τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο του χρηματοοικονομικού συστήματος και να προτείνει μέτρα θεραπείας αυτών.

Ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα που έχει να αντιμετωπίσει η FATF είναι ο μεγάλος βαθμός ανάπτυξης της συστημικής διαφθοράς σε οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο που δημιουργεί εμπόδια στην εφαρμογή των προτύπων της με αποτελεσματικό τρόπο. Καταλαβαίνουμε λοιπόν ότι τα πρότυπα αυτά δεν είναι σημαντικά μόνο για την καταπολέμηση του ξεπλύματος μαύρου χρήματος αλλά και της διαφθοράς.⁸

Συνολικά, το ξέπλυμα μαύρου χρήματος είναι ένα πολύ σοβαρό και περίπλοκο ζήτημα που απαιτεί συνεχή προσοχή και ανάληψη δράσεων από τα κράτη και τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Οι προσπάθειες για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες πρέπει να είναι πολύπλευρες

⁷<https://www.aade.gr/menoy/xeplyma-hrimatos>

⁸<https://www.fatf-gafi.org/en/topics/corruption.html>

και στοχευμένες, συμπεριλαμβανομένων ισχυρών νομικών ρυθμιστικών πλαισίων, αποτελεσματικής επιβολής του νόμου, μελέτης του φαινομένου με παράλληλη συλλογή πληροφοριών και εκστρατειών εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης τόσο των δημόσιων λειτουργών όσο και του κοινού. Τα κράτη και οι διεθνείς οργανισμοί με συνεργασίες για την αντιμετώπιση αυτής της πρόκλησης, μπορούν να έχουν σημαντική συμβολή στη διατήρηση της ακεραιότητας των χρηματοπιστωτικών συστημάτων, στην ανάπτυξη και προώθηση ενός ασφαλέστερου πλαισίου χρηματοοικονομικών συναλλαγών και την δημιουργία υψηλότερης εθνικής και κοινωνικής ασφάλειας.

1.5 Φοροαποφυγή

Φοροαποφυγή αποκαλείται η εφαρμογή καλά σχεδιασμένων λογιστικών πρακτικών που αποτελούν απόρροια προσεκτικής μελέτης της εμπορικής νομοθεσίας, της φορολογικής πρακτικής, των διεθνών προτύπων χρηματοοικονομικής πληροφόρησης, δικαστικών και υπουργικών αποφάσεων με μοναδικό στόχο τη μείωση της φορολογητέας ύλης ενός φυσικού ή νομικού προσώπου. Πραγματοποιείται στα πλαίσια ενός καλά μελετημένου φορολογικού σχεδιασμού, κατά τον οποίο δημιουργούνται διάφορα σενάρια και εναλλακτικές, μέχρι να προσδιοριστεί ο ελάχιστος δυνατός φόρος, συνήθως στα πλαίσια του νόμου.⁹

Κατά μία άλλη προσέγγιση φοροαποφυγή είναι η προσπάθεια μείωσης της αναλογούσας φορολογίας με νόμιμο τρόπο. Με τον τρόπο αυτό ως “νόμιμος παραβάτης” ο φορολογούμενος αποφεύγει να του καταλογιστούν φόροι ανάλογοι των εισοδημάτων του χωρίς να έχει αστικές ή ποινικές συνέπειες. Στην περίπτωση αυτή ο φορολογούμενος έχοντας καλή γνώση του φορολογικού συστήματος ψάχνει και ανακαλύπτει τις αδυναμίες του με σκοπό να τις εκμεταλλευτεί.

Υπό το πρίσμα αυτό δεν μπορεί να θεωρηθεί με αυστηρούς νομικούς όρους ως οικονομικό έγκλημα, παρ' όλα αυτά την αναφέρουμε γιατί αφενός στερεί σημαντικά έσοδα από τον κρατικό προϋπολογισμό αφετέρου δημιουργεί συνθήκες αθέμιτου ανταγωνισμού σε σχέση με αυτούς που δεν μπορούν να προσφύγουν σε τέτοιου είδους πρακτικές.

Θα μπορούσε κανείς να ισχυριστεί πως η φοροαποφυγή ως οικονομικό έγκλημα αφορά σε μικρό αριθμό ατόμων ή επιχειρήσεων. Όσοι καταφεύγουν σε αυτή τη

⁹<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A6%CE%BF%CF%81%CE%BF%CE%B1%CF%80%CE%BF%CF%86%CF%85%CE%B3%CE%AE>

μέθοδο έχουν ως στόχο την σημαντική μείωση του φόρου που θα έπρεπε να πληρώσουν. Συνήθως είναι άτομα ή επιχειρήσεις με πολύ υψηλά εισοδήματα και κατά συνέπεια υπόχρεοι σε υψηλά ποσά φόρων. Ένας ακόμη λόγος που κάνει δύσκολη τη φοροαποφυγή και “προνόμιο” μόνο για λίγους, είναι ότι απαιτείται συνεργασία με άτομα τα οποία έχουν πολύ υψηλές και εξειδικευμένες γνώσεις γύρω από τα φορολογικά και νομικά ζητήματα των εταιρειών ή των φυσικών προσώπων. Έτσι οι αμοιβές που απαιτούν για να παράσχουν τις υπηρεσίες τους είναι και αυτές ιδιαίτερα υψηλές. Κατά συνέπεια για να καταφύγει κάποιος σε συνεργασία με τέτοια άτομα θα πρέπει, αφού είναι αναγκασμένος να δώσει ένα υψηλό τίμημα για τις υπηρεσίες τους, να έχει ένα πολλαπλάσιο όφελος από την μείωση των φόρων που θα εξασφαλίσει με αυτή τη συνεργασία.

Οι κυριότερες μέθοδοι που χρησιμοποιούνται για την φοροαποφυγή είναι η ίδρυση των εξωχώριων εταιρειών (offshore) σε κράτη τα οποία έχουν πολύ χαμηλούς φορολογικούς συντελεστές και χαρακτηρίζονται ως φορολογικοί παράδεισοι. Στις εταιρείες αυτές μεταβιβάζονται συνήθως τα ακίνητα και τα κέρδη μέσα από εικονικά τιμολόγια παροχής υπηρεσιών έτσι ώστε τα έσοδα από αυτά να φορολογούνται με χαμηλότερο συντελεστή. Ένας άλλος τρόπος για τη μείωση της φορολογίας είναι η έκδοση και η λήψη εικονικών τιμολογίων όπου με τον τρόπο αυτό συνήθως πετυχαίνουν και την μείωση του φόρου προστιθέμενης αξίας ΦΠΑ παράλληλα με τον μειωμένο φόρο εισοδήματος. Η “τεχνική” αυτή είναι ιδιαίτερα δημοφιλής σε μικρές και μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Οι πολύ μεγάλες επιχειρήσεις και κυρίως οι πολυεθνικές χρησιμοποιούν και άλλες τεχνικές όπως είναι η ενδοομιλικές συναλλαγές, ο κατακερματισμός των κερδών, η αύξηση των εξόδων και άλλα.

1.6 Εισφοροδιαφυγή

Είναι η αποφυγή καταβολής των εισφορών που αντιστοιχούν στην κοινωνική ασφάλιση, τη συνταξιοδότηση και την παροχή ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης.

Το πρόβλημα της εισφοροδιαφυγής είναι έντονο στην Ελλάδα και βρίσκεται σε άμεση συνάρτηση κυρίως με την αδήλωτη εργασία. Παρά το γεγονός ότι τα ποσά που καταβάλλονται ως εισφορές τόσο από τους εργαζόμενους όσο και από τις επιχειρήσεις έχουν ως στόχο να καλύψουν σημαντικές ανάγκες της κοινωνίας μας όπως είναι η ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και η συνταξιοδότηση, πολλές φορές επιλέγεται να μην δηλώνονται και να αποδίδονται στα ασφαλιστικά ταμεία.

Η μη καταβολή των ασφαλιστικών εισφορών στις περισσότερες περιπτώσεις γίνεται σε γνώση των εργαζομένων είτε ως αποτέλεσμα εξαναγκασμού, απασχόληση στην επιχείρησή χωρίς να δηλωθεί αυτό στον ασφαλιστικό φορέα, άρα χωρίς να πληρώνονται ασφαλιστικές εισφορές είτε ως προϊόν συνεργασίας όπου επιλέγεται οι ασφαλιστικές εισφορές ή μέρος αυτών να αποδίδονται απευθείας στον εργαζόμενο και όχι στα ασφαλιστικά ταμεία. Η τακτική του να απασχολείται κάποιος σε μία επιχείρηση με πλήρες ωράριο και να δηλώνεται ως μειωμένο είναι μία πρακτική που συναντάμε αρκετά συχνά στις επιχειρήσεις της πατρίδας μας.

Από την άλλη πλευρά πολλές φορές η σύγχρονη διαμόρφωση του κοινωνικό - οικονομικού περιβάλλοντος αναγκάζει τις επιχειρήσεις να οδηγηθούν στην απασχόληση εργαζομένων χωρίς την πληρωμή εισφορών. Η σημαντική έλλειψη ανειδίκευτου εργατικού δυναμικού στη χώρα μας οδηγεί πολλές φορές τις επιχειρήσεις στην απασχόληση παράνομων οικονομικών μεταναστών οι οποίοι δεν έχουν τα απαραίτητα νομιμοποιητικά έγγραφα ώστε να απασχοληθούν νόμιμα και να αποδοθούν οι ανάλογες ασφαλιστικές εισφορές. Η πλειονότητα των εργαζομένων σε αγροτικές και υπαίθριες εργασίες ανήκει σε αυτή την κατηγορία.

Η πολιτεία σε αρκετές από αυτές τις περιπτώσεις είναι αναγκασμένη να εφαρμόζει μία πιο πολιτική με περιορισμένους ελέγχους ή μεγαλύτερη διαλλακτικότητα στην περίπτωση διαπίστωσης κάποιας παράβασης. Αυτό συμβαίνει γιατί είναι σε γνώση της πολιτείας ότι η δυνατότητα διατήρησης της οποίας δραστηριότητας, κυρίως στον αγροτικό τομέα, με τις παρούσες συνθήκες στην προσφορά εργασίας δεν θα είναι εφικτή εάν δεν ακολουθηθούν αυτοί οι παράνομοι τρόποι απασχόλησης. Συνήθως σε αυτές τις περιπτώσεις εισφοροδιαφυγή τιμωρείται ως παράπτωμα εάν συνυπάρχει μαζί και με άλλες παράνομες δραστηριότητες όπως για παράδειγμα η παραγωγή ναρκωτικών.

Η αύξηση των εργοδοτικών εισφορών κοινωνικής ασφάλισης σε συνδυασμό πολλές φορές με την αύξηση των πραγματικών μισθών έχει σαν αποτέλεσμα την αύξηση του συνολικού πραγματικού κόστους εργασίας. Αυτό καθιστά μία επιχείρηση λιγότερο ανταγωνιστική τόσο όσο αφορά στην εγχώρια αγορά όσο και στη διεθνή, με αποτέλεσμα είτε τη μείωση του κύκλου εργασιών της είτε της κερδοφορίας της. Οι λιγότερο ανταγωνιστικές επιχειρήσεις είναι πιο πιθανό να οδηγηθούν σε διακοπή των εργασιών τους με ότι αυτό συνεπάγεται τόσο για τα φορολογικά έσοδα όσο και για την αύξηση της ανεργίας. Είναι ακόμα μία περίπτωση όπου η πολιτεία “αναγκάζεται”

ή “επιλέγει” να λειτουργεί με χαλαρότερους ρυθμούς κυρίως στην διενέργεια ελέγχων. (Βαβούρας Ι. και Βαβούρα Χ. (2019)σελ. 217)

Η εισφοροδιαφυγή σε ένα μεγάλο βαθμό συνδέεται και με την παραοικονομία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΠΟΥ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΤΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΓΚΛΗΜΑ

2.1 Το μέγεθος της φορολογικής επιβάρυνσης

Είναι προφανές πως όσο υψηλότερη είναι η φορολογική επιβάρυνση και οι λοιπές επιβαρύνσεις που προβλέπονται από την νομοθεσία ενός κράτους (άμεσοι και έμμεσοι φόροι), τόσο ελαττώνεται το εισόδημα των πολιτών, με αποτέλεσμα αυτοί να παρουσιάζουν αυξημένη ροπή για την διάπραξη οικονομικών εγκλημάτων με την δραστηριοποίηση τους σε τομείς όπως παραοικονομία. Με την αύξηση της παραοικονομίας μειώνονται τα έσοδα του κράτους, το οποίο στην προσπάθειά του να αντισταθμίσει την απώλεια εσόδων αυξάνει τους φορολογικούς συντελεστές με αποτέλεσμα η υψηλότερη φορολογία να οδηγεί σε νέα οικονομικά εγκλήματα όπως η φοροδιαφυγή και η παραοικονομία και έτσι έχουμε την δημιουργία ενός φαύλου κύκλου με αρνητικές συνέπειες τόσο για τα έσοδα του κράτους όσο και για την φορολογική συμπεριφορά των οικονομικών μονάδων.

Στο ερώτημα εάν οι άμεσοι ή οι έμμεσοι φόροι ασκούν μεγαλύτερη επίδραση στην διάπραξη οικονομικού εγκλήματος φαίνεται πως οι υψηλοί έμμεσοι φόροι συνιστούν ισχυρότερο κίνητρο, σε σχέση με τους άμεσους, για την αύξηση της παραβατικότητας, διότι η φοροδιαφυγή με την οποία συνδυάζεται πολλές φορές και η παραοικονομία ωφελεί τόσο τον πωλητή όσο και τον αγοραστή. Όπως αναφέρουν οι κκ. Ι. Βαβούρας και Χ. Βαβούρα στο βιβλίο τους “Οικονομική Πολιτική” (2019) *«Αυτή η σύμπτωση συμφερόντων μεταξύ των δύο συναλλασσομένων πλευρών (αγοραστών και πωλητών) αποτελεί σημαντικό κίνητρο για τη μεταξύ τους συνεργασία και δυσχεραίνει τον εντοπισμό της παραοικονομίας»*. Μπορούμε εύκολα να συμπεράνουμε ότι όσο μεγαλύτερο το ύψος των φόρων τόσο μεγαλύτερο γίνεται και το κίνητρο.

Για παράδειγμα μπορούμε να αναφέρουμε το λαθρεμπόριο τσιγάρων, όπου ωφελούνται τόσο ο πωλητής, ο οποίος παρανομεί και φοροδιαφεύγει αποκρύπτοντας την αμοιβή του, όσο και ο αγοραστής, ο οποίος πληρώνει χαμηλότερη τιμή για το προϊόν, ενώ το κράτος δεν εισπράττει τα έσοδα από τον ΦΠΑ και τον ειδικό φόρο κατανάλωσης από τα προϊόντα καπνού.

Σύμφωνα με τους Schneider και Colin (2013), η υψηλή φορολογική επιβάρυνση (μαζί με τις υψηλές εισφορές κοινωνικής ασφάλισης) αποτελεί έναν από τους

σημαντικότερους παράγοντες αύξησης οικονομικών εγκλημάτων, όπως η παραοικονομία και η φοροδιαφυγή, σε ποσοστό 35-38%. (Schneider, Friedrichand Williams, Colin (2013) σελ 44).

2.2 Το ύψος εισφορών κοινωνικής ασφάλισης

Στην επίσημη οικονομία όσο μεγαλύτερη είναι η απόσταση μεταξύ του συνολικού κόστους της εργασίας και του οφέλους από αυτήν, αφού καταβληθούν οι αναλογούσες εισφορές, τόσο μεγαλύτερο κίνητρο υπάρχει για τις επιχειρήσεις αλλά και για τους εργαζόμενους να προσφύγουν στην ανεπίσημη οικονομία. Με άλλα λόγια, όσο υψηλότερη είναι η ασφαλιστική επιβάρυνση που προβλέπεται από την νομοθεσία ενός κράτους (εισφορές κοινωνικής ασφάλισης), τόσο αυξάνεται το κόστος εργασίας για τις επιχειρήσεις και ελαττώνεται το εισόδημα των εργαζομένων με αποτέλεσμα και τα δύο μέρη, λόγω του κοινού συμφέροντος, να παρουσιάζουν αυξημένη ροπή για δραστηριοποίηση στην σκιάδη οικονομία ή να προσφύγουν σε μεθόδους εισφοροδιαφυγής.

2.3 Η ροπή προς φοροδιαφυγή

Το ύψος του βαθμού διάπραξης οικονομικών εγκλημάτων εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την τάση των φορολογουμένων για φοροδιαφυγή αλλά και το πόσο αποτελεσματικές είναι οι φορολογικές αρχές στο να ελαττώσουν την τάση αυτή. Μπορεί να υποστηριχτεί πως η τάση για φοροδιαφυγή ενισχύεται από τους υψηλούς φορολογικούς συντελεστές, την έλλειψη φορολογικής ηθικής και την μικρή πιθανότητα εντοπισμού της και επιβολής αυστηρών ποινών.

Αυτή η θεωρητική προσέγγιση επιβεβαιώνεται και σε ένα μεγάλο βαθμό και από τις απαντήσεις των συμμετεχόντων στην έρευνα που πραγματοποιήθηκε όπου οι 8 στους 10 πιστεύουν ότι υπάρχει μειωμένη φορολογική ηθική στη χώρα μας, 6 στους δέκα θεωρούν ότι οι ποινές που επιβάλλονται δεν αποτρέπουν από τη διάπραξη οικονομικών εγκλημάτων και θα πρέπει να γίνουν πιο αυστηρές κλπ.

2.4 Οι υφιστάμενοι θεσμικοί περιορισμοί και έλεγχοι

Τα οικονομικά εγκλήματα θα υπήρχαν ακόμα και εάν δεν υπήρχαν φόροι κυρίως λόγω των θεσμικών περιορισμών που επιβάλλονται από το κράτος. (Βαβούρας Ι. και Βαβούρα Χ. (2019) σελ. 218). Αυτοί οι περιορισμοί επιβάλλονται τόσο σε νόμιμες όσο και σε παράνομες οικονομικές δραστηριότητες. Στις παράνομες γιατί από την

φύση τους είναι εκτός των νόμιμων πλαισίων άρα θα πρέπει να οριοθετηθούν και να δημιουργηθούν κανόνες δικαίου οι οποίοι θα προβλέπουν ανάλογες του οικονομικού εγκλήματος ποινές. Από την άλλη μεριά, στις νόμιμες οικονομικές δραστηριότητες επιβάλλονται περιορισμοί που έχουν ως στόχο την προάσπιση δικαιωμάτων κοινωνικού και οικονομικού χαρακτήρα, όπως παραδείγματος χάρη η θέσπιση του κατώτατου μισθού και ημερομισθίου ή η εξασφάλιση συνθηκών ασφάλειας και υγείας στους χώρους εργασίας.

2.5 Οι επικρατούσες συνθήκες στην αγορά εργασίας

Όταν οι ρυθμίσεις, που επιβάλλονται από το κράτος, στην αγορά εργασίας είναι πολλές και αυστηρές τότε αυξάνεται το κόστος εργασίας στον επίσημο τομέα της οικονομίας. Το αποτέλεσμα, ειδικά, για τις επιχειρήσεις οι οποίες έχουν οριακά κέρδη είναι να μην τις εφαρμόζουν, διότι με αυτόν τον τρόπο περιορίζουν τα έξοδά τους και παρατείνουν την επιβίωσή τους, αντλούν προσωπικό από την λεγόμενη δευτερεύουσα αγορά εργασίας δηλαδή άνεργους, συνταξιούχου ή παράνομους μετανάστες μειώνοντας το μισθολογικό της κόστος. Από την άλλη μεριά, η μείωση των ωρών της πλήρους εβδομαδιαίας απασχόλησης (μερική απασχόληση, εκ περιτροπής απασχόληση) δημιουργεί στους εργαζόμενους περισσότερο ελεύθερο χρόνο για ανάπαυση και “μαύρη”, άρα και ανασφάλιστη, εργασία στην κρυφή οικονομία. (Βαβούρας Ι. και Βαβούρα Χ. (2019) σελ. 219). Επίσης η πρόωρη συνταξιοδότηση, πολλές φορές σε συνδυασμό με το χαμηλό ύψος των συντάξεων το οποίο δημιουργεί βιοποριστικό πρόβλημα, δίνει ώθηση στα άτομα για απασχόληση στον ανεπίσημο τομέα της οικονομίας.¹⁰

2.6 Ο βαθμός αποδοχής της κρατικής εξουσίας

Ένας από τους σημαντικούς παράγοντες που καθορίζουν το μέγεθος των οικονομικών εγκλημάτων σε μία χώρα είναι η φορολογική ηθική. Ως φορολογική ηθική ορίζεται το φαινόμενο κατά το οποίο οι φορολογούμενοι ενός κράτους δηλώνουν τα εισοδήματά τους και καταβάλλουν τους φόρους, που τους αναλογούν, γιατί πιστεύουν ότι το φορολογικό σύστημα είναι δίκαιο και ότι οι υπόλοιποι πολίτες έχουν ανάλογη συμπεριφορά.¹¹ Με άλλα λόγια, θα μπορούσαμε να πούμε πως με τον όρο φορολογική

¹⁰Ι. Βαβούρας και Γ. Μανωλάς (2004), «Η Παραοικονομία στην Ελλάδα και τον κόσμο: Προσέγγιση των Βασικών Πτυχών του Προβλήματος», Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα, σελ. 85.

¹¹Schneider, Friedrich and Williams, Colin (2013), «The Shadow Economy», The Institute of Economic Affairs, σελ. 33.

ηθική εννοείται το κατά πόσο νοιώθει ο πολίτης ότι είναι χρέος του να πληρώνει τους φόρους.

Όταν οι φορολογούμενοι έχουν εμπιστοσύνη στην κυβέρνηση και πιστεύουν πως οι φόροι που θα καταβάλλουν θα χρησιμοποιηθούν για το κοινό όφελος και την βελτίωση του βιοτικού τους επιπέδου, δρουν σύμφωνα με την φορολογική ηθική και αισθάνονται το κράτος ως συνεργάτη. Όσο οι πολίτες εμπιστεύονται το κράτος τόσο αυξάνεται η φορολογική ηθική και περιορίζεται η συμμετοχή τους σε παράνομες οικονομικές δραστηριότητες.

Αντιθέτως, αν οι πολίτες δεν εμπιστεύονται το κράτος και το θεωρούν ως ένα σύστημα μη αποτελεσματικό, το οποίο μειώνοντας το εισόδημά τους, θα συλλέξει έσοδα τα οποία δεν θα χρησιμοποιηθούν αποτελεσματικά για το κοινό όφελος και την κοινωνική ευημερία, τότε είναι διατεθειμένοι να δράσουν έξω από τα πλαίσια του νόμου.

Κατά τους Schneider και Colin, η φορολογική ηθική αποτελεί τον δεύτερο σημαντικότερο παράγοντα που επηρεάζει την παραοικονομία, σε ποσοστό 22-25%.¹²

2.7 Ο ρόλος του Κράτους

Είναι κοινώς αποδεκτό πως το κράτος μέσω των αρμόδιων φορέων πρέπει να προσπαθεί να περιορίζει τα φαινόμενα οικονομικής εγκληματικότητας ενεργοποιώντας τους κατάλληλους μηχανισμούς. Όμως, αρκετές φορές οι αρμόδιες κρατικές υπηρεσίες ανέχονται την ύπαρξη τους, διότι από τη μία, εξυπηρετούνται τα συμφέροντα ορισμένων ατόμων ή κοινωνικών ομάδων που μπορούν και ασκούν επιρροή στη λήψη αποφάσεων των αρμόδιων οργάνων του κρατικού μηχανισμού, και από την άλλη, επιτυγχάνονται, έστω και βραχυχρόνια, κάποιοι από τους βασικούς σκοπούς της ακολουθούμενης οικονομικής πολιτικής, π.χ. μέσα από την παραοικονομία είναι δυνατό να επιτευχθεί τόνωση της απασχόλησης και αύξηση του παραγόμενου προϊόντος. Η ανοχή του κράτους στα φαινόμενα της οικονομικής εγκληματικότητας, γίνεται αντιληπτή κυρίως, σε περιόδους που ατονούν οι έλεγχοι και οι απαγορεύσεις, όπως συμβαίνει για παράδειγμα στην χαλάρωση των ελέγχων για την εφαρμογή των διατάξεων της εργατικής νομοθεσίας αλλά και στην περίπτωση της παράνομης μετανάστευσης. Με βάση το ισχύον Ελληνικό αλλά και Ευρωπαϊκό δίκαιο απαγορεύεται η απασχόληση των παράνομων μεταναστών. Ωστόσο, κατά έναν

¹²Schneider, Friedrich and Williams, Colin (2013), «The Shadow Economy», The Institute of Economic Affairs, σελ. 44.

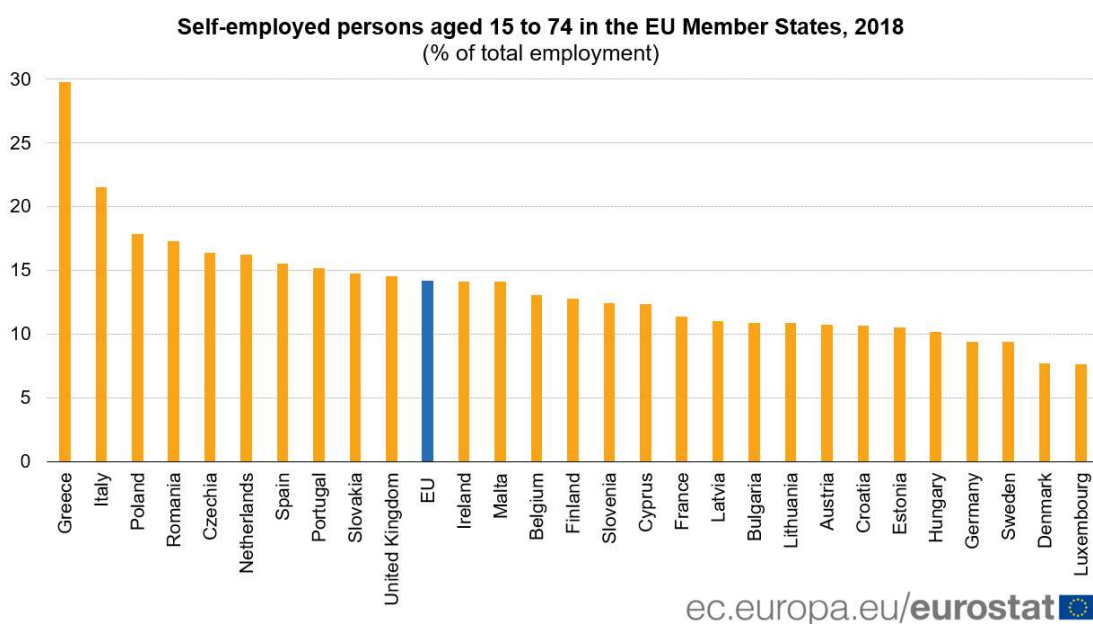
τρόπο, σιωπηρά «επιτρέπεται» η είσοδός τους στη χώρα και η ελεύθερη μετακίνησή τους μέσα σε αυτή, με αποτέλεσμα την παράνομη απασχόλησή τους, κυρίως, για να ενισχυθεί η δευτερεύουσα αγορά εργασίας.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα για την περίπτωση της απασχόλησης παράνομων μεταναστών θα μπορούσαν να αποτελέσουν οι εργαζόμενοι σε αγροτικές εργασίες ή όπως λέγονται οι εργάτες γης. Η πλειονότητα αυτών, αν όχι το σύνολο, απαρτίζεται από οικονομικούς μετανάστες κυρίως από χώρες της Ασίας όπως το Πακιστάν και η Ινδία, με ιδιαίτερα χαμηλό μορφωτικό επίπεδο και οι οποίοι δεν έχουν κάποια άλλη τεχνική δεξιότητα ή εκπαίδευση. Σε τέτοιες περιπτώσεις υπάρχει μια σχέση αλληλεξάρτησης μεταξύ εργοδότη και εργαζομένου γιατί αφενός μεν οι εργοδότες δεν μπορούν να βρουν εργατικό δυναμικό ώστε να κάνουν τη δουλειά τους και από την άλλη οι συγκεκριμένοι εργαζόμενοι μη έχοντας γνώσεις ή δεξιότητες όπως προείπαμε δεν μπορούν να απασχοληθούν σε κάποια άλλη εργασία. Μέσα από αυτήν την παράνομη κατά τα άλλα δραστηριότητα το κράτος, από την μία, δίνει τη δυνατότητα στους παράνομους μετανάστες να εξασφαλίζουν ένα εισόδημα, έστω και χαμηλό, άρα να τους αποτρέπει και από τη διάπραξη εγκληματικών ενεργειών με σκοπό τον βιοπορισμό τους, από την άλλη βοηθάει τους παραγωγούς να συνεχίσουν να ασκούν το επάγγελμά τους και μάλιστα να έχουν και ένα ανταγωνιστικό πλεονέκτημα λόγω του χαμηλού εργατικού κόστους. Είναι κοινή διαπίστωση ότι στην Ελλάδα ο συγκεκριμένος τομέας δεν θα μπορούσε να λειτουργήσει χωρίς την ύπαρξη αυτού του παράνομου εργατικού δυναμικού.

2.8 Διάρθρωση οικονομίας

Η δομή, τα οργανωτικά χαρακτηριστικά και συνολικότερα η διάρθρωση της ελληνικής οικονομίας δημιουργεί συνθήκες που παρέχουν τη δυνατότητα σε όλους όσους εμπλέκονται άμεσα ή έμμεσα στην άσκηση οικονομικής πολιτικής να είναι αρκετά ελαστικοί σε σχέση με τα οικονομικά εγκλήματα, όπως για παράδειγμα η φοροδιαφυγή και η παραοικονομία, με στόχο την αποφυγή δημιουργίας προβλημάτων ιδιαίτερα σε μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις. Μέσα από αυτή τη “στρατηγική ελαστικότητας” κατά την εφαρμογή της οικονομικής πολιτικής απέναντι σε οικονομικά εγκλήματα δίνεται η ευκαιρία σε αυτές τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις να βρουν τον κατάλληλο χώρο ώστε να έχουν μειωμένο συνολικό κόστος παραγωγής και να αυξάνουν την ανταγωνιστικότητά τους τόσο στην εσωτερική αγορά όσο και την διεθνή. Σε αρκετές περιπτώσεις αυτό το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα μετατρέπει

τις μικρές αυτές επιχειρήσεις από μη βιώσιμες σε βιώσιμες. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα που αναφέρθηκε και παραπάνω του αγροτικού τομέα της χώρας μας .

Πηγή : Eurostat

Διάγραμμα 2.1 **Ποσοστό αυτοαπασχολούμενων στην Ευρώπη 2018**

Μία ακόμη αιτία ύπαρξης του οικονομικού εγκλήματος αποτελεί και το υψηλό ποσοστό των αυτοαπασχολούμενων σε μία οικονομία, σε σχέση με το ποσοστό εκείνων που προσφέρουν εξηρημένη εργασία. Σύμφωνα με μελέτη για την φοροδιαφυγή¹³ φαίνεται πως υπάρχει θετική συσχέτιση μεταξύ του μεγέθους της και του ποσοστού των αυτοαπασχολούμενων και των πολύ μικρών επιχειρήσεων, οι οποίοι φοροδιαφεύγουν συστηματικά σε πολύ μεγάλο ποσοστό.

Στην Ελλάδα το ποσοστό των αυτοαπασχολούμενων είναι το υψηλότερο στην Ευρωπαϊκή Ένωση και συγκεκριμένα, για το έτος 2018¹⁴, κυμαινόταν στο 30% έναντι 14% που αποτελεί τον μέσο όρο της Ε.Ε., σύμφωνα με έρευνα της Eurostat (Διάγραμμα 2.1).¹⁴ Αυτό σημαίνει πως υπάρχει πολύ μεγάλη πιθανότητα αυτοί οι επαγγελματίες να απασχολούνται στην σκιάδη οικονομία μη δηλώνοντας στις αρμόδιες υπηρεσίες τόσο την δραστηριότητά τους όσο και τα εισοδήματα που αποκτούν από αυτήν. Ο εντοπισμός και ο έλεγχός τους, σε σχέση με τους μισθωτούς και τις μεγάλες επιχειρήσεις, είναι πολύ δυσκολότερος λόγω της μεγάλης διασποράς

¹³https://www.dianeosis.org/2016/06/tax_evasion_in_greece/

¹⁴<https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/EDN-20190430-1>

τους και της φύσης του αντικειμένου της εργασίας τους. Για παράδειγμα ένας τεχνίτης, όπως υδραυλικός ή ηλεκτρολόγος, μπορεί να έχει τη φυσική του έδρα στην Αθήνα και να εργάζεται κατά τους καλοκαιρινούς μήνες σε κάποιο νησί όπου υπάρχει αυξημένη ζήτηση για τις υπηρεσίες του ή ένας προγραμματιστής να προσφέρει τις υπηρεσίες του από την οικία του.

2.9 Το νομοθετικό πλαίσιο για την επιβολή κυρώσεων

Η συχνή αλλαγή του νομοθετικού πλαισίου αλλά και η πληθώρα νομοθετικών διατάξεων για το ίδιο αντικείμενο, δημιουργούν συνθήκες σύγχυσης, τόσο στις αρμόδιες υπηρεσίες όσο και στους πολίτες, ευνοώντας με αυτόν τον τρόπο την δημιουργία κατάλληλου εδάφους για οικονομικά εγκλήματα. Η πολυνομία και η μεγάλη συχνότητα αλλαγής των νόμων στην Ελλάδα αποτελεί ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα της οικονομικής και φορολογικής διοίκησης του κράτους στην προσπάθεια τους για την πρόληψη και την καταστολή των οικονομικών εγκλημάτων. Επίσης, η επεικής τιμωρία, με χαλαρές ποινές και κυρώσεις, αυτών που συλλαμβάνονται να παρανομούν συμμετέχοντας στην διάπραξη οικονομικών εγκλημάτων, είναι ένας παράγοντας που δημιουργεί στα άτομα τάση για οικονομικά εγκλήματα. Στις περισσότερες των περιπτώσεων το οικονομικό όφελος που εισπράττουν μέσα από τη διάπραξη του οικονομικού εγκλήματος είναι πολλαπλάσιο των επιπτώσεων που θα έχουν εάν συλληφθούν, έτσι προτιμούν να φοροδιαφεύγουν ή να λειτουργούν στη σκιώδη οικονομία γνωρίζοντας ότι το τίμημα που θα κληθούν να πληρώσουν, σε περίπτωση εντοπισμού τους, θα είναι ένα πολύ μικρό μέρος από τα κέρδη που θα έχουν αποκομίσει.

2.10 Διαφθορά

Ως διαφθορά ορίζεται η κατάχρηση ανατεθείσας εξουσίας προς ίδιον όφελος. (ΟΟΣΑ, Παγκόσμια Τράπεζα, Διεθνής Διαφάνεια). Αυτός είναι ο ορισμός που απαντά στο ερώτημα «Τι είναι διαφθορά;». είναι αποδεκτός από όλους τους μεγάλους διεθνείς οργανισμούς καθώς και τους εθνικούς οργανισμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ελλάδας.

Ένας ακόμα παράγοντας επιρροής και υποκίνησης του οικονομικού εγκλήματος είναι και η διαφθορά. Το άρθρο 83 παράγραφος 1 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ) χαρακτηρίζει τη διαφθορά «ευρωέγκλημα» και την περιλαμβάνει στα ιδιαίτερος σοβαρά εγκλήματα με διασυνοριακή διάσταση. Η

διαφθορά σε συνδυασμό με τα οικονομικά εγκλήματα θεωρούνται από την Ευρωπαϊκή Ένωση ως σοβαρή απειλή για την ασφάλεια και τα οικονομικά της συμφέροντα.¹⁵

Ο όρος "διαφθορά" αναφέρεται στην ανεπιθύμητη παρέμβαση ή επιρροή σε διαδικασίες ή αποφάσεις, συχνά με σκοπό την εξασφάλιση προσωπικού κέρδους ή οφέλους. Συνήθως ο όρος αναφέρεται στην διαφθορά στον δημόσιο τομέα, όπου υπάρχει ο κίνδυνος οι αποφάσεις να λαμβάνονται υπό την επίδραση δωροδοκίας, παρανομίας ή παραβίασης της δημόσιας εξουσίας. Η διαφθορά αποτελεί ένα σοβαρό κοινωνικό πρόβλημα και μπορεί να έχει αρνητικές συνέπειες για την οικονομία, τη δημοκρατία, την κοινωνική συνοχή, την εθνική ασφάλεια, απώλεια της εμπιστοσύνης του κοινού στις κυβερνήσεις, τους δημόσιους λειτουργούς και τις ιδιωτικές επιχειρήσεις, στη δυσκολία επιτυχούς ανάπτυξης και στην αύξηση της φτώχειας και της ανισότητας. Μπορεί να υπάρχει σε πολλούς τομείς, όπως στην πολιτική, την οικονομία, το δικαστικό σύστημα, τη δημόσια διοίκηση, την εκπαίδευση την υγεία αλλά και στον ιδιωτικό τομέα. Μέσα από τη διαφθορά είναι δυνατόν να επιτευχθεί η αλλοίωση των κανόνων λειτουργίας των δημόσιων θεσμών με την χρήση αθέμιτων μέσων συναλλαγής και με όρους αδιαφάνειας. (Μπιτζιλέκης Ν. (2009) σελ. 97 – 98).

Η διαφθορά ως φαινόμενο δεν αποτελεί στοιχείο μόνο των σύγχρονων κοινωνιών. Έχει ένα διαχρονικό χαρακτήρα με στοιχεία διαφθοράς να εμφανίζονται παράλληλα με την δημιουργία των πρώτων κοινωνικών δομών. Επίσης έχει έναν υπερεθνικό χαρακτήρα ο οποίος τα τελευταία χρόνια διευκολύνεται πάρα πολύ από την παγκοσμιοποίηση της οικονομίας και των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων.

Τα χαρακτηριστικά της διαφοράς ποικίλουν ανάλογα τον χρόνο και τον τόπο έκφρασής της. Μια συναλλαγή όπου μπορεί να θεωρείται ως πράξη διαφθοράς σε μια χώρα σε μια άλλη χώρα μπορεί να είναι καθόλα νόμιμη και ηθικά αποδεκτή. Το πολιτικό σύστημα, ο βαθμός οικονομικής ανάπτυξης, η ποιότητα της διακυβέρνησης, ο βαθμός και η ταχύτητα απονομής δικαιοσύνης, ο βαθμός παγκοσμιοποίησης, η έκταση του δημόσιου τομέα και ο τρόπος με τον οποίο είναι δομημένος, η δομή και το ιστορικό υπόβαθρο μιας χώρας είναι κάποιοι από τους παράγοντες που κατά βάση ορίζουν ποια είναι ή δεν είναι πράξη διαφθοράς και την έκταση της σε μια χώρα. (Βαβούρας Ι. και Βαβούρα Χ. (2019) σελ. 236)

¹⁵ https://eur-lex.europa.eu/summary/chapter/fight_against_fraud.html?locale=el&root_default=SUM_1_CODED%3D22

Είναι εμφανές ότι η διαφθορά εμφανίζεται σε ένα πολύ μεγάλο φάσμα δραστηριοτήτων τόσο του δημόσιου όσο και του ιδιωτικού τομέα. Επιχειρώντας μια προσπάθεια ταξινόμησης το μορφών που μπορεί να λάβει η διαφθορά θα είχαμε τον παρακάτω διαχωρισμό :

- Δωροδοκία- χρηματισμός. Στη μορφή αυτή υπάρχουν πάντα δύο εμπλεκόμενα μέρη. Η μία πλευρά, συνήθως από τον ιδιωτικό τομέα, προκειμένου να εξυπηρετήσει μη νόμιμους σκοπούς όπως σύναψης συμβάσεων, πρόσβαση σε απόρρητες πληροφορίες και άλλα ή για να επισπεύσει κάποιες διαδικασίες προχωράει σε χρηματισμό της άλλης πλευράς όπου συνήθως αφορά σε πολιτικά πρόσωπα ή δημόσιους λειτουργούς. Η δωροδοκία αποτελεί ποινικό αδίκημα και όταν εντοπιστεί τιμωρείται αυστηρά από το νόμο.
- Κατάχρηση - Υπεξαίρεση χρημάτων. Αφορά τόσο στον ιδιωτικό όσο και στον δημόσιο τομέα και αναφέρεται στις περιπτώσεις όπου υπάλληλοι οι οποίοι έχουν σημαντικό ρόλο στην εκτέλεση κάποιων έργων αποσπών εκμεταλλευόμενοι τη θέση τους αποσπών χρηματικά ποσά ή άλλους πόρους που σχετίζονται με το συγκεκριμένο έργο.
- Απάτη. Είναι μια μορφή διαφθοράς η οποία μπορεί να συμβεί και στον ιδιωτικό και στον δημόσιο τομέα. σε ότι αφορά στο δημόσιο τομέα μπορεί κάποιος υπάλληλος να αποκρύψει ή να παραποιήσει στοιχεία με σκοπό να έχει προσωπικό όφελος. Στον ιδιωτικό τομέα αφορά στην παραποίηση στοιχείων με στόχο την δημιουργία καλής εικόνας της εταιρείας στην αγορά ή την δυνατότητα αυτής να συμμετάσχει σε δημόσιους διαγωνισμούς.
- Εκβιασμός. Στην περίπτωση αυτή μπορεί να απαιτήσει ένας δημόσιος λειτουργός από μια ιδιωτική επιχείρηση να του δοθεί ένα χρηματικό ποσό ή κάποιο άλλο αντίτιμο προκειμένου να προχωρήσει το δίκαιο και νόμιμο αίτημα αυτής ή να “παραβλέψει” κάποιες παρατυπίες της επιχείρησης. Ο εκβιασμός λειτουργεί πολλές φορές και αντίστροφα όπου επιχειρήσεις ή ιδιώτες εκβιάζουν δημόσιους λειτουργούς προκειμένου να πετύχουν το στόχο τους. Ο εκβιασμός μπορεί να λειτουργήσει και μόνο μέσα στο δημόσιο τομέα όπου για παράδειγμα ένας υπάλληλος εκβιάζει έναν άλλον υπάλληλο προκειμένου να αποκτήσει αυτός προβάδισμα σε μια προαγωγή ή αντίστοιχα και στον ιδιωτικό τομέα όπου μια επιχείρηση μπορεί να εκβιάσει μια άλλη επιχείρηση προκειμένου να πάρει ένα έργο ή να παράξει ή όχι κάποιο προϊόν. Στην

περίπτωση αυτή έχουμε αρκετές φορές εμπλοκή του οργανωμένου εγκλήματος.

- Νεποτισμός ή οικογενειοκρατία ή ευνοιοκρατία. Είναι άλλη μια μορφή διαφθοράς η οποία συναντάται αρκετά συχνά στις σύγχρονες κοινωνίες, όπου κάποιος κάνοντας χρήση της εξουσίας που κατέχει προσπαθεί να αποκτήσει όφελος για κάποιο μέλος της οικογένειάς του ή κάποιον φίλο του. Η περίπτωση αυτή αν και φαίνεται να είναι η λιγότερο επιζήμια συνήθως αποτελεί την αρχή για περισσότερα φαινόμενα διαφθοράς.

Σε συνέχεια αυτής της κατηγοριοποίησης των πράξεων διαφθοράς μπορεί να γίνει αντιληπτό ότι το φαινόμενο της διαφθοράς δεν περιορίζεται μόνο στον δημόσιο τομέα αλλά εκτείνεται και στον ιδιωτικό. Η εμπλοκή ιδιωτικών επιχειρήσεων ή επιχειρηματιών στην πολιτική και στη δημόσια διοίκηση είτε με άμεσο είτε με έμμεσο τρόπο έχει δημιουργήσει ένα ιδιαίτερα σύνθετο πλέγμα λειτουργιών και πράξεων όπου καθιστά ιδιαίτερα δύσκολο τον εντοπισμό και την απόδειξη φαινομένων διαφθοράς. Στις περισσότερες από αυτές τις περιπτώσεις αν όχι στο σύνολό τους ο στόχος είναι η απόκτηση οικονομικού οφέλους ή η απόκτηση εξουσίας και στη συνέχεια οικονομικού οφέλους μέσα από τη διάπραξη οικονομικών εγκλημάτων.

Ο ισχυρισμός κάποιων ότι η διαφθορά μπορεί να έχει και θετικά αποτελέσματα επιταχύνοντας διαδικασίες και δημιουργώντας συνθήκες οικονομικής ανάπτυξης δεν ευσταθεί γιατί στις περισσότερες περιπτώσεις αυτό γίνεται κάτω από αδιαφανείς διαδικασίες και με παράλληλη διάπραξη οικονομικών εγκλημάτων. Η χρήση τέτοιων μεθόδων γίνεται από άτομα ή επιχειρήσεις που πάνω από όλα έχουν το προσωπικό όφελος. Το αποτέλεσμα είναι μακροπρόθεσμα να υπάρχουν αρνητικές επιπτώσεις τόσο στην οικονομική όσο και στη δημοσιονομική πολιτική της χώρας μεταβάλλοντας τα ποιοτικά και ποσοτικά χαρακτηριστικά των εσόδων και των επενδύσεων. Το συνηθέστερο θύμα είναι τα δημόσια ταμεία προς εξυπηρέτηση προσωπικού οφέλους. Η διαφθορά δημιουργεί ένα περιβάλλον αποτρεπτικό προς τις υγιείς ξένες και εγχώριες επενδύσεις με αποτέλεσμα την φτωχοποίηση της χώρας, την αύξηση των ελλειμμάτων και για την ανάγκη για επιπλέον δανεισμό.

Η διαφθορά στις αναπτυσσόμενες και στις λιγότερο αναπτυγμένες οικονομίες δημιουργεί ένα φαύλο κύκλο όπου εμφανίζεται ως αίτιο αλλά και ως συνεπεία των κακών οικονομικών πολιτικών και αποτελεσμάτων της χώρας. Σε αρκετές περιπτώσεις και ιδιαίτερα σε χώρες με πολύ χαμηλά εισοδήματα η διαφθορά παίρνει μεγάλη

έκταση γιατί εμφανίζεται ως ο μόνος τρόπος επιβίωσης και λειτουργίας των πολιτών. (Λαλούντας Δ. –Μανωλάς Γ. – Βαβούρας Ι. (2011) σελ. 636-648)

Στην Ελλάδα φαινόμενα διαφθοράς αναφέρονται από τα αρχαία χρόνια. Τις τελευταίες δεκαετίες το φαινόμενο αυτό έχει ενταθεί δημιουργώντας σημαντικά οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα. Κατά τη φάση της επιτροπείας και των μνημονίων, μετά την μεγάλη οικονομική κρίση που πέρασε η χώρα μας, η αντιμετώπιση της διαφθοράς και η προσπάθεια περιορισμού της αποτέλεσαν ένα από τα βασικά σημεία αναφοράς ώστε να καταστεί δυνατό να ξεπεραστεί η οικονομική κρίση. Στο πλαίσιο της προσπάθειας αυτής το 2019 συστήνεται στην Ελλάδα η Εθνική Αρχή Διαφάνειας (ΕΑΔ) η οποία “... έχει ως αποστολή τον σχεδιασμό και την υλοποίηση ενός πλαισίου συνεκτικών πολιτικών τόσο για τον εντοπισμό και την καταστολή πράξεων διαφθοράς όσο και για την πρόληψη κι αποτροπή αυτών καθώς και την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του συνόλου της κοινωνίας. Η μηδενική ανοχή στη διαφθορά και η ενίσχυση της διαφάνειας και των μηχανισμών λογοδοσίας είναι προτεραιότητα για το σύνολο της ελληνικής κοινωνίας. Η αποστολή της Αρχής αφορά στο δημόσιο ήθος, τις κοινωνικές αξίες και την ποιότητα της δημοκρατίας μας. Για αυτούς τους λόγους, ο πυρήνας των αρμοδιοτήτων βασίζεται στην ανάγκη αποκατάστασης της εμπιστοσύνης των πολιτών στους θεσμούς...”¹⁶

Η χώρα μας διαχρονικά σημείωνε υψηλές αρνητικές βαθμολογίες στις παγκόσμιες μετρήσεις για την κατάταξη των χωρών ανάλογα με το ύψος της διαφθοράς. Για την μέτρηση της διαφθοράς δεν χρησιμοποιούνται κάποιοι αντικειμενικοί δείκτες αλλά κυρίως μετράται η αντίληψη που έχουν οι κάτοικοι μιας χώρας για το πόσο έντονο είναι το φαινόμενο στην χώρα τους. Για το λόγο αυτό παγκοσμίως έχει θεσμοθετηθεί ο Δείκτης Αντίληψης Διαφθοράς (CPI). Σύμφωνα με τα στοιχεία που δημοσιεύονται από την Εθνική Αρχή Διαφάνειας (ΕΑΔ) η Ελλάδα την τελευταία τριετία έχει καταφέρει να βελτιώσει τη θέση της με βάση τον δείκτη CPI κατά περίπου 23 μονάδες και να κατατάσσεται για το έτος 2022 στην πεντηκοστή πρώτη (51η) θέση της παγκόσμιας κατάταξης.¹⁷

Τον Σεπτέμβριο του 2022 πραγματοποιήθηκε έρευνα από την Εθνική Αρχή Διαφάνειας για τη διαφθορά στην Ελλάδα. Στην συνέχεια θα δούμε κάποιους από τους σημαντικότερους πίνακες της έρευνας αυτής με τα ερωτήματα και τα αποτελέσματα.

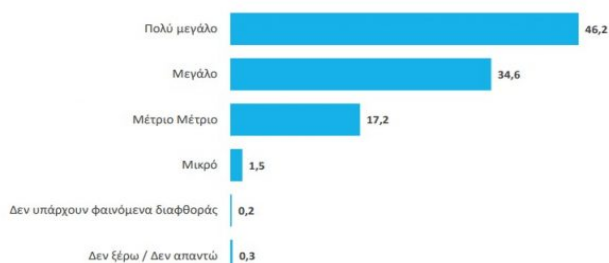
¹⁶ <https://aead.gr/nta/apostoli-kai-armodiotites>

¹⁷ <https://aead.gr/press/press-releases/simantiki-veltiosi-tis-thesis-tis-elladas-ston-deikti-antilipsis-diafthoras-gia-to-etos-2022>

Ερώτηση 1:

Πολλές φορές στην καθημερινότητά μας γίνεται λόγος για φαινόμενα διαφθοράς σε διάφορες πτυχές της δημόσιας ζωής. Θεωρείτε ότι υπάρχουν φαινόμενα διαφθοράς στην Ελλάδα και σε ποιο βαθμό;

Πηγή : ΕΑΔ¹⁸

Διάγραμμα 2.2

Βαθμός φαινομένων διαφθοράς στην Ελλάδα έτος 2022

Στο πρώτο ερώτημα της έρευνας που αφορούσε στο αν οι πολίτες θεωρούν ότι στην Ελλάδα υπάρχουν φαινόμενα διαφθοράς και σε ποιο βαθμό, η συντριπτική πλειοψηφία και σε ποσοστό πάνω από το 80% απάντησαν ότι θεωρούν πως υπάρχουν σε πολύ μεγάλο ή και μεγάλο βαθμό. Το άσχημο αποτέλεσμα γίνεται ακόμα πιο έντονο αν εξετάσουμε μόνο την ηλικιακή ομάδα από 25 έως 39 ετών, όπου αποτελούν ίσως και την πλέον παραγωγική ομάδα ανθρώπων της κοινωνίας μας, με το ποσοστό αυτό να ανεβαίνει στο 90%. Είναι φανερό ότι υπάρχει μια διαμορφωμένη άποψη που πολύ δύσκολα θα αλλάξει προς το καλύτερο, και ειδικά όταν αυτή είναι εντονότερη σε μικρότερες ηλικίες, εάν δεν υπάρξει κατάλληλος σχεδιασμός και ενέργειες προς την αντίθετη κατεύθυνση.

¹⁸ <https://www.in.gr/wp-content/uploads/2022/12/d6429db5-85e1-43d3-b478-beb1e71c46e0.pdf>

Ερώτηση 2:

Ποιο από τα παρακάτω πεδία διαφθοράς είναι για εσάς το πιο σημαντικό;

Πηγή : ΕΑΔ

Διάγραμμα 2.3

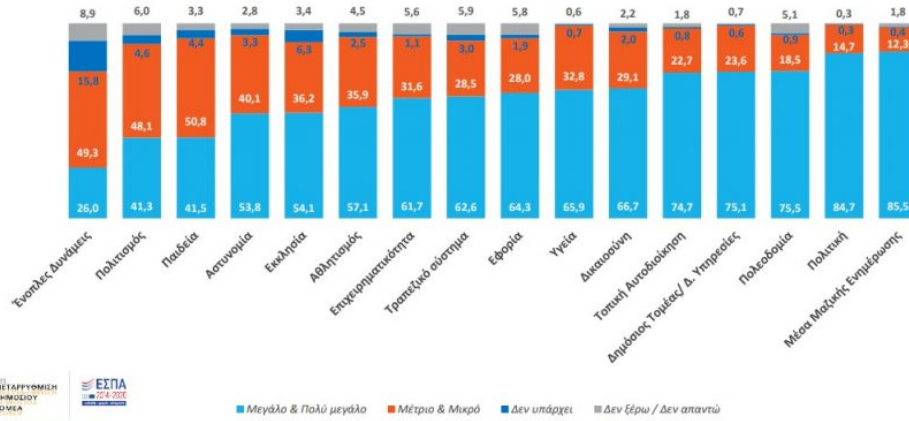
Σημαντικότερα πεδία διαφθοράς στην Ελλάδα έτος 2022

Στο δεύτερο ερώτημα σχετικά με τη σημαντικότητα των πεδίων διαφοράς πάνω από τους μισούς απάντησαν ότι είναι η «...κατάχρηση της θέσης που κατέχει κάποιος εντός της δημόσιας διοίκησης με σκοπό την εξασφάλιση αδικαιολόγητων οφελών για τον ίδιο ή για τρίτο πρόσωπο». Το δεύτερο πιο σημαντικό πεδίο κατά τους ερωτώμενους έχει να κάνει με το νεποτισμό ή αλλιώς το γνωστό σε όλους μας «ρουσφέτι». Τα 2/3 των ερωτώμενων πιστεύουν ότι η διαφθορά στην Ελλάδα προέρχεται κατά βάση από τη δημόσια διοίκηση είτε αυτή αφορά στους δημόσιους υπαλλήλους είτε σε πολιτικά πρόσωπα. Αυτό καθιστά αυτομάτως οποιαδήποτε προσπάθεια σχετίζεται με τη χάραξη οικονομικής πολιτικής αναξιόπιστη και σε ένα μεγάλο βαθμό μη αποδεκτή. Ο δημόσιος τομέας και η πολιτική ηγεσία θα πρέπει να καταβάλουν από κοινού έντονες προσπάθειες με στοχευμένες δράσεις κυρίως στην αύξηση του βαθμού διαφάνειας και του τρόπου αντιμετώπισης των πολιτών. Θα πρέπει να γίνουν συγκεκριμένες ενέργειες που να αφορούν στη δημιουργία θέσεων εργασίας, στην καλύτερη αμοιβή των εργαζομένων, στην αύξηση του ρυθμού ανάπτυξης, στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας με την αξιοποίηση νέων σύγχρονων τεχνολογιών και στην εκπαίδευση.

Ερώτηση 3:

Θα σας διαβάσω τώρα μία σειρά από τομείς του δημόσιου βίου και θα ήθελα να μου πείτε για τον καθένα από αυτούς εάν θεωρείτε ότι υπάρχει διαφθορά και σε τι βαθμό:

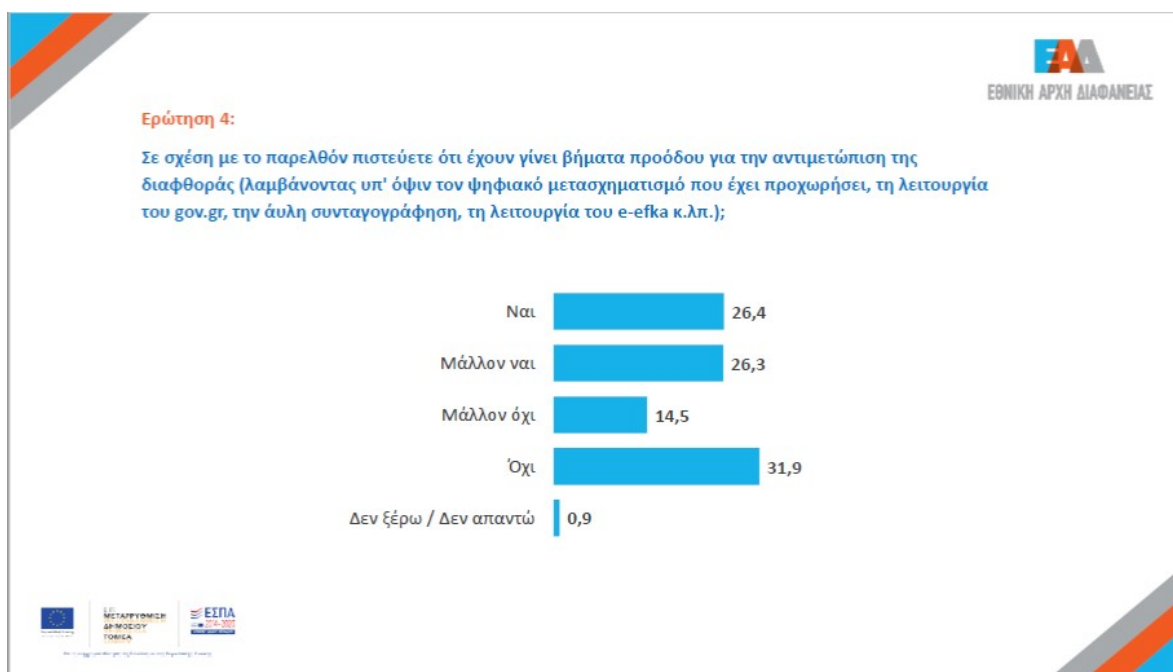

Πηγή : ΕΑΔ

Διάγραμμα 2.4

Βαθμός διαφθοράς ανά τομέα του δημόσιου βίου στην Ελλάδα έτος 2022

Στο τρίτο ερώτημα όπου επιχειρείται μια μέτρηση του βαθμού διαφθοράς ανά τομέα του δημόσιου βίου στην Ελλάδα τον πρώτο λόγο έχουν τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και η πολιτική. Από τους περισσότερους θεωρείται ότι τα μέσα μαζικής ενημέρωσης εκτός του ότι συμμετέχουν στην διαφθορά συμβάλλουν τα μέγιστα στη διατήρηση και ανάπτυξη αυτής. Αποτελούν οργανισμούς όπου κατά κύριο λόγο προβάλλουν κατευθυνόμενες ειδήσεις για τις πτυχές της πολιτικής και δημόσιας ζωής προσπαθώντας να αποκομίσουν οικονομικά ή πολιτικά οφέλη. Ο αμέσως επόμενος τομέας που αφορά στην πολιτική, με ένα εξίσου υψηλό ποσοστό κοντά στο 85%, δείχνει ότι υπάρχει μια παγιωμένη αντίληψη για την ύπαρξη υψηλού ποσοστού διαφθοράς στη διοίκηση του κράτους. Την πρώτη εξάδα συμπληρώνουν η πολεοδομία, ο δημόσιος τομέας, η τοπική αυτοδιοίκηση και η δικαιοσύνη. Ένα ακόμα πολύ αρνητικό στοιχείο είναι ότι στη συνείδηση του κόσμου έχει αποτυπωθεί ότι τα ποσοστά διαφθοράς στη δικαιοσύνη είναι πολύ υψηλά. Έχοντας διαμορφώσει συνολικά αυτή την άποψη οι πολίτες της χώρας μας είναι περισσότερο επιρρεπείς στη διάπραξη οικονομικών εγκλημάτων. Η αίσθηση μη ύπαρξης δικαιοσύνης, αξιοκρατίας και γενικότερα θεσμών οι οποίοι λειτουργούν προς όφελος της κοινωνίας μπορεί να αποτελέσει σημαντικό λόγο για κάποιον ώστε να παρανομήσει.

Διάγραμμα 2.5

Βήματα προόδου για την αντιμετώπιση της διαφθοράς έτος 2022

Εξίσου απογοητευτικό είναι και το γεγονός ότι μόνο οι μισοί περίπου πιστεύουν ότι έχουν γίνει κάποια βήματα προόδου σχετικά με την αντιμετώπιση της διαφθοράς στο Ελληνικό κράτος. Το υψηλό αυτό ποσοστό δείχνει ότι οι πολίτες της χώρας μας δεν έχουν πεισθεί ότι γίνονται βήματα προς τη σωστή κατεύθυνση με στόχο την μείωση ή και την εξάλειψη της διαφθοράς. Ακόμα και οι ηλεκτρονικές υπηρεσίες οι οποίες παρέχουν μια αυτοματοποίηση στον τρόπο επικοινωνίας του πολίτη με το κράτος και της εφαρμογής των διαδικασιών δεν έχουν πείσει ότι μπορούν να βοηθήσουν σημαντικά στην καταπολέμηση της διαφθοράς. Η έλλειψη εκπαίδευσης και εξοικείωσης των πολιτών σε σχέση με τα σύγχρονα ηλεκτρονικά μέσα, τους κάνει να είναι δύσπιστοι και να μην μεταβάλουν την άποψή τους περί ύπαρξης υψηλών ποσοστών διαφθοράς στο δημόσιο τομέα.

Ερώτηση 5:

Κατά την άποψή σας, ποιοι από τους παρακάτω λόγους συντηρούν τα φαινόμενα διαφθοράς;

Πηγή : ΕΑΔ

Διάγραμμα 2.6

Λόγοι που συντηρούν το φαινόμενο της διαφθοράς έτος 2022

Οι πελατειακές σχέσεις, ο νεποτισμός, η μη ύπαρξη αυστηρού νομοθετικού πλαισίου, η εφαρμογή των νόμων κατά βούληση και η δημιουργία ενός περιβάλλοντος ατιμωρησίας κυρίως για μια συγκεκριμένη ομάδα ανθρώπων, η απουσία πολιτικής βούλησης, ο αναποτελεσματικός τρόπος λειτουργίας των ελεγκτικών μηχανισμών, η γραφειοκρατία και οι δαιδαλώδεις διαδικασίες του δημοσίου αποτελούν κατά βάση τους κύριους λόγους για την συντήρηση του φαινομένου της διαφθοράς. Είναι σχεδόν οι ίδιοι λόγοι που έχουν αναφερθεί και παραπάνω ως οι βασικές αιτίες για τη διάπραξη οικονομικών εγκλημάτων. Η διαφορά έρχεται να ενισχύσει αυτή την τάση λειτουργώντας ως ένα άλλοθι ή κίνητρο για όλους όσους πράττουν Οικονομικά εγκλήματα.

Ερώτηση 6:

Σε σχέση με τα άλλα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης θεωρείτε ότι η διαφθορά είναι πιο εκτεταμένη στη χώρα μας σήμερα;

Πηγή : ΕΑΔ

Διάγραμμα 2.7

Έκταση της διαφθοράς στην χώρα μας σε σχέση με τα άλλα κράτη μέλη της Ε.Ε έτος 2022

Η άποψη των πολιτών για τη διαφθορά στη χώρα μας είναι ότι κινείται σε υψηλότερα επίπεδα συγκριτικά με τα υπόλοιπα κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτό που εισπράττει κανείς από το σύνολο των απαντήσεων είναι ότι, η άποψη αυτή δεν είναι αποτέλεσμα μιας αυστηρής κριτικής ή μιας απαίτησης για υψηλότερου βαθμού υπηρεσίες αλλά μιας παγιωμένης άποψης για τον τρόπο λειτουργίας του κράτους και των θεσμών. Η οποία λειτουργεί αποτρεπτικά σε σχέση με την υγιή ανάπτυξη και τη λειτουργία των οικονομικών μονάδων. Δικαιολογεί σε ένα μεγάλο βαθμό την αίσθηση ανασφάλειας και διάθεσης για επενδύσεις στη χώρα μας. Είναι ένας λόγος που πολλοί επιλέγουν είτε να επενδύσουν σε άλλα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης είτε να φύγουν προς αυτά με σκοπό την ανεύρεση εργασίας θεωρώντας ότι εκεί θα έχουν περισσότερες ευκαιρίες με πιο αξιοκρατική αντιμετώπιση.

Τα συνολικά ευρήματα της έρευνας επιβεβαιώνουν και αναδεικνύουν την διαφθορά σε ένα σημαντικό παράγοντα διάπραξης οικονομικών εγκλημάτων, η οποία λειτουργεί τόσο πρωτογενώς δίνοντας τα ερεθίσματα και τις αφορμές για την διάπραξη οικονομικών εγκλημάτων όσο και υποσυνείδητα δημιουργώντας ένα άλλοθι στους παρανομούντες ότι δεν είμαι μόνο εγώ που κάνω οικονομικά εγκλήματα ή σωστότερα γιατί να είμαι μόνο εγώ αυτός που δεν κάνει οικονομικά εγκλήματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΕΛΕΓΚΤΙΚΟΙ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ

Οι επιπτώσεις του οικονομικού εγκλήματος μπορούν να είναι σημαντικές για την οικονομία και την κοινωνία συνολικά, καθώς μπορούν να προκαλέσουν απώλεια εμπιστοσύνης των καταναλωτών, μείωση των επενδύσεων και απώλεια θέσεων εργασίας. Για το λόγο αυτό, η καταπολέμηση του οικονομικού εγκλήματος είναι σημαντική για την διατήρηση της οικονομικής σταθερότητας και την προστασία του κοινωνικού συμφέροντος.

Οι μηχανισμοί χρηματοοικονομικού ελέγχου υπάρχουν από τα αρχαία χρόνια με τη δημιουργία των πρώτων κοινωνικών δομών και συνεχίζουν την λειτουργία τους μέχρι και σήμερα όπου διαδραματίζουν ένα σημαντικό ρόλο στην παγκόσμια οικονομία. Ο έλεγχος είναι ένα κρίσιμο στοιχείο του οποιοδήποτε χρηματοοικονομικού συστήματος και είναι αυτός που παρέχει τη διαβεβαίωση στους ενδιαφερόμενους και γενικότερα στους πολίτες ότι οι οικονομικές συναλλαγές που διενεργούνται μεταξύ των ιδιωτικών εταιρειών ή μεταξύ του κράτους και ιδιωτών είναι αξιόπιστες συνεπής και γενικά σύμφωνες με τις λογιστικές και φορολογικές αρχές.

Η ανάγκη για υπηρεσίες οι οποίες θα πραγματοποιούν χρηματοοικονομικούς ελέγχους εντάθηκε τα τελευταία χρόνια λόγω πολλών παραγόντων όπως αυτός της βιομηχανικής επανάστασης και της συνεχώς αυξανόμενης πολυπλοκότητας των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων. Όσο μεγαλώνουν οι επιχειρήσεις εφαρμόζουν όλο και πιο περίπλοκες τεχνικές και δυσχεραίνουν το έργο των ελεγκτικών μηχανισμών για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης με τους φορολογικούς νόμους και τους υπόλοιπους κανονισμούς. Η αύξηση του όγκου των επιχειρήσεων σε συνδυασμό με την πολυπλοκότητα του σύγχρονου επιχειρηματικού περιβάλλοντος και των συναλλαγών δημιουργούν συνεχώς νέες ευκαιρίες για απάτη και οικονομική κακοδιαχείριση.

Η δημιουργία ελεγκτικών μηχανισμών αποτελεί το βασικότερο όπλο για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων των κρατών και των πολιτών. Το κάθε κράτος έχει τη δική του αντίληψη και διαμορφώνει την αντίστοιχη πολιτική για το πώς μπορεί να προστατεύσει τα οικονομικά του συμφέροντα, αλλά συνήθως η δημιουργία ελεγκτικών μηχανισμών αποτελεί σημαντικό μέρος της προσπάθειας αυτής για την αντιμετώπιση της διαφθοράς, της απάτης, της φοροδιαφυγής και άλλων μορφών οικονομικών εγκλημάτων. Τόσο η ανάγκη για τη χάραξη και την εφαρμογή της

οικονομικής πολιτικής όσο και για τη διασφάλιση της δημοσιονομικής ακεραιότητας του κράτους δημιουργούν τις κατάλληλες συνθήκες για την ανάπτυξη ελεγκτικών μηχανισμών.

Ελεγκτικοί μηχανισμοί υπάρχουν και λειτουργούν τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο. Σε πολλές περιπτώσεις τα κράτη συνεργάζονται δημιουργώντας έναν υπερεθνικό ελεγκτικό μηχανισμό ο οποίος λειτουργεί κατά βάση συμβουλευτικά αλλά και κατασταλτικά εάν αυτό απαιτηθεί έχοντας μια διευρυμένη εμπειρία και δικαιοδοσία. Οι εθνικοί και διεθνείς μηχανισμοί χρηματοοικονομικού ελέγχου διαδραματίζουν ένα κρίσιμο ρόλο στη διασφάλιση της ακρίβειας και της αξιοπιστίας των χρηματοοικονομικών δραστηριοτήτων, στην προώθηση της διαφάνειας και της λογοδοσίας και στην πρόληψη και τον εντοπισμό του οικονομικού εγκλήματος.

Η εθνικοί και διεθνείς μηχανισμοί χρηματοοικονομικού ελέγχου έχουν θεσπίσει διαδικασίες και κατευθυντήριες γραμμές οι οποίες βοηθούν σημαντικά στην πρόληψη και στον εντοπισμό των οικονομικών εγκλημάτων. Οι ελεγκτικοί μηχανισμοί αυτοί συνήθως συνεργάζονται στενά με τις νομικές υπηρεσίες και τους υπόλοιπους ελεγκτικούς μηχανισμούς του κράτους προκειμένου να διασφαλίσουν την εύρυθμη και νόμιμη λειτουργία τόσο των ιδιωτικών επιχειρήσεων όσο και των υπηρεσιών του ίδιου του κράτους. Σε πολλές χώρες, αυτοί οι ελεγκτικοί μηχανισμοί είναι ανεξάρτητοι φορείς που αναφέρονται απευθείας στο νομοθετικό σώμα ή στο κοινοβούλιο. Οι εθνικές υπηρεσίες χρηματοοικονομικού ελέγχου διενεργούν ελέγχους των οικονομικών καταστάσεων, αξιολογούν την αποτελεσματικότητα των συστημάτων εσωτερικού ελέγχου και παρέχουν συστάσεις για τη βελτίωση των πρακτικών χρηματοοικονομικής διαχείρισης.

Ο τρόπος λειτουργίας τους στηρίζεται στον έλεγχο της συμμόρφωσης με τους οικονομικούς κανονισμούς και τους νόμους. Εξετάζουν τα οικονομικά στοιχεία για να εντοπίσουν ύποπτες συναλλαγές και παρατυπίες, όπως η διάπραξη του εγκλήματος της φοροδιαφυγής της παραοικονομίας ή του ξεπλύματος μαύρου χρήματος. Όταν υπάρχουν καταγγελίες ή ενδείξεις ότι έχουν πραγματοποιηθεί παρατυπίες, οι ελεγκτικές υπηρεσίες διενεργούν περαιτέρω έρευνες για να προσδιορίσουν εάν υπήρξε οποιαδήποτε παράβαση και, εάν χρειάζεται, λαμβάνουν τα κατάλληλα νομικά μέτρα και επιβάλλουν τις ανάλογες αστικές και ποινικές κυρώσεις.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η στελέχωση όλων αυτών των ελεγκτικών μηχανισμών πρέπει γίνεται από προσωπικό με ιδιαίτερα εξειδικευμένες και υψηλού επιπέδου γνώσεις ώστε να καταστεί δυνατή η εκπλήρωση της αποστολής τους. Σε πολλές περιπτώσεις απαιτείται από το προσωπικό να έχει γνώσεις ποινικού χαρακτήρα, χρηματοοικονομικών, του τρόπου λειτουργίας των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, χρήσης ηλεκτρονικών μέσων, σύγχρονης τεχνολογίας, ανακριτικές ικανότητες, επικοινωνία χαρακτηριστικά κλπ. Επίσης είναι σημαντικό να τους παρέχεται η κατάλληλη εκπαίδευση σε τακτά χρονικά διαστήματα.

Για να αυξήσουν την ικανότητά τους να εντοπίζουν και να αποτρέπουν το οικονομικό έγκλημα, οι σύγχρονες ελεγκτικές υπηρεσίες χρησιμοποιούν εξελιγμένη τεχνολογία που τους παρέχει τη δυνατότητα για γρήγορη και αξιόπιστη ανάλυση δεδομένων και τον εντοπισμό των παράνομων ενεργειών. Η εξέλιξη των οικονομικών εγκλημάτων και η εμφάνιση νέων πιο σύνθετων μορφών δημιουργεί την απαίτηση, στις περισσότερες περιπτώσεις, για συνεργασία μεταξύ δύο ή και περισσότερων ελεγκτικών υπηρεσιών αλλά και με χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (τράπεζες) προκειμένου να καταστεί δυνατό να επιτευχθεί κάποιο δίκαιο αποτέλεσμα.

Η συνεργασία αυτή δεν αφορά μόνο σε εθνικό επίπεδο αλλά και σε διεθνές ώστε να γίνει δυνατή η καταπολέμηση του οικονομικού εγκλήματος. Ένα τέτοιο παράδειγμα διεθνούς συνεργασίας αποτελεί η ίδρυση το 1989 στο Παρίσι της Ομάδας Χρηματοοικονομικής Δράσης (FATF) όπου είναι ένας διεθνής φορέας που θέτει πρότυπα και προωθεί την αποτελεσματική εφαρμογή νομικών, κανονιστικών και επιχειρησιακών μέτρων για την καταπολέμηση του ξεπλύματος μαύρου χρήματος, της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και άλλων απειλών για την ακεραιότητα του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος. Τα διεθνή πρότυπα που θέτει στοχεύουν στην πρόληψη αυτών των παράνομων δραστηριοτήτων και της βλάβης που προκαλούν στην κοινωνία. Η FATF διενεργεί τακτικές αξιολογήσεις των συστημάτων των χωρών μελών για την καταπολέμηση του οικονομικού εγκλήματος και παρέχει τεχνική βοήθεια στις χώρες μέλη της για να βελτιώσουν τα συστήματά τους.¹⁹

Συνοψίζοντας, οι ελεγκτικοί μηχανισμοί δεν περιορίζονται μόνο στον τομέα της καταστολής αλλά με τον τρόπο τον οποίο είναι δομημένοι και λειτουργούν, τους κάνει να δραστηριοποιούνται και στον τομέα της πρόληψης των οικονομικών εγκλημάτων. Σε αυτή την προσπάθεια πρόληψης, εντοπισμού και καταστολής του οικονομικού

¹⁹ <https://www.fatf-gafi.org/en/the-fatf/who-we-are.html>

εγκλήματος ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο έχουν πλέον και οι σύγχρονες τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνίας. Ο βαθμός αποτελεσματικότητας των ελεγκτικών μηχανισμών και του κράτους, στην προσπάθεια περιορισμού των οικονομικών εγκλημάτων όπως είναι αυτονόητο, δεν μπορεί να εξαρτάται από μία και μόνο παράμετρο αυτή της τεχνολογικής εξέλιξης. Αντίθετα είναι συνδυασμός πολλών παραμέτρων οι οποίες έχουν να κάνουν με τον τρόπο που είναι δομημένες οργανωτικά οι αρμόδιες υπηρεσίες, ο βαθμός στελέχωσης, η ποιότητα και το πόσο σύγχρονος είναι ο εξοπλισμός αυτών των υπηρεσιών, τα ποιοτικά χαρακτηριστικά του ανθρώπινου δυναμικού και η παροχή εκπαίδευσης και γνώσεων στο ανθρώπινο δυναμικό ώστε να έχουν τη δυνατότητα αξιοποίησης αυτών των νέων τεχνολογιών. (Βαβούρας Ι. & Μανωλάς Γ. (2004) σελ 108) .

3.1 Κυριότεροι Ελεγκτικοί Φορείς

3.1.1 Σώμα Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος (Σ.Δ.Ο.Ε)

Το Σώμα Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος (Σ.Δ.Ο.Ε) υπάγεται διοικητικά στο Υπουργείο Οικονομικών και αποτελεί μία Γενική Διεύθυνση του Υπουργείου και είναι ίσως ο γνωστότερος ελεγκτικός μηχανισμός της χώρας μας σε ότι αφορά τα οικονομικά εγκλήματα. Ο γενικός σκοπός για τον οποίο δημιουργήθηκε η υπηρεσία αυτή είναι “...προστασία γενικότερα των οικονομικών συμφερόντων του ελληνικού δημοσίου της εθνικής οικονομίας του κοινωνικού συνόλου και της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε)”. (Υπουργείο Οικονομικών) Για την επίτευξη του σκοπού του οι διαδικασίες οι οποίες εφαρμόζονται είναι ο έλεγχος για τον εντοπισμό και την καταπολέμηση οικονομικών εγκλημάτων, η διερεύνηση υποθέσεων που αφορούν στην κίνηση κεφαλαίων ή στην κατοχή και παράνομη διακίνηση ουσιών και ειδών που είναι απαγορευμένα ή επιτρέπεται η διακίνησή τους κάτω από ειδικά καθεστάτα, το ξέπλυμα μαύρου χρήματος ως αποτέλεσμα παράνομων δραστηριοτήτων. Επίσης μέρος της αποστολής του Σώματος Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος είναι ο εντοπισμός φαινομένων διαφθοράς και απάτης, αποκλίσεων από τη σωστή εφαρμογή των όσων ορίζονται σχετικά με την προστασία της δημόσιας περιουσίας και της εφαρμογής της φορολογικής νομοθεσίας. Το Σώμα Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος (Σ.Δ.Ο.Ε) λειτουργεί τόσο προληπτικά μέσα από την διαδικασία των ελέγχων όσο και κατασταλτικά με την δίωξη και την επιβολή κυρώσεων σε όσους παρανομούν.²⁰

²⁰Υπουργείο Οικονομικών (<https://www.minfin.gr/web/eidike-grammateia-sdoe>)

Οι έλεγχοι που πραγματοποιούνται είναι αποτέλεσμα είτε τυχαίου δείγματος ή μετά από υποβολή καταγγελίας από τους πολίτες. Σημαντικό ρόλο στην παρότρυνση των πολιτών για την υποβολή καταγγελιών και την διευκόλυνση του έργου του σώματος δίωξης οικονομικού εγκλήματος είναι η δυνατότητα αυτές να είναι επώνυμες ή ανώνυμες, να υποβληθούν γραπτά ή προφορικά, μέσω τηλεφώνου ή αποστολής μηνύματος μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Η δυνατότητα αυτή από την άλλη δημιουργεί ορισμένες φορές δυσκολίες στην λειτουργία της υπηρεσίας λόγω της υπερπληθώρας των καταγγελιών. Για την αντιμετώπιση αυτής της πιθανής δυσλειτουργίας σχεδόν στο σύνολο των περιπτώσεων πραγματοποιείται ένας προέλεγχος και διασταύρωση στοιχείων, από αρμόδια επιτροπή, που να δίνει την δυνατότητα ιεράρχησης των καταγγελιών με βάση τον βαθμό σπουδαιότητας που προκύπτει. Για την επίτευξη των στόχων της πολλές φορές απαιτείται η συνεργασία με άλλες αρμόδιες υπηρεσίες για την παροχή επιπλέον πληροφοριών ή διευκρινήσεων.

Το Σώμα Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος (Σ.Δ.Ο.Ε) διακρίνεται ως υπηρεσία για την αποτελεσματικότητά του και υπάρχουν σχεδόν σε ημερήσια βάση δημοσιεύματα ή δελτία τύπου όπου αναφέρουν περιπτώσεις στις οποίες έχουν εντοπιστεί παραβάσεις και έχουν επιβληθεί οι ανάλογες κυρώσεις. Στον αντίποδα αυτών, δυστυχώς, κάποιες φορές συναντούμε και δημοσιεύματα που αφορούν σε καταγγελίες διαφθοράς, χρηματισμού ή χειραγώγησης των υπαλλήλων του είτε αφορά σε ελεγκτές είτε σε ανώτερα διοικητικά στελέχη.

3.1.2 Διεύθυνση Ερευνών Οικονομικού Εγκλήματος (Δ.Ε.Ο.Ε)

Η Διεύθυνσης Ερευνών Οικονομικού Εγκλήματος (Δ.Ε.Ο.Ε) τυπικά συστήθηκε με το νόμο 4512/2018 και ξεκίνησε να λειτουργεί στην ουσία προς το τέλος του έτους 2018.

“...Αποστολή της Υπηρεσίας είναι αποκλειστικά η διενέργεια ερευνών, προκαταρκτικής εξέτασης ή προανάκρισης για την εξακρίβωση τέλεσης μείζονος ποινικής απαξίας φορολογικών εγκλημάτων που προβλέπονται Τεύχος Α' 5/17.01.2018 ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ 259 στα άρθρα 66 επ. του Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας (Κ.Φ.Δ., ν. 4174/93, Α' 170) και οποιωνδήποτε άλλων απολύτως συναφών οικονομικών εγκλημάτων, που βλάπτουν σοβαρά τα συμφέροντα του ελληνικού δημοσίου και της ευρωπαϊκής ένωσης, κατόπιν παραγγελίας του Εισαγγελέα Οικονομικού Εγκλήματος ή

*του αναπληρωτή του ή των εισαγγελικών λειτουργιών που τον επικουρούν, υπό την εποπτεία του Εισαγγελέα Οικονομικού Εγκλήματος.*²¹

Παρά το γεγονός ότι η υπηρεσία ανήκει διοικητικά στο Υπουργείο Οικονομικών η εποπτεία της γίνεται από τον Εισαγγελέα Οικονομικού Εγκλήματος. Αυτή είναι και η βασική της διαφορά σε σχέση με τις υπόλοιπες οικονομικές ελεγκτικές υπηρεσίες. Η διενέργεια οικονομικών ελέγχων από τους Οικονομικούς Επιθεωρητές γίνεται αποκλειστικά και μόνο κατόπιν παραγγελίας του Εισαγγελέα Οικονομικού Εγκλήματος και των υπολοίπων εισαγγελικών λειτουργιών που είναι υπό την επίβλεψη του. Οι Οικονομικοί Επιθεωρητές έχουν ένα διπλό ρόλο αφού λειτουργούν ως προανακριτικοί υπάλληλοι με βάση τον Κώδικα Ποινικής Δικονομίας αλλά παράλληλα ασκούν και διοικητικούς ελέγχους με βάση τον Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας. Αυτό συμβαίνει γιατί οι έρευνες τις οποίες διεξάγουν αφορούν σε υποθέσεις όπου τα απολεσθέντα έσοδα του δημοσίου υπερβαίνουν τις 100.000 €, πράγμα το οποίο πέρα από τις διοικητικές, αστικές και φορολογικές κυρώσεις έχει και ποινικές προεκτάσεις για τον παραβάτη. Ανάλογα με τα αποτελέσματα του ελέγχου η υπηρεσία συντάσσει είτε πορισματική έκθεση ή πορισματική αναφορά. Η πορισματική έκθεση συντάσσεται όταν το ύψος της φοροδιαφυγής είναι κάτω από τις 100.000 € και η υπόθεση παραπέμπεται στην ΑΑΔΕ ή άλλη αρμόδια υπηρεσία προκειμένου να διενεργήσει περαιτέρω ελέγχους και να επιβάλλει τα αντίστοιχα διοικητικά πρόστιμα. Η πορισματική αναφορά είναι για τις περιπτώσεις όπου τα απολεσθέντα έσοδα για το δημόσιο είναι άνω των 100.000 € και ακολουθείται από εισαγγελική παραγγελία η οποία μπορεί να περιλαμβάνει, εκτός των διοικητικών προστίμων, δεσμεύσεις τραπεζικών λογαριασμών, περιουσιακών στοιχείων ακόμη και ποινικές κυρώσεις όπως η προφυλάκιση.

Οι οικονομικοί ελεγκτές- προανακριτικοί υπάλληλοι της Δ.Ε.Ο.Ε. μπορούν να διενεργήσουν ανακριτικές πράξεις για παραβάσεις ή αδικήματα τα οποία ανήκουν στην αρμοδιότητα του Εισαγγελέα Οικονομικού Εγκλήματος, να ερευνήσουν και να έρθουν σε γνώση τους φορολογικά δεδομένα του ελεγχόμενου, να καλέσουν τον ελεγχόμενο ή εκπρόσωπο αυτού προκειμένου να δώσει ανάλογες διευκρινίσεις ή να παρέχει επιπλέον στοιχεία σχετικά με την εξεταζόμενη υπόθεση, να πραγματοποιήσουν επιτόπιους ελέγχους στις εγκαταστάσεις του ελεγχόμενου

²¹Υπουργείο Οικονομικών (<https://www.minfin.gr/web/g.g.-demosias-periousias/dieuthynse-ereunon-oikonomikou-enklematos>)

προσώπου ή εταιρείας, να λάβουν πληροφορίες από τις συνεργαζόμενες με τον ελεγχόμενο τράπεζες και να κατασχέσουν επίσημα ή ανεπίσημα έγγραφα, βιβλία, ηλεκτρονικά αρχεία και μέσα που βρίσκονται στην κατοχή του ελεγχόμενου με στόχο την ολοκληρωμένη διερεύνηση της υπόθεσης.

Αξιίζει να σημειωθεί ότι η Διεύθυνση Ερευνών Οικονομικού Εγκλήματος (Δ.Ε.Ο.Ε) είναι η μόνη οικονομική ελεγκτική υπηρεσία η οποία ασχολείται με οικονομικά εγκλήματα τα οποία έχουν και ποινικό χαρακτήρα, για το λόγο αυτό έχει χαρακτηριστεί και ως ο επιχειρησιακός βραχίονας του εισαγγελέα οικονομικού εγκλήματος. Στο παρελθόν είχαν διατυπωθεί κάποιες ενστάσεις σχετικά με τον τρόπο λειτουργίας της και αντιμετώπισης των παραβατών κατά τη διάρκεια της προανακριτικής διαδικασίας. Παρόλα αυτά το έργο της παραμένει ιδιαίτερα σημαντικό αφού χειρίζεται και διερευνά τις σημαντικότερες, από άποψη μεγέθους, υποθέσεις που αφορούν σε οικονομικά εγκλήματα και ταυτόχρονα δεν υπάρχουν μέχρι στιγμής σημαντικές καταγγελίες ή αναφορές για φαινόμενα διαφθοράς που να αφορούν την υπηρεσία αυτή. Τέλος με βάση και τις ετήσιες εκθέσεις της είναι σημαντικά υψηλά τα έσοδα που προκύπτουν μετά τους ελέγχους για τα ταμεία του κράτους.

3.1.3 Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες

Η Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες αποτελεί μια ακόμα Ανεξάρτητη Αρχή τόσο διοικητικά όσο και λειτουργικά.²² Ως πρόεδρος της Αρχής ορίζεται ανώτατος εισαγγελικός λειτουργός εν ενεργεία ή επί τιμή (Αντεισαγγελέας Αρείου Πάγου). Αποστολή της είναι ο εντοπισμός και η καταπολέμηση της νομιμοποίησης των εσόδων που προκύπτουν από εγκληματικές δραστηριότητες, τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας και των όπλων μαζικής καταστροφής. Επίσης είναι αρμόδια για τον έλεγχο των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης ατόμων σχετιζόμενων με τις παραπάνω περιπτώσεις ώστε να συνεισφέρει στη διατήρηση της ασφάλειας και της σταθερότητας της δημοσιονομικής και οικονομικής πολιτικής.

Ως Ανεξάρτητη Αρχή έχει τη δυνατότητα να λαμβάνει και να εφαρμόζει τα απαραίτητα μέτρα με σκοπό να προλαμβάνει, εντοπίζει και καταπολεμά τις προσπάθειες νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της

²²<http://www.hellenic-fiu.gr/index.php?lang=el>

χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Επίσης μπορεί να διενεργεί ελέγχους σε δηλώσεις περιουσιακής κατάστασης και να επιβάλλει πρόστιμα σε πρόσωπα τα οποία σχετίζονται με την τρομοκρατία.

Η Αρχή απαρτίζεται από τρεις (3) επιμέρους Μονάδες ως εξής :²³

- Α' Μονάδα Διερεύνησης Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών η οποία συγκροτείται από τον Πρόεδρο και ένδεκα (11) μέλη της αρχής. Είναι αρμόδια να συλλέγει, να διερευνά και να αξιολογεί αναφορές από ύποπτες ή ασυνήθιστες συναλλαγές αλλά και πληροφορίες που έρχονται σε γνώση της από άλλες δημόσιες υπηρεσίες ή ιδιωτικούς φορείς.
- Β' Μονάδα Χρηματοοικονομικών Κυρώσεων η οποία συγκροτείται από τον Πρόεδρο και δύο (2) μέλη της αρχής. Είναι υπηρεσία που δεσμεύει τα περιουσιακά στοιχεία των προσώπων που σχετίζονται με την τρομοκρατία.
- Γ' Μονάδα Ελέγχου των Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης η οποία συγκροτείται από τον Πρόεδρο και τέσσερα (4) μέλη της αρχής. Αποστολή της είναι να παραλαμβάνει και να ελέγχει τις Δηλώσεις Περιουσιακής Κατάστασης και Δήλωση Οικονομικών Συμφερόντων των προσώπων που πιθανά έχουν σχέση με την τρομοκρατία ή άλλες παράνομες πράξεις όπως αναφέρονται παραπάνω.²⁴

²³<https://www.minfin.gr/web/31431/arche-katapolemeses-nomimopoieses-esodon>

²⁴<http://www.hellenic-fiu.gr/index.php?lang=el>

Πίνακας 3.1

ΜΗΝΙΑΙΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ Α ΜΟΝΑΔΑΣ 2020

ΜΗΝΑΣ	ΠΛΗΘΟΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ ΠΟΥ ΠΑΡΑΠΕΜΦΘΗΚΑΝ ΣΤΙΣ ΕΙΣΑΓΓΕΛΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΑΞΙΑ ΔΕΣΜΕΥΣΕΩΝ ΓΙΑ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΕΣ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ	ΠΛΗΘΟΣ ΑΙΤΗΜΑΤΩΝ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2020	7	4.840.721,78 €	31
ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2020	6	5.024.192,54 €	30
ΜΑΡΤΙΟΣ 2020	6	2.467.390,72 €	14
ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2020	4	1.532.828,35 €	4
ΜΑΪΟΣ 2020	4	3.548.427,06 €	22
ΙΟΥΝΙΟΣ 2020	5	4.112.404,11 €	26
ΙΟΥΛΙΟΣ 2020	5	3.780.000,00 €	26
ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2020	6	4.833.395,55 €	12
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2020	0	0	8
ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2020	0	0	14
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2020	3	747.997,74 €	21
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ	4	915.265,69 €	13
ΣΥΝΟΛΟ	50	31.802.623,54 €	221

Πηγή : Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες²⁵

Στον Πίνακα 3.1 φαίνονται, ανά μήνα, το πλήθος των φορολογικών υποθέσεων που παραπέμφθηκαν στις εισαγγελικές αρχές καθώς και η συνολική αξία των δεσμεύσεων για φορολογικές υποθέσεις που αφορούν στο έτος 2020.

3.1.4 Κέντρο Ελέγχου Μεγάλων Επιχειρήσεων (Κ.Ε.ΜΕ.ΕΠ)

Το Κέντρο Ελέγχου Μεγάλων Επιχειρήσεων προέκυψε κατά την ανασυγκρότηση και μετονομασία της ΔΥΟ Μεγάλων Επιχειρήσεων. Είναι αποτέλεσμα της προσπάθειας για αποδοτικότερη λειτουργία, τον καλύτερο συντονισμό και τη μεγαλύτερη εξειδίκευση των ελεγκτικών μηχανισμών ώστε να καταστεί δυνατή η αύξηση των δημοσίων εσόδων και η πάταξη οικονομικών εγκλημάτων όπως η φοροδιαφυγή και η παραοικονομία.

²⁵<http://www.hellenic-fiu.gr/images/stories/files/statistics/MONTHLY-GR-2020.pdf>

Στις αρμοδιότητές του είναι ο φορολογικός έλεγχος σε νομικά πρόσωπα και ειδικότερα στις μεγάλες και πολύ μεγάλες επιχειρήσεις σε όλη την επικράτεια όπως αυτές ορίζονται κάθε φορά από τις αποφάσεις του Γενικού Γραμματέα Δημοσίων Εσόδων. Έχει τη δυνατότητα να βεβαιώσει παραβάσεις και να προβεί σε αναγκαστική είσπραξη των εσόδων που προέρχονται από τους ελέγχους αυτούς εάν διαπιστωθούν παραβάσεις.

Συνοπτικά αποστολή της υπηρεσίας είναι η διενέργεια ερευνών και προκαταρκτικές εξετάσεις για την τέλεση ποινικής απαξίας οικονομικών εγκλημάτων από μεγάλες επιχειρήσεις που βλάπτουν σοβαρά τα συμφέροντα του ελληνικού δημοσίου και της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

3.1.5 Κέντρο Ελέγχου Φορολογουμένων Μεγάλου Πλούτου (Κ.Ε.ΦΟ.ΜΕ.Π)

Με βάση το ίδιο σκεπτικό για μεγαλύτερη εξειδίκευση και αύξηση των εσόδων στα δημόσια ταμεία από φορολογικές παραβάσεις όπως αναφέρθηκε και παραπάνω ταυτόχρονα με το Κ.Ε.ΜΕ.ΕΠ δημιουργήθηκε και το Κέντρο Ελέγχου Φορολογουμένων Μεγάλου Πλούτου (Κ.Ε.ΦΟ.ΜΕ.Π). Ως υπηρεσία ασχολείται με φυσικά πρόσωπα τα οποία έχουν μεγάλη περιουσία. Ελέγχει τον τρόπο απόκτησης της περιουσίας αυτής, εάν αποφέρει ή όχι εισοδήματα, και αν αυτά δηλώνονται ώστε το κράτος να εισπράττει τους ανάλογους φόρους.

Ως αποστολή της υπηρεσίας είναι η διενέργεια ερευνών και προκαταρκτικές εξετάσεις για την τέλεση ποινικής απαξίας οικονομικών εγκλημάτων, από φυσικά πρόσωπα τα οποία κατέχουν μεγάλη περιουσία, που βλάπτουν σοβαρά τα συμφέροντα του ελληνικού δημοσίου και της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

3.1.6 Διεύθυνση Οικονομικής Αστυνομίας (Δ.Ο.Α)

“Η Διεύθυνση Οικονομικής Αστυνομίας (Δ.Ο.Α.), σύμφωνα με το άρθρο 24 του Ν. 4249/2014, έχει ως αποστολή την πρόληψη, έρευνα και καταστολή οικονομικών εγκλημάτων που τελέστηκαν σε βάρος των οικονομικών συμφερόντων του Δημοσίου και της εθνικής οικονομίας γενικότερα και εμφανίζουν τα χαρακτηριστικά του οργανωμένου εγκλήματος, καθώς και την έρευνα, πρόληψη και καταστολή της αδήλωτης και της ανασφάλιστης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής, ακόμα και στις περιπτώσεις που δεν συνιστούν αξιόποινες πράξεις, με τοπική αρμοδιότητα που εκτείνεται σε ολόκληρη την

*Ελληνική Επικράτεια, εκτός από τους χώρους αρμοδιότητας του Λιμενικού Σώματος και της Ελληνικής Ακτοφυλακής*²⁶.

Ως ελεγκτικός μηχανισμός έχει τη δυνατότητα να παρακολουθεί, να μελετά και να αναλύει, οικονομικές πράξεις και συναλλαγές οι οποίες γίνονται στο εσωτερικό ή στο εξωτερικό από οικονομικές μονάδες οι οποίες είναι υπόχρεες σε φορολογικές δηλώσεις στην Ελλάδα για να διαπιστώσει την νομιμότητα των πράξεων αυτών. Στο πλαίσιο αυτής της δράσης της συνεργάζεται τόσο σε πληροφοριακό όσο και σε επιχειρησιακό επίπεδο, με αντίστοιχες υπηρεσίες της χώρας μας ή του εξωτερικού.²⁷

3.1.7 Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF)

Εκτός από τη λειτουργία εθνικών ελεγκτικών μηχανισμών υπάρχουν και διεθνείς υπηρεσίες που στόχο τους έχουν την καταπολέμηση των οικονομικών εγκλημάτων όπως προαναφέρθηκε. Ένας από αυτούς είναι η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF).

Η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης (OLAF) είναι ένα ανεξάρτητο ερευνητικό όργανο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) με αποστολή να προστατεύει τα οικονομικά συμφέροντα της Ε.Ε. Η OLAF είναι υπεύθυνη για τη διερεύνηση της απάτης, της διαφθοράς και κάθε άλλης παράνομης δραστηριότητας που θα μπορούσε να υπονομεύσει τον προϋπολογισμό της ΕΕ. Το ευρωπαϊκό ελεγκτικό όργανο ιδρύθηκε το 1999 και λειτουργεί υπό την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Πρωταρχικός στόχος της OLAF είναι η πρόληψη, ο εντοπισμός και η διερεύνηση της απάτης και της διαφθοράς στα θεσμικά όργανα, τους οργανισμούς και τα προγράμματα της ΕΕ.²⁸

Οι έρευνες της OLAF καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα τομέων, συμπεριλαμβανομένων των τελωνείων και του εμπορίου, της γεωργίας, της αλιείας, της περιφερειακής ανάπτυξης, της έρευνας και της καινοτομίας. Η Υπηρεσία συνεργάζεται επίσης με τις εθνικές αρχές των κρατών μελών για να διασφαλίσει την αποτελεσματική δίωξη των υποθέσεων απάτης. Η OLAF έχει την εξουσία να διεξάγει διοικητικές και ποινικές έρευνες, να επιβάλλει οικονομικές κυρώσεις και να ανακτά κεφάλαια που έχουν χαθεί από δόλιες δραστηριότητες.

²⁶<https://www.astynomia.gr/elliniki-astynomia/eidikes-ypiresies/diefthynsi-oikonomikis-astynomias-d-o-a/>

²⁷Ελληνική Αστυνομία (http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=65258&Itemid=378&lang=)

²⁸https://anti-fraud.ec.europa.eu/index_el

Εκτός από το ερευνητικό της έργο, η OLAF συμμετέχει επίσης ενεργά σε δραστηριότητες πρόληψης και ευαισθητοποίησης. Ως υπερεθνική υπηρεσία συνεργάζεται με τα θεσμικά όργανα της ΕΕ και τα κράτη μέλη για την προώθηση της χρηστής διακυβέρνησης και την πρόληψη της απάτης και της διαφθοράς. Η OLAF παρέχει εκπαίδευση στο προσωπικό της ΕΕ και στις εθνικές αρχές σχετικά με την πρόληψη και τον εντοπισμό της απάτης, καθώς και τη χρήση των κονδυλίων της ΕΕ. Είναι σε επικοινωνία και διάλογο με την κοινωνία των πολιτών και τον ιδιωτικό τομέα για την προώθηση της διαφάνειας και της ακεραιότητας.

Το έργο της OLAF υπήρξε καθοριστικό για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ και τη διασφάλιση της λογοδοσίας των θεσμικών οργάνων και των προγραμμάτων της ΕΕ. Από την ίδρυσή της, η OLAF διεξήγαγε περισσότερες από 6.000 έρευνες, με αποτέλεσμα την ανάκτηση άνω των 8 δισεκατομμυρίων ευρώ σε κονδύλια της ΕΕ. Συνέβαλε επίσης στην ανάπτυξη πολιτικών και νομοθεσίας της ΕΕ για την απάτη και τη διαφθορά, όπως η στρατηγική της ΕΕ για την καταπολέμηση της απάτης και η οδηγία για την προστασία των οικονομικών συμφερόντων της ΕΕ.

Η OLAF ως υπηρεσία δέχεται ανώνυμες ή επώνυμες καταγγελίες για απάτες ή οικονομικά εγκλήματα που διαπράττονται σε βάρος των δημοσίων εσόδων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς επίσης και για σοβαρά αδικήματα, όπως η παράβαση καθήκοντος, που γίνονται από μέλη ή το προσωπικό της των θεσμικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι καταγγελίες αυτές, γίνονται δεκτές σε οποιαδήποτε από τις εικοσιτέσσερις επίσημες γλώσσες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και μπορούν να υποβληθούν μέσω γραπτών ηλεκτρονικών μηνυμάτων. Εάν οι καταγγελίες αφορούν σε οικονομικά εγκλήματα τα οποία δεν προκαλούν βλάβη στα δημόσια οικονομικά της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή δεν αφορούν σε υπαλλήλους θεσμικών οργάνων και οργανισμών της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν είναι δυνατόν να διερευνηθούν από την OLAF και θα πρέπει να καταγγέλλονται στις αρμόδιες εθνικές αρχές των κρατών μελών.²⁹

Εν κατακλείδι, η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Καταπολέμησης της Απάτης διαδραματίζει κρίσιμο ρόλο στην προστασία των οικονομικών συμφερόντων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι δραστηριότητες διερεύνησης, πρόληψης και ευαισθητοποίησης της OLAF συνέβαλαν καθοριστικά στον εντοπισμό και την πρόληψη της απάτης και της διαφθοράς στα θεσμικά όργανα και τα προγράμματα της ΕΕ. Μέσω του έργου της, η

²⁹https://anti-fraud.ec.europa.eu/olaf-and-you/report-fraud_el

OLAF συνέβαλε στη διαφάνεια, τη λογοδοσία και την ακεραιότητα της ΕΕ και των κρατών μελών της.

3.2 Ανάγκη εκσυγχρονισμού των ελεγκτικών μηχανισμών

Η καλύτερη και πιο ολοκληρωμένη κατανόηση της ανάγκης για ψηφιοποίηση των υπηρεσιών στο Δημόσιο απαιτεί μία ανάλυση σε βάθος των πλεονεκτημάτων και των προβλημάτων που είναι πιθανό να προκύψουν από την εφαρμογή της. Οι ελεγκτικές υπηρεσίες ως κατά βάση δημόσιοι φορείς περιλαμβάνονται σε αυτό το πλαίσιο ανάγκης εκσυγχρονισμού συνολικότερα του δημόσιου τομέα με τα αντίστοιχα πλεονεκτήματα και πιθανά προβλήματα που θα αντιμετωπίσουν.

Η ψηφιοποίηση των υπηρεσιών, ως ένας νέος τρόπος διαχείρισης των υφισταμένων απαιτήσεων, θα πρέπει να είναι σχεδιασμένη με τέτοιο τρόπο ώστε μέσα από τις διεργασίες της να προκύπτουν πλεονεκτήματα τα οποία να είναι ποσοτικά και ποιοτικά περισσότερα των προβλημάτων, ώστε η ψηφιοποίηση του δημοσίου και των ελεγκτικών υπηρεσιών ειδικότερα να αποτελεί μία πραγματική ευκαιρία δημιουργίας μιας κοινωνικής προστιθέμενης αξίας.

Οι νέες αυτές δυνατότητες θα πρέπει να έχουν σαν αποτέλεσμα την μεταβολή των προσδοκιών των πολιτών καθώς θα τους δίνεται η δυνατότητα χρήσης των σύγχρονων τεχνολογιών χωρίς κάποια επιπλέον επιβάρυνση και στις περισσότερες περιπτώσεις με χαμηλότερο συνολικά δημοσιονομικό κόστος

Η εγκατάσταση Πληροφοριακών Συστημάτων και η προσπάθεια ψηφιοποίησης υπηρεσιών και διαδικασιών από τη φύση της αποτελεί ένα δύσκολο αντικείμενο μελέτης. Ένας από τους βασικούς λόγους είναι η μεγάλη ταχύτητα εξέλιξης και μεταβολής των διαδικασιών και των δυνατοτήτων που παρέχονται. Μέσα σε αυτό το περιβάλλον θα προσπαθήσουμε παρακάτω να κάνουμε μία ανάλυση των πλεονεκτημάτων και των προβλημάτων που προκύπτουν από τη όποια προσπάθεια έχει γίνει μέχρι τώρα για την ψηφιοποίηση των υπηρεσιών του δημοσίου.

Ο ψηφιακός μετασχηματισμός είναι μία διαδικασία η οποία είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με το προσωπικό της υπηρεσίας. Εάν το προσωπικό ανταποκριθεί θετικά στις αλλαγές που προκύπτουν από τη εφαρμογή της νέας διαδικασία τότε συνολικά όλη η υπηρεσία θα έχει θετικά αποτελέσματα.

3.3 Πλεονεκτήματα

3.3.1 Μείωση κόστους - εξοικονόμηση χρημάτων

α. Διοικητικά και λειτουργικά έξοδα

Το συνολικό κόστος λειτουργίας των υπηρεσιών του δημοσίου για τη διεκπεραίωση των υποθέσεων είναι σημαντικά υψηλό σε σχέση με το αναμενόμενο ή το τελικά παραγόμενο αποτέλεσμα. Η ψηφιοποίηση των υπηρεσιών του δημοσίου μπορεί να συμβάλλει τα μέγιστα ώστε τα διοικητικά και λειτουργικά έξοδα να ελαχιστοποιηθούν και παράλληλα να δώσει την δυνατότητα για περισσότερα ποσοτικά και καλύτερα ποιοτικά αποτελέσματα. Η ψηφιοποίηση των υπηρεσιών του δημοσίου αποτελεί στις περισσότερες περιπτώσεις μονόδρομο πολύ δε περισσότερο για τις Ελεγκτικές υπηρεσίες οι οποίες έχουν να αντιμετωπίσουν σύγχρονες και συνεχώς μεταβαλλόμενες μορφές οικονομικών εγκλημάτων.

β. Καλύτερη διαχείριση πόρων

Επίσης σε πάρα πολλές περιπτώσεις γίνεται μεγάλη κατασπατάληση πόρων τόσο ανθρώπινου δυναμικού όσο και εγκαταστάσεων, πρώτων υλών κ.α. Για παράδειγμα η χρήση ψηφιακών υπηρεσιών θα μπορούσε να ελαχιστοποιήσει, εάν όχι να μηδενίσει, έξοδα όπως τα ταχυδρομικά η χρήση υπηρεσιών Courier για την μεταφορά εγγράφων, το κόστος για χαρτί, μελάνη, τα έξοδα για τη ταξινόμηση και αποθήκευση φυσικών εγγράφων κλπ.

Σε ότι αφορά τι καλύτερη και μεγαλύτερη αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού προκύπτει ένας σημαντικός αριθμός πλεονεκτημάτων όπου δίνουν τη δυνατότητα για αυξημένη αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητα όπως θα δούμε και στη συνέχεια.

Ένα σημαντικό πλεονέκτημα από την ορθή διαχείριση των πόρων μέσα από την ψηφιοποίηση του δημοσίου έχει να κάνει και με το μειωμένο περιβαλλοντικό αποτύπωμα. Από τη μείωση του χαρτιού και την αποφυγή χρήσης μέσων για άσκοπες μετακινήσεις, και άρα ρύπανση του περιβάλλοντος, έως και την μειωμένη κατανάλωση ρεύματος μόνο θετικά αποτελέσματα μπορούμε να έχουμε για το περιβάλλον.

3.3.2 Αυξημένη αποτελεσματικότητα – Αποδοτικότητα - Μείωση χρόνου εξυπηρέτησης

Οι ψηφιακές διαδικασίες απαιτούν συνήθως πολύ λιγότερο συνολικό χρόνο υλοποίησης. Η αποστολή ενός αιτήματος μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου ή η

υποβολή μίας ηλεκτρονικής αίτησης είναι σημαντικά γρηγορότερη από την παραδοσιακή έγχαρτη. Επίσης ο χρόνος αναζήτησης είναι σημαντικά μειωμένος αφού γίνεται ηλεκτρονικά, όπως μειωμένη είναι και η χρήση ανθρώπινου δυναμικού για την αναζήτηση ενός φυσικού εγγράφου.

Σε πολλές περιπτώσεις ειδικά στους ελεγκτικούς μηχανισμούς ο χρόνος είναι ένας από τους βασικούς “αντιπάλους” του ελεγκτή γιατί πάντα υπάρχει ο κίνδυνος της παραγραφής του αδικήματος. Η μοναδική διέξοδος για την αντιμετώπιση αυτού του προβλήματος είναι η ψηφιοποίηση των διαδικασιών που θα δώσει τη δυνατότητα στον ελεγκτή να συλλέξει σε εύλογο χρονικό διάστημα τα απαιτούμενα δικαιολογητικά προκειμένου να μπορέσει να στοιχειοθετήσει μια υπόθεση χωρίς να παρέλθει ο χρόνος παραγραφής της.

3.3.3 Διαφάνεια - Αξιοπιστία και έλεγχος της δημόσιας διοίκησης

Νέες διαδικασίες όπως τα ανοιχτά δημόσια δεδομένα (opendata) παράγουν σημαντικά οφέλη για το δημόσιο τομέα κυρίως σε όρους διαφάνειας και αξιοπιστίας των αποτελεσμάτων. Η αμεσότητα στην πρόσβαση σε πληροφορίες οι οποίες είναι αναρτημένες στο διαδίκτυο δίνουν την δυνατότητα για αξιολόγηση και έλεγχο της ορθής τήρησης των στοιχείων και της διαδικασίας μέσα από την οποία λαμβάνονται οι αποφάσεις από τη δημόσια διοίκηση. Σε μια διαδικασία ελέγχου τόσο ο ελεγκτής όσο και ο ελεγχόμενος έχουν τη δυνατότητα για άμεση επικοινωνία ανταλλαγή στοιχείων και κοινοποίησης των αποτελεσμάτων της έρευνας.

3.3.4 Διαδραστικότητα

Το πλεονέκτημα αυτό διαμορφώνεται από τη δυνατότητα καταχώρησης στοιχείων σε βάσεις δεδομένων οι οποίες έχουν απογραφικό χαρακτήρα. Η επικοινωνία και αναζήτηση πληροφοριών για τον τρόπο λειτουργίας μιας ηλεκτρονικής πλατφόρμας, η αξιοποίηση σύγχρονων chat rooms, η δυνατότητα ελέγχου και διόρθωσης στοιχείων σε βάσεις δεδομένων, η ενεργή συμμετοχή κατά την υλοποίηση και λειτουργία των ηλεκτρονικών εφαρμογών ορίζουν το πλεονέκτημα της διαδραστικότητας.

Η διενέργεια ελέγχου για μια υπόθεση μπορεί να γίνεται ταυτόχρονα από δύο ή και περισσότερες ελεγκτικές υπηρεσίες αξιοποιώντας τις δυνατότητες που παρέχει η ψηφιοποίηση τόσο σε επίπεδο επικοινωνίας όσο και στην ανταλλαγή στοιχείων. Για παράδειγμα το αίτημα μιας υπηρεσίας προς μια άλλη για παροχή στοιχείων μπορεί να ικανοποιείται άμεσα μέσω της χρήσης ενός chat room, να δίδονται περαιτέρω

διευκρινίσεις, να εξετάζονται ταυτόχρονα τα ίδια αποδεικτικά στοιχεία και ούτω καθεξής.

3.3.5 Συλλογή δεδομένων (δημιουργία βάσεων δεδομένων)

Η δημιουργία βάσεων δεδομένων και η διασύνδεση μεταξύ των υπηρεσιών αποτελεί ακόμα ένα στοιχείο εξοικονόμησης χρόνου και αύξησης της παραγωγικότητας, της αποδοτικότητας και τις αξιοπιστίας του ελέγχου. Στοιχεία που καταχωρούνται από μία υπηρεσία σε μία βάση δεδομένων είναι διαθέσιμα και για τις υπόλοιπες που είναι διασυνδεδεμένες μαζί της. Οι βάσεις δεδομένων δίνουν τη δυνατότητα καταχώρησης και απόκτησης της πληροφορίας στους εξουσιοδοτημένους χρήστες την στιγμή που αυτό θα απαιτηθεί.

3.3.6 Αυξημένη ικανοποίηση του χρήστη

Η δημιουργία μιας ψηφιακής πλατφόρμας σε ένα φορέα παρέχει τη δυνατότητα στους χρήστες να βλέπουν άμεσα πληροφορίες σχετικά με την πρόοδο την οποία έχει σημειώσει μία αίτηση, νέες υπηρεσίες και δυνατότητες η οποίες μπορούν να παρασχεθούν κλπ μέσα από την πλοήγηση τους σε μία ιστοσελίδα. Οι ηλεκτρονικές συναλλαγές οι οποίες πραγματοποιούνται με ασφάλεια και αμεσότητα βελτιώνουν σημαντικά το αίσθημα ικανοποίησης των χρηστών και αυτό γιατί διευκολύνουν σε πραγματικούς όρους την συναλλαγή (έλεγχος, αποστολή, λήψη στοιχείων). Η ψηφιοποίηση των φορέων του δημοσίου τους κάνει πιο ευέλικτους και με υψηλότερη ταχύτητα ανταπόκρισης.

3.3.7 Ικανοποίηση της ψηφιακής κουλτούρας

Οι σύγχρονες κοινωνίες έχουν την τάση να δομούνται μέσω ψηφιακών συσκευών από χρήστες ενός μέσου κοινωνικής δικτύωσης και όχι μέσω της φυσικής επαφής όπως θα έπρεπε να είναι στην πραγματική ζωή. Ο εθισμός των σύγχρονων ανθρώπων στη χρήση ψηφιακών μέσων έχει σχηματίσει μία νέα κουλτούρα την οποία οφείλει να ακολουθήσει και ο δημόσιος τομέας. Πολλοί νέοι άνθρωποι έχουν μάθει να εκφράζονται και να συνεργάζονται καλύτερα μέσα από τις ψηφιακές πλατφόρμες ή μέσα από την χρήση ψηφιακών εφαρμογών. Ένας νέος άνθρωπος είναι περισσότερο εξοικειωμένος με την καταχώρηση ενός username και password παρά με τη συμπλήρωση εντύπων, προτιμά την πλοήγηση μέσα σε μία ηλεκτρονική πλατφόρμα από το να περιφέρεται μέσα διαδρόμους και αίθουσες υπηρεσιών. Η ψηφιοποίηση του

δημόσιου τομέα προκύπτει πλέον ως δεδομένο με την διαμόρφωση αυτής της νέας κουλτούρας.

3.3.8 Νέες θέσεις εργασίας

Ένα εξίσου σημαντικό πλεονέκτημα της ψηφιοποίησης του δημόσιου τομέα είναι η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. Θέσεις εργασίας οι οποίες απευθύνονται κυρίως σε εξειδικευμένο προσωπικό. Η ανάπτυξη τηλεπικοινωνιακών και ψηφιακών μέσων στο Δημόσιο δημιούργησε την ανάγκη για πρόσληψη νέου προσωπικού ή μετεκπαίδευση και εξειδίκευση του ήδη υπάρχοντος προσωπικού. Η πρόσληψη του νέου προσωπικού δεν αφορά μόνο στο δημόσιο τομέα αλλά και στο σύνολο των ιδιωτικών εταιρειών που συμμετείχαν με οποιαδήποτε μορφή συνεργασίας στον ψηφιακό μετασχηματισμό του δημόσιου τομέα.

3.4 Προβλήματα

3.4.1 Μεταβολές στις διαδικασίες και τα συστήματα πληροφορικής

Η ανάπτυξη νέων πληροφοριακών συστημάτων ή ο εκσυγχρονισμός των ήδη υπάρχοντων απαιτεί δομικές αλλαγές τόσο στις διαδικασίες που εφαρμόζονται μέχρι σήμερα όσο και στην κουλτούρα και τον βαθμό αποδοχής τους και από τα στελέχη και το υπαλληλικό προσωπικό. Στις περισσότερες περιπτώσεις δεν είναι αρκετό να πεις ότι εφαρμόζεις νέες ψηφιακές διαδικασίες σε έναν οργανισμό, αλλά πρέπει να πετύχεις και την υποστήριξη αυτών των ψηφιακών λύσεων. Αυτό απαιτεί αποδοχή της νέας αυτής κουλτούρας από όλα τα επίπεδα της ιεραρχίας, από την ανώτατη διοίκηση, την πολιτική ηγεσία όσο και από την πλειοψηφία των υπαλλήλων του φορέα. Η μετατροπή ή η αντικατάσταση των παραδοσιακών διαδικασιών με νέες ψηφιακές όσο όμορφη ακούγεται ως ιδέα τόσο δύσκολη είναι η εφαρμογή της. Οι απαιτήσεις είναι πάρα πολλές τόσο σε υλικοτεχνικό εξοπλισμό, λογισμικό, σχεδιασμό, χρηματοδότηση, εκπαίδευση, υποστήριξη, συντήρηση, αποδοχή, αξιοπιστία, ασφάλεια, φιλικότητα προς το χρήστη και άλλα πολλά.

3.4.2 Εξειδίκευση - έλλειψη προσωπικού

Η έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού και οι περιορισμένες δυνατότητες και διάθεση του υφιστάμενου προσωπικού και της διοίκησης για εκπαίδευση αποτελούν ένα από τα βασικά προβλήματα της εφαρμογής ψηφιοποιημένων λύσεων στο δημόσιο τομέα. Ίσως είναι το πρόβλημα που καθρεφτίζει την πραγματικότητα. Μέσα από αυτό

μπορούμε να δούμε την δυνατότητα που έχει ο δημόσιος τομέας να εξελιχθεί και να παρέχει σύγχρονες ψηφιοποιημένες λύσεις.

Η πρόσληψη προσωπικού με εξειδικευμένες δεξιότητες σε φορείς του δημοσίου τις περισσότερες φορές δεν είναι εύκολη, κυρίως λόγω των χαμηλών παροχών έναντι του ιδιωτικού τομέα. Ο ιδιωτικός τομέας προσφέρει από η πρώτη στιγμή υψηλότερες αποδοχές και παρέχει πολύ περισσότερες δυνατότητες μιας επιτυχημένης σταδιοδρομίας σε όσους κατέχουν αυτές τις δεξιότητες. Συνήθως όσοι κατέχουν τέτοιες δεξιότητες στρέφονται προς το δημόσιο τομέα κοντά στη δύση της επαγγελματικής τους καριέρας, όταν πια δεν μπορούν να προσφέρουν όσα απαιτούνται για τη σωστή λειτουργία μιας ψηφιακής διαδικασίας.

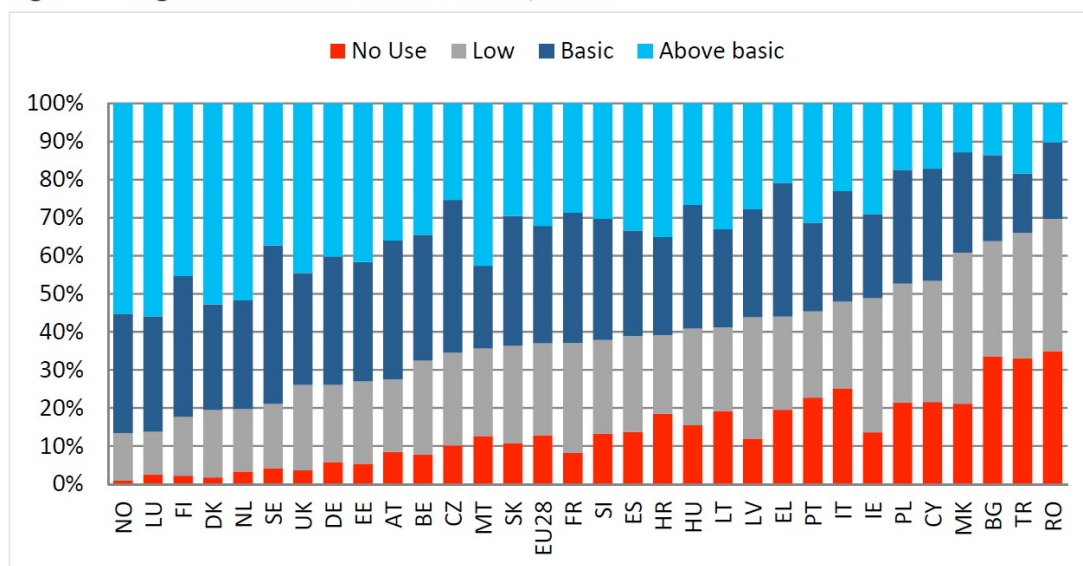
3.4.3 Ανάπτυξη δεξιοτήτων - Εκπαίδευση

Η επόμενη λύση της εκπαίδευσης του ήδη υπάρχοντος προσωπικού τις περισσότερες φορές είναι "καμένη" από την αφετηρία της. Κατά το σχεδιασμό και την υλοποίηση προγραμμάτων ψηφιοποίησης ενός φορέα η εκπαίδευση είναι από εκείνα τα προαπαιτούμενα όπου μπαίνουν στη δεύτερη, τρίτη, τέταρτη... φάση υλοποίησης ως μέσο-μακροπρόθεσμος στόχος. Τις περισσότερες φορές οι εξελίξεις δημιουργούν συνθήκες μη δυνατότητας επαρκούς και ολοκληρωμένης εκπαίδευσης. Η εξάντληση των διαθέσιμων κονδυλίων, οι πολιτικές αλλαγές, η αλλαγή στην ηγεσία του φορέα και άλλες τέτοιου τύπου εξελίξεις δεν δίνουν τη δυνατότητα για την εκπαίδευση του προσωπικού. Συναντώνται πολλές περιπτώσεις ψηφιακών εφαρμογών που στους φορείς δεν έχουν χορηγηθεί ούτε καν εγχειρίδια χρήσης. Είναι ίσως το πρόβλημα όπου για να λυθεί απαιτεί τις βαθύτερες τομές στον τρόπο διοίκησης και ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού του δημόσιου τομέα.

Η έλλειψη κουλτούρας εκπαίδευσης και η άγνοια του τρόπου λειτουργίας των σύγχρονων ψηφιακών εφαρμογών από την ηγεσία, τόσο την πολιτική όσο και τη φυσική, κάνουν ακόμα πιο δύσκολη την επίλυση αυτού του προβλήματος. Τις περισσότερες φορές όταν αποφασίζεται να δοθεί η δυνατότητα εκπαίδευσης του προσωπικού σε συγκεκριμένες εφαρμογές αυτές ήδη θεωρούνται παρωχημένες και μη λειτουργικές. Οι εξελίξεις στον ψηφιακό κόσμο είναι τόσο γρήγορες που είναι αδύνατο για την βραδυκίνητη ως νοοτροπία ηγεσία να τις παρακολουθήσει. Και σε αυτή την περίπτωση απαιτείται αύξηση της ταχύτητας αντίδρασης και της λήψης αποφάσεων. Αποφάσεις οι οποίες δεν θα προϋποθέτουν την αποκόμιση ιδίου οφέλους από αυτόν που θα τις λάβει. Στον παρακάτω πίνακα, από έρευνα που πραγματοποίησε

η Eurostat στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτυπώνεται το χαμηλό επίπεδο ψηφιακών δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού της χώρας μας.

Figure 5 – Digital skills on the labour market, EU-28

Source: Commission services based on Eurostat data, 2015.²⁸

Διάγραμμα 3.1

Ψηφιακές Δεξιότητες του Εργατικού Δυναμικού

3.4.4 Ανεπαρκής σχεδιασμός

Ο σχεδιασμός των ψηφιακών λύσεων στις περισσότερες περιπτώσεις γίνεται για να καλύψει τις υπάρχουσες ανάγκες και όχι με όραμα προς το μέλλον. Τις περισσότερες φορές γίνεται μία προσπάθεια μετατροπής των φυσικών διαδικασιών σε ψηφιακές, κυρίως κατ' απαίτηση της ηγεσίας των δημοσίων φορέων. Αυτό στην πραγματικότητα κάνει τις ψηφιακές εφαρμογές να μην είναι λειτουργικές, να μην προσφέρουν σύγχρονες λύσεις, να είναι χρονοβόρες και τελικά να μην είναι προσιτές στο χρήστη.

3.4.5 Χαμηλή χρηματοδότηση

Οι ψηφιακές λύσεις στο δημόσιο τομέα προσφέρουν αποτελέσματα σε μεγάλο χρονικό διάστημα, αυτό το χρονικό διάστημα τις περισσότερες φορές υπερβαίνει την τετραετία μιας κυβέρνησης. Οπότε δεν της δίνει “άμεσο όφελος” με αποτέλεσμα να μην θεωρείται “άμεση ανάγκη” και να μην παίρνει την απαραίτητη χρηματοδότηση. Η χρηματοδότηση ψηφιακών λύσεων ως επί το πλείστον δεν αποτελεί το κύριο έργο αλλά μία πρόσθετη πράξη, έτσι τα κονδύλια που προκύπτουν είναι χαμηλά. Εξαιρεση αποτέλεσε η περίοδος της πανδημίας όπου η εξεύρεση ψηφιακών λύσεων αποτελούσε μονόδρομο και έτσι δημιουργήθηκε η ανάγκη υψηλότερης χρηματοδότησης.

3.4.6 Περιορισμένη πολιτική βούληση

Η περιορισμένη πολιτική βούληση για ψηφιοποίηση του δημόσιου τομέα είναι αποτέλεσμα συνδυασμού αρκετών παραγόντων. Το χαμηλό επίπεδο γνώσης των δυνατοτήτων ενός ψηφιακού δημόσιου τομέα από την πλειονότητα του πολιτικού προσωπικού, η έλλειψη “άμεσου πολιτικού οφέλους” όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, η μειωμένη διάθεση για καινοτομία, η προσπάθεια αποφυγής ρήξεις με το κατεστημένο, η χρήση του δημοσίου, κυρίως από τους πολιτικούς, για αποκόμιση προσωπικού οφέλους, η προσπάθεια απομείωσης του δημόσιου τομέα είναι μερικοί από τους λόγους για περιορισμένη πολιτική βούληση.

3.4.7 Έλλειψη συνέχειας των υιοθετημένων πολιτικών

Η οποιαδήποτε αλλαγή στο πολιτικό σκηνικό έχει ως συνέπεια τη μεταβολή των υιοθετημένων πολιτικών. Η αλλαγή στον σχεδιασμό, στον τρόπο υλοποίησης, στον τρόπο παρουσίασης, στον τρόπο εφαρμογής, στις δυνατότητες, στα χαρακτηριστικά, στο φορέα υλοποίησης, στον τρόπο χρηματοδότησης είναι μία συνήθης πρακτική των νεοεισερχόμενων κυβερνήσεων. Το αποτέλεσμα είναι συνήθως η μη εφαρμογή νέων ψηφιακών λύσεων αλλά η δημιουργία μίας νέας ατέρμονης διαδικασίας όπου ξεκινάμε πάλι από την αρχή με την καταγραφή των αναγκών, την προκήρυξη και την διεξαγωγή νέων διαγωνισμών κλπ

3.4.8 Έλλειψη διαλειτουργικότητας και διασύνδεσης

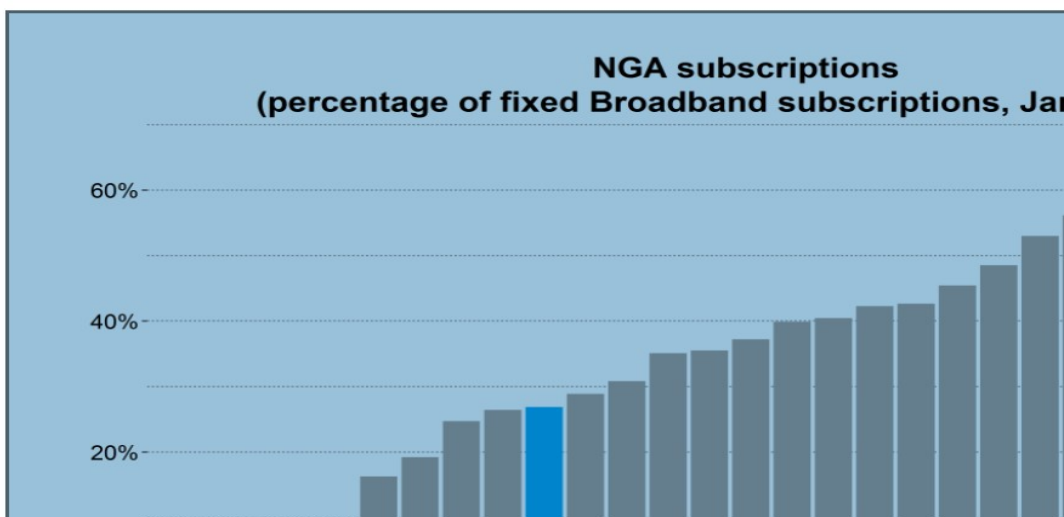
Η χρηστικότητα και η αποδοτικότητα των ψηφιακών μέσων βρίσκεται σε άμεση συνάρτηση της δυνατότητάς τους να συνεργάζονται μεταξύ τους. Η έλλειψη μιας ενιαίας βάσης δεδομένων, μίας κοινής αρχιτεκτονικής και σχεδιασμού των διαδικασιών στο δημόσιο τομέα μετατρέπουν τις ψηφιακές λύσεις σε χρονοβόρες και αναποτελεσματικές διαδικασίες. Ο δαιδαλώδης τρόπος λειτουργίας του δημόσιου τομέα, η διαφοροποίηση των απαιτήσεων και του τρόπου λειτουργίας της κάθε υπηρεσίας για ίδιου τύπου εργασίες, η ασυνέχεια του κράτους, και η εμμονή σε ξεπερασμένες μεθόδους επιβραδύνουν και δυσχεραίνουν την ανάπτυξη σύγχρονων ψηφιακών εφαρμογών. Στους ελεγκτικούς οικονομικούς μηχανισμούς αυτή η έλλειψη αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα στην προσπάθεια διερεύνησης πιθανών οικονομικών εγκλημάτων. Η αναζήτηση στοιχείων σε πολλές βάσεις δεδομένων, σε διαφορετικές υπηρεσίες με άγνωστους χρόνους απόκρισης δημιουργεί

χρονικά κενά και καθυστερήσεις οι οποίες πολλές φορές οδηγούν μια υπόθεση στην παραγραφή της.

3.4.9 Υψηλό αρχικό κόστος υλοποίησης των ηλεκτρονικών Υποδομών

Η υλοποίηση προγραμμάτων ψηφιακού μετασχηματισμού απαιτεί έναν εμπροσθοβαρή χρηματοδοτικό μηχανισμό. Το μεγαλύτερο μέρος της δαπάνης για την ανάπτυξη ψηφιακών έργων απαιτείται στα πρώτα στάδια αυτού. Οι υποδομές πάνω στις οποίες θα στηθεί η ψηφιακή εφαρμογή έχουν ένα πολύ σημαντικό ρόλο για τον τρόπο λειτουργίας της και την απόδοση της. Για παράδειγμα για την ανάπτυξη διαδικτυακών εφαρμογών ένα βασικό προαπαιτούμενο είναι η ύπαρξη τηλεπικοινωνιακών δικτύων σύγχρονων που να προσφέρουν υψηλές ταχύτητες μεταφοράς δεδομένων. Η δημιουργία ενός τέτοιου δικτύου μεταφοράς δεδομένων πολλές φορές στοιχίζει περισσότερο από όσο η ίδια η πλατφόρμα της διαδικτυακής εφαρμογής. Χρειάζεται γνώση και υπομονή για να κατανοήσει κάποιος το σκοπό δαπάνης σημαντικών κονδυλίων σε έργα υποδομής ως προϋπόθεση για τον σχεδιασμό και την ανάπτυξη ψηφιακών εφαρμογών.

Σχήμα 3: Διείσδυση Ευρυζωνικότητας Υψηλής Ταχύτητας

Διάγραμμα 3.2
Διείσδυση Ευρυζωνικότητας Υψηλής Ταχύτητας

Στο παραπάνω διάγραμμα γίνεται φανερό με τον πιο εμφαντικό τρόπο πόσο πίσω είμαστε σε σχέση με τα υπόλοιπα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε ό,τι αφορά την ευρυζωνικότητα με υψηλές ταχύτητες.

3.4.10 Ασφάλεια δεδομένων

Η επιλογή να γίνει στο τέλος αναφορά στην ασφάλεια των δεδομένων είναι σκόπιμη. Ο τρόπος διαχείρισης, μεταφοράς και αποθήκευσης των δεδομένων είναι από τα σημαντικότερα κομμάτια που πρέπει να λάβει κάποιος υπόψη του κατά το σχεδιασμό των ψηφιακών εφαρμογών. Η επιλογή, διαβάθμιση και προστασία των δεδομένων που καταχωρούνται στα πληροφοριακά συστήματα απαιτεί υψηλή γνώση του αντικειμένου και μεγάλη εξειδίκευση. Επίσης οι δαπάνες σε ηλεκτρομηχανολογικό εξοπλισμό και σε λογισμικό για την παροχή υψηλής ποιότητας υπηρεσιών ασφαλείας πρέπει να είναι μεγάλες και συνεχείς. Το αίσθημα ασφάλειας και σωστής διαχείρισης των προσωπικών δεδομένων βοηθάει την ανάπτυξη διάθεσης για χρήση μιας ψηφιακής εφαρμογής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

4.1 Ο Σχεδιασμός και η Μεθοδολογία της Έρευνας.

Για την ανάλυση, τεκμηρίωση και συγγραφή αυτής της μελέτης η μεθοδολογία που θα χρησιμοποιηθεί είναι η ακόλουθη:

- **Βιβλιογραφική Έρευνα.**

Μελέτη ελληνόγλωσσης και ξενόγλωσσης βιβλιογραφίας, σχετική με το θέμα που αναλύεται στην παρούσα διπλωματική εργασία, μεταφορά και ανάλυση των επιστημονικών απόψεων προς σχολιασμό ή τεκμηρίωση.

- **Δημοσκοπική Έρευνα**

Κατάρτιση ερωτηματολογίου και διανομή του με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο και με μέσα κοινωνικής δικτύωσης με χρήση της εφαρμογής google form. Η επιλογή της συγκεκριμένης διαδικτυακής πλατφόρμας προσφέρει τη δυνατότητα στοχευμένης προσέγγισης του δείγματος σε σχετικά σύντομο χρονικό διάστημα και ταυτόχρονα μπορεί να έχει μεγάλη γεωγραφική κάλυψη. Η κατάρτιση ερωτηματολογίου είναι η πιο διαδεδομένη μέθοδος προκειμένου να επιτευχθεί ένα όσο το δυνατό πιο ολοκληρωμένο και σωστά τεκμηριωμένο ερευνητικό αποτέλεσμα και ως μέθοδος εφαρμόζεται σχεδόν από το σύνολο των επιστημών συμπεριλαμβανομένης και της οικονομίας. Επίσης το ερωτηματολόγιο προσφέρει τη δυνατότητα άμεσης ανάλυσης των δεδομένων με παράλληλη εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων με βάση τις απαντήσεις των συμμετεχόντων.

Στόχος είναι το δείγμα να αποτελείται από υπαλλήλους τόσο ελεγκτικών όσο και μη ελεγκτικών φορέων του Υπουργείου Οικονομικών και τους εποπτευόμενους από αυτό φορείς, την Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων (ΑΑΔΕ) και τις εποπτευόμενες από αυτήν υπηρεσίες για την απόκτηση όσο το δυνατό πιο τεκμηριωμένης άποψης.

Το ερωτηματολόγιο θα αποτελείται από ερωτήσεις κλειστού τύπου, αφενός πολλαπλών επιλογών όπου οι συμμετέχοντες θα πρέπει να επιλέξουν μία από τις προτεινόμενες απαντήσεις ή να δηλώσουν ότι δεν απαντούν και αφετέρου ερωτήματα όπου οι απαντήσεις θα αποτυπώνονται σε 5βαθμες κλίμακες likert.

Η στατιστική μέθοδος που έχει επιλεγεί για τη συγκεκριμένη έρευνα είναι η ποσοτική μέθοδος η οποία γίνεται μέσα από ελεγχόμενες συνθήκες ώστε το

αποτέλεσμα που θα προκύψει να είναι όσο το δυνατόν πιο αντικειμενικό. Από τις απαντήσεις των ερωτημάτων προκύπτουν δεδομένα τα οποία είναι δυνατό να ποσοτικοποιηθούν και μέσα από στατιστικές αναλύσεις θα μας δώσουν τη δυνατότητα για εξαγωγή αντικειμενικών συμπερασμάτων. Ερωτήσεις ανοιχτού τύπου δεν χρησιμοποιούνται στην παρούσα έρευνα για την αποφυγή προσωπικών σχολίων και θέσεων που πιθανόν δεν αφορούν στη συγκεκριμένη μελέτη. .

Το ερωτηματολόγιο θα ακολουθεί τους δεοντολογικούς κανόνες προστασίας προσωπικών δεδομένων. Οι πληροφορίες που θα έρθουν σε γνώση του ερευνητή θα αντιμετωπίζονται ως εμπιστευτικές και θα υπάρχει δυνατότητα πρόσβασης σε αυτές μόνο από τον ερευνητή με σκοπό την επεξεργασία και την ανάλυση των απαντήσεων στα πλαίσια της ερευνητικής μελέτης. Σε κάθε φάση της έρευνας θα τηρηθεί ανωνυμία και εμπιστευτικότητα. Σε περίπτωση δημοσιοποίησης των αποτελεσμάτων αυτό θα γίνει ομαδοποιημένα και δεν θα συμπεριληφθούν προσωπικές πληροφορίες που θα αποκαλύπτουν την ταυτότητα των συμμετεχόντων.

4.2 Ερευνητικά ερωτήματα

Ο στόχος της παρούσας μελέτης είναι να απαντηθούν τα παρακάτω ερευνητικά ερωτήματα, ώστε να καταγραφεί ο βαθμός συμφωνίας των ερωτώμενων. Έτσι θα δοθεί η δυνατότητα στον ερευνητή να μπορέσει να κατανοήσει το μέγεθος και τα ποιοτικά χαρακτηριστικά των οικονομικών εγκλημάτων καθώς και τον τρόπο δράσης των ελεγκτικών μηχανισμών και τον βαθμό αποτελεσματικότητάς τους, μέσα από την άποψη που έχουν διαμορφώσει οι συμμετέχοντες στην δημοσκοπική έρευνα, σε συνδυασμό με τα όσα αναφέρονται στην Ελληνική και διεθνή βιβλιογραφία. Τα ερωτήματα αυτά είναι:

1. Ποιες είναι οι βασικές κατηγορίες των οικονομικών εγκλημάτων;
2. Ποια είναι η έκταση του οικονομικού εγκλήματος στην Ελλάδα και ποιος ο βαθμός ανάπτυξής του σε σχέση με τα υπόλοιπα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης;
3. Ποιοι είναι οι παράγοντες που δημιουργούν προϋποθέσεις διάπραξης οικονομικού εγκλήματος
4. Ποιες είναι οι συνέπειες των οικονομικών εγκλημάτων στην κοινωνία και το άτομο;
5. Ποιες οικονομικές και κοινωνικές τάξεις κατά κύριο λόγο διαπράττουν οικονομικά εγκλήματα;

6. Ποιος είναι ο βαθμός πληροφόρησης σχετικά με τα διαπραττόμενα οικονομικά εγκλήματα;
7. Ποιος είναι ο βαθμός πληροφόρησης σχετικά με τα αποτελέσματα των ελέγχων οι οποίοι έχουν ολοκληρωθεί;
8. Ποιες είναι οι δυνατότητα των ελεγκτικών μηχανισμών για εντοπισμό και καταστολή του οικονομικού εγκλήματος;
9. Ποιος είναι ο βαθμός πληρότητας και επάρκειας των ελεγκτικών μηχανισμών;
10. Ποια είναι η αποτελεσματικότητα τους και ποιο το μέγεθος τους παραγόμενου αποτελέσματος των πραγματοποιούμενων ελέγχων;
11. Ποιες είναι οι δυνατότητες πρόληψης και καταστολής που παρέχονται από το υπάρχον νομικό πλαίσιο;
12. Υπάρχει διαφορά στους ελεγκτικούς μηχανισμούς και ποιος ο βαθμός αυτής;

4.3 Στατιστική ανάλυση απαντήσεων

Το πλήθος του δείγματος που συμμετείχε στην έρευνα είναι 206 άτομα και προέρχονται από το Υπουργείο Οικονομικών και την ΑΑΔΕ. Συγκεκριμένα είναι εργαζόμενοι στη Διεύθυνση Ερευνών Οικονομικού Εγκλήματος (Δ.Ε.ΟΕ), στο Σώμα Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος (Σ.Δ.Ο.Ε), στο Κέντρο Ελέγχου Φορολογουμένων Μεγάλου Πλούτου (Κ.Ε.ΦΟ.ΜΕ.Π), στο Κέντρο Ελέγχου Μεγάλων Επιχειρήσεων (Κ.Ε.ΜΕ.ΕΠ), σε ελεγκτικά κέντρα Δ.Ο.Υ, σε Δημοσιονομικές Υπηρεσίες Εποπτείας και Ελέγχου (Δ.Υ.Ε.Ε), σε κεντρικές υπηρεσίες του Υπουργείου Οικονομικών όπως το Τμήμα Συντονισμού για την Καταπολέμηση της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες, την Γενική Διεύθυνση Ελέγχων Συγχρηματοδοτούμενων Προγραμμάτων (ΓΔΕΣΠ), την Ειδική Γραμματεία Διαχείρισης Ιδιωτικού Χρέους (ΕΓΔΙΧ) κ.α. Τόσο ο αριθμός όσο και τα ποιοτικά χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων, σε ότι αφορά στην γνώση του θέματος που πραγματεύεται η έρευνα, συντελούν στο να μπορέσουμε να έχουμε ένα όσο το δυνατό πιο αξιόπιστο και έγκυρο αποτέλεσμα.

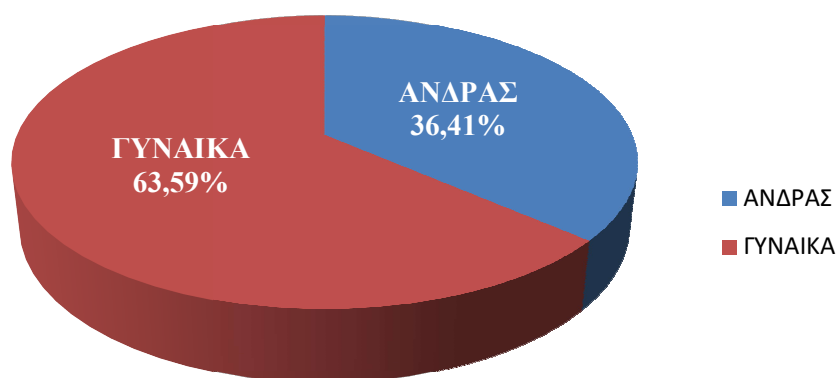
Μέρος 1^ο Δημογραφικά Χαρακτηριστικά

1. Φύλο

Πίνακας 4.1

Φύλο

	ΑΝΔΡΑΣ	ΓΥΝΑΙΚΑ	ΣΥΝΟΛΟ
ΠΛΗΘΟΣ	75	131	206
ΠΟΣΟΣΤΟ	36,41%	63,59%	100,00%

Διάγραμμα 4.1

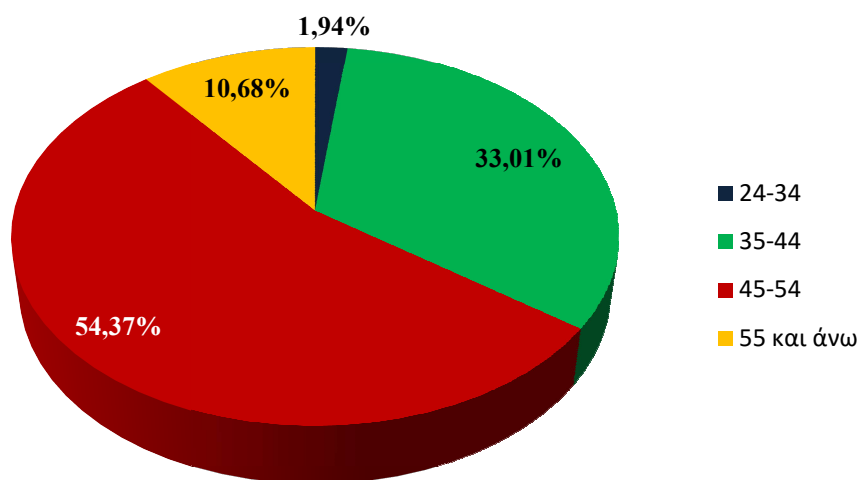
Φύλο

Από το σύνολο των 206 συμμετεχόντων που έλαβαν μέρος στην έρευνα και απάντησαν στο ερωτηματολόγιο οι 131 ήταν γυναίκες με το ποσοστό τους να ανέρχεται στο 63,59% επί του συνόλου και οι 75 ήταν άντρες με ποσοστό 36,41% επί του συνόλου. Το ποσοστό συμμετοχής των γυναικών στην έρευνα είναι σχεδόν διπλάσιο από το αντίστοιχο των ανδρών. Κάτι που ως ένα βαθμό είναι απόλυτα δικαιολογημένο γιατί μετά από ανάλυση των στοιχείων που έγινε στο πρόγραμμα διαχείρισης ανθρώπινου δυναμικού του Υπουργείου Οικονομικών η αναλογία εργαζομένων γυναικών και ανδρών σχεδόν ταυτίζεται με την αναλογία συμμετοχής.

2. Ηλικία

Πίνακας 4.2
Ηλικία

	24-34	35-44	45-54	55 και άνω	Σύνολο
Συχνότητα	4	68	112	22	206
Ποσοστό	1,94%	33,01%	54,37%	10,68%	100,00%

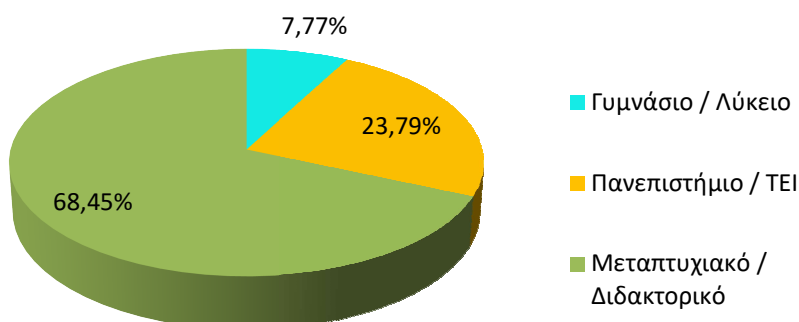
Διάγραμμα 4.2
Ηλικία

Στο δεύτερο ερώτημα που αφορούσε στην ηλικία των συμμετεχόντων έγινε μια κατηγοριοποίηση που ξεκινούσε από τα 24 έτη και ανέβαινε ανά δεκαετία. Ο σκοπός αυτής της κατηγοριοποίησης ήταν αφενός μεν να υπάρχει μια διακριτική προσέγγιση του θέματος της ηλικίας αφετέρου να μας δοθεί η δυνατότητα να εντοπίσουμε πώς αντιλαμβάνεται η κάθε ηλικιακή ομάδα τα εξεταζόμενα θέματα με δεδομένο ότι υπάρχουν διαφορετικές προσλαμβάνουσες για την καθεμία από αυτές. Έτσι η ηλικιακή ομάδα 45 έως 54 είναι η μεγαλύτερη με ποσοστό 54,37% ακολουθεί η ηλικιακή ομάδα 35 έως 44 με ποσοστό 33,01% στην τρίτη θέση βρίσκεται η ηλικιακή ομάδα των 55 και άνω με ποσοστό 10,68% και τέλος οι νεαρότερες ηλικίες από 24 μέχρι 34 όπου έχουν το σημαντικά μικρότερο ποσοστό του 1,94%. Είναι εμφανής η έλλειψη νεαρότερων στελεχών όπου στις περισσότερες περιπτώσεις έχουν πιο καινοτόμες ιδέες και είναι καλύτερα καταρτισμένοι σε νέες τεχνολογίες και μεθόδους αντιμετώπισης των οικονομικών εγκλημάτων.

3. Επίπεδο Εκπαίδευσης

Πίνακας 4.3
Επίπεδο Εκπαίδευσης

	Γυμνάσιο / Λύκειο	Πανεπιστήμιο / ΤΕΙ	Μεταπτυχιακό / Διδακτορικό	Σύνολο
Συχνότητα	16	49	141	206
Ποσοστό	7,77%	23,79%	68,45%	100,00%

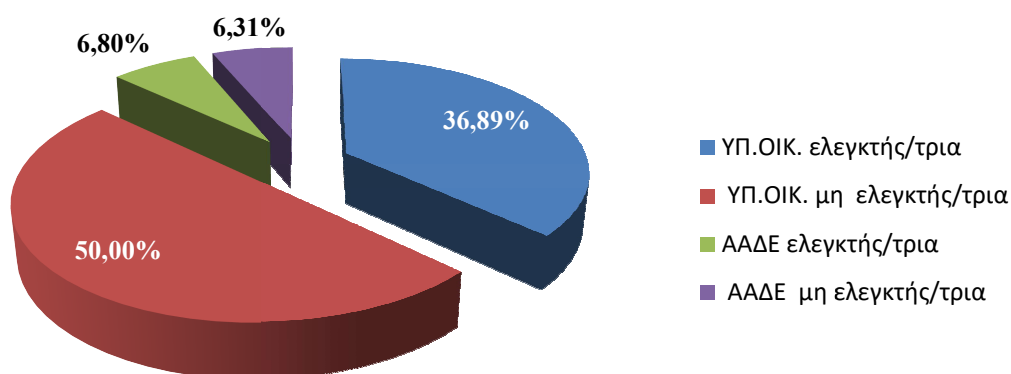
Διάγραμμα 4.3
Επίπεδο Εκπαίδευσης

Στο τρίτο ερώτημα που αφορούσε στο επίπεδο εκπαίδευσης των συμμετεχόντων στην έρευνα βλέπουμε ότι η συντριπτική πλειοψηφία αυτών είναι κάτοχοι μεταπτυχιακού ή διδακτορικού τίτλου με ποσοστό 68,45% ή είναι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σε ποσοστό 23,79% τέλος από τους συμμετέχοντες ένα ποσοστό 7,77% είναι απόφοιτοι δευτεροβάθμιας ή πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Το συνολικό ποσοστό των συμμετεχόντων που είναι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης είναι 92,2% αποτέλεσμα το οποίο δείχνει ότι οι εργαζόμενοι τόσο στο Υπουργείο Οικονομικών όσο και στην ΑΑΔΕ έχουν υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης. Θα πρέπει να επισημανθεί ότι σε πολλές περιπτώσεις για να είναι δυνατή η πρόσληψη κάποιου είτε στο Υπουργείο Οικονομικών είτε στην ΑΑΔΕ ήταν βασική προϋπόθεση το να είναι κάτοχος πτυχίου τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, σε κάποιες δε περιπτώσεις υπήρχε η απαίτηση πιστοποιημένων εξειδικευμένων γνώσεων μέσω μεταπτυχιακού ή διδακτορικού τίτλου.

4. Εργάζεστε ως υπάλληλος :

Πίνακας 4.4
Υπηρεσία και ιδιότητα υπαλλήλου

	ΥΠ.ΟΙΚ. ελεγκτής/τρια	ΥΠ.ΟΙΚ. μη ελεγκτής/τρια	ΑΑΔΕ ελεγκτής/τρια	ΑΑΔΕ μη ελεγκτής/τρια	Σύνολο
Συχνότητα	76	103	14	13	206
Ποσοστό	36,89%	50,00%	6,80%	6,31%	100,00%

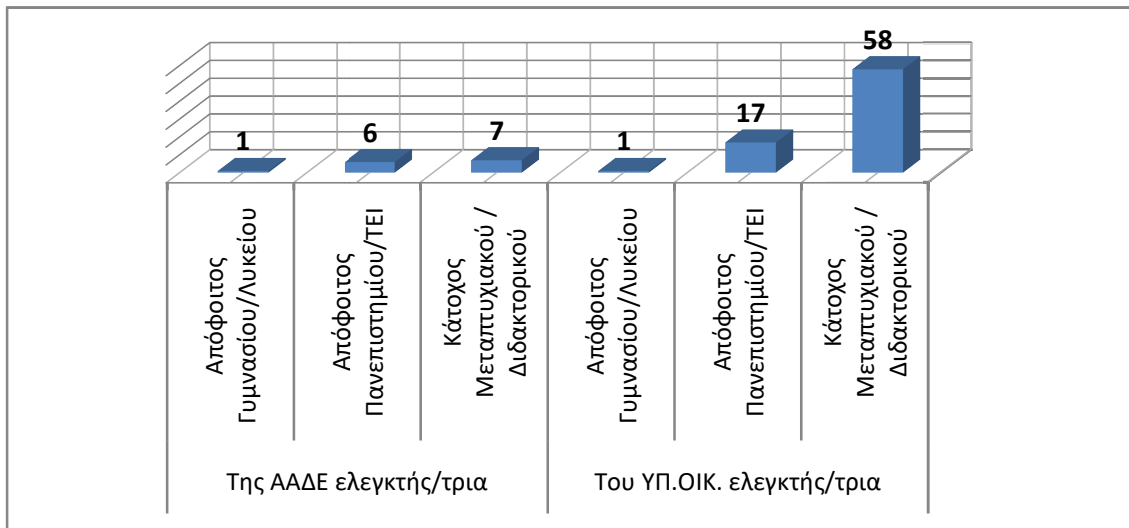

Διάγραμμα 4.4
Υπηρεσία και ιδιότητα υπαλλήλου

Σχεδόν οι μισοί συμμετέχοντες, κάτι παραπάνω από 4 στους 10, εργάζονται ως ελεγκτές/τριες είτε στο Υπουργείο Οικονομικών είτε στην ΑΑΔΕ. Αναλυτικότερα 76 από τους συμμετέχοντες ή το 36,89% εργάζονται ως ελεγκτές/τριες στο Υπουργείο Οικονομικών και 14 ή σε ποσοστό 6,8% εργάζονται ως ελεγκτές/τριες στην ΑΑΔΕ. Οι υπόλοιποι συμμετέχοντες είναι 103 (50%) υπάλληλοι του Υπουργείου Οικονομικών σε θέση μη ελεγκτή/τριας και 13 (6,31%) της ΑΑΔΕ επίσης σε θέση μη ελεγκτή. Στον πίνακα που ακολουθεί (Πίνακας 4.5) γίνεται μια ανάλυση των εργαζομένων ως ελεγκτών με βάση το επίπεδο εκπαίδευσής τους

Πίνακας 4.5
Εκπαιδευτική βαθμίδα ελεγκτών

Εργάζεστε ως υπάλληλος:	Πλήθος
Της ΑΑΔΕ ελεγκτής/τρια	14
Απόφοιτος Γυμνασίου/Λυκείου	1
Απόφοιτος Πανεπιστημίου/ΤΕΙ	6
Κάτοχος Μεταπτυχιακού / Διδακτορικού	7
Του ΥΠ.ΟΙΚ. ελεγκτής/τρια	76
Απόφοιτος Γυμνασίου/Λυκείου	1
Απόφοιτος Πανεπιστημίου/ΤΕΙ	17
Κάτοχος Μεταπτυχιακού / Διδακτορικού	58
Γενικό άθροισμα	90

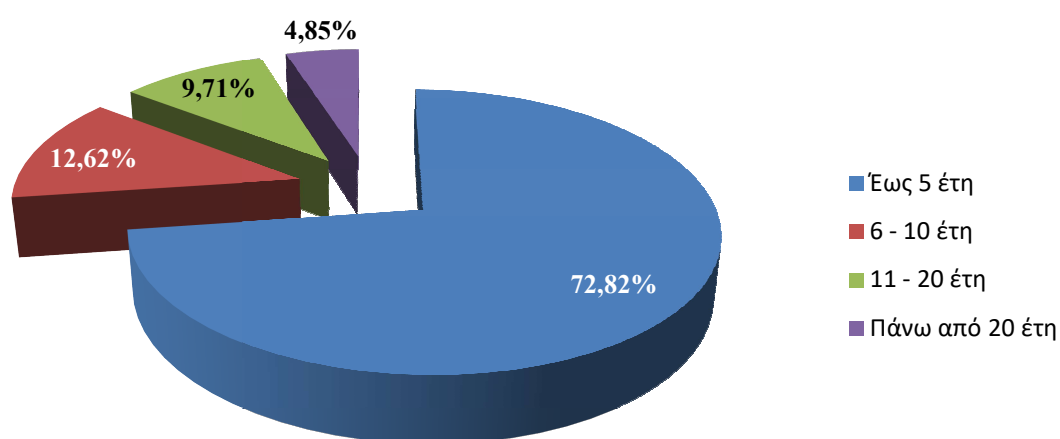
Διάγραμμα 4.5
Εκπαιδευτική βαθμίδα ελεγκτών

Όπως φαίνεται και στον Πίνακα 4.5 από τους 90 εργαζόμενους ως ελεγκτές/τριες οι 88 είναι απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σε ποσοστό 97,77% και από αυτούς οι 65 είναι κάτοχοι μεταπτυχιακού ή διδακτορικού τίτλου δηλαδή σε ποσοστό 72,22% επί του συνόλου των ελεγκτών/τριων. Παρατηρούμε ότι οι ελεγκτικές υπηρεσίες στο μεγαλύτερο μέρος τους είναι στελεχωμένες με υπαλλήλους όπου έχουν υψηλό μορφωτικό επίπεδο. Το χαρακτηριστικό αυτό δίνει την δυνατότητα να συμπεράνει κάποιος ότι οι υπηρεσίες αυτές με βάση το στελεχιακό τους δυναμικό μπορούν να παράγουν ποιοτικά αποτελέσματα κατά την πραγματοποίηση των ελέγχων.

5. Χρόνια Προϋπηρεσίας στην παρούσα θέση :

Πίνακας 4.6
Χρόνια Προϋπηρεσίας στην παρούσα θέση

	Έως 5 έτη	6 - 10 έτη	11 - 20 έτη	Πάνω από 20 έτη	Σύνολο
Συχνότητα	150	26	20	10	206
Ποσοστό	72,82%	12,62%	9,71%	4,85%	100,00%

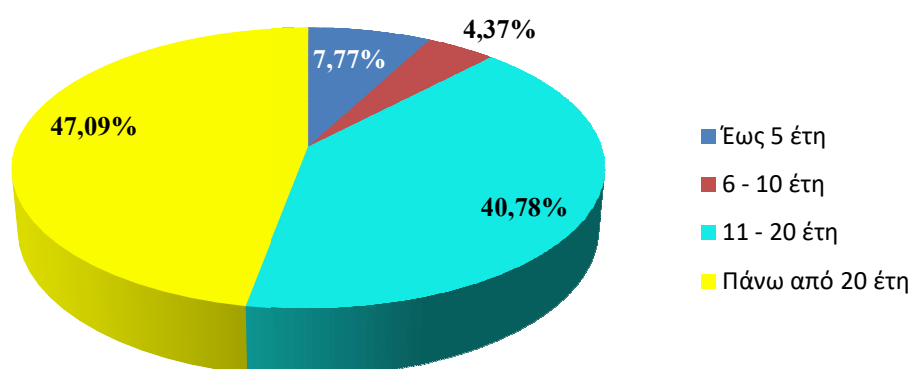
Διάγραμμα 4.6
Χρόνια Προϋπηρεσίας στην παρούσα θέση

Η πλειονότητα των συμμετεχόντων, δηλαδή 176 από τους συνολικά 206 συμμετέχοντες ή σε ποσοστό 85,44%, είναι σχετικά καινούργιοι στην παρούσα θέση εργασίας τους. Αναλυτικά το 72,82% εργάζονται στην παρούσα θέση έως 5 χρόνια, το 12,62% είναι από 6 έως 10 έτη, το 9,71% από 11 έως 20 έτη και το 4,85% πάνω από 20 έτη. Αυτό σε ένα βαθμό δικαιολογείται από το γεγονός ότι αρκετές υπηρεσίες είναι νεοσύστατες και κάποιες άλλες έχουν μετονομαστεί και αλλάζει διοικητική ιεραρχία. Η έλλειψη δυνατότητας πρόσληψης προσωπικού τα τελευταία χρόνια έχει κάνει κάποιες από αυτές να λειτουργούν με αποσπασμένους υπαλλήλους όπου “ανακυκλώνονται” σε τακτά χρονικά διαστήματα και έτσι φαίνονται ως νέοι υπάλληλοι στην υπηρεσία αυτή

6. Χρόνια Προϋπηρεσίας Συνολικά :

Πίνακας 4.7
Χρόνια Προϋπηρεσίας Συνολικά

	Έως 5 έτη	6 - 10 έτη	11 - 20 έτη	Πάνω από 20 έτη	Σύνολο
Συχνότητα	16	9	84	97	206
Ποσοστό	7,77%	4,37%	40,78%	47,09%	100,00%

Διάγραμμα 4.7
Χρόνια Προϋπηρεσίας Συνολικά

Στο ερώτημα πόσα χρόνια έχουν ως συνολική προϋπηρεσία φαίνεται ότι ο μεγαλύτερος αριθμός των συμμετεχόντων έχει πάνω από 20 χρόνια σε ποσοστό 47,09%, από 11 έως 20 έτη ήταν 84 άτομα και ποσοστό 40,78%, με 6 έως 10 έτη ήταν 9 άτομα με ποσοστό 4,37% και με λιγότερη από 5 έτη ήταν 16 άτομα με ποσοστό 7,77%. Οι περισσότεροι από τους συμμετέχοντες είναι άτομα με πολλά χρόνια εργασιακής εμπειρίας κάτι που θα μπορούσε να είναι αναμενόμενο ως ένα βαθμό λόγω του μεγάλου μέσου όρου ηλικίας που είδαμε σε παραπάνω ερώτημα. Ένας ακόμη λόγος που δικαιολογεί τα πολλά χρόνια προϋπηρεσίας είναι ότι σε αρκετές περιπτώσεις αποτελεί βασικό κριτήριο για την πρόσληψη υπαλλήλων στο δημόσιο τομέα.

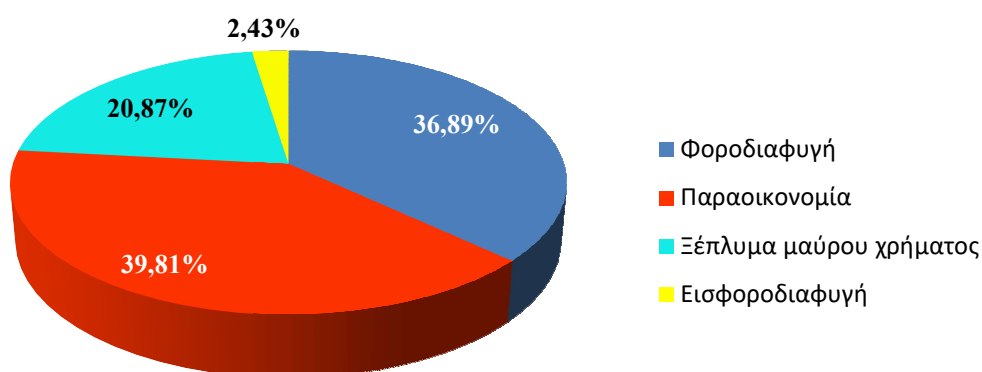
ΜΕΡΟΣ 2^ο Ερωτήσεις Πολλαπλών Επιλογών

1. Ποιο από τα παρακάτω οικονομικά εγκλήματα θεωρείτε ότι έχει τις σημαντικότερες επιπτώσεις στα δημόσια οικονομικά;

Πίνακας 4.8

Τα οικονομικά εγκλήματα με τις σημαντικότερες επιπτώσεις στην οικονομία

	Φοροδιαφυγή	Παραοικονομία	Ξέπλυμα μαύρου χρήματος	Εισφοροδιαφυγή	Σύνολο
Συχνότητα	76	82	43	5	206
Ποσοστό	36,89%	39,81%	20,87%	2,43%	100,00%

Διάγραμμα 4.8

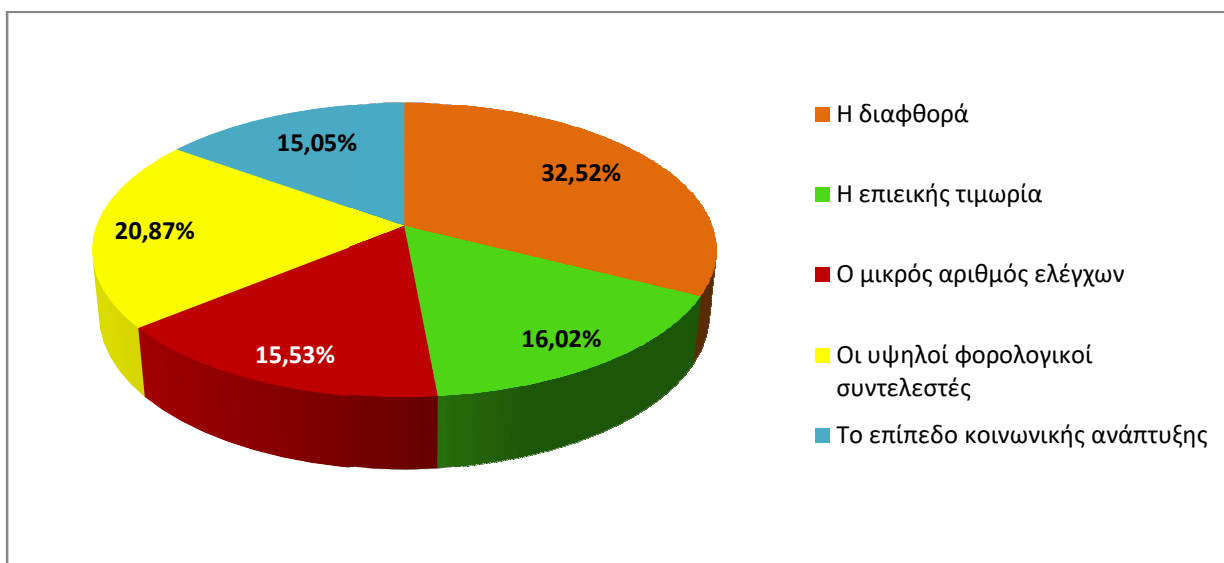
Τα οικονομικά εγκλήματα με τις σημαντικότερες επιπτώσεις στην οικονομία

Η παραοικονομία και η φοροδιαφυγή θεωρούνται από τους περισσότερους συμμετέχοντες, σχεδόν 8 στους 10, ότι έχουν τις σημαντικότερες επιπτώσεις στα δημόσια οικονομικά. Αναλυτικά 82 από τους συμμετέχοντες με ποσοστό 39,81% θεωρούν ότι η «Παραοικονομία» έχει τις σημαντικότερες επιπτώσεις στα δημόσια οικονομικά, 76 άτομα με ποσοστό 36,89% θεωρούν ότι η «Φοροδιαφυγή» έχει τις σημαντικότερες επιπτώσεις, 43 άτομα με ποσοστό 20,87% το «Ξέπλυμα μαύρου χρήματος» και μόλις 5 άτομα με ποσοστό 2,43% η «Εισφοροδιαφυγή».

2. Ποια από τις παρακάτω πιστεύετε ότι είναι η κυριότερη αίτια για τη διάπραξη οικονομικών εγκλημάτων;

Πίνακας 4.9
Οι κυριότερες αιτίες διάπραξης οικονομικών εγκλημάτων

	Οι υψηλοί φορολογικοί συντελεστές	Η διαφθορά	Η επιεικής τιμωρία	Ο μικρός αριθμός ελέγχων	Το επίπεδο κοινωνικής ανάπτυξης	Σύνολο
Συχνότητα	43	67	33	32	31	206
Ποσοστό	20,87%	32,52%	16,02%	15,53%	15,05%	100,00%

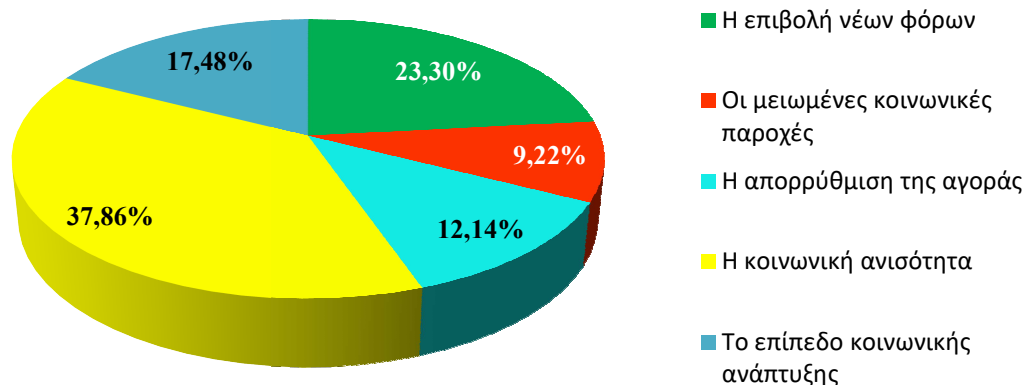
Διάγραμμα 4.9
Οι κυριότερες αιτίες διάπραξης οικονομικών εγκλημάτων

Παρατηρούμε ότι στο ερώτημα σχετικά με την κυριότερη αίτια για τη διάπραξη οικονομικών εγκλημάτων το υψηλότερο ποσοστό έχει η «Διαφθορά» όπου υποδείχθηκε από 67 συμμετέχοντες και ποσοστό 32,52%, ακολουθούν οι «Υψηλοί φορολογικοί συντελεστές» με ποσοστό 20,87%, η «Επιεικής τιμωρία» με ποσοστό 16,02%, ο «Μικρός αριθμός ελέγχων» με ποσοστό 15,53% και τέλος το «Επίπεδο κοινωνικής ανάπτυξης» με ποσοστό 15,05%. Με εξαίρεση τη διαφθορά βλέπουμε ότι οι υπόλοιπες τέσσερις αιτίες έχουν παρόμοια ποσοστά. Η εικόνα αυτή μπορεί να μας οδηγήσει στο συμπέρασμα ότι και οι πέντε αιτίες συναντούνται αρκετά συχνά στην ελληνική οικονομική πραγματικότητα.

3. Ποια από τις παρακάτω πιστεύετε ότι είναι η κύρια συνέπεια της διάπραξης οικονομικών εγκλημάτων;

Πίνακας 4.10
Οι κύριες συνέπειες από την διάπραξη οικονομικών εγκλημάτων

	Η επιβολή νέων φόρων	Οι μειωμένες κοινωνικές παροχές	Η απορρύθμιση της αγοράς	Η κοινωνική ανισότητα	Το επίπεδο κοινωνικής ανάπτυξης	Σύνολο
Συχνότητα	48	19	25	78	36	206
Ποσοστό	23,30%	9,22%	12,14%	37,86%	17,48%	100,00%

Διάγραμμα 4.10

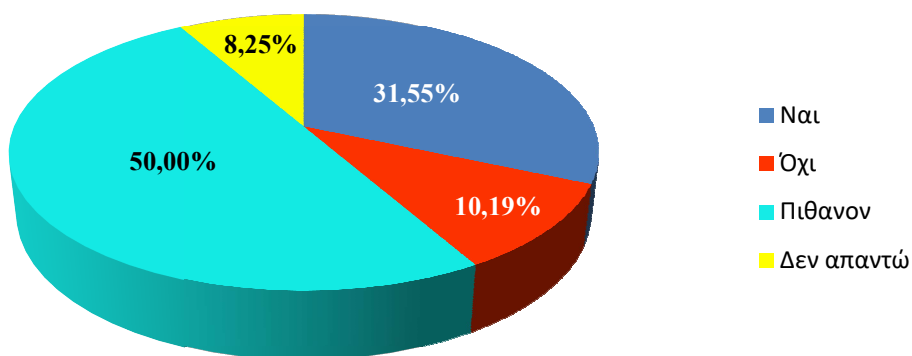
Οι κύριες συνέπειες από την διάπραξη οικονομικών εγκλημάτων

Στο ερώτημα που αφορούσε στην κύρια συνέπεια της διάπραξης οικονομικών εγκλημάτων οι απαντήσεις που είχαμε ήταν 78 άτομα «Η κοινωνική ανισότητα» με ποσοστό 37,86%, 48 άτομα «Η επιβολή νέων φόρων» με ποσοστό 23,30%, «Το επίπεδο κοινωνικής ανάπτυξης» με 36 άτομα και ποσοστό 17,48%, «Η απορρύθμιση της αγοράς» με 25 άτομα και ποσοστό 12,14% και «Οι μειωμένες κοινωνικές παροχές» με 16 άτομα και ποσοστό 9,22%. Η «Κοινωνική ανισότητα» είναι αυτή που επιλέχθηκε ως η κύρια συνέπεια και εν συνεχεία «Η επιβολή νέων φόρων».

4. Σε περίπτωση που είσαστε μάρτυρας σε ένα οικονομικό έγκλημα θα το καταγγέλλατε σε κάποιον ελεγκτικό μηχανισμό;

Πίνακας 4.11
Καταγγελία οικονομικού εγκλήματος σε ελεγκτικό μηχανισμό

	Ναι	Όχι	Πιθανόν	Δεν απαντώ	Σύνολο
Συχνότητα	65	21	103	17	206
Ποσοστό	31,55%	10,19%	50,00%	8,25%	100,00%

Διάγραμμα 4.11
Καταγγελία οικονομικού εγκλήματος σε ελεγκτικό μηχανισμό

Το 50% από τους συμμετέχοντες, 103 άτομα, στο ερώτημα αν θα κατήγγειλαν ένα οικονομικό έγκλημα σε κάποιον ελεγκτικό μηχανισμό απάντησε «Πιθανόν», 65 από αυτούς δηλαδή σε ποσοστό 31,55% απάντησαν «Ναι», 21 συμμετέχοντες με ποσοστό 12,19% απάντησαν «Όχι» και 17 από αυτούς ήτοι ποσοστό 8,25% δήλωσαν ότι δεν επιθυμούν να απαντήσουν στο ερώτημα. Αθροίζοντας τα ποσοστά των απαντήσεων του «Πιθανόν» και του «Ναι» παρατηρούμε ότι παραπάνω από 8 στους 10 συμμετέχοντες θα ήταν πρόθυμοι να καταγγείλουν ένα οικονομικό έγκλημα. Είναι ένα ιδιαίτερα υψηλό ποσοστό που πιθανόν οφείλεται στην επαγγελματική ιδιότητα των συμμετεχόντων και στην γνώση του αντικειμένου. Στην πραγματικότητα ο αριθμός καταγγελιών οικονομικών εγκλημάτων είναι σημαντικά χαμηλότερος και οφείλεται κυρίως στον φόβο, την αδιαφορία, το πιθανό πρόσκαιρο όφελος του καταναλωτή ή την άγνοια σχετικά με τις διαδικασίες και τους αρμόδιους φορείς στους οποίους μπορεί να γίνει η καταγγελία.

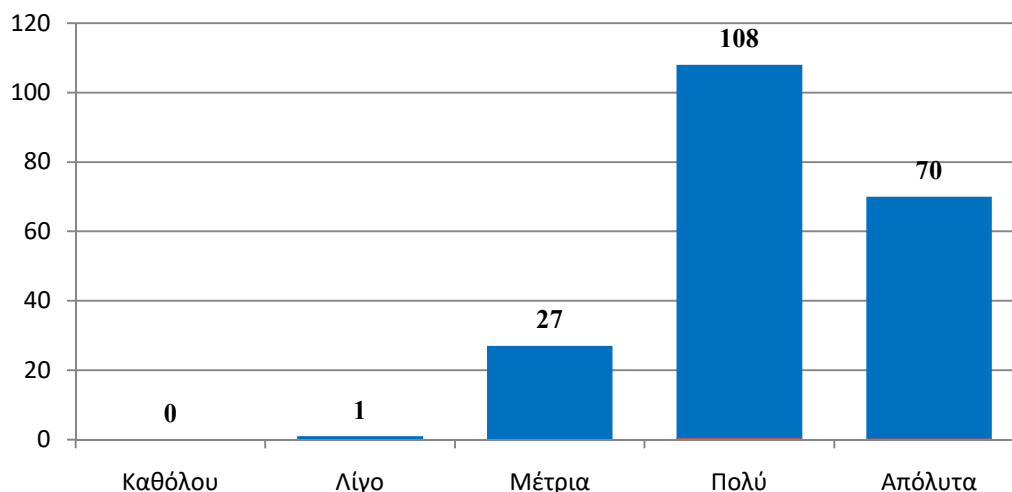
ΜΕΡΟΣ 3^ο

Απαντήστε στις παρακάτω ερωτήσεις χρησιμοποιώντας την κλίμακα από το 1 - 5 ως εξής: 1=Καθόλου, 2=Λίγο, 3=Μέτρια, 4=Πολύ, 5=Απόλυτα.

1. Πιστεύετε ότι η έκταση του οικονομικού εγκλήματος στην Ελλάδα είναι μεγάλη;

Πίνακας 4.12
Έκταση οικονομικού εγκλήματος στην Ελλάδα

	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Απόλυτα	Σύνολο
Συχνότητα	0	1	27	108	70	206
Ποσοστό	0,00%	0,49%	13,11%	52,43%	33,98%	100,00%

Διάγραμμα 4.12
Έκταση οικονομικού εγκλήματος στην Ελλάδα

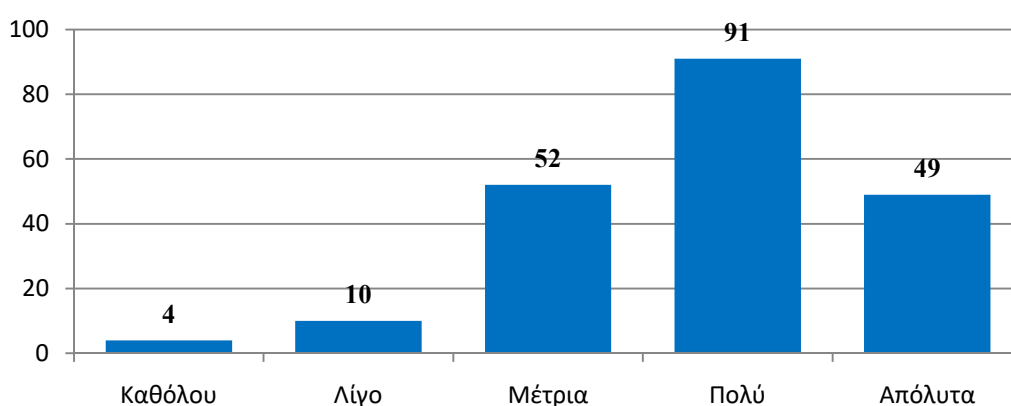
Παρατηρούμε ότι στο ερώτημα σχετικά με το αν πιστεύουν ότι η έκταση του οικονομικού εγκλήματος στην Ελλάδα είναι μεγάλη σχεδόν το σύνολο των συμμετεχόντων απάντησαν “Πολύ” και “Απόλυτα”. Αναλυτικά 108 από τους συμμετέχοντες που αντιστοιχούν σε ποσοστό 52,43% επέλεξαν το “Πολύ” ως απάντηση, 70 άτομα δηλαδή σε ποσοστό 33,98% επέλεξαν το “Απόλυτα”, 27 άτομα επέλεξαν το “Μέτρια” όπου αντιστοιχεί σε ποσοστό 13,11%, μόνο ένας το “Λίγο” με ποσοστό 0,49% και κανένας δεν επέλεξε το “Καθόλου” ως απάντηση. Το αποτέλεσμα της έρευνας δείχνει με εμφαντικό τρόπο την κακή εικόνα που έχουν οι συμμετέχοντες για τον τρόπο λειτουργίας της ελληνικής οικονομίας και τον βαθμό διεύθυνσης που έχει σε αυτήν το οικονομικό έγκλημα.

2. Πιστεύετε ότι η έκταση των φαινομένων του οικονομικού εγκλήματος στην Ελλάδα είναι μεγαλύτερη από τον μέσο όρο των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης ;

Πίνακας 4.13

Έκταση οικονομικού εγκλήματος στην Ελλάδα σε σχέση με τον μέσο όρο των κρατών μελών της Ε.Ε.

	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Απόλυτα	Σύνολο
Συχνότητα	4	10	52	91	49	206
Ποσοστό	1,94%	4,85%	25,24%	44,17%	23,79%	100,00%

Διάγραμμα 4.13

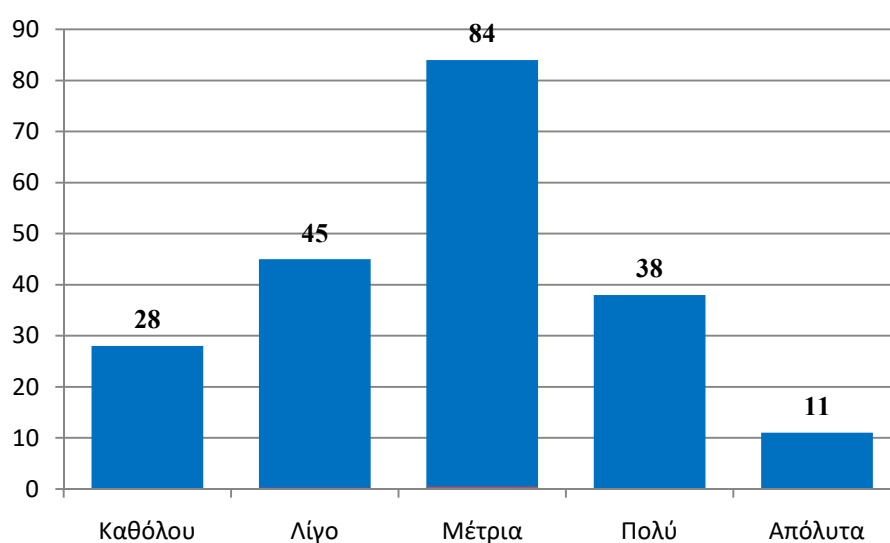
Έκταση οικονομικού εγκλήματος στην Ελλάδα σε σχέση με τον μέσο όρο των κρατών μελών της Ε.Ε.

Ανάλογα και με την προηγούμενη ερώτηση είναι και τα ευρήματα σε αυτήν την ερώτηση όπου ζητείται από τους συμμετέχοντες να διατυπώσουν την άποψή τους με το αν το φαινόμενο του οικονομικού εγκλήματος στην Ελλάδα είναι μεγαλύτερο από το μέσο όρο των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Και σε αυτή την περίπτωση σχεδόν το σύνολο των απαντήσεων είναι από το «Μέτρια» και πάνω με ποσοστό που αγγίζει το 95%. η απάντηση πολύ επιλέχθηκε από 91 άτομα και έχει ποσοστό 44,17%, το «Μέτρια» έχει ποσοστό 25,24% και έχει επιλεγεί από 52 άτομα το «Απόλυτα» έχει ποσοστό 23,79% και έχει επιλεγεί από 49 άτομα το «Λίγο» ήταν η επιλογή 10 ατόμων και έχει ποσοστό 4,85% και 4 άτομα με ποσοστό 1,94% επέλεξαν το «Καθόλου». Υπάρχει και εδώ μια ξεκάθαρη εικόνα που δείχνει ότι οι ερωτώμενοι πιστεύουν ότι η έκταση του οικονομικού εγκλήματος στην Ελλάδα είναι σημαντικά μεγαλύτερη από αυτή του μέσου όρου των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

3. Θεωρείτε ότι το οικονομικό έγκλημα αφορά κυρίως στους πλούσιους και διάσημους ;

Πίνακας 4.14
Το οικονομικό έγκλημα αφορά κυρίως στους πλούσιους και διάσημους

	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Απόλυτα	Σύνολο
Συχνότητα	28	45	84	38	11	206
Ποσοστό	13,59%	21,84%	40,78%	18,45%	5,34%	100,00%

Διάγραμμα 4.14

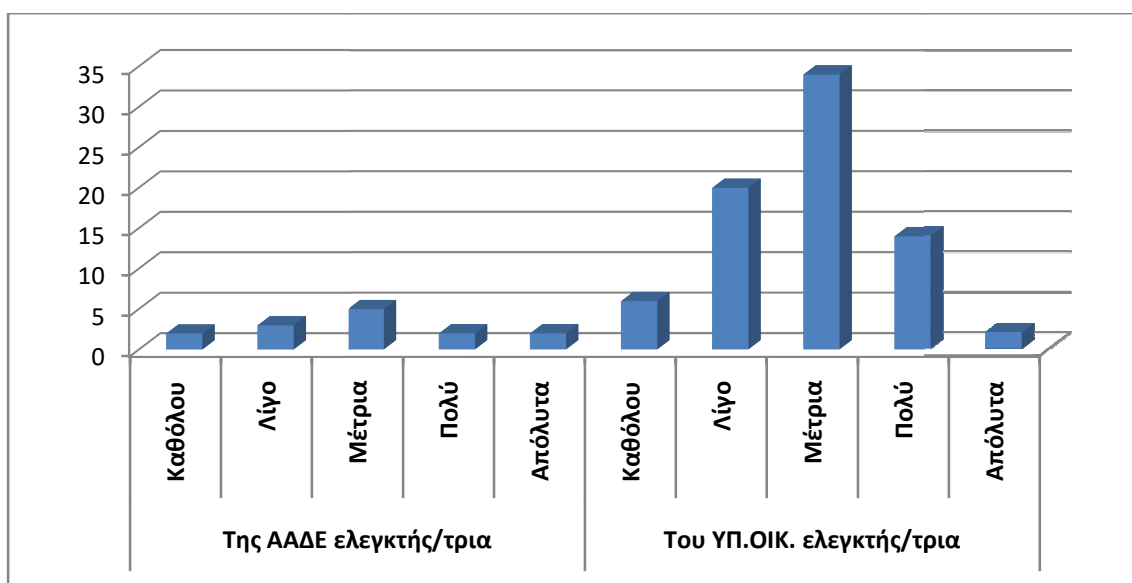
Το οικονομικό έγκλημα αφορά κυρίως στους πλούσιους και διάσημους

Στο ερώτημα εάν το οικονομικό έγκλημα αφορά κυρίως τους πλούσιους και τους διάσημους φαίνεται να υπάρχει μια διασπορά των απόψεων. Το 40,78% απάντησε «Μέτρια», το 21,84% «Λίγο», το 18,45% «Πολύ», το 13,59% «Καθόλου» και το 5,34% «Απόλυτα». Σχεδόν το 75% των απαντήσεων κινήθηκε από το «Καθόλου» ως και το «Μέτρια» κάτι που δείχνει πως θεωρούν ότι το οικονομικό έγκλημα είναι ένα φαινόμενο που παρουσιάζεται σε όλα τα οικονομικά και κοινωνικά στρώματα με την ίδια συχνότητα. Στο σημείο αυτό ίσως θα έχει ιδιαίτερη αξία να δούμε πώς διαμορφώνεται η εικόνα εάν επιλέξουμε μόνο τις απαντήσεις των ελεγκτών/ριων στην ΑΑΔΕ ή στο Υπουργείο Οικονομικών. Οπότε με βάση τα στοιχεία προκύπτει ο παρακάτω πίνακας (Πίνακας 4.15)

Πίνακας 4.15

Το οικονομικό έγκλημα αφορά κυρίως στους πλούσιους και διάσημους με βάση τις απαντήσεις των ελεγκτών

Θεωρείτε ότι το οικονομικό έγκλημα αφορά κυρίως στους πλούσιους και διάσημους ;	Πλήθος
ΑΑΔΕ ελεγκτής/τρια	14
Καθόλου	2
Λίγο	3
Μέτρια	5
Πολύ	2
Απόλυτα	2
ΥΠ.ΟΙΚ. ελεγκτής/τρια	76
Καθόλου	6
Λίγο	20
Μέτρια	34
Πολύ	14
Απόλυτα	2
Γενικό άθροισμα	90

Διάγραμμα 4.15

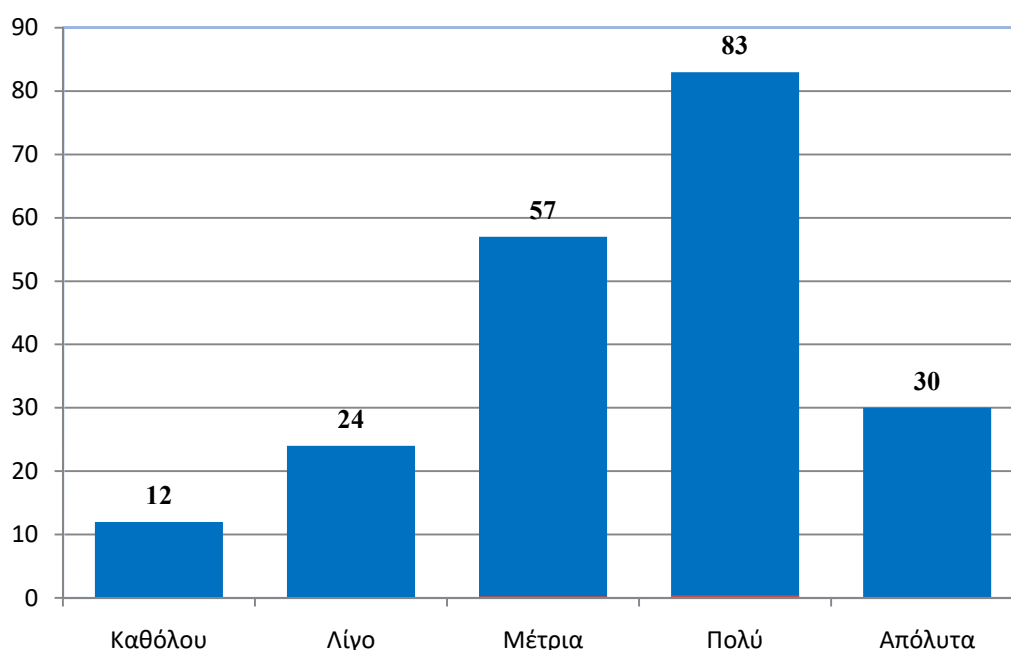
Το οικονομικό έγκλημα αφορά κυρίως στους πλούσιους και διάσημους με βάση τις απαντήσεις των ελεγκτών

Είναι φανερό ότι απομονώνοντας τις απαντήσεις αυτής της υποομάδας των συμμετεχόντων που κατά βάση ασχολούνται με τη διερεύνηση οικονομικών εγκλημάτων και έχουν πολύ μεγάλη γνώση του αντικειμένου ταυτίζεται με την εικόνα που έχουμε από το συνολικό δείγμα.

4. Το οικονομικό έγκλημα αφορά κυρίως στους ελεύθερους επαγγελματίες ;

Πίνακας 4.16
Σχέση οικονομικού εγκλήματος και ελεύθερων επαγγελματιών

	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Απόλυτα	Σύνολο
Συχνότητα	12	24	57	83	30	206
Ποσοστό	5,83%	11,65%	27,67%	40,29%	14,56%	100,00%

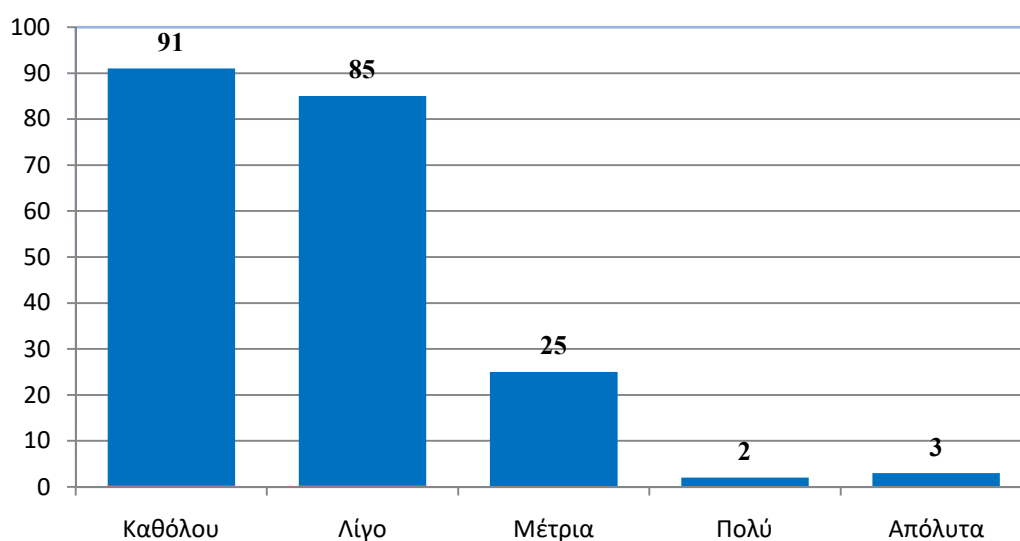
Διάγραμμα 4.16
Σχέση οικονομικού εγκλήματος και ελεύθερων επαγγελματιών

Από τον Πίνακα 4.16 βλέπουμε σε ότι αφορά τους ελεύθερους επαγγελματίες και την σχέση τους με το οικονομικό έγκλημα οι συμμετέχοντες σε ποσοστό 40,29% πιστεύουν τους αφορά «Πολύ», το 27,67% απάντησε «Μέτρια», το 14,56% «Απόλυτα», το 11,65% «Λίγο» και το 5,83% «Καθόλου». Είναι ξεκάθαρο και βλέποντας και το διάγραμμα ότι το δείγμα θεωρεί πως το οικονομικό έγκλημα αφορά κυρίως στους ελεύθερους επαγγελματίες κάτι που συμφωνεί απόλυτα με τα όσα προκύπτουν από τη σχετική βιβλιογραφία και το βαθμό διάπραξης οικονομικών εγκλημάτων από ελεύθερους επαγγελματίες και αυτοαπασχολούμενους.

5. Το οικονομικό έγκλημα αφορά κυρίως στους μισθωτούς ;

Πίνακας 4.17
Σχέση οικονομικού εγκλήματος και μισθωτοί

	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Απόλυτα	Σύνολο
Συχνότητα	91	85	25	2	3	206
Ποσοστό	44,17%	41,26%	12,14%	0,97%	1,46%	100,00%

Διάγραμμα 4.17
Σχέση οικονομικού εγκλήματος και μισθωτοί

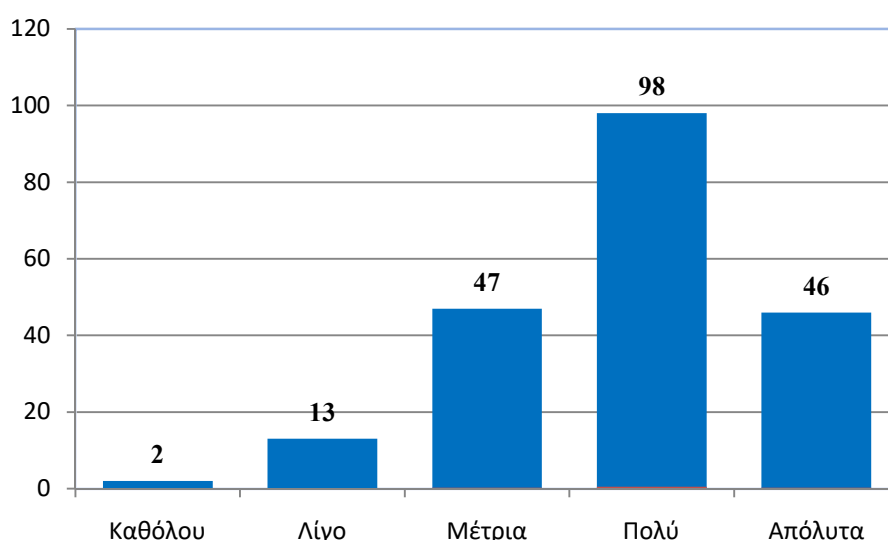
Αντιστρόφως ανάλογη είναι η εικόνα σε ότι αφορά τη σχέση των μισθωτών και το οικονομικό έγκλημα. Με βάση τις απαντήσεις του δείγματος το 44,17% ήτοι 91 άτομα απάντησε πως οι μισθωτοί δεν έχουν «Καθόλου» σχέση με το οικονομικό έγκλημα, το 41,26% δηλαδή 85 άτομα απάντησε πως έχουν «Λίγο» το 12,14% δηλαδή 25 άτομα «Μέτρια», και μόνο 5 άτομα δηλαδή σε ποσοστό 2,43% απάντησαν «Πολύ» και «Απόλυτα». Πάλι τα ευρήματα από τις απαντήσεις του δείγματος ταυτίζονται σε μεγάλο βαθμό με τα όσα αναφέρονται στη βιβλιογραφία αφού οι μισθωτοί έχουν περιορισμένες δυνατότητες διάπραξης οικονομικών εγκλημάτων.

6. Η φορολογική πολιτική έχει σημαντικό ρόλο στο βαθμό ανάπτυξης του οικονομικού εγκλήματος ;

Πίνακας 4.18

Σχέση φορολογικής πολιτικής με τον βαθμό ανάπτυξης του οικονομικού εγκλήματος

	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Απόλυτα	Σύνολο
Συχνότητα	2	13	47	98	46	206
Ποσοστό	0,97%	6,31%	22,82%	47,57%	22,33%	100,00%

Διάγραμμα 4.18

Σχέση φορολογικής πολιτικής με τον βαθμό ανάπτυξης του οικονομικού εγκλήματος

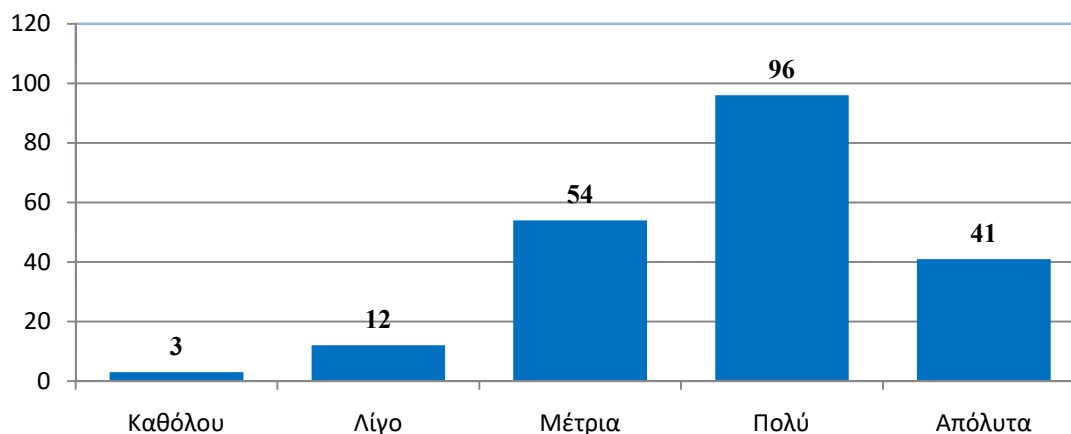
Η φορολογική πολιτική και ο τρόπος που διαμορφώνεται αυτή θεωρήθηκε από το δείγμα ότι έχει σημαντικό ρόλο στο βαθμό ανάπτυξης του οικονομικού εγκλήματος. Το 47,57% των ερωτηθέντων απάντησε «Πολύ», το 22,82% «Μέτρια», το 22,33% «Απόλυτα», το 6,31% «Λίγο» και το 0,97% «Καθόλου». Το αποτέλεσμα έχει μια ιδιαίτερη αξία επειδή το δείγμα αποτελείται στο σύνολό του από εργαζόμενους του Υπουργείου Οικονομικών και της ΑΑΔΕ οι οποίοι συμμετέχουν και διαμορφώνουν την φορολογική πολιτική. Δείχνει να κατανοούν το βαθμό “συμμετοχής” της πολιτικής ηγεσίας στην ανάπτυξη ή όχι του οικονομικού εγκλήματος.

7. Οι υψηλοί φορολογικοί συντελεστές στην Ελλάδα ενισχύουν την τάση για διάπραξη οικονομικών εγκλημάτων ;

Πίνακας 4.19

Σχέση φορολογικών συντελεστών με την τάση διάπραξης οικονομικού εγκλήματος

	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Απόλυτα	Σύνολο
Συχνότητα	3	12	54	96	41	206
Ποσοστό	1,46%	5,83%	26,21%	46,60%	19,90%	100,00%

Διάγραμμα 4.19

Σχέση φορολογικών συντελεστών με την τάση διάπραξης οικονομικού εγκλήματος

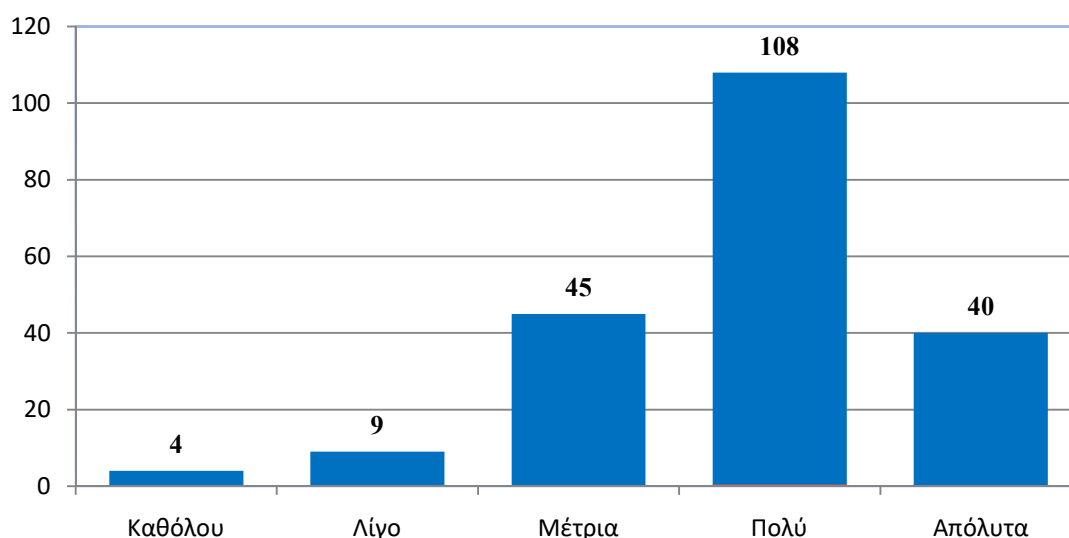
Και στο ερώτημα εάν οι υψηλοί φορολογικοί συντελεστές στην Ελλάδα ενισχύουν την τάση για διάπραξη οικονομικών εγκλημάτων οι απαντήσεις είναι σύμφωνες με τα όσα αναφέρονται στην ελληνική και διεθνή βιβλιογραφία. Σχεδόν το σύνολο των συμμετεχόντων κινήθηκε από το «Μέτρια» ως και το «Απόλυτα» με 191 απαντήσεις συνολικά. Από τους 206 συμμετέχοντες το 46,6% θεωρεί ότι οι φορολογικοί συντελεστές ενισχύουν «Πολύ» την τάση για διάπραξη οικονομικών εγκλημάτων το 26,21% «Μέτρια» και σχεδόν το 20% «Απόλυτα». Είναι φανερό και από τα ευρήματα της έρευνας ότι οι υψηλοί φορολογικοί συντελεστές αυξάνουν το αίσθημα της αδικίας που αισθάνονται οι φορολογούμενοι και παράλληλα τους δίνουν μεγαλύτερα κίνητρα έτσι ώστε να οδηγηθούν σε κάποιο οικονομικό έγκλημα μέσα από το οποίο θα αποφύγουν να πληρώσουν φόρους. Πολλές φορές οι κυβερνήσεις επιβάλλουν υψηλότερους φορολογικούς συντελεστές ώστε να πετύχουν μεγαλύτερα έσοδα αλλά στην πραγματικότητα οδηγούν όλο και περισσότερους φορολογούμενους στη διάπραξη οικονομικών εγκλημάτων και δημιουργούν ένα φαύλο κύκλο .

8. Η άδικη κατανομή των φορολογικών βαρών αυξάνει την τάση για οικονομικά εγκλήματα ;

Πίνακας 4.20

Σχέση άδικης κατανομής φορολογικών βαρών και του οικονομικού εγκλήματος

	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Απόλυτα	Σύνολο
Συχνότητα	4	9	45	108	40	206
Ποσοστό	1,94%	4,37%	21,84%	52,43%	19,42%	100,00%

Διάγραμμα 4.20

Σχέση άδικης κατανομής φορολογικών βαρών και του οικονομικού εγκλήματος

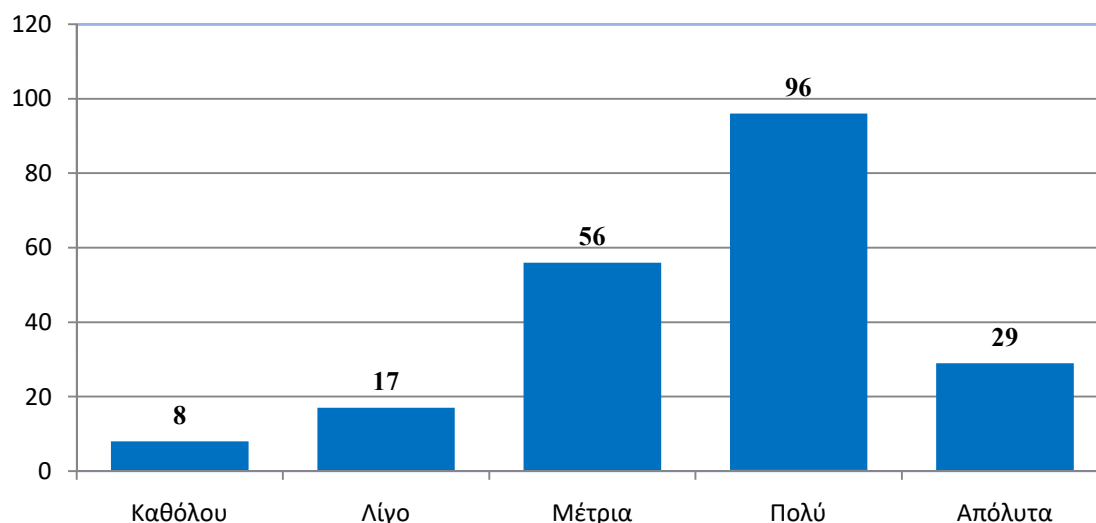
Η άδικη κατανομή των φορολογικών βαρών είναι ξεκάθαρο και από την βιβλιογραφία και από την ερευνητική μελέτη ότι αποτελεί ένα ακόμα σημαντικό στοιχείο αύξησης των οικονομικών εγκλημάτων. Ο υποχρεωτικός χαρακτήρας των φόρων από τη μια και η άδικη κατανομή των φορολογικών βαρών από την άλλη αυξάνουν το αίσθημα αδικίας των φορολογουμένων με συνέπεια να οδηγούνται στη διάπραξη οικονομικών εγκλημάτων. Πάνω από 9 στους 10 συμμετέχοντες απάντησαν ότι η άδικη κατανομή των φορολογικών βαρών αυξάνει την τάση για οικονομικά εγκλήματα. Περισσότεροι από τους μισούς και συγκεκριμένα σε ποσοστό 52,43% απάντησαν «Πολύ», «Μέτρια» απάντησε το 21,84% και «Απόλυτα» το 19,42%. Μόλις το 6,31% απάντησε «Λίγο» και «Καθόλου».

9. Ο βαθμός ανταποδοτικότητας των φόρων επηρεάζει την τάση για οικονομικά εγκλήματα ;

Πίνακας 4.21

Σχέση βαθμού ανταποδοτικότητας των φόρων και του οικονομικού εγκλήματος

	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Απόλυτα	Σύνολο
Συχνότητα	8	17	56	96	29	206
Ποσοστό	3,88%	8,25%	27,18%	46,60%	14,08%	100,00%

Διάγραμμα 4.21

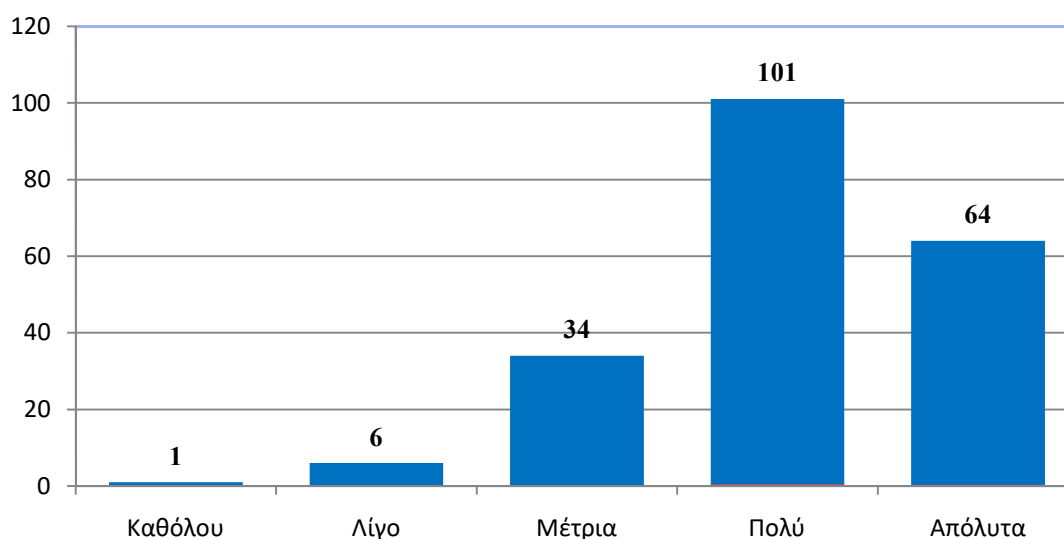
Σχέση βαθμού ανταποδοτικότητας των φόρων και του οικονομικού εγκλήματος

Με βάση τα στοιχεία του πίνακα ο βαθμός ανταποδοτικότητας των φόρων είναι ένας ακόμη σημαντικός παράγοντας που επηρεάζει στην διάπραξη οικονομικών εγκλημάτων. Σχεδόν 9 στους 10 ερωτώμενους πιστεύουν ότι ο βαθμός ανταποδοτικότητας των φόρων επηρεάζει από «Μέτρια» έως και «Απόλυτα» την τάση για διάπραξη οικονομικών εγκλημάτων. Κυρίαρχη είναι η άποψη «Πολύ» σε ποσοστό 46,6%. Ακολουθούν το «Μέτρια» και το «Απόλυτα» με ποσοστό 27,18% και 14,08% αντίστοιχα. Είναι σημαντικό για τον φορολογούμενο να γνωρίζει ότι τα χρήματα που πληρώνει αξιοποιούνται με τον καλύτερο δυνατό τρόπο και έχουν ένα ανταποδοτικό όφελος για αυτόν και την κοινωνία συνολικότερα.

10. Στην χώρα μας υπάρχει μειωμένη φορολογική ηθική που αυξάνει την τάση για διάπραξη οικονομικών εγκλημάτων ;

Πίνακας 4.22
Μειωμένη φορολογική ηθική και οικονομικό έγκλημα

	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Απόλυτα	Σύνολο
Συχνότητα	1	6	34	101	64	206
Ποσοστό	0,49%	2,91%	16,50%	49,03%	31,07%	100,00%

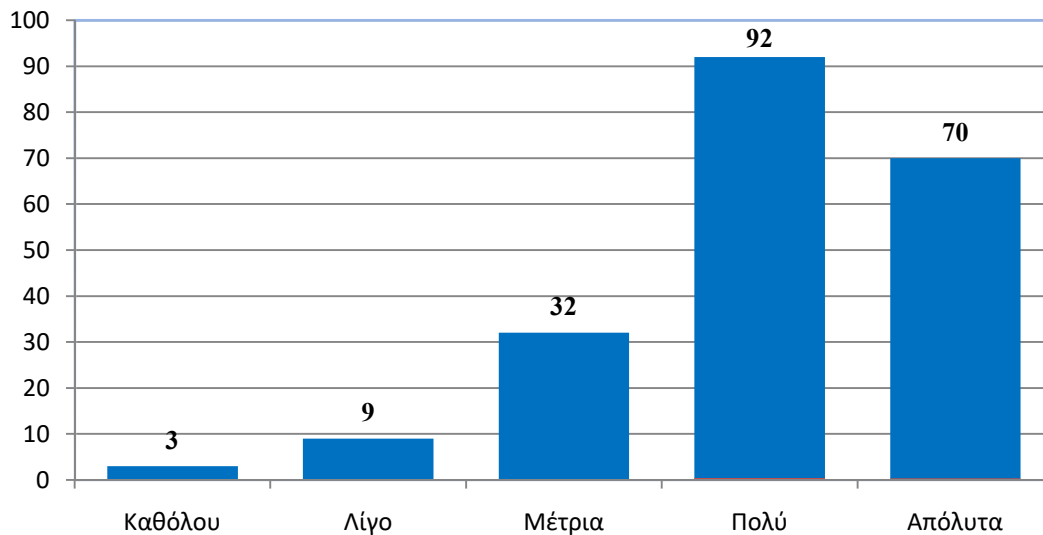
Διάγραμμα 4.22
Μειωμένη φορολογική ηθική και οικονομικό έγκλημα

Στο ερώτημα εάν υπάρχει μειωμένη φορολογική ηθική στη χώρα μας που έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση των οικονομικών εγκλημάτων σχεδόν το σύνολο των ερωτηθέντων απάντησε από μέτρια έως και απόλυτα και μόνο 3 στους 100 είπαν “Λίγο” ή “Καθόλου”. Χαρακτηριστικό είναι ότι πάνω από 8 στους 10 είπαν πως υπάρχει μειωμένη φορολογική “Πολύ” ή “Απόλυτα”, συγκεκριμένα 49,03% απάντησαν «Πολύ» και 31,07% απάντησαν «Απόλυτα». Η άποψη αυτή είναι ιδιαίτερα απογοητευτική γιατί η διαμόρφωση φορολογικής ηθικής είναι αποτέλεσμα της φορολογικής και οικονομικής πολιτικής και απαιτείται μεγάλο χρονικό διάστημα για να μπορέσει να αλλάξει και να βελτιωθεί. Θα πρέπει πρώτα να αλλάξει η φορολογική πολιτική σε ότι αφορά το ύψος των φόρων και την κατανομή των φορολογικών βαρών αλλά και η οικονομική πολιτική σε σχέση με την διάθεση και την διαχείριση των φορολογικών εσόδων.

11. Η πολυνομία πόσο επηρεάζει την τάση για την διάπραξη οικονομικών εγκλημάτων ;

Πίνακας 4.23
Πολυνομία και οικονομικό έγκλημα

	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Απόλυτα	Σύνολο
Συχνότητα	3	9	32	92	70	206
Ποσοστό	1,46%	4,37%	15,53%	44,66%	33,98%	100,00%

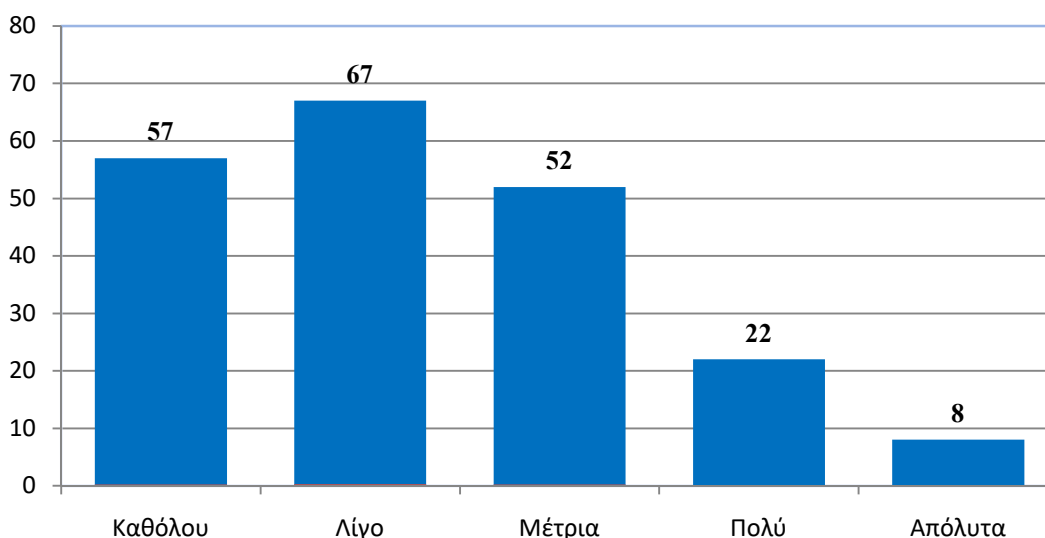
Διάγραμμα 4.23
Πολυνομία και οικονομικό έγκλημα

Ο πίνακας με τις απαντήσεις μας δείχνει ότι η πολυνομία θεωρείται από τους συμμετέχοντες άλλος ένας σημαντικός παράγοντας που αυξάνει την τάση για τη διάπραξη οικονομικών εγκλημάτων. Περισσότεροι από 9 στους 10 έχουν την άποψη ότι η πολυνομία είναι ένας αρνητικός παράγοντας που συμμετέχει ενεργά στην αύξηση των οικονομικών εγκλημάτων. Το 44,66% των ερωτηθέντων απάντησε «Πολύ» και το 33,98% απάντησε «Απόλυτα». Η μεγάλη και συνεχόμενη παραγωγή νόμων, έχει σαν αποτέλεσμα την δημιουργία νομικών «παραθύρων» που αυξάνουν από την μια τις ευκαιρίες για τη διάπραξη οικονομικών εγκλημάτων και από την άλλη δημιουργούν εμπόδια στην προσπάθεια εντοπισμού και καταστολής τους.

12. Οι ποινές που επιβάλλονται αποτρέπουν από την διάπραξη των οικονομικών εγκλημάτων ;

Πίνακας 4.24
Οι ποινές ως αποτρεπτικός παράγοντας για οικονομικό έγκλημα

	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Απόλυτα	Σύνολο
Συχνότητα	57	67	52	22	8	206
Ποσοστό	27,67%	32,52%	25,24%	10,68%	3,88%	100,00%

Διάγραμμα 4.24

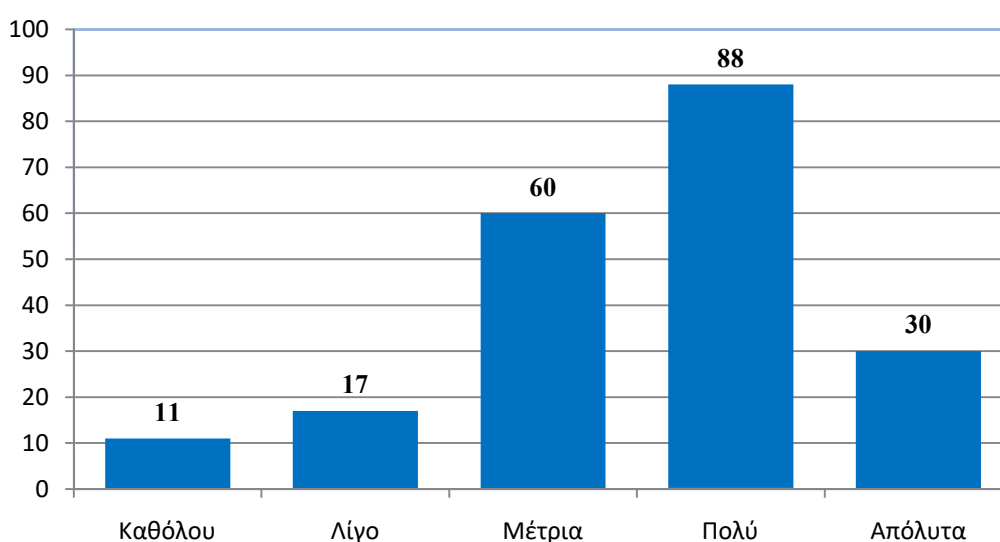
Οι ποινές ως αποτρεπτικός παράγοντας για οικονομικό έγκλημα

Στο ερώτημα αν οι ποινές που επιβάλλονται αποτρέπουν από τη διάπραξη οικονομικών εγκλημάτων οι απαντήσεις στο σύνολό τους ήταν αρνητικές. Η πλειοψηφία αυτών κινήθηκαν από το «Μέτρια» έως και το «Καθόλου» με την απάντηση «Λίγο» να παρουσιάζει το υψηλότερο ποσοστό 32,52% στη συνέχεια ήταν το «Καθόλου» με ποσοστό 27,67%, το «Μέτρια» με ποσοστό 25,24% τέλος οι απαντήσεις «Πολύ» και «Απόλυτα» ήταν συνολικά 30 με ποσοστό 14,56%. Είναι ενδεικτικό ότι εκτιμάται από τους ερωτώμενους ότι οι ποινές που επιβάλλονται δεν είναι ανάλογες του μεγέθους των οικονομικών εγκλημάτων και στις περισσότερες περιπτώσεις είναι αρκετά επιεικής με αποτέλεσμα να μην συμβάλλουν στην αποτροπή από τη διάπραξη των εγκλημάτων αυτών.

13. Πιθανή αυστηροποίηση των ποινών θα είχε σαν αποτέλεσμα την σημαντική μείωση των οικονομικών εγκλημάτων ;

Πίνακας 4.25
Αυστηροποίηση των ποινών και οικονομικό έγκλημα

	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Απόλυτα	Σύνολο
Συχνότητα	11	17	60	88	30	206
Ποσοστό	5,34%	8,25%	29,13%	42,72%	14,56%	100,00%

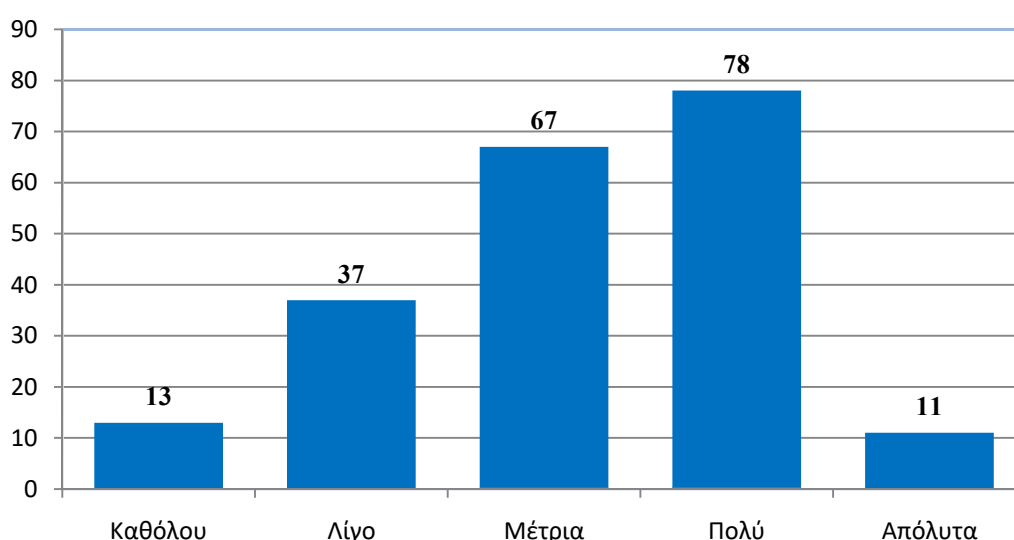
Διάγραμμα 4.25
Αυστηροποίηση των ποινών και οικονομικό έγκλημα

Ως λογική συνέχεια του προηγούμενου ερωτήματος οι συμμετέχοντες απάντησαν ότι μια πιθανή αυστηροποίηση των ποινών θα είχε σαν αποτέλεσμα τη σημαντική μείωση των οικονομικών εγκλημάτων σε ποσοστό 42,72% «Πολύ», 29,13% «Μέτρια», 14,56% «Απόλυτα», 8,25% «Λίγο» και 5,34% «Καθόλου». Είναι φανερό ότι οι ερωτώμενοι πιστεύουν ότι πρέπει οι ποινές να γίνουν πιο αυστηρές ώστε να αποτελούν ένα σημαντικό αντικίνητρο για τη διάπραξη των οικονομικών εγκλημάτων. Υπάρχει η αίσθηση, κυρίως στις ελεγκτικές υπηρεσίες, ότι το μέγεθος των ποινών υπολείπεται σημαντικά και δεν είναι ανάλογο της προσπάθειας που οι ίδιοι καταβάλλουν για τον εντοπισμό των οικονομικών εγκλημάτων.

14. Οι νέες μορφές συναλλαγών (πχ ηλεκτρονικό εμπόριο) περιορίζουν την δυνατότητα για διάπραξη οικονομικών εγκλημάτων ;

Πίνακας 4.26
Νέες μορφές συναλλαγών και οικονομικό έγκλημα

	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Απόλυτα	Σύνολο
Συχνότητα	13	37	67	78	11	206
Ποσοστό	6,31%	17,96%	32,52%	37,86%	5,34%	100,00%

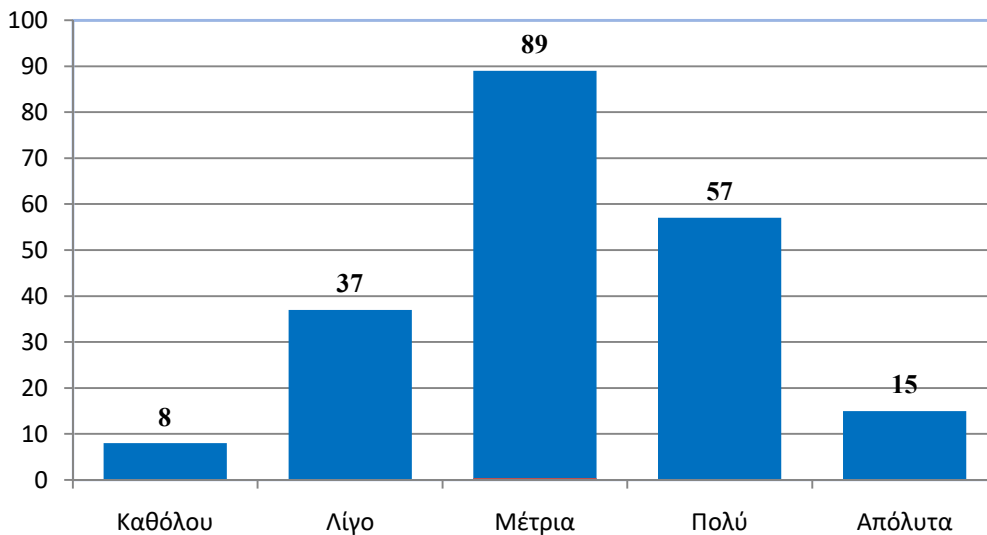
Διάγραμμα 4.26
Νέες μορφές συναλλαγών και οικονομικό έγκλημα

Οι νέες ηλεκτρονικές μορφές συναλλαγών θεωρείται, αν και όχι σε σημαντικό βαθμό, από τους συμμετέχοντες ότι μπορούν να βοηθήσουν ώστε να περιοριστεί η διάπραξη οικονομικών εγκλημάτων. Οι απαντήσεις κινήθηκαν γύρω από τη μέση τιμή με την τάση να είναι προς το «Πολύ». Αναλυτικότερα 78 συμμετέχοντες ή σε ποσοστό 37,86% απάντησαν «Πολύ», 67 συμμετέχοντες ή σε ποσοστό 32,52% «Μέτρια» και 37 συμμετέχοντες σε ποσοστό 17,96% «Λίγο». Οι ακραίες τιμές «Καθόλου» και «Απόλυτα» ήταν σε ποσοστό 6,31% και 5,34% αντίστοιχα. Παρά την σημαντική αύξηση του ηλεκτρονικού εμπορίου και των ηλεκτρονικών πληρωμών στα χρόνια της πανδημίας δεν φάνηκε να υπάρχει το ίδιο σημαντική μείωση των οικονομικών εγκλημάτων. Νέοι τρόποι για φοροδιαφυγή «εφευρέθηκαν» όπως η εγκατάσταση P.O.S τραπεζών του εξωτερικού.

15. Υπάρχουν σκοπιμότητες στον κρατικό μηχανισμό (δημόσιους λειτουργούς) που να ενισχύουν την διάπραξη οικονομικών εγκλημάτων ;

Πίνακας 4.27
Σκοπιμότητες στον κρατικό μηχανισμό και οικονομικό έγκλημα

	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Απόλυτα	Σύνολο
Συχνότητα	8	37	89	57	15	206
Ποσοστό	3,88%	17,96%	43,20%	27,67%	7,28%	100,00%

Διάγραμμα 4.27

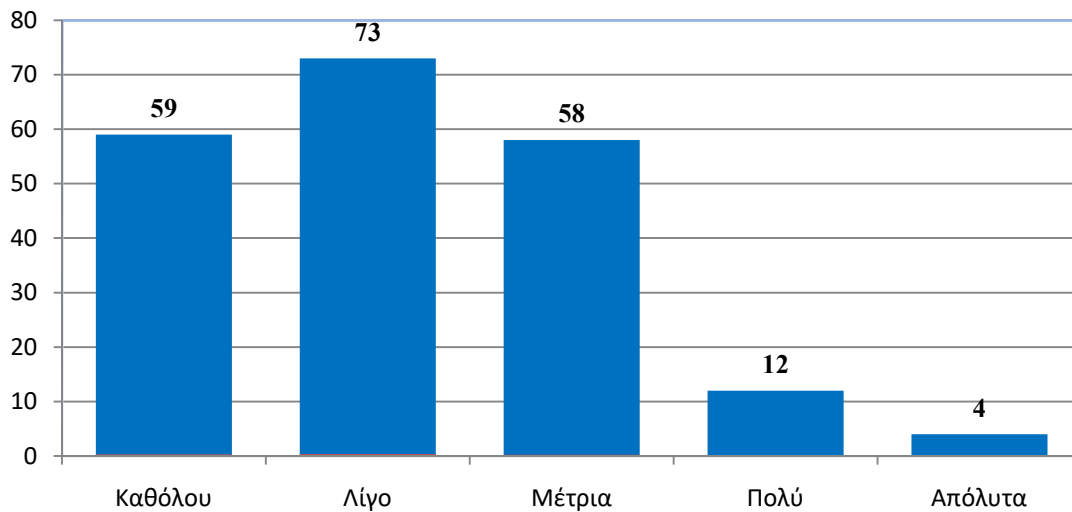
Σκοπιμότητες στον κρατικό μηχανισμό και οικονομικό έγκλημα

Απ' όσο φαίνεται στον παραπάνω πίνακα οι συμμετέχοντες παρά το γεγονός ότι είναι εργαζόμενοι στο δημόσιο τομέα και στους κατεξοχήν οικονομικούς κρατικούς μηχανισμούς, με βάση τις απαντήσεις τους δείχνουν ότι θεωρούν πως είναι πιθανόν να υπάρχουν σκοπιμότητες στον κρατικό μηχανισμό που να ενισχύουν τη διάπραξη των οικονομικών εγκλημάτων. Η απάντηση «Μέτρια» ήταν αυτή με το υψηλότερο ποσοστό 43,20%, στη συνέχεια ακολούθησε το «Πολύ» με ποσοστό 27,67% και τρίτο το «Λίγο» με ποσοστό 17,96%. Υπήρξε και ένας μικρός αριθμός συμμετεχόντων που απάντησε «Απόλυτα» σε ποσοστό 7,28% και «Καθόλου» σε ποσοστό 3,88%.

16. Υπάρχει στην χώρα μας διαχρονικά η πολιτική βούληση για τον περιορισμό του οικονομικού εγκλήματος ;

Πίνακας 4.28
Πολιτική βούληση και οικονομικό έγκλημα

	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Απόλυτα	Σύνολο
Συχνότητα	59	73	58	12	4	206
Ποσοστό	28,64%	35,44%	28,16%	5,83%	1,94%	100,00%

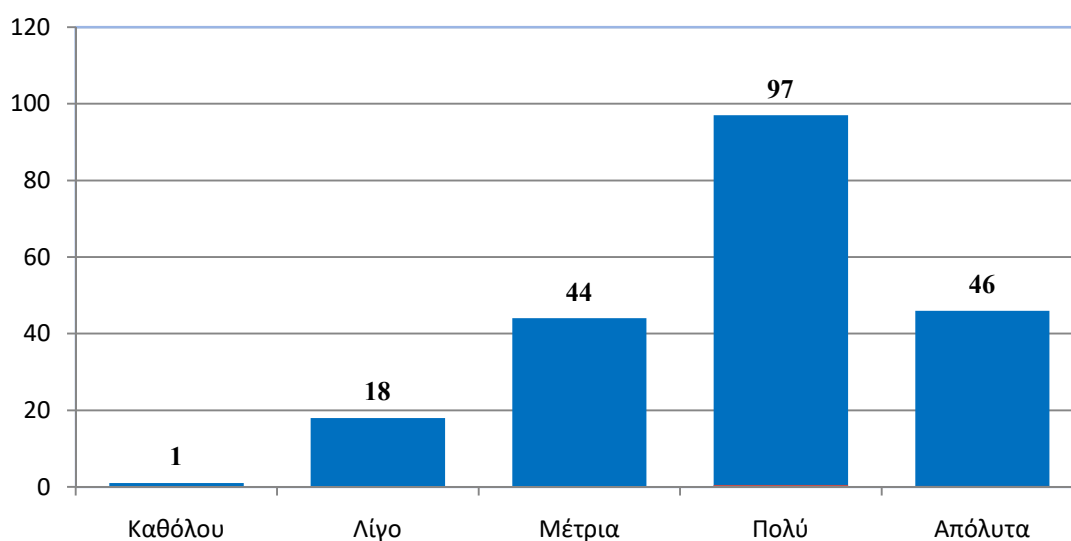
Διάγραμμα 4.28
Πολιτική βούληση και οικονομικό έγκλημα

Στην ερώτηση εάν υπάρχει στη χώρα μας διαχρονικά η πολιτική βούληση για τον περιορισμό του οικονομικού εγκλήματος η επικρατέστερη απάντηση είναι το «Λίγο» με ποσοστό 35,44%, ακολουθούν το «Καθόλου» με 28,64% και το «Μέτρια» με 28,16%. Ελάχιστοι από τους συμμετέχοντες απάντησαν «Πολύ» με ποσοστό 5,83% και ακόμα λιγότεροι «Απόλυτα» με ποσοστό 1,94%. Οι 9 στους 10 από τους συμμετέχοντες θεωρούν ότι δεν υπάρχει διαχρονικά η ανάλογη πολιτική βούληση έτσι ώστε να περιοριστεί το οικονομικό έγκλημα. Η απόδοση ευθυνών σε υψηλό βαθμό στο πολιτικό σύστημα είναι συνάρτηση και των παραπάνω απαντήσεων που έχουν να κάνουν με την πολυνομία, την κατανομή των φορολογικών βαρών τους υψηλούς φορολογικούς συντελεστές το ύψος των ποινών κλπ.

17. Εκτιμάτε ότι ο εντοπισμός του οικονομικού εγκλήματος είναι εφικτός ;

Πίνακας 4.29
Δυνατότητα εντοπισμού του οικονομικού εγκλήματος

	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Απόλυτα	Σύνολο
Συχνότητα	1	18	44	97	46	206
Ποσοστό	0,49%	8,74%	21,36%	47,09%	22,33%	100,00%

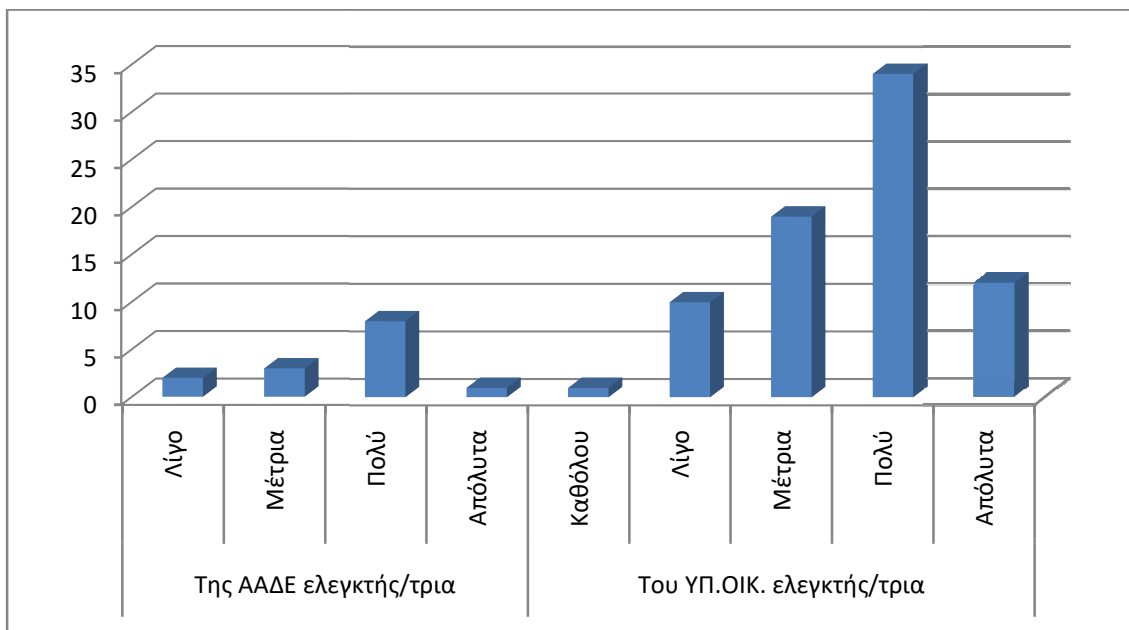
Διάγραμμα 4.29
Δυνατότητα εντοπισμού του οικονομικού εγκλήματος

Οι περισσότεροι από τους ερωτώμενους απάντησαν ότι είναι εφικτός ο εντοπισμός του οικονομικού εγκλήματος. Οι 97 από αυτούς, σε ποσοστό 47,09%, απάντησαν «Πολύ», οι 46 σε ποσοστό 22,33% «Απόλυτα» και οι 44 σε ποσοστό 21,36% «Μέτρια». Μόνο ένας στους 10 πιστεύει ότι είναι «Λίγο» ή «Καθόλου» εφικτό το να εντοπιστεί το οικονομικό έγκλημα. Πέρα από τη γενική αίσθηση θα είχε ιδιαίτερη αξία να αναλύσουμε ξεχωριστά τις απαντήσεις που έδωσαν οι εργαζόμενοι ως ελεγκτές/τριες, όπου κατ'εξοχήν ασχολούνται με αυτό το αντικείμενο και σίγουρα έχουν μια καλύτερα διαμορφωμένη άποψη για την δυνατότητα εντοπισμού του οικονομικού εγκλήματος.

Πίνακας 4.30

Εκτίμηση οικονομικών ελεγκτών για τον εντοπισμό του οικονομικού εγκλήματος

Εκτιμάτε ότι ο εντοπισμός του οικονομικού εγκλήματος είναι εφικτός ;	Πλήθος
ΑΑΔΕ ελεγκτής/τρια	14
Λίγο	2
Μέτρια	3
Πολύ	8
Απόλυτα	1
ΥΠ.ΟΙΚ. ελεγκτής/τρια	76
Καθόλου	1
Λίγο	10
Μέτρια	19
Πολύ	34
Απόλυτα	12
Γενικό άθροισμα	90

Διάγραμμα 4.30

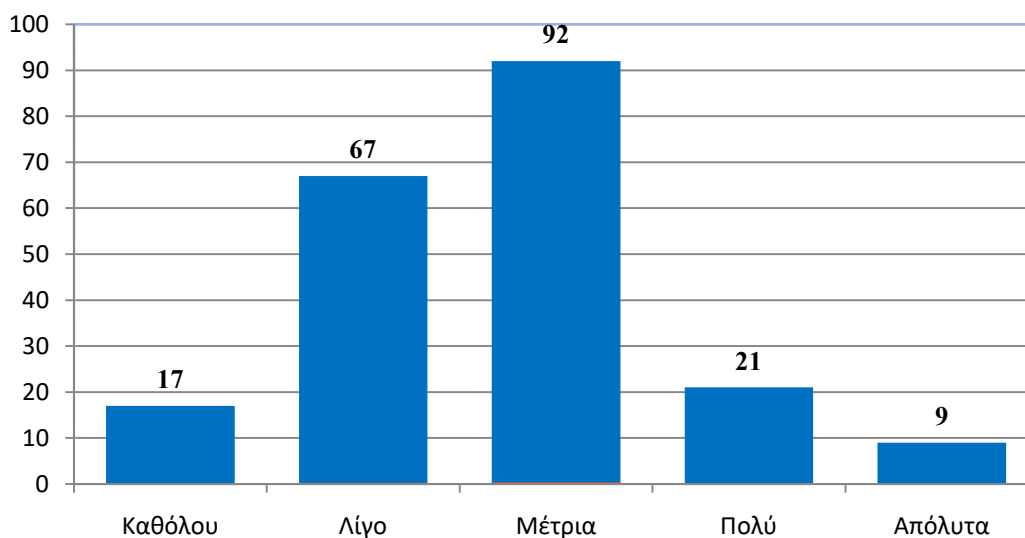
Εκτίμηση οικονομικών ελεγκτών για τον εντοπισμό του οικονομικού εγκλήματος

Όπως μπορούμε να διακρίνουμε στον παραπάνω Πίνακα 4.30 και το διάγραμμα η κατανομή των απόψεων σχετικά με τον εντοπισμό του οικονομικού εγκλήματος την οποία έχουν διαμορφώσει οι οικονομικοί ελεγκτές σχεδόν ταυτίζεται με αυτή που είχε το σύνολο του δείγματος. Η εκτίμηση αυτή θα πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη από αυτούς που σχεδιάζουν τη φορολογική και την αντεγκληματική οικονομική πολιτική.

18. Θεωρείτε ότι οι υφιστάμενοι ελεγκτικοί μηχανισμοί συντελούν στον περιορισμό του οικονομικού εγκλήματος ;

Πίνακας 4.31
Επάρκεια υφιστάμενων ελεγκτικών μηχανισμών

	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Απόλυτα	Σύνολο
Συχνότητα	17	67	92	21	9	206
Ποσοστό	8,25%	32,52%	44,66%	10,19%	4,37%	100,00%

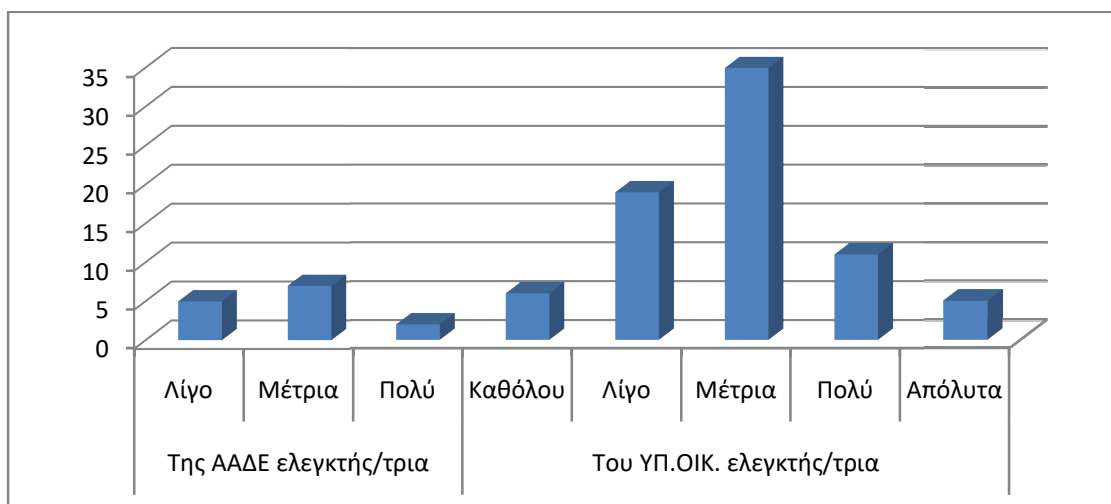
Διάγραμμα 4.31
Επάρκεια υφιστάμενων ελεγκτικών μηχανισμών

Σε ότι αφορά στους υφιστάμενους ελεγκτικούς μηχανισμούς και στη δυνατότητά τους να περιορίσουν το οικονομικό έγκλημα οι απαντήσεις κινήθηκαν κυρίως από το μέτρια και προς τα κάτω. Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων απάντησε «Μέτρια» με ποσοστό 44,66% ακολούθως «Λίγο» με ποσοστό 32,52% και «Καθόλου» με ποσοστό 8,25%. «Πολύ» απάντησαν 21 συμμετέχοντες με ποσοστό 10,19% και «Απόλυτα» 9 με ποσοστό 4,37%. Το αξιοσημείωτο για αυτή την εικόνα που έχει διαμορφωθεί, πέρα από την αποτελεσματικότητα των ελεγκτικών μηχανισμών, είναι ότι στο δείγμα συμμετέχει ένα μεγάλο ποσοστό ελεγκτών οι οποίοι εργάζονται σε αυτούς. Θα πρέπει λοιπόν στο σημείο αυτό να αναλύσουμε και την άποψη που έχουν μόνο οι ελεγκτές, μιας και αφορά το αντικείμενο της εργασίας τους, για να δούμε εάν παρουσιάζεται η ίδια εικόνα.

Πίνακας 4.32

Άποψη οικονομικών ελεγκτών για την επάρκεια των υφιστάμενων ελεγκτικών μηχανισμών

Θεωρείτε ότι οι υφιστάμενοι ελεγκτικοί μηχανισμοί συντελούν στον περιορισμό του οικονομικού εγκλήματος ;	Πλήθος
ΑΑΔΕ ελεγκτής/τρια	14
Λίγο	5
Μέτρια	7
Πολύ	2
ΥΠ.ΟΙΚ. ελεγκτής/τρια	76
Καθόλου	6
Λίγο	19
Μέτρια	35
Πολύ	11
Απόλυτα	5
Γενικό άθροισμα	90

Διάγραμμα 4.32

Άποψη οικονομικών ελεγκτών για την επάρκεια των υφιστάμενων ελεγκτικών μηχανισμών

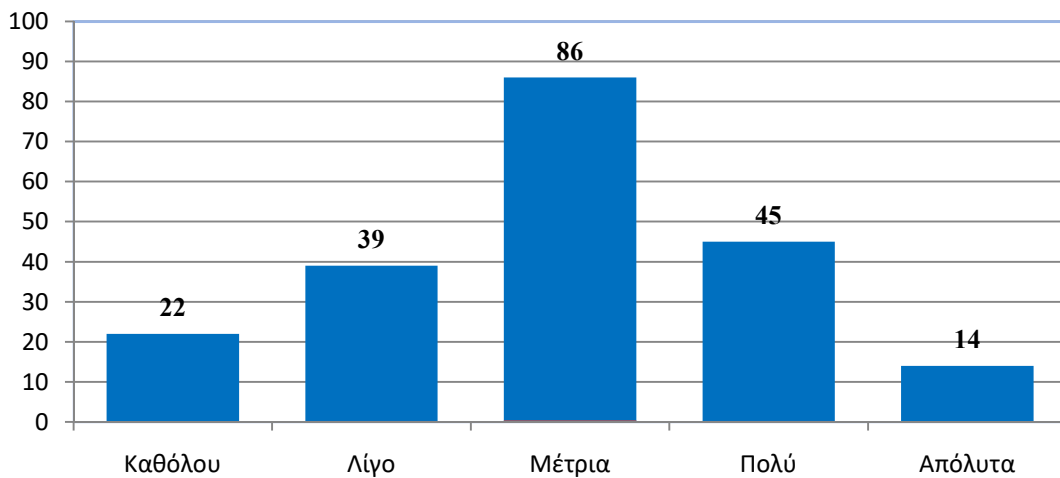
Παρόμοια είναι τα ποσοστά που καταγράφονται και στην υποομάδα των ελεγκτών όπως απεικονίζεται στον παραπάνω Πίνακα 4.32 και στο διάγραμμα. Το γεγονός αυτό, της υποβαθμισμένης εικόνας που έχουν οι ίδιοι οι ελεγκτές για την Υπηρεσία στην οποία εργάζονται, δείχνει ότι υπάρχουν παθογένειες τις οποίες έχουν εντοπίσει οι εργαζόμενοι στους ελεγκτικούς μηχανισμούς και οι οποίες δεν επιτρέπουν ή δεν βοηθούν στο να παραχθεί από τις Υπηρεσίες αυτές το αναμενόμενο έργο, με συνέπεια να τις καθιστά αναποτελεσματικές.

19. Η τμηματοποίηση των ελεγκτικών μηχανισμών βοηθά στον εντοπισμό του οικονομικού εγκλήματος ;

Πίνακας 4.33

Τμηματοποίηση των ελεγκτικών μηχανισμών και εντοπισμός του οικονομικού εγκλήματος

	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Απόλυτα	Σύνολο
Συχνότητα	22	39	86	45	14	206
Ποσοστό	10,68%	18,93%	41,75%	21,84%	6,80%	100,00%

Διάγραμμα 4.33

Τμηματοποίηση των ελεγκτικών μηχανισμών και εντοπισμός του οικονομικού εγκλήματος

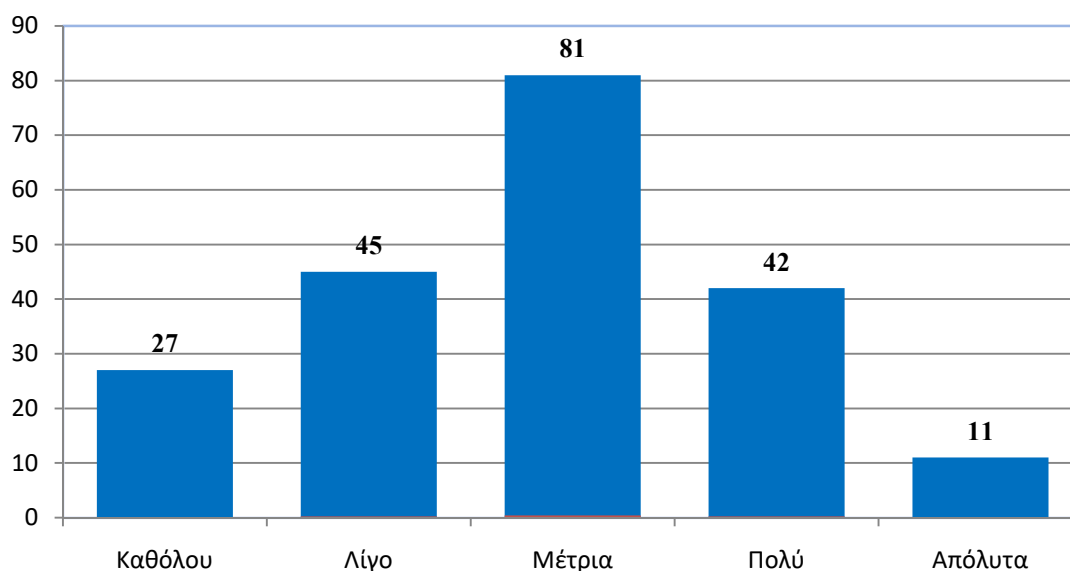
Τα τελευταία χρόνια έχει πραγματοποιηθεί μια αναδιοργάνωση στις υπηρεσίες οικονομικού ελέγχου. Στην προσπάθεια για μεγαλύτερη εξειδίκευση έγινε μια τμηματοποίηση των οικονομικών ελεγκτικών μηχανισμών με στόχο την υψηλότερη αποτελεσματικότητα. Η τμηματοποίηση αυτή με βάση τις απαντήσεις στο ερωτηματολόγιο δεν φαίνεται να έχει προσφέρει τα αναμενόμενα αποτελέσματα. Στην ερώτηση εάν αυτή η τμηματοποίηση βοηθά στον εντοπισμό του οικονομικού εγκλήματος οι απαντήσεις κινήθηκαν χαμηλότερα των προσδοκιών και συγκεκριμένα γύρω από το «Μέτρια». Το μεγαλύτερο ποσοστό 41,75% το έχει η απάντηση «Μέτρια» ακολουθεί η απάντηση «Πολύ» με ποσοστό 21,84%, η απάντηση «Λίγο» με ποσοστό 18,93%, το «Καθόλου» με ποσοστό 10,68% και τέλος η απάντηση «Απόλυτα» με ποσοστό 6,8%.

20. Η τμηματοποίηση των ελεγκτικών μηχανισμών βοηθά στην καταστολή του οικονομικού εγκλήματος ;

Πίνακας 4.34

Τμηματοποίηση των ελεγκτικών μηχανισμών και καταστολή του οικονομικού εγκλήματος

	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Απόλυτα	Σύνολο
Συχνότητα	27	45	81	42	11	206
Ποσοστό	13,11%	21,84%	39,32%	20,39%	5,34%	100,00%

Διάγραμμα 4.34

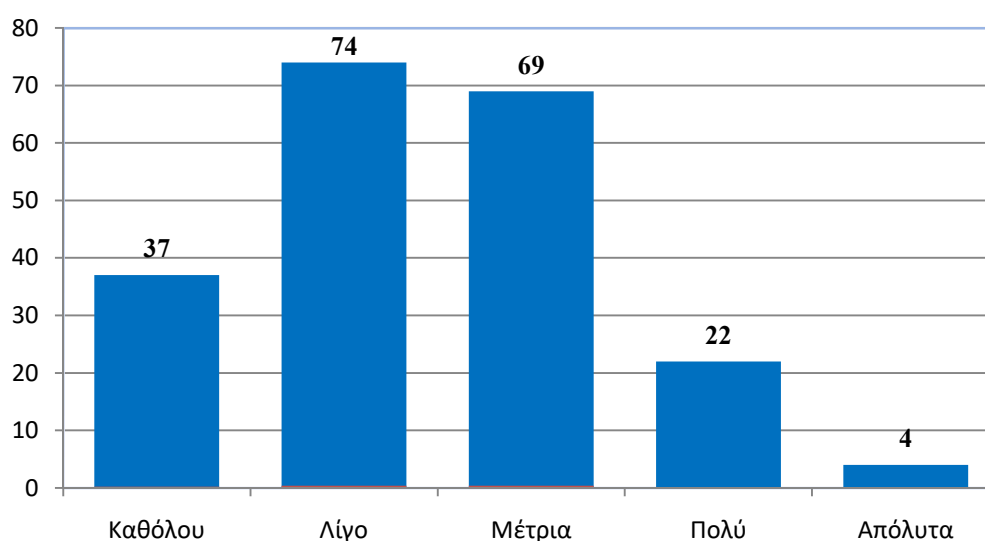
Τμηματοποίηση των ελεγκτικών μηχανισμών και καταστολή του οικονομικού εγκλήματος

Όπως και στην προηγούμενη ερώτηση τα αποτελέσματα σχετικά με την αύξηση της αποτελεσματικότητας των ελεγκτικών μηχανισμών μετά την τμηματοποίησή τους για την καταστολή του οικονομικού εγκλήματος παρουσιάζονται μάλλον απογοητευτικά και κατώτερα του αναμενομένου. Οι απαντήσεις κυμαίνονται γύρω από το «Μέτρια» με μια ελαφριά ανοδική τάση προς το «Λίγο» και «Καθόλου». Το 39,32% πιστεύει ότι ήταν «Μέτρια» η βοήθεια που προσέφερε αυτή η τμηματοποίηση ενώ σε ποσοστό περίπου 35% απαντούν «Λίγο» ή «Καθόλου» και μόνο το 26% «Πολύ» και «Απόλυτα».

21. Θεωρείτε ότι έχουν τα απαραίτητα τεχνικά μέσα οι ελεγκτικοί μηχανισμοί για την εκπλήρωση του σκοπού τους;

Πίνακας 4.35
Διαθέσιμα τεχνικά μέσα ελεγκτικών μηχανισμών

	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Απόλυτα	Σύνολο
Συχνότητα	37	74	69	22	4	206
Ποσοστό	17,96%	35,92%	33,50%	10,68%	1,94%	100,00%

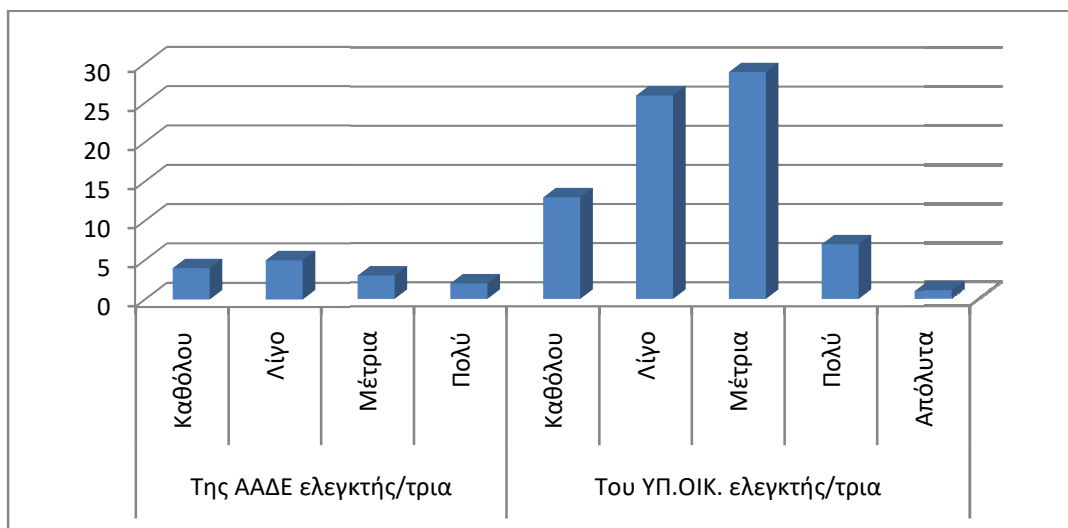
Διάγραμμα 4.35
Διαθέσιμα τεχνικά μέσα ελεγκτικών μηχανισμών

Για την ύπαρξη τεχνικού εξοπλισμού στους ελεγκτικούς μηχανισμούς έτσι ώστε να μπορέσουν να εκπληρώσουν το σκοπό τους περίπου οι 9 στους 10 απάντησαν «Λίγο», «Καθόλου» ή «Μέτρια» και μόνο ένας στους 10 απάντησε «Πολύ» ή «Απόλυτα». Αναλυτικά πάνω από τους μισούς απάντησαν «Λίγο» ή «Καθόλου» με ποσοστό 35,92% και 17,96% αντίστοιχα, 33,50% απάντησαν «Μέτρια», 10,68% «Πολύ» και μόλις 4 ερωτώμενοι με ποσοστό 1,94% απάντησαν «Απόλυτα». Στον Πίνακα 4.36 και το Διάγραμμα 4.36 έχουν απομονωθεί οι απαντήσεις των ελεγκτών οι οποίοι, μέσα από την εργασία τους και την καθημερινότητά τους, μπορούν να δώσουν μια πιο αντιπροσωπευτική εικόνα σχετικά με τα τεχνικά μέσα που τους παρέχονται ώστε να κάνουν τη δουλειά τους όσο το δυνατόν καλύτερα.

Πίνακας 4.36

Διαθέσιμα τεχνικά μέσα ελεγκτικών μηχανισμών κατά την άποψη των ελεγκτών

Θεωρείτε ότι έχουν τα απαραίτητα τεχνικά μέσα οι ελεγκτικοί μηχανισμοί για την εκπλήρωση του σκοπού τους ;	Πλήθος
Της ΑΑΔΕ ελεγκτής/τρια	14
Καθόλου	4
Λίγο	5
Μέτρια	3
Πολύ	2
Του ΥΠ.ΟΙΚ. ελεγκτής/τρια	76
Καθόλου	13
Λίγο	26
Μέτρια	29
Πολύ	7
Απόλυτα	1
Γενικό άθροισμα	90

Διάγραμμα 4.36

Διαθέσιμα τεχνικά μέσα ελεγκτικών μηχανισμών κατά την άποψη των ελεγκτών

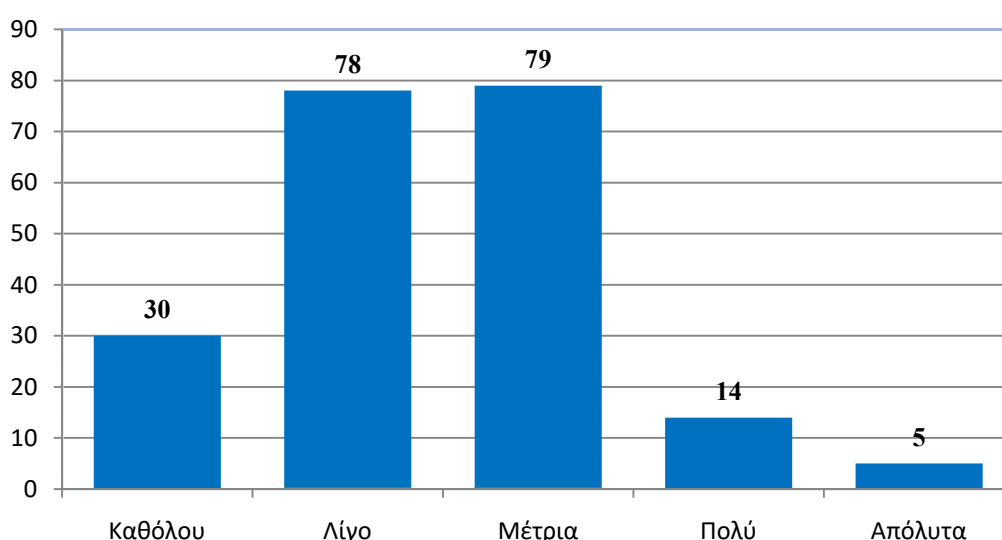
Εξετάζοντας μόνο την υποομάδα των ελεγκτών αποκομίζουμε την ίδια εικόνα με αυτή του γενικού συνόλου, μάλιστα με μεγαλύτερη ένταση στη μη ύπαρξη του απαραίτητου τεχνικού εξοπλισμού. Το κράτος θα πρέπει να λάβει σοβαρά υπόψη του τέτοιου είδους ελλείψεις και να φροντίσει ώστε να υπάρχουν τα απαραίτητα εργαλεία στις υπηρεσίες αυτές που να διευκολύνουν τον εντοπισμό και τον έλεγχο των οικονομικών εγκλημάτων από τους οικονομικούς ελεγκτές. Δεν αρκεί μόνο να συστήνεις νέες Υπηρεσίες θα πρέπει να τους παρέχεται ο κατάλληλος σύγχρονος τεχνικός εξοπλισμός προκειμένου να είναι λειτουργικές και αποτελεσματικές.

22. Θεωρείτε ότι η εκπαίδευση του στελεχιακού δυναμικού των ελεγκτικών μηχανισμών είναι επαρκής;

Πίνακας 4.37

Επάρκεια εκπαίδευσης στελεχιακού δυναμικού ελεγκτικών μηχανισμών

	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Απόλυτα	Σύνολο
Συχνότητα	30	78	79	14	5	206
Ποσοστό	14,56%	37,86%	38,35%	6,80%	2,43%	100,00%

Διάγραμμα 4.37

Επάρκεια εκπαίδευσης στελεχιακού δυναμικού ελεγκτικών μηχανισμών

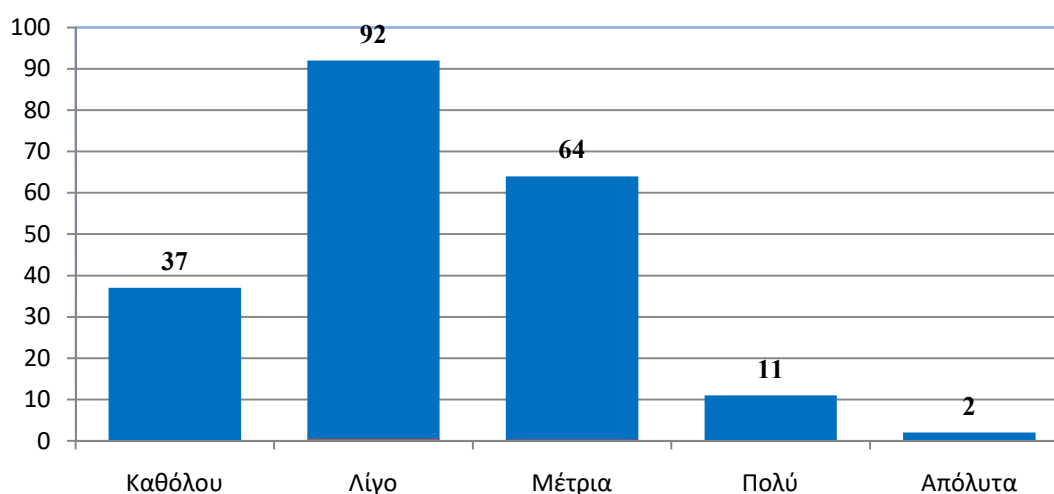
Στην ερώτηση που αφορά στην εκπαίδευση του στελεχιακού δυναμικού των ελεγκτικών μηχανισμών και στην επάρκεια αυτής τα αποτελέσματα είναι και εδώ δυστυχώς αρνητικά. Ελάχιστα παραπάνω από 7 στους 10 εργαζόμενους θεωρούν ότι δεν έχουν λάβει επαρκή εκπαίδευση προκειμένου να διεκπεραιώσουν τα καθήκοντά τους. Το 38,35% απαντά ότι η επάρκεια της εκπαίδευσης είναι «Μέτρια», το 37,86% «Λίγο» και το 14,56% «Καθόλου». Το γεγονός πως λιγότερο από 1 στους 10 θεωρούν ότι η επάρκεια της εκπαίδευσης είναι «Πολύ» ή «Απόλυτα» ικανοποιητική είναι απογοητευτική. Η κατανομή των απαντήσεων στο σύνολο του δείγματος είναι τέτοια που δεν απαιτείται να γίνει περαιτέρω ανάλυση στην υποομάδα των ελεγκτών.

23. Θεωρείτε ότι υπάρχει ικανοποιητική ενημέρωση για το είδος και τον τρόπο διάπραξης των οικονομικών εγκλημάτων;

Πίνακας 4.38

Ενημέρωση για το είδος και τον τρόπο διάπραξης των οικονομικών εγκλημάτων

	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Απόλυτα	Σύνολο
Συχνότητα	37	92	64	11	2	206
Ποσοστό	17,96%	44,66%	31,07%	5,34%	0,97%	100,00%

Διάγραμμα 4.38

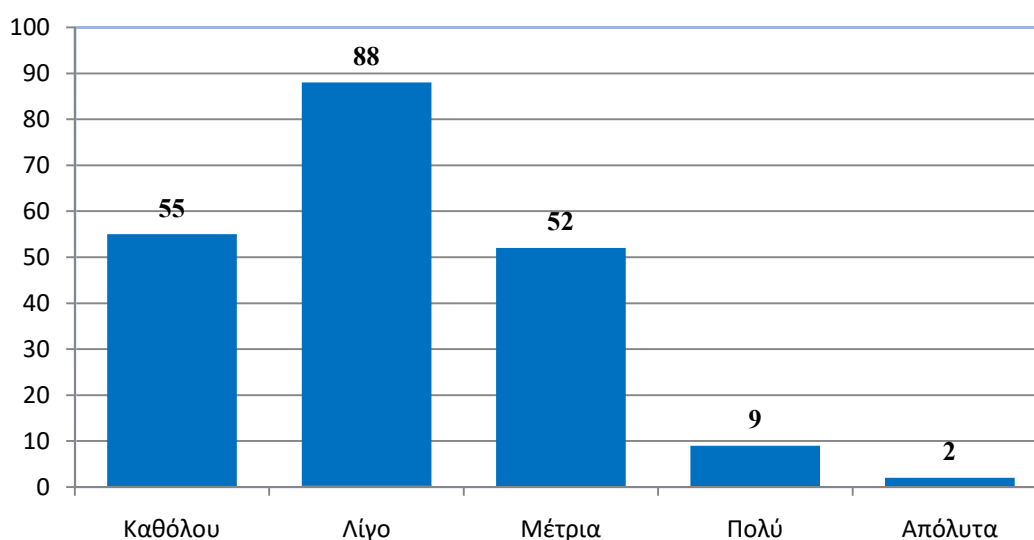
Ενημέρωση για το είδος και τον τρόπο διάπραξης των οικονομικών εγκλημάτων

Από τον Πίνακα 4.38 και το αντίστοιχο διάγραμμα προκύπτει σε ποσοστό 44,66% ότι οι συμμετέχοντες θεωρούν πως δεν υπάρχει ικανοποιητική ενημέρωση για το είδος και τον τρόπο διάπραξης των οικονομικών εγκλημάτων γι αυτό και απαντούν «Λίγο». Το αμέσως υψηλότερο ποσοστό είναι στην απάντηση «Μέτρια» με 31,07% και στη συνέχεια το «Καθόλου» με ποσοστό 17,96%. Μόνο 13 από τους ερωτώμενους απάντησαν «Πολύ» ή «Απόλυτα» σε ποσοστό 5,34% και 0,97% αντίστοιχα. Είναι ακόμη αποτέλεσμα με αρνητική χροιά που αναδεικνύει emphatically το φαινόμενο την πολύ χαμηλής παροχή εκπαίδευσης σχετικά με τα νέα είδη οικονομικών εγκλημάτων και τους καινούριους τρόπους διάπραξης αυτών.

24. Θεωρείτε ότι υπάρχει ικανοποιητική ενημέρωση για τα αποτελέσματα από οικονομικούς ελέγχους που έχουν ολοκληρωθεί;

Πίνακας 4.39
Ενημέρωση για τα αποτελέσματα των οικονομικών ελέγχων

	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Απόλυτα	Σύνολο
Συχνότητα	55	88	52	9	2	206
Ποσοστό	26,70%	42,72%	25,24%	4,37%	0,97%	100,00%

Διάγραμμα 4.39

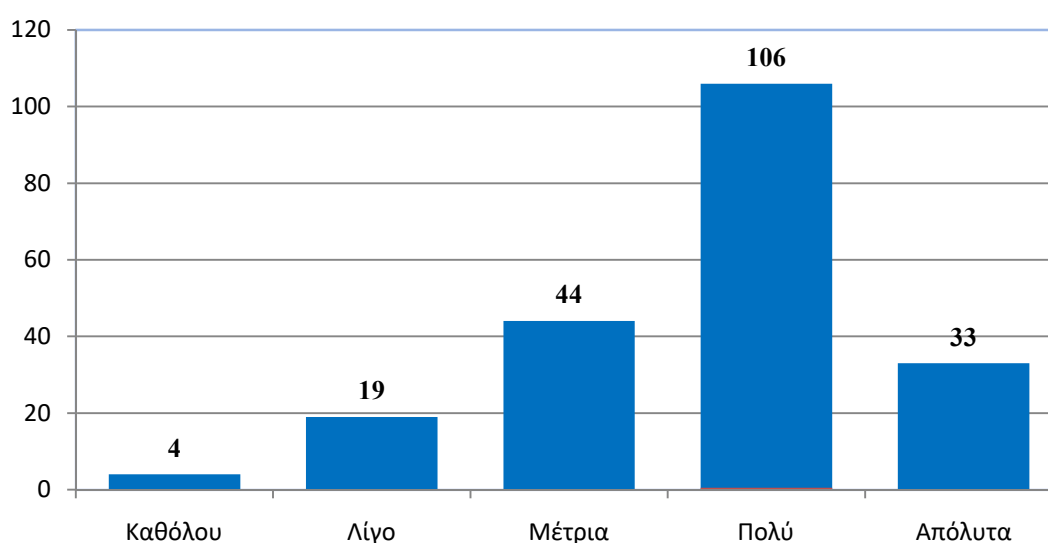
Ενημέρωση για τα αποτελέσματα των οικονομικών ελέγχων

Στην ερώτηση αν υπάρχει ικανοποιητική ενημέρωση για τα αποτελέσματα από τους οικονομικούς ελέγχους που έχουν ολοκληρωθεί, συνεχίζουν οι συμμετέχοντες να δίνουν αρνητικές απαντήσεις σε ποσοστό που αγγίζει το 90%. Το μεγαλύτερο ποσοστό είναι στην απάντηση «Λίγο» με 42,72% και ακολουθεί η απάντηση «Καθόλου» με 26,70%. Τέλος η απάντηση «Μέτρια» έχει ποσοστό 25,24%. Η αίσθηση που υπάρχει είναι ότι δεν καταγράφονται τα αποτελέσματα και δεν μετράται η αποτελεσματικότητα των ελεγκτικών υπηρεσιών σε ικανοποιητικό βαθμό. Δεν παρέχονται, κυρίως στους ελεγκτές, οι απαραίτητες πληροφορίες για τον τρόπο διερεύνησης και τα παραγόμενα αποτελέσματα των ελέγχων τα οποία θα μπορούσαν να λειτουργήσουν και ως στοιχείο εκπαίδευσης.

25. Εκτιμάτε ότι η ψηφιοποίηση των διαδικασιών για την έρευνα των οικονομικών εγκλημάτων βελτιώνει ποιοτικά και ποσοτικά τα αποτελέσματα των ελέγχων;

Πίνακας 4.40
Βελτίωση ποιοτικά και ποσοτικά των ελέγχων με την ψηφιοποίηση των διαδικασιών

	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Απόλυτα	Σύνολο
Συχνότητα	4	19	44	106	33	206
Ποσοστό	1,94%	9,22%	21,36%	51,46%	16,02%	100,00%

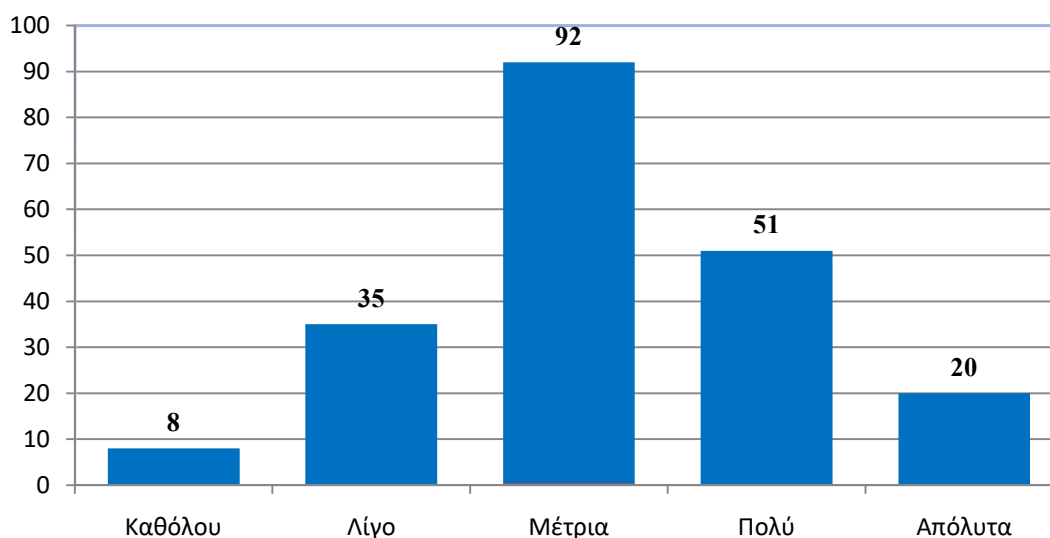
Διάγραμμα 4.40
Βελτίωση ποιοτικά και ποσοτικά των ελέγχων με την ψηφιοποίηση των διαδικασιών

Σχετικά με την ψηφιοποίηση των διαδικασιών για την έρευνα των οικονομικών εγκλημάτων και το κατά πόσο θα βοηθούσε στη βελτίωση των ποιοτικών και ποσοτικών αποτελεσμάτων οι ερωτώμενοι απάντησαν σε ποσοστό 51,46% «Πολύ», σε ποσοστό 21,36% «Μέτρια» και σε ποσοστό 16,02% «Απόλυτα». Μέσα από τις απαντήσεις γίνεται φανερή η διάθεση των ερωτηθέντων να αποκτήσουν νέες δεξιότητες που θα τους βοηθήσουν να κάνουν καλύτερα τη δουλειά τους. Η εφαρμογή νέων τέτοιων διαδικασιών προϋποθέτει την ύπαρξη τεχνικών υποδομών και αυξημένης εκπαίδευσης τα οποία όπως είδαμε σε προηγούμενα ερωτήματα δεν παρέχονται σε ικανοποιητικό βαθμό ή καθόλου.

26. Πιστεύετε ότι υπάρχει διαφθορά στους ελεγκτικούς μηχανισμούς;

Πίνακας 4.41
Ύπαρξη διαφθοράς στους ελεγκτικούς μηχανισμούς

	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Απόλυτα	Σύνολο
Συχνότητα	8	35	92	51	20	206
Ποσοστό	3,88%	16,99%	44,66%	24,76%	9,71%	100,00%

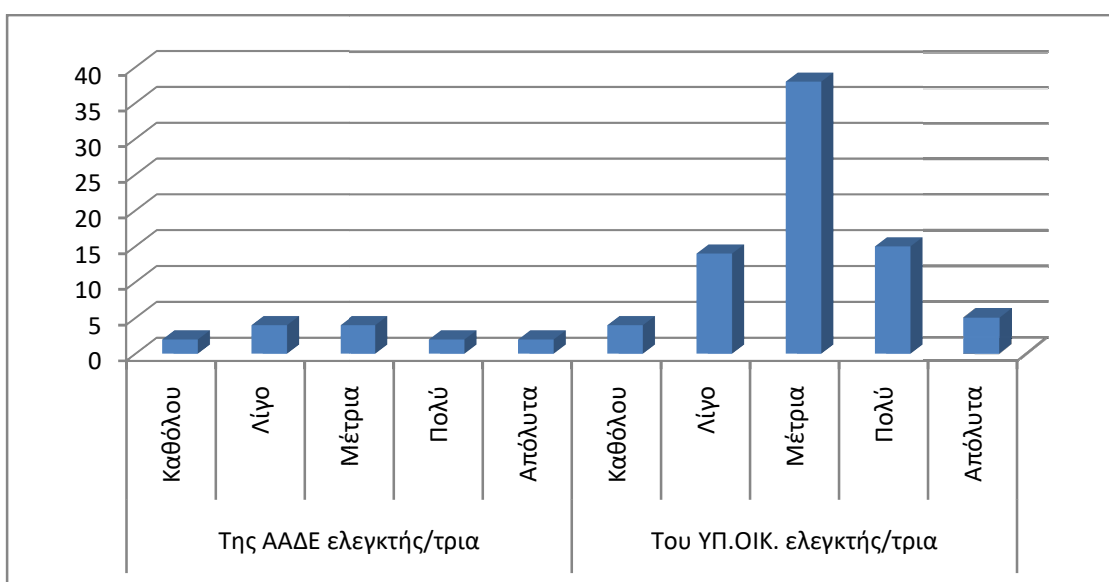
Διάγραμμα 4.41

Ύπαρξη διαφθοράς στους ελεγκτικούς μηχανισμούς

Τα αποτελέσματα στην ερώτηση, εάν υπάρχει διαφθορά στους ελεγκτικούς μηχανισμούς, δείχνουν να είναι «ανατρεπτικά», και σε ένα βαθμό ξαφνιάζουν σε σχέση με αυτό που θα περίμενε κάποιος από το συγκεκριμένο δείγμα. Με δεδομένο λοιπόν, ότι το δείγμα αποτελείται από εργαζόμενους του Υπουργείου Οικονομικών και της ΑΑΔΕ, που κατά ένα σημαντικό ποσοστό εργάζονται στους ελεγκτικούς μηχανισμούς, το αναμενόμενο αποτέλεσμα θα ήταν ότι δεν υπάρχει διαφθορά στις υπηρεσίες τους. Αντιθέτως το αποτέλεσμα της έρευνας ήταν τελείως διαφορετικό σύμφωνα με τις απαντήσεις που καταγράφονται στον παραπάνω πίνακα. Έτσι 8 στους 10 απαντούν ότι υπάρχει διαφθορά στους ελεγκτικούς μηχανισμούς από «Μέτρια» έως και «Απόλυτα». «Μέτρια» απάντησε το 44,66%, «Πολύ» το 24,76% και «Απόλυτα» το 9,71%. Για να μπορέσουμε να έχουμε μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα θα αναλύσουμε και τα αποτελέσματα μόνο της υποομάδας των ελεγκτών. Έτσι έχουμε τον παρακάτω πίνακα και διάγραμμα.

Πίνακας 4.42
Ύπαρξη διαφθοράς στους ελεγκτικούς μηχανισμούς (ελεγκτές)

Πιστεύετε ότι υπάρχει διαφθορά στους ελεγκτικούς μηχανισμούς ;	Πλήθος
Της ΑΑΔΕ ελεγκτής/τρια	14
Καθόλου	2
Λίγο	4
Μέτρια	4
Πολύ	2
Απόλυτα	2
Του ΥΠ.ΟΙΚ. ελεγκτής/τρια	76
Καθόλου	4
Λίγο	14
Μέτρια	38
Πολύ	15
Απόλυτα	5
Γενικό άθροισμα	90

Διάγραμμα 4.42

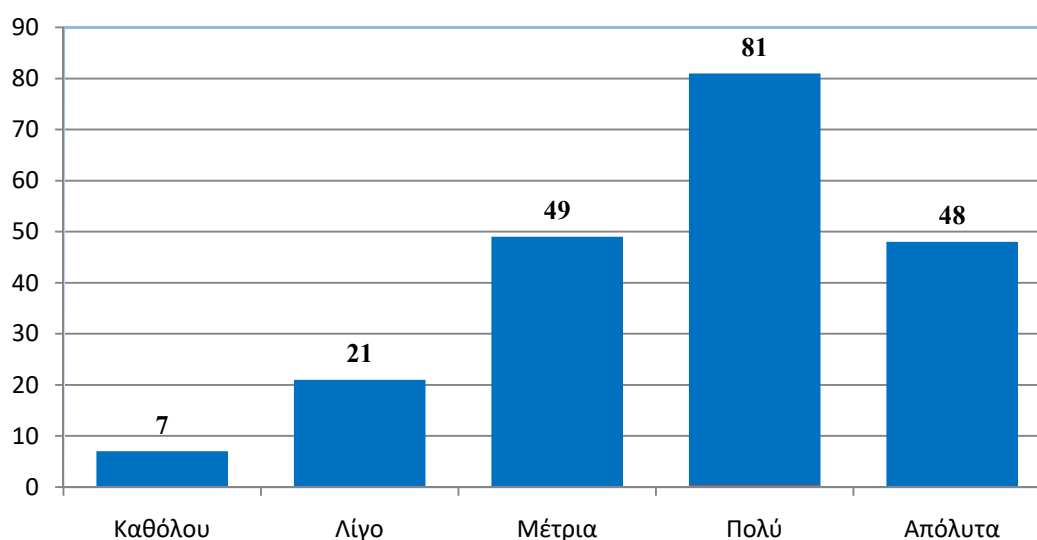
Ύπαρξη διαφθοράς στους ελεγκτικούς μηχανισμούς (ελεγκτές)

Βλέποντας και τα αποτελέσματα μόνο των ελεγκτών δυστυχώς παραμένει η ίδια εικόνα. Αυτό σημαίνει ότι κατά πάσα πιθανότητα έχουν έρθει σε γνώση τους φαινόμενα διαφθοράς. Αφού λοιπόν η διαφθορά αποτελεί μία από τις βασικές αιτίες διάπραξης οικονομικών εγκλημάτων, η συγκεκριμένη απάντηση εξηγεί ή επιβεβαιώνει απαντήσεις που δόθηκαν παραπάνω όπως για παράδειγμα ότι το μέγεθος του οικονομικού εγκλήματος στη χώρα μας είναι μεγάλο ή και μεγαλύτερο από τον μέσο όρο της Ε.Ε.

27. Σε τι βαθμό πιστεύετε ότι σχετίζεται το οικονομικό έγκλημα με την πτώχευση της χώρας;

Πίνακας 4.43
Σχέση οικονομικού εγκλήματος με την πτώχευση της χώρας

	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Απόλυτα	Σύνολο
Συχνότητα	7	21	49	81	48	206
Ποσοστό	3,40%	10,19%	23,79%	39,32%	23,30%	100,00%

Διάγραμμα 4.43
Σχέση οικονομικού εγκλήματος με την πτώχευση της χώρας

Ένα μεγάλο ποσοστό των ερωτώμενων πάνω από 80% πιστεύει ότι το οικονομικό έγκλημα αποτελεί έναν από τους παράγοντες που συντέλεσαν στην πτώχευση της χώρας. Το 39,32% απαντά «Πολύ», το 23,79% «Μέτρια» και το 23,30% «Απόλυτα». Τα οικονομικά εγκλήματα στερούν σημαντικά έσοδα από ταμεία του κράτους. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα μαζί με τις υπόλοιπες παθογένειες της ελληνικής οικονομίας να ενταθούν τα φαινόμενα που οδήγησαν τη χώρα μας σε πτώχευση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Το οικονομικό έγκλημα έχει ως στόχο να πλήξει τα έσοδα του κράτους με σκοπό το ίδιον όφελος αυτού που το διαπράττει και κατ' επέκταση να δημιουργήσει αλλοιώσεις στη διαμόρφωση της οικονομικής πολιτικής. Τα κίνητρα πίσω από τα οικονομικά εγκλήματα μπορεί να είναι η απληστία, ο ομορτισμός, η απόγνωση, το αίσθημα της αδικίας ή η επιθυμία για εξουσία και επιρροή. Τα μειωμένα έσοδα σε ένα κράτος έχουν σαν άμεσο αποτέλεσμα την απορρύθμιση των συνθηκών ασφάλειας και της κοινωνικής ευημερίας που αφορά στο σύνολο των πολιτών. Το κράτος με τα έσοδα αυτά έχει τη δυνατότητα να σχεδιάσει και εφαρμόσει μια πολιτική τόσο με αναπτυξιακό όσο και με κοινωνικό χαρακτήρα. Τα αποτελέσματα του οικονομικού εγκλήματος έχουν άμεσο αντίκτυπο στην κοινωνία επηρεάζοντας άτομα, επιχειρήσεις, κυβερνήσεις, τη συνολική οικονομία και τον κάθε ένα από εμάς ξεχωριστά.

Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι να αναλυθεί το οικονομικό έγκλημα και να απαντηθούν ερωτήματα τα οποία σχετίζονται με αυτό. Ερωτήματα που αφορούν στις δημοσιονομικές και οικονομικές συνέπειες του, τις κατηγορίες των οικονομικών εγκλημάτων στους παράγοντες που το επηρεάζουν, στους ελεγκτικούς μηχανισμούς και τον ρόλο αυτών. Στην προσπάθεια για μία πιο ολοκληρωμένη και αντικειμενική προσέγγιση του θέματος έγινε βιβλιογραφική και ερευνητική μελέτη.

Αναλύοντας τα βασικά χαρακτηριστικά του δείγματος που συμμετείχε στην έρευνα παρατηρούμε ότι το αυξημένο μορφωτικό επίπεδο σε συνδυασμό με τον υψηλό βαθμό γνώσης του αντικειμένου και τον μεγάλο αριθμό συμμετεχόντων μας έδωσαν ιδιαίτερα ποιοτικά αποτελέσματα. Τα αποτελέσματα που προέκυψαν από τις απαντήσεις των συμμετεχόντων επαληθεύουν και επαληθεύονται από τα βιβλιογραφικά ευρήματα. Ο υψηλός βαθμός ταύτισης της βιβλιογραφικής και της ερευνητικής μελέτης δείχνει ότι το πρόβλημα του οικονομικού εγκλήματος έχει προσδιοριστεί σε ικανοποιητικό βαθμό έτσι ώστε να υπάρχει η δυνατότητα αντιμετώπισης του, αρκεί να υπάρξει η ανάλογη βούληση.

Τόσο από την βιβλιογραφική όσο και από την ερευνητική μελέτη προέκυψαν συμπεράσματα που δείχνουν ότι τα οικονομικά εγκλήματα αποτελούν σημαντικές απειλές για την ακεραιότητα των δημόσιων οικονομικών και μπορούν να έχουν εκτεταμένες αρνητικές επιπτώσεις στις οικονομίες και τις κοινωνίες. Οι συνέπειες των

οικονομικών εγκλημάτων μπορεί να περιλαμβάνουν οικονομική αστάθεια, απώλεια εμπιστοσύνης του κοινού, διάβρωση της εμπιστοσύνης των επενδυτών και παρεμπόδιση της οικονομικής ανάπτυξης. Είναι σημαντικό να αντιμετωπίζονται και να καταπολεμούνται τα οικονομικά εγκλήματα με διάφορα μέσα, συμπεριλαμβανομένων των προσπαθειών των εθνικών και διεθνών οικονομικών ελεγκτικών μηχανισμών.

Τα οικονομικά εγκλήματα περιλαμβάνουν ένα ευρύ φάσμα παράνομων δραστηριοτήτων, όπως η παραοικονομία, το ξέπλυμα μαύρου χρήματος, η διαφθορά, η φοροδιαφυγή κ.α. Αυτά τα εγκλήματα μπορεί να διαπράττονται από άτομα, δίκτυα οργανωμένου εγκλήματος ή ακόμη και εταιρείες, εκμεταλλευόμενοι τις ευπάθειες των δημόσιων οικονομικών συστημάτων και τα κενά στο νομικό πλαίσιο, υπονομεύοντας τις αρχές της διαφάνειας, της λογοδοσίας και της δικαιοσύνης.

Το οικονομικό έγκλημα διατρέχει κάθετα όλες τις κοινωνικές και οικονομικές τάξεις. Η διαφθορά, η ανισοκατανομή των φορολογικών επιβαρύνσεων, υψηλοί φορολογικοί συντελεστές, ο βαθμός ανταποδοτικότητας των φόρων, οι συνθήκες που επικρατούν στην αγορά εργασίας, ο βαθμός και το ύψος αποδοχής της κρατικής εξουσίας, η μειωμένη φορολογική ηθική, ο ρόλος του κράτους, η διάρθρωση της οικονομίας, το νομοθετικό πλαίσιο για την πρόληψη και την επιβολή κυρώσεων σε όσους παρανομούν αποτελούν τους σημαντικότερους παράγοντες που “επιτρέπουν” την διάπραξη οικονομικών εγκλημάτων. Οι παράγοντες αυτοί αναφέρονται στη βιβλιογραφία και επιβεβαιώνονται από την ερευνητική μελέτη.

Ένα σημαντικό στοιχείο που προκύπτει από την έρευνα είναι ότι δεν υπάρχει διαχρονικά η πολιτική βούληση για τον περιορισμό του οικονομικού εγκλήματος. Σε συνδυασμό με πιθανές σκοπιμότητες στον κρατικό μηχανισμό και την μειωμένη γνώση και χρυσή νέων μορφών ηλεκτρονικών συναλλαγών, όπως το πλαστικό χρήμα, δεν δημιουργούν ένα πλαίσιο αποτροπής από το οικονομικό έγκλημα αλλά αφήνουν περιθώρια και δυνατότητες ανάπτυξής του.

Για την Ελλάδα τα οικονομικά εγκλήματα αποτέλεσαν ένα ισχυρό ενισχυτικό παράγοντα για να οδηγηθεί η χώρα μας στην πρόσφατη οικονομική κρίση και πτώχευση. Τα στοιχεία διαφθοράς που παρουσιάζονται στους ελεγκτικούς μηχανισμούς, όπως προκύπτει από την έρευνα, αλλά και συνολικά στο κοινωνικό, οικονομικό και πολιτικό γίνεσθαι έκαναν αυτή την οικονομική κρίση ακόμα εντονότερη και δυσκολότερα αντιμετωπίσιμη.

Οι προσπάθειες για την καταπολέμηση των οικονομικών εγκλημάτων απαιτούν μια πολύπλευρη προσέγγιση στην οποία θα συμμετέχουν διάφοροι ενδιαφερόμενοι φορείς, συμπεριλαμβανομένων των κυβερνήσεων, των υπηρεσιών επιβολής του νόμου, των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, των ρυθμιστικών φορέων και των διεθνών οργανισμών. Τα βασικά μέτρα περιλαμβάνουν την ενίσχυση των νομικών πλαισίων, την ενίσχυση της ρυθμιστικής εποπτείας, την προώθηση της διεθνούς συνεργασίας και της ανταλλαγής πληροφοριών, την εφαρμογή αποτελεσματικών μέτρων κατά της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, τη διεξαγωγή ενδεδειγμένων ερευνών και την αποτελεσματική επιβολή του νόμου μέσω αυστηρών κυρώσεων στους παραβάτες από ισχυρά δικαστικά συστήματα, την ευαισθητοποίηση του κοινού και την προώθηση μιας κουλτούρας ηθικής και ακεραιότητας. Επιπλέον, η συνεχής προσαρμογή και βελτίωση των πρακτικών, μεθοδολογιών και προτύπων οικονομικού ελέγχου είναι ζωτικής σημασίας για να συμβαδίζει με την εξελισσόμενη φύση των οικονομικών εγκλημάτων.

Η απλοποίηση και δημιουργία ενός σταθερού φορολογικού πλαισίου το οποίο να είναι εναρμονισμένο με τη διεθνή νομοθεσία και πρακτικές μπορεί να συμβάλλει σημαντικά στη συμμόρφωση των φορολογουμένων και στην αύξηση των εσόδων του κράτους. Επίσης θα δώσει τη δυνατότητα στους ελεγκτικούς μηχανισμούς να λειτουργήσουν με τέτοιο τρόπο ώστε να παράγουν περισσότερα και ποιοτικότερα αποτελέσματα σε σχέση με την πρόληψη και την καταστολή των οικονομικών εγκλημάτων.

Οι οικονομικές ελεγκτικές υπηρεσίες διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στην πρόληψη, τον εντοπισμό και την καταπολέμηση των οικονομικών εγκλημάτων. Θα πρέπει να έχουν την τεχνογνωσία, τους κατάλληλους πόρους και την εξουσία να παρακολουθούν τις οικονομικές συναλλαγές, να διενεργούν ελέγχους, να διερευνούν παρατυπίες και να λαμβάνουν νομικά μέτρα κατά των δραστών. Μέσω του έργου τους, οι οικονομικές ελεγκτικές υπηρεσίες συμβάλλουν στην προστασία των δημόσιων πόρων, στην πρόληψη της απάτης και της διαφθοράς και στην προώθηση της εμπιστοσύνης ευρύτερα στην κοινωνία.

Η διεθνής συνεργασία είναι ζωτικής σημασίας για την αντιμετώπιση των οικονομικών εγκλημάτων, καθώς αυτά τα εγκλήματα συχνά υπερβαίνουν τα εθνικά σύνορα. Διεθνείς οργανισμοί, όπως η Ομάδα Χρηματοοικονομικής Δράσης (FATF), διευκολύνουν τη συνεργασία και τον συντονισμό μεταξύ των χωρών για την

καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και άλλων οικονομικών εγκλημάτων. Η ανταλλαγή πληροφοριών, η εφαρμογή συνεπών ρυθμιστικών πλαισίων και η αλληλοβοήθεια στις έρευνες και την ανάκτηση περιουσιακών στοιχείων αποτελούν κρίσιμα στοιχεία αυτών των συλλογικών προσπαθειών.

Οι τεχνολογικές εξελίξεις διαδραματίζουν επίσης σημαντικό ρόλο στην καταπολέμηση του οικονομικού εγκλήματος. Με την αυξανόμενη ψηφιοποίηση των χρηματοοικονομικών συναλλαγών, καινοτόμα εργαλεία και τεχνολογίες, συμπεριλαμβανομένης της τεχνητής νοημοσύνης, της μηχανικής μάθησης και της ανάλυσης δεδομένων, μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τον εντοπισμό προτύπων, ανωμαλιών και ύποπτων δραστηριοτήτων. Αυτά τα εργαλεία ενισχύουν την αποτελεσματικότητα και την αποδοτικότητα των οικονομικών ελεγκτικών μηχανισμών στον εντοπισμό και την πρόληψη των οικονομικών εγκλημάτων.

Ένα ακόμη στοιχείο που προκύπτει από την έρευνα είναι η εκτίμηση ότι είναι εφικτός ο εντοπισμός των οικονομικών εγκλημάτων. Για να επιτευχθεί αυτό θα πρέπει η αναδιάρθρωση και ο εκσυγχρονισμός των ελεγκτικών μηχανισμών να στηρίζεται σε ουσιαστικά και αντικειμενικά κριτήρια με στόχο την καλύτερη οργάνωση και την αυξημένη αποτελεσματικότητά τους και όχι να γίνεται κάτω από το πρίσμα ιδεοληπτικών αντιλήψεων και πρακτικών. Ο πρόσφατος σχεδιασμός με τη δημιουργία νέων ελεγκτικών οργανισμών και την αναδιάρθρωση των παλιών δεν έχει πείσει ότι μπορεί να φέρει τα αναμενόμενα αποτελέσματα. Ακόμη και οι οικονομικοί επιθεωρητές που εργάζονται στις ελεγκτικές υπηρεσίες δεν θεωρούν ότι οι υφιστάμενοι ελεγκτικοί μηχανισμοί συντελούν στον περιορισμό του οικονομικού εγκλήματος.

Τα μέτρα που λαμβάνονται για την πάταξη των οικονομικών εγκλημάτων θα πρέπει να αποτελούν τμήματα ενός συνολικότερου στρατηγικού σχεδιασμού, να είναι συνδεδεμένα μεταξύ τους, να έχουν διαδραστικό χαρακτήρα και όχι να εφαρμόζονται αποσπασματικά χωρίς τις ανάλογες υποδομές και εκπαίδευση. Μέτρα τα οποία εκτός από κατασταλτικό θα πρέπει να έχουν και προληπτικό χαρακτήρα. Η πρόληψη των οικονομικών εγκλημάτων είναι ζωτικής σημασίας και απαιτεί προσεχτική προσέγγιση. Ισχυρά ρυθμιστικά πλαίσια, αυστηρά μέτρα συμμόρφωσης και αποτελεσματικά συστήματα διαχείρισης κινδύνου είναι απαραίτητα για τον εντοπισμό, την πρόληψη και την αποτροπή οικονομικών εγκλημάτων.

Από τις απαντήσεις της έρευνας μπορεί κάποιος να διαπιστώσει ότι οι εργαζόμενοι στις οικονομικές ελεγκτικές υπηρεσίες αισθάνονται σε αρκετές περιπτώσεις ότι οι προσπάθειές τους είναι σε μεγάλο βαθμό μάταιες. Ο λόγος είναι ότι ενώ εντοπίζουν τις οικονομικές παρανομίες δεν επιβάλλονται οι ανάλογες σε ύψος ποινές σε όσους παρανομούν. Οι δράστες οικονομικών εγκλημάτων πρέπει να αντιμετωπίζουν τις κατάλληλες νομικές συνέπειες και κυρώσεις. Αυτό λειτουργεί αποτρεπτικά και ενισχύει το μήνυμα ότι τα οικονομικά εγκλήματα δεν θα γίνουν ανεκτά. Για τη διασφάλιση της λογοδοσίας απαιτούνται ισχυρά δικαστικά συστήματα και αποτελεσματικοί μηχανισμοί επιβολής.

Η δημιουργία υποδομών, η παροχή των απαραίτητων τεχνικών μέσων στους ελεγκτικούς μηχανισμούς, η κατάλληλη και ολοκληρωμένη εκπαίδευση του στελεχιακού τους δυναμικού και η ψηφιοποίηση των διαδικασιών για την έρευνα των οικονομικών εγκλημάτων θα βελτιώσει τόσο ποιοτικά όσο και ποσοτικά τα αποτελέσματα των ελέγχων και θα συμβάλει σημαντικά στην πληρέστερη εκπλήρωση του σκοπού των υπηρεσιών αυτών.

Η ευαισθητοποίηση του κοινού σχετικά με τα οικονομικά εγκλήματα είναι ουσιαστικής σημασίας για την αποτροπή ατόμων και οργανώσεων από το να γίνουν θύματα ή άθελά τους συνεργοί. Οι καμπάνιες, τα προγράμματα εκπαίδευσης και κατάρτισης μπορούν να βοηθήσουν άτομα και επιχειρήσεις να κατανοήσουν τους κινδύνους, να αναγνωρίσουν τις κόκκινες γραμμές και να υιοθετήσουν βέλτιστες πρακτικές για την αποτροπή τους και την προστασία τους από οικονομικά εγκλήματα.

Η πρόληψη και η καταστολή των οικονομικών εγκλημάτων μπορεί να αποφέρει αρκετά θετικά αποτελέσματα για τα άτομα, τις επιχειρήσεις, τις κυβερνήσεις και την κοινωνία στο σύνολό της. Τα αποτελεσματικά μέτρα μπορούν να συμβάλουν στη δημιουργία ενός ασφαλούς περιβάλλοντος για τις οικονομικές δραστηριότητες, διασφαλίζοντας δίκαιες και διαφανείς συναλλαγές και προάγοντας την εμπιστοσύνη. Τα άτομα και οι επιχειρήσεις προστατεύονται από οικονομικές απώλειες.

Με την πρόληψη και την καταστολή των οικονομικών εγκλημάτων, διατηρείται η οικονομική σταθερότητα, διευκολύνοντας τη βιώσιμη ανάπτυξη, προσελκύοντας επενδύσεις και προάγοντας τη δημιουργία θέσεων εργασίας. Μπορεί να βοηθήσει στην διατήρηση των δημόσιων πόρων.

Διασφαλίζει ότι τα χρήματα των φορολογουμένων χρησιμοποιούνται για τους σκοπούς που προορίζονται, όπως οι δημόσιες υπηρεσίες, η ανάπτυξη υποδομών και η κοινωνική πρόνοια. Διατηρούνται ίσοι όροι ανταγωνισμού, όπου οι συμμετέχοντες μπορούν να ανταγωνίζονται με βάση τα ποιοτικά χαρακτηριστικά των προϊόντων τους και νόμιμα διαμορφούμενες τιμές.

Ενισχύει την εμπιστοσύνη στις αγορές, ενθαρρύνει την καινοτομία και προωθεί τον υγιή οικονομικό ανταγωνισμό. Οι κοινωνίες μπορούν να προάγουν την κοινωνική ευημερία, να ενισχύσουν το κράτος δικαίου και να αποκαταστήσουν την εμπιστοσύνη τους στη δικαιοσύνη και την ακεραιότητα των φορολογικών συστημάτων. Αυτό ενισχύει την εμπιστοσύνη του κοινού στους θεσμούς και συμβάλλει στην κοινωνική συνοχή, την ευημερία των ατόμων και των κοινωνιών.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ «ΔΗΜΟΣΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ»

Ερωτηματολόγιο έρευνας

«ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΓΚΛΗΜΑ & ΕΛΕΓΚΤΙΚΟΙ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ: Η Περίπτωση της Ελλάδας»

Η έρευνα αυτή διεξάγεται στο πλαίσιο εκπόνησης της διπλωματικής μου εργασίας με θέμα «**Οικονομικό έγκλημα και ελεγκτικοί μηχανισμοί : Η περίπτωση της Ελλάδας**» για την απόκτηση μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών.

Σκοπός της έρευνας είναι να διερευνήσει τις σύγχρονες μορφές του οικονομικού εγκλήματος και την δυνατότητα εντοπισμού του και καταστολής του μέσα από τους ελεγκτικούς μηχανισμούς.

Η συμμετοχή σας στην έρευνα θα αποτελέσει σημαντική βοήθεια. Το ερωτηματολόγιο είναι ανώνυμο και τα αποτελέσματα του θα χρησιμοποιηθούν και θα δημοσιοποιηθούν ομαδοποιημένα αυστηρά και μόνο στο πλαίσιο της στατιστικής ανάλυσης της έρευνας.

Σας ευχαριστώ πολύ εκ των προτέρων για τη συμβολή σας και το χρόνο σας.

Με εκτίμηση,

Θεολόγου Θεοδόσιος

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Παρακαλώ απαντήστε στις ακόλουθες ερωτήσεις επιλέγοντας την πιο αντιπροσωπευτική για εσάς απάντηση :

ΜΕΡΟΣ 1^ο

Δημογραφικά στοιχεία ερωτώμενου

1. Φύλο:

Άνδρας

Γυναίκα

2. Ηλικία:

24 – 34

35 – 44

45 – 54

55 και άνω

3. Επίπεδο Εκπαίδευσης :

Απόφοιτος Γυμνασίου/Λυκείου

Απόφοιτος Πανεπιστημίου/ΤΕΙ

Κάτοχος Μεταπτυχιακού/ Διδακτορικού

4. Εργάζεστε ως υπάλληλος:

Του ΥΠ.ΟΙΚ. ελεγκτής/τρια

Του ΥΠ.ΟΙΚ. μη ελεγκτής/τρια

Της ΑΑΔΕ ελεγκτής/τρια

Της ΑΑΔΕ μη ελεγκτής/τρια

5. Χρόνια Προϋπηρεσίας στην παρούσα θέση:

Έως 5 έτη

6 – 10 έτη

11 – 20 έτη

Πάνω από 20 έτη

6. Χρόνια Προϋπηρεσίας Συνολικά:

Έως 5 έτη

6 – 10 έτη

11 – 20 έτη

Πάνω από 20 έτη

ΜΕΡΟΣ 2^ο

5. Ποιο από τα παρακάτω οικονομικά εγκλήματα θεωρείτε ότι έχει τις σημαντικότερες επιπτώσεις στα δημόσια οικονομικά :

Η φοροδιαφυγή

Η παραοικονομία

Το ξέπλυμα μαύρου χρήματος

Η εισφοροδιαφυγή

6. Ποια από τις παρακάτω αιτίες πιστεύετε ότι είναι η κυριότερη για τη διάπραξη οικονομικών εγκλημάτων :

Οι υψηλοί φορολογικοί συντελεστές

Η διαφθορά

Η επιεικής τιμωρία

Ο μικρός αριθμός ελέγχων

Το επίπεδο κοινωνικής ανάπτυξης

7. Ποια από τις παρακάτω πιστεύετε ότι είναι η κύρια συνέπεια της διάπραξης οικονομικών εγκλημάτων

Η επιβολή νέων φόρων

Οι μειωμένες κοινωνικές παροχές

Η απορρύθμιση της Αγοράς

Η κοινωνική Ανισότητα

Το επίπεδο κοινωνικής ανάπτυξης

8. Σε περίπτωση που είσαστε μάρτυρας σε κάποιο οικονομικό έγκλημα θα το καταγγέλλατε σε κάποιον ελεγκτικό μηχανισμό;

Ναι

Όχι

Πιθανόν

Δεν Απαντώ

ΜΕΡΟΣ 3^ο

Απαντήστε στις παρακάτω ερωτήσεις χρησιμοποιώντας την κλίμακα από το 1 - 5 ως εξής: 1=Καθόλου, 2=Λίγο, 3=Μέτρια, 4=Πολύ, 5=Απόλυτα.

1. Πιστεύετε ότι η έκταση του οικονομικού εγκλήματος στην Ελλάδα είναι μεγάλη;

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Απόλυτα

2. Πιστεύετε ότι η έκταση των φαινομένων του οικονομικού εγκλήματος στην Ελλάδα είναι μεγαλύτερη από τον μέσο όρο των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης ;

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Απόλυτα

3. Θεωρείτε ότι το οικονομικό έγκλημα αφορά κυρίως στους πλούσιους και διάσημους;

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Απόλυτα

4. Το οικονομικό έγκλημα αφορά κυρίως στους ελεύθερους επαγγελματίες;

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Απόλυτα

5. Το οικονομικό έγκλημα αφορά κυρίως στους μισθωτούς;

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Απόλυτα

6. Η φορολογική πολιτική έχει σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη του οικονομικού εγκλήματος;

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Απόλυτα

7. Οι υψηλοί φορολογικοί συντελεστές στην Ελλάδα ενισχύουν την τάση για διάπραξη οικονομικών εγκλημάτων;

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Απόλυτα

8. Η άδικη κατανομή των φορολογικών βαρών αυξάνει την τάση για οικονομικά εγκλήματα;

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Απόλυτα

9. Ο βαθμός ανταποδοτικότητας των φόρων επηρεάζει την τάση για οικονομικά εγκλήματα;

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Απόλυτα

10. Στην χώρα μας υπάρχει μειωμένη φορολογική ηθική που αυξάνει την τάση για διάπραξη οικονομικών εγκλημάτων ;

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Απόλυτα

11. Η πολυνομία πόσο επηρεάζει την τάση για την διάπραξη οικονομικών εγκλημάτων ;

1 2 3 4 5

Καθόλου Απόλυτα

12. Οι ποινές που επιβάλλονται αποτρέπουν από την διάπραξη των οικονομικών εγκλημάτων ;

1 2 3 4 5

Καθόλου Απόλυτα

13. Πιθανή αυστηροποίηση των ποινών θα είχε σαν αποτέλεσμα την σημαντική μείωση των οικονομικών εγκλημάτων;

1 2 3 4 5

Καθόλου Απόλυτα

14. Οι νέες μορφές συναλλαγών (πχ ηλεκτρονικό εμπόριο) περιορίζουν την δυνατότητα για διάπραξη οικονομικών εγκλημάτων;

1 2 3 4 5

Καθόλου Απόλυτα

15. Υπάρχουν σκοπιμότητες στον κρατικό μηχανισμό (δημόσιους λειτουργούς) που να ενισχύουν την διάπραξη οικονομικών εγκλημάτων;

1 2 3 4 5

Καθόλου Απόλυτα

16. Υπάρχει στην χώρα μας διαχρονικά η πολιτική βούληση για τον περιορισμό του οικονομικού εγκλήματος ;

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Απόλυτα

17. Εκτιμάτε ότι ο εντοπισμός του οικονομικού εγκλήματος είναι εφικτός ;

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Απόλυτα

18. Θεωρείτε ότι οι υφιστάμενοι ελεγκτικοί μηχανισμοί συντελούν στον περιορισμό του οικονομικού εγκλήματος;

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Απόλυτα

19. Η τμηματοποίηση των ελεγκτικών μηχανισμών βοηθά στον εντοπισμό του οικονομικού εγκλήματος;

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Απόλυτα

20. Η τμηματοποίηση των ελεγκτικών μηχανισμών βοηθά στην καταστολή του οικονομικού εγκλήματος;

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Απόλυτα

21. Θεωρείτε ότι έχουν τα απαραίτητα τεχνικά μέσα οι ελεγκτικοί μηχανισμοί για την εκπλήρωση του σκοπού τους ;

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Απόλυτα

22. Θεωρείτε ότι η εκπαίδευση του στελεχιακού δυναμικού των ελεγκτικών μηχανισμών είναι επαρκής;

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Απόλυτα

23. Θεωρείτε ότι υπάρχει ικανοποιητική ενημέρωση για το είδος και τον τρόπο διάπραξης των οικονομικών εγκλημάτων;

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Απόλυτα

24. Θεωρείτε ότι υπάρχει ικανοποιητική ενημέρωση για τα αποτελέσματα από οικονομικούς ελέγχους που έχουν ολοκληρωθεί;

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Απόλυτα

25. Εκτιμάτε ότι η ψηφιοποίηση των διαδικασιών για την έρευνα των οικονομικών εγκλημάτων βελτιώνει ποιοτικά και ποσοτικά τα αποτελέσματα των ελέγχων;

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Απόλυτα

26. Πιστεύετε ότι υπάρχει διαφθορά στους ελεγκτικούς μηχανισμούς;

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Απόλυτα

27. Σε τι βαθμό πιστεύετε ότι σχετίζεται το οικονομικό έγκλημα με την πτώχευση της χώρας ;

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Απόλυτα

Βιβλιογραφία

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

- Βαβούρας Ι. και Χ. Βαβούρα (2019), « Οικονομική Πολιτική », Εκδ. Παπαζήση, Αθήνα
- Βαβούρας Ι. και Γ. Μανωλάς (2004), «Η Παραοικονομία στην Ελλάδα και τον κόσμο: Προσέγγιση των Βασικών Πτυχών του Προβλήματος», Εκδ. Παπαζήση, Αθήνα
- Βαβούρας Ι. και Γ. Μανωλάς (2006), «Εισαγωγή στις Μακροοικονομικές Έννοιες» Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα
- Βασαρδάνη Μ. (Ιούνιος 2011), «Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα: Μια Γενική Επισκόπηση», Οικονομικό Δελτίο, Τεύχος 35, Τράπεζα της Ελλάδος
- Γεωργακόπουλος Θεόδωρος (2012) «Εισαγωγή στη Δημόσια Οικονομική» Αθήνα Εκδόσεις Ε. Μπένου
- Γεωργακόπουλος, Θεόδωρος, Πάσχος, Παναγιώτης, (2003) «Εισαγωγή στη Φορολογία», Εκδ. Μπένου, Αθήνα.
- διαΝΕΟσις (2016), Τι πιστεύουν οι Έλληνες, Πανελλαδική Έρευνα – Έκθεση Αποτελεσμάτων, Απρίλιος 2015 (Οικονομία, Κράτος, Ιδιωτική Πρωτοβουλία).
- Καραδήμας, Θ. και Καραδήμα, Π. (2015), «Τεχνικές ξεπλύματος χρήματος και τα μέτρα πρόληψης των Ελληνικών τραπεζών», e-Περιοδικό Επιστήμης και Τεχνολογίας τεύχος 2, τόμος 10
- Κάτσιος, Σ. (1998), Ξέπλυμα βρώμικου χρήματος : «Η Γεωπολιτική του Διεθνούς Χρηματοπιστωτικού Συστήματος: Το Φαινόμενο της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες», Εκδόσεις Σάκκουλας, Αθήνα
- Κάτσιος, Σ. (2008), «Το Οικονομικό Έγκλημα στην Αρχιτεκτονική των Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων: Τα Πρότυπα ως Εργαλεία της Σύγχρονης Διακυβέρνησης», Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα
- Κουράκης Ν. (2007), «Τα οικονομικά εγκλήματα», τ. Α΄ Γενικό μέρος, Εκδ. Αντ. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα
- Κουρούτζας Χ.(2019) «Εγκλήματα των Ισχυρών », Εκδ. ΕΑΠ, Αθήνα
- Κραμβία - Καπαρδή Μ. , Τσολάκης Χ. (2011) « Οικονομικά Εγκλήματα στις Επιχειρήσεις », Εκδ. Κριτική, Αθήνα
- Μιχαλοπούλου Ε.(2019) «Εγκλήματα των Ισχυρών », Εκδ. ΕΑΠ, Αθήνα
- Μπιτζιλέκης Ν. «Η διαφθορά ως νομικό και πολιτικό πρόβλημα» Ποινικά Χρονικά (2009) Αθήνα

- Παλαιολόγος & Κασσάρ (2003), «Η εκτίμηση του μεγέθους της παραοικονομίας στην Ελλάδα 1960-2000»ΣΠΟΥΔΑΙ, Τόμος 53, Τεύχος 3, σελ. 21
- Πιτσελά Γ. Αγγελική (2010) « Η εγκληματολογική προσέγγιση του οικονομικού εγκλήματος » Εκδ. Σάκκουλα Αθήνα – Θεσσαλονίκη
- Σταμούλη Ε.(2019) «Εγκλήματα των Ισχυρών », Εκδ. ΕΑΠ, Αθήνα
- Τάτσος Ν., Χριστοδούλου Δ., Τραγάκη Αλ., Μανίκα Β και Γκάνου Ι. (2001) «Παραοικονομία και Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα», ΙΟΒΕ, Αθήνα
- Τράπεζα της Ελλάδος, Απρίλιος 2022, Ετήσια Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2021.

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

- Alesasandrini, S.and Dallago (eds), (1987) “The Unofficial Economy”, Gower, Aldershot
- Downs A., (1967),“Inside Bureaucracy”, Little Brown, Boston
- Gerhart, Eugene C (Σεπτεμβρίου 1998). Quote it Completely!
- Katsios S., (2006), “The Shadow Economy and Corruption in Greece”, South - Eastern Europe Journal of Economics, Τομ.1
- Lalountas D. A., G. A. Manolas and I. S. Vavouras, “Corruption, Globalization and Development : How are these three Phenomena Related”, Journal of Policy Modeling, τομ 33, 2011, ss. 636-648
- Manolas G, Sfakianakis G, & Vavouras I., (2013) Tackling the debt crisis in Greece: The role of the underground economy
- Mitsopoulos M. -Pelagidis T. (2011) The Real Cause of Greek Debt: Taxation and Labour Market Distortions in Greece
- Schneider Friedrich and Williams Colin (2013), “The Shadow Economy”, The Institute of Economic Affairs
- Schneider F. (ed), (2008) The Economics of the Hidden Economy, Vol. I, International Library of Critical Writings in Economics, Edward Elgar
- Schneider F. (April 2015), Tax Evasion, Shadow Economy and Corruption in Greece and Other OECD Countries: Some Empirical Facts, University of Linz / Austria
- Smith, Adam (1776), Wealth of Nations
- Williams, Walter E. (6 Αυγούστου 2008). «Government theft, American-style». WorldNetDaily.

ΙΣΤΟΤΟΠΟΙ – ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

- <https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A6%CE%BF%CF%81%CE%BF%CE%B1%CF%80%CE%BF%CF%86%CF%85%CE%B3%CE%AE>
- https://www.dianeosis.org/2016/06/tax_evasion_in_greece/
- <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/EDN-20190430-1>
- Υπουργείο Οικονομικών (<https://www.minfin.gr/web/eidike-grammateia-sdoe>)
- Υπουργείο Οικονομικών (<https://www.minfin.gr/web/g.g.-demosias-periousias/dieuthynse-ereunon-oikonomikou-enklematos>)
- Ελληνική Αστυνομία (http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=65258&Itemid=378&lang=
- IOBE (2015), Τα ηλεκτρονικά μέσα πληρωμής και η ενίσχυση των φορολογικών εσόδων στην Ελλάδα
- Παλαιολόγος Ι. και Κασσάρ Γ. (2003), Εκτίμηση του μεγέθους της παραοικονομίας στην Ελλάδα, «ΣΠΟΥΔΑΙ», Τόμος 53, Τεύχος 3.
- https://eur-lex.europa.eu/summary/chapter/fight_against_fraud.html?locale=el&root_default=SUM_1_CODED%3D22
- Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο <https://www.europarl.europa.eu/committees/en/taxation-of-the-informal-economy-in-the-/product-details/20221209CAN68083>
- Εθνική Αρχή Διαφάνειας (ΕΑΔ), <https://aead.gr>
- http://e-jst.teiath.gr/saranta_teuxos.htm
- Ομάδα Χρηματοπιστωτικής Δράσης <https://www.fatf-gafi.org/en/topics/corruption.html>
- Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων <https://www.aade.gr/menoy/xeplyma-hrimatos>
- Ομάδα Χρηματοοικονομικής Δράσης (FATF) <https://www.fatf-gafi.org/en/the-fatf/who-we-are.html>
- Taxheaven <https://www.taxheaven.gr/news/45664/oi-elegxoi-ths-deoe-praktikes-amfibolhs-nomimothtas>
- https://anti-fraud.ec.europa.eu/olaf-and-you/report-fraud_el
- https://anti-fraud.ec.europa.eu/index_el

- Αρχή καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων Από Εγκληματικές Δραστηριότητες <http://www.hellenic-fiu.gr/index.php?lang=el>
- <http://www.hellenic-fiu.gr/images/stories/files/statistics/MONTHLY-GR-2020.pdf>
- Υπουργείο Οικονομικών <https://www.minfin.gr/web/31431/arche-katapolemeses-nomimopoiises-esodon>